

IX. KÖTET, 2. FÜZET. ÚJ FOLYAM. 1901 ÁPRILIS—JUNIUS.

MAGYAR
KÖNYVSZEMLE.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK

KÖZLÖNYE.

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM MEGBÍZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

SCHÖNHERR GYULA.

1901. ÉVI FOLYAM.

— II. FÜZET. —

BUDAPEST
KIADJA A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA.
1901.

TARTALOM.

	Lap
Fraknoi Vilmos. Hadnagy Bálint munkái. (Egy hasonmással)	113
Czakó Elemér. A könyvnyomtatás és könyvdizsítési iparművészete. (Első közlemény, 2 melléklettel és 22 szöveggéppel)	126
A Magyar Nemz. Múzeum Széchenyi könyvtára az 1900-ik évben	150
Naményi Lajos. A nagyváradi nyomdászat története. (Első közlemény, 4 hasonmással)	170
Dr. Esztegar László. Jelentés az 1901-iki párisi bibliográfiai és könyvtárnoki kongresszusokról. (Első közlemény)	183
Tárca. Az országos múzeum és könyvtárbizottságnak és a múzeumok és könyvtárak országos tanácsának újjáalakulása	191
Évnyegyed jelentés a Magyar Nemz. Múzeum könyvtárának állapotáról 1900 január 1-től márczius 31-ikéig	198
Magyar Tud. Akadémia könyvtára 1900-ban	201
Az Erdélyi Múzeum-egylet könyvtára 1900-ban	203
Szakirodalom. Györy Tibor dr., Magyarország orvosi bibliográfiája. Ism. —t.— — Walter Crane, Von der dekorativen Illustration des Buches in alter und neuer Zeit. Ism. <i>rt.</i> — Magyar Nyomdászok Évkönyve, 1901. Ism. —ó.— — Folyóiratok szemléje. I. Hazai folyóiratok (Egyetemes Philologiai Közöny XXV. 1. 2. 3., Erdélyi Múzeum XVIII. 1. 2. 3., Grafikai Szemle XI. 1. 2. 3., Irodalomtörténeti Közlemények XI. 4., Századok XXXV. 1. 2. 3.) II. Külföldi folyóiratok (Blätter für Volksbibliotheken und Lesehallen II. 1—2. 3—4., Centralblatt für Bibliothekswesen XVIII. 1—2., 3., Deutsche Literaturzeitung XXII. 2. 3. 4. 5. 9. 10. 11., La Bibliophilie II. 9—10., 11—12., Le Bibliographe moderne IV. 23—24., Revue des Bibliothèques X. 10—12. XI. 1—3., Rivista delle Biblioteche et degli Archivi XI. 12. XII. 1., Zeitschrift für Bücherfreunde IV. 10—11., 12.)	207
A magyar bibliografiai irodalom az 1901-ik év első évfolyamában	217
Kováts László-tól	217
Vegyes közlemények. A Magyar Nemz. Múzeum százéves jubileuma. Halálozás. Könyvtári tisztviselők tanulmányútjai. Vidéki könyvtárak állami segélyezése. A londoni harmadik nemzetközi bibliografiai konferencia. A könyvtárak és könyvek megóvása (<i>rt.</i>) Egy XVIII. századi magyar író könyvtáráról (<i>Gulyás Pál.</i>) A bécsi udvari könyvtár könyvkölcsönzési reformja (<i>—g.—</i>). A kassai könyvtárakról. Egy vándorló »Tanátsi Tükör« (<i>K. F.</i>). Adalék a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárának történetéhez	219
Változások a magyarországi nyomdáknál 1901 január 1-től június 15-ikéig	224
Melléklet. A hazai hírlapirodalom 1900-ban. I. A magyar hírlapirodalom. <i>Id. Szinnyi József-től.</i> II. A hazai nem magyar nyelvű hírlapirodalom. <i>Kereszty István-tól.</i> III. Folyóiratok. <i>Kováts László-tól.</i> Függelék. A magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok statisztikája	1—56

A Magyar Könyvszemle

előfizetési díját 1901 ápril 1-től június 31-ikéig
beküldték :

Az 1896. évi folyamra: Ifj. Kemény Lajos.

Az 1897. évi folyamra: Schrauf Károly.

Az 1898. évi folyamra: Illéssy János, Schrauf Károly, Tagányi Károly, Thallóczy Lajos.

Az 1899. évi folyamra: A budai könyvtár, Mandello Gyula, a marosvásárhelyi róm. kath. gimnázium, Ortway Tivadar, Ranschburg Gusztáv, Schrauf Károly, a szombathelyi róm. kath. főgimnázium, Thallóczy Lajos (4 kor.)

HADNAGY BÁLINT MUNKÁI.

(1497—1511.)

FRAKNÓI VILMOSTÓL.

(Egy hasonmással.)

A Pálos-rend évkönyvei, melyek 1663-ban nyomtatásban megjelentek, Remete Szent Pál tetemének a XIV. század folyamán a budai Pálos-zárdába történt átviteléről szólván, azokkal szemben, kik e tény valóságát kétségbe vonják, hivatkoznak *Bálint* pálos szerzetesnek 1507-ben Krakóban kinyomatott könyvére, a melyben a szent remete sírjánál történt csodákat írja le.¹

Kétségkívül ezen az alapon vette föl Horányi Elek 1776-ban megjelent munkájában *Magyarországi Bálintot* (Valentinus de

¹ »Caeterum, omnem factae Translationis dubitationem solvunt miracula, quae Deus meritis Beatissimi viri ad eiusdem venerabile Corpus, in S. Laurentio supra Budam collocatum omnipotenti manu manu perpetravit. Quorum ingentem Catalogum recenset F. Valentinus in libro Craecoviae approbatoset impresso, Anno salutis 1507. cujus prafatio in haec verba legitur. »Accipe F. Charissime et pie Lector haec miracula, de infinitis ut ita loquar, quae Dominus dignatus est ostendere meritis sanctissimi Confessoris sui Pauli primi Eremitae : namque haec sunt, quae in manus meas incidere potuerunt, nec putes me esse eorum in stylo Authorem, sed potius ita factum esse, ut sicut invenire potui, ita et collegi, excepto quod sicut potui emendavi, volebam etiam illa denuo ad aliquam elegantiam styli retrahere, sed quia non ea ad subsellia iudicum, sed ad aures pie zelantium offero, ideo paucis exceptis supersedi.« Posthaec longam exemplorum seriem exorditur, adnotatis ubi potuit anno, die, loco, et nominibus eorum, qui meritis D. Pauli primi Eremitae e morte ad vitam, e vinculis in libertatem, e variis iisque gravissimis infirmitatibus sanitati corporis restituti sunt. Placet hic unum alterumve ex infinitis pro majori dictorum fide adstruere, quo minus de Translatione sacratissimi Corporis in Hungariam Lectori dubium relinquatur, si talia ac tanta ad sacra illius ossa contigisse inaudierit, ea vero quae ab Authore dicto, fusiori calamo recensentur, nos compendiario servata tamen substantia subijciemus.« (Annales ordinis sancti Pauli, II. könyv. XV. fejt. — Fragmentum Panis Corvi Proto-Eremitici. Bécs, 1663. I. k. 163. l.)

Hungaria) a magyarországi írók sorozatába. Egyebet nem tud róla elmondani, mint azt, hogy »erkölcsének tisztaságáról és tehetségeinek jelentőségéről híres volt« és hogy »remete szent Pál csodáinak világos irálylyal megírt elbeszélését Krakóban 1507-ben közrebocsátotta.«¹

Egyenesen a jelzett évkönyvekre hivatkozik az a XVIII. század közepén készült kézirati munka, mely a Pálos-rendhez tartozó írókat felsorolván, Bálint atyát is említi, és róla elmondja, hogy a budai Szent-Lőrincz zárdában mint hitszónok működött, 1500 táján »virágzott« és remete szent Pál csodáit ismertető munkát adott ki 1507-ben Krakóban.²

Azonban sem ezen kézirat szerzője, sem Horányi magát a könyvet nem látták; czíméről és tatalmáról helyes ismerettel nem bírtak.

Hasonlóképen nem ismerték azt a könyvet az újabb bibliografiai munkák szerkesztői sem, kik arról említést tesznek.

Dr. Estreicher Károly »Polnische Bibliographie der XV—XVII. Jahrhundert« czímű munkájában,³ a lengyelországi sajtó 1507-ik évi termékei között — nem csekély meglepetésemre — a következő könyvczimet találtam: »Valentinus Ungarus. Seent Pál legendája. Cracoviae.«

Azonban ezt a czímet kétségkívül valamelyik magyar irodalomtörténeti munkából kölcsönözte. Megkeresésemre 1901. január 7-ikén kelt levelében arról értesített, hogy ez a könyv Lengyelország könyvtáraiban nem található föl.

Szabó Károly »Régi Magyar Könyvtára« III. kötetének szerkesztője az 1507-ik évre teszi a következő czímet: »Valentinus de Hungaria Prodigia sancti Pauli primi eremite. Cracoviae. 1507. quarto.« Azonban csak Horányira utal, a kitől ezt az adatot átvette.⁴

Noha e szerint a Pálos-rend évkönyveinek szerkesztője a XVII. században Bálint atyának Krakóban 1507-ben nyomtatott

¹ Memoria Hungarorum et provincialium scriptis editis notorum. Bécs, 1776. k. II. 183. l.

² Az országos levéltárban őrzött kéziratot kiadta Vincze Gábor a Magyar Könyvszemle 1878-iki évfolyamában. 21. l.

³ Krakó, 1883. 6. l.

⁴ Budapest, 46. l.

munkáját használta : föl lehetett tennünk, hogy összes példányai elvesztek.

Annál örvedetesebb volt az a tudósítás, mely az elmúlt év nyarán Gerard Károly francia bibliográfus útján a Régi Magyar Könyvtár szerkesztőjéhez, Hellebrant Árpádhoz eljutott, a mely szerint Bálint atya munkájának 1511-ik évi velencei kiadása a római Angelica Bibliotecában a Szent-Ágoston-rendnek most állami kezelés alatt álló könyvtárában őriztetik.

Alig hogy Rómába visszaérkezém, nem késtem ezt a becses ritkaságot felkeresni és beható tanulmány tárgyává tenni.

Az eredményt ime itt nyújtom.

I.

A »T. 9. 18.« signaturával ellátott és XVIII. századbeli egyszerű kötésben fönmaradt nyomtatványnak magassága 21, szélessége 14 centiméter. Gót betűkkel van nyomtatva. Hatvanhárom levélből áll, a melyekből az első kettő nincs számozva ; a számozás a harmadiktól veszi kezdetét.

A számozatlan első levél előlapja a tartalomjegyzéket foglalja magában, ilyképen :

Vita divi Pauli primi heremite. Folio 1.
 Translatio eiusdem sancti viri. Folio 5.
 Lectiones in eius die festo. Folio 9.
 Miracula eiusdem beati Pauli. Folio 11.
 Vita sancti Antonii Abbatis. Folio 24.
 Carmina sive meditationes in vitam domini nostri Jesu Christi.
 Folio 46.
 Oratio ad honorem Marie virginis. Folio 53.
 Psalterium beate virginis. Folio 56.

A lap alján M betű közepéből kiemelkedő kereszt jelvénye alatt áll a kiadó neve :

Matthias Milcher
 librarius Budensis.

Milcher Mátyás budai könyvtáros kiadványaiból ezen kívül még csak egyet ismerünk : az esztergomi egyházmegye számára 1514-ben Bécsben nyomtatott miscskönyvét.¹

¹ Gróf Kemény József, Történelmi és irodalomtörténelmi kalászkok. (Pest, 1861.) 43. l.

A levél hátsó lapjára ezen czimmel :

»Invocatio sancti spiritus in sequens opusculum comportacionis« négysoros tizenkét strófából álló vers van nyomtatva. Ebben a munka szerzője, illetőleg szerkesztője áhítatos lélekkel, de közép-szerű formaérzéssel, segítségül hívja a Szent Lelket. A 7-ik strófában így fohászkozik :

HADNAGY BÁLINT KÉPE REMETE-SZENT-PÁLRÓL SZÓLÓ MUNKÁJÁBAN.

Tange guttur, labia, move pugillarem,
 Ut Pauli vasticole vitam exemplarem,
 Tradam omni seculo vere singularem,
 Cunctis imitabilem, ut lucem solarem.

A második számozatlan levelet rajz tölti be, mely tetőtől talpig páncélba öltözött, lebecsátott rostélyú sisakot viselő alakot ábrázol, jobbjában buzogánnyal, baljában lobogóval.

Az alak feje fölött ezek a szavak vannak nyomtatva : »Ne corrupas laborem meum.« A minek értelme nem lehet más, mint az, hogy a könyv szerkesztője fenyegetődve tiltakozik munkájának megrontása, illetőleg félremagyarázása ellen.

Az alak lábai alatt ez a két szó van nyomtatva

»Hadnagy Bálint.«

Ez nem lehet más, mint személynév, a mely szükségkép összefüggésben áll az ábrázolt vitézzel és a könyv szerzőjével.

Miután a könyv szerzője — mint látni fogjuk — magát a szövegben Bálint atyának nevezi, ezt a Hadnagy Bálinttal azonosnak kell tekintenünk.

A Hadnagy lehet családnév ; de lehet egyúttal személy-jelző név is, a melyet Bálint atya úgy szerezhett, hogy mielőtt a szerzetbe lépett, katonai pályán mint hadnagy működött.

A levél hátsó oldalát is kép foglalja el : három térdelő alakkal, a közepén remete szent Pál, jobbján egy ferencz-rendű szerzetes, balján egy remete.

A képet a következő fölirat magyarázza :

»Hec est vera dispositio membrorum Pauli primi heremite in hora obitus sui ut sanctus tradit Hieronymus, et deroges ei, qui ipsum in colubro depingit.« A minek értelme nem világos.

A számozott 1. levélen kezdődik a könyv szövege. Élén e czím áll : »Vita sancti Pauli primi heremite.«

Alatta : »Incipit vita sancti Pauli primi heremite a beato Hieronymo conscripta et a sancta Romana ecclesia cum omni honore recepta.«

Tehát Remete-Szent-Pálnak Szent-Jeromostól megírt életrajzát adja a könyv szerkesztője, nyolcz fejezetben. — Ezeknek mindegyike egy kis képpel van illusztrálva, mely Szent-Pál életéből jeleneteket ábrázol.

II.

Az 5-ik levélen kezdődik a könyv második része : »Translacio sancti Pauli.« Remete-Szent-Pál tetemeinek Egyiptomból Konstantinápolyba, innen 1240-ben Velenczébe és innen 1381-ben Budára átvitelét, itt a budai királyi kápolnában, majd a Pálos-rend budaszent-lőrinczi zárdájában elhelyezését írja le.

Ezen eseményről Küküllei János (Nagy Lajos egykorú életírója), úgyszintén Ranzan és Bonfin történeti munkáikban röviden említést tesznek.

Az »Acta Sanctorum« nagy kiadvány első kötetében, melyet Bollandus 1643-ban bocsátott közre, Remete-Szent-Pál régi életiratai után következik »Historia translacionis ex fide digno codice descripta.«¹ Szövege úgyszólván teljesen megegyez azzal, a mely a velencei kiadványban látott napvilágot.

A translatio leírásának befejezése után, a 7-ik levélen végre megszólal maga a könyv szerzője, illetőleg szerkesztője :

»Reverendus pater meus et totius ordinis fratrum heremitarum sancti Pauli primi heremite, frater Stephanus prior generalis anno Christi millesimo CCCC. septimo, generalatus vero sui anno ultimo iniunxit *mihí fratri Valentino pro tunc predicatori apud sanctum Laurentium, ut vitam sancti Pauli patris nostri ab erroribus scriptorum stampatorumque exuerem, ut esset gratius legentes de sereno, quam de turbulento fonte potare. Cuius venerandum imperium exultanti animo audiens, utpote qui propria sponte id affectabam, neque curans, quanti res esset ponderis, obsecundare gestiens oneri, colla submisi. At ubi distensis velis, pelago me commisi scripturarum, magnum me inveni certe onus assumpsisse, et quod credebam astrando comprehendere, longo sulcatu ponti vix inveni. Tantam enim reperi dissonantiam in hystoriis et cronicis, ut ceptum opus perficere impossibile penitus videretur. Unde volui id munus obmittere, nisi legens Jacoium Bergomensem impegissem in annum precisum obitus Sancti Antonii, ubi vires resumpsi. Idque non casu accidisse credo. Sed munere Dei omnipotentis.«*

Ezután tárgyalja azt a kérdést, hogy Szent-Pál mikor született? A különböző véleményeket és föltevéseket bírálva és megvitatva, arra az eredményre jut, hogy 229-re kell tenni születését, 245-re a sivatagba vonulását, 342-re halálát, 411-re tetemének Konstantinápolyba szállíttatását, a honnan ereklyéi Velenczébe, majd Budára vitettek át.

A kiadvány ezen részeinek Bálint atya a szerzője.

Fejtegetéseit ugyanis ezzel az észrevétellel fejezi be :

»Tacuissem utique nomen meum, crede, misi a multis criminari timuissem ideo tacuisse, ne conflictum argumentorum subi-

¹ A 608 és 609, lapokon.

rem, quod apud Hieronymum in quadam epistola valde vituperandum est. Feci igitur, ne opusculum esset sine titulo, atque ideo a polictoribus sceda instentibus lecta ab emulis putaretur. Anno Christi millesimo quingentesimo septimo, quartodecimo kalendas Decembris editio finis.«

A dátum és az »editio finis« az 1507-ik évi (krakói) kiadásra utalnak.

A 9-ik levél első oldalán következnek a »Lectiones de sancto Paulo«: a Szent-Jeromostól átvett három lectio, mely a szent remetének officiumában helyet foglal.

Ezekkel kapcsolja össze Szent-Pál csodatételeinek elbeszélését Bálint atya, illetőleg azt a rövid bevezetést, mely az egyes csodákról szóló jelentéseket megelőzve szent Pált dicsőíti:

»Velut lucifer inter alia sidera celi, Paulus primus heremita miracolorum multitudine et magnitudine excellentissimo jubare clarescit; ita ut etiam ei homines tacerent, lapides clamarent. Nec mirum, cum etiam spiritus maligni, omnium bonorum inimici, quorum laudibus non eget, per obsessorum ora in eius laudes, coram precioso eius mausoleo, sepissime prorumpere sunt coacti. Et cum hec omnia ita sint, et plus quam dicitur vel dici potest sint, quis concentum celorum dormire faciat, ut sileant laudum carmina Paulo.«

Ezután, az olvasóhoz fordúlva, jelzi az eljárást, a mit a csodatételek elbeszélésénél követett.

»Igitur frater mi charissime et pie lector, hec miracula de infinitis, ut ita loquar, pauca, que dominus est dignatus ostendere meritis sanctissimi confessoris sui Pauli primi heremite, meis de manibus accipe. Namque hec sunt que in manus meas incidere potuerunt. Nec putes me esse eorum in stilo auctorem; sed potuis ita factum esse, ut sicut invenire potui, ita et collegi; excepto, quod sicut potui, emendavi. Volebam etiam illa denuo ad aliquam elegantiam stili trahere, sed quia non ea ad subsellia iudicium sed ad aures pie zelantium offero, ideo paucis exceptis supersedi.«

Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy Bálint atya mindazt, a mit a csodatételekről könyvében közöl mások feljegyzéséből, Szent-Lőrincz zárdájának szerzetesei által vezetett jegyzőkönyvekből vette át.

Azonban ezen föltevés alaposságát a szöveg némely helyei megingatni látszanak.

Két helyen mondja az író, hogy a csodás esetet az, a kivel történt, »néki beszélte el«.¹ Egy helyen kiemeli, hogy a csodás gyógyulás esetét ő maga »saját szemeivel látta«;² és egy más helyen, hogy a csodásan felgyógyult szerzetest »ő maga látta«.³

Azonban nincs kizárva annak lehetősége, hogy a jegyzőkönyv lapjain így, első személyben fogalmazva találta a csodás eset elbeszélését.

A könyvnek 11—24-ik levelein, 80 fejezetben 81 csodás eset emlékezete van fönntartva.

Ezek közül csak négy eset történt a szent remetének budai sírjánál. Két gyermeket súlyos betegen hoztak oda szülei és felgyógyulva vittek haza. Egy pesti süket tanuló hirtelen hallását nyerte ott vissza. A szent ereklye öre mérges kigyómarás következményeitől szabadult meg a koporsót fedő üveglap érintésénél. (XXXIV., XXXVI., LVII., LXVIII. fej.)

A többi eset az ország különböző részeiben történt olyanokkal, kik fogadalmat tettek, hogy ha a szent közbenjárásával kérésüket Isten meghallgatja, az ő sírjához fognak zarándokolni.

A legtöbb (57) esetben betegek, sebesültek, bénák, vakok, süketek, hirtelen visszanyerik egészségüket. 17 esetben foglyok az ellenség kezeiből vagy börtönből kiszabadúlnak. 4 esetben holtak hozzátartozóik könyörgésére föltámadnak.

Azok, a kiknek könyörgése ily módon meghallgattott, fogadalmuknak eleget tesznek, a Szent-Lőrincz zárdájába sietnek, a hol velök történekről jelentést tesznek.

A legtöbb (67) esetben meg van jelölve az esztendő, sokszor (29-szer) a nap is, a mikor ott megjelentek.

A kiadó nem tartott szoros kronologiai rendet.

1452-ik évi csodát a LXIII.

1465-ik » » a VI.

1467-ik » » a VII., VIII.

1468-ik » » a IX—XI.

1470-ik » » a XII—XXXII.

¹ »Mihi factum narravit, confessionem fecit.« (I. fej.) »Mihi totam seriem . . . enarravit.« (LVI. fej.) E mellett két ilyen hely is előfordúl: »Nobis . . . facta narraverunt.« (II. fej.) »Nobis factum retulit.« (III. fej.)

² »Que oculis propriis statim cum multis aliis vidi.« (LVII. fej.)

³ »Ego presens aspexi.« (LXXX. fej.)

- 1471-ik évi csodát a XXXIII—XL.
 1472-ik » » a XLI—LV.
 1487-ik » » az V.
 1490-ik » » az I—IV., LVI—LXII.
 1498-ik » » a LXIV.
 1500-ik » » a LXX., LXXII.
 1503-ik » » a LXXV. fejezetek foglalják magukban.

E szerint csak a VI—LV. fejezetekben van a kronologiai rend megtartva, és pedig nemcsak az éveket (1465—1472), hanem a napokat is tekintve.

Egy napra nem ritkán több eset bejelentése esik. 1470. szeptember 30, október 12 és 23-ik napjain mindannyiszor hárman, október 31 és november 3-ikán ketten-ketten jöttek ilyen jelentéstétel végett Szent-Lőrinczbe.

Valószínűleg hogy ezen ötven fejezetet Bálint atya egy külön jegyzőkönyvből vette át, a melyet rendesen és pontosan vezettek; míg 1465 előtt ilyen nem létezett, s csak véletlenül maradt fenn egy eset emléke; 1472 után pedig tizenöt esztendő múlt el a nélkül, hogy ilyen följegyzés történt volna.

Az 1500-ik évben az a gyakorlat kezdett meghonosulni, hogy mindegyik csodás esetről külön nyilatkozat állítottatott ki. Nyolcz ilyen fordul elő a könyvben; négyet a fölgyógyult betegek (LXXI., LXXVI., LXXVII. fej.), négyet a pálos-atyák állítottak ki. (LXXII., LXXV. és LXXVIII. fej.)

Ezek a jelentések kulturtörténeti fontosságú részletekben gazdagok.

Különösen jellemzők a megszabadult foglyok elbeszélései.

1470 nyarán Nagy Mátyás özvegye törökök kezeibe került és Parodina (?) várába hurczoltatott, a honnan éjnek idején elillant és a táboron keresztül szerencsésen megmenekült; útközben a Száva partján rácz martalóczokra akadt, a kik azonban bánalom nélkül elbocsátották. Ugyanakkor míg a törökök Temesvár vidékén dúltak, egy asszony gyermekeivel együtt sűrű erdőbe vonult, a melyet az ellenség egészen körülvelt, anélkül hogy őt észre vette volna. (XXXIV.) Ugyanilyen eset fordult elő 1470 végén, szintén Temesvár vidékén egy István nevű emberrel. (XL.) Egy csanád-megyei ember 1472 szeptember havában a törököktől rablánczra fűzve elvitetett, de a Morva partjához eljutván, itt egy erdőben,

míg a törökök eltávoztak, fogolytársaival együtt bilincseit szét-törvén, elmenekült. (XLVII.) Még viszontagságosabb volt egy szintén csanádmegyei ember sorsa, ki feleségével Törökországba s onnan Palestinába hurczoltatott, honnan tíz év múlva, miután »szultánját« megölte, szerencsésen visszatért. (XLIII.)

A cseh hussziták fogságából menekültek el 1471 nyarán Szantóteleky Mihály (XXVI.), 1472-ben Écsi Bertalan és György hadnagyk (XLI.) és egy nemes ember szolgája, ki Ragistyan vár börtönében egy esztendőn át sínlődött. (L.)

Valószínűtlen dolgot beszélt el két »temesvári bíró«, koros, tekintélyes férfiak, kik a sietéstől kimerülve érkeztek a zárdába, a hol elmondották, hogy a királynál jártak, és ellenségeiktől bevádoltatván, börtönbe kerültek, a hol szemük világától akarták őket megfosztani; de ők szerencsésen kiszabadultak. (LIII.)

1490. november 12-ikén egy zágrábi polgár jött a zárdába, a hol elmondotta, hogy »féléven át a királyi felség által börtönben fogva tartatott.« Ez még lábain viselte a bilincseket, a melyeket a szerzetesek oldottak föl.

Magyar Balázs fogságából menekült meg 1471 elején egy horvátországi nemes. (XXXVII.) A többi esetekben nincs megjelölve, hogy kinek fogságából menekültek a zarándokok. (VI., XXIX., XXXII., LIV., LV., LXV.)

A betegségek megjelölésénél néha magyar kifejezések használtak: »Vulgo hagymaaz«, — »Vulgo feje nagy fájdalma«, — »Morbo pestifero qui franczvar dicitur.« (XVIII., XXX., LXIV. fej.)

Figyelemreméltó, hogy többen nemcsak azt fogadták meg, hogy a szentnek sírjához zarándokolnak, hanem egy »litteratus« ember azonfelül azt is, hogy a bekövetkező csodás gyógyulás esetének leírását négy templomban kifüggeszti (LXXII.); egy másik, hogy a sirkápolnában függeszti ki azt (LXXV.); egy harmadik »litteratus«, hogy esetét sajátkezű nyilatkozatával közhírré teszi. (LXXIV.)

Szokásban volt már a XV. század végén is votivemléktárgyakkal ékesíteni a búcsújáró helyeket. Egy felgyógyult béna botját, melyre már szüksége nem volt, egy másik viasz-lábat, egy harmadik Remete-Szent Pálnak viaszból alakított szobrocskáját függesztette föl a szent remete kápolnájában. (IX., XII., XIV.)

Maga a könyv szerzője is dicsekedik azzal, hogy egy alka-

lommal Szent-Pál közbenjárásának köszönhetette felgyógyulását ; de ezt az esetet csak röviden és általános kifejezésekkel jelzi.¹

A csodák ismertetését tartalmazó nyolczvan fejezet után a LXXXI-ikben felemlíti, hogy »hasznó számtalan csodák függenek a kápolnában« ; de két jelesebb csoda nem juthatott »az ő kezeibe«. Az egyik 1422-ben történt a baicsi pálos kolostorban, a hol László siklósi várnagy, a mikor sirba akarták helyezni, halottaiból feltámadott. A másik egy ördögös szegedi asszony esete, a kiben szent Pál sirja előtt »az ördög olyanokat beszélt és cselekedett, hogy az egész világ, ha jelen van, eszt vesztenne volna el.« Ezeknek az eseteknek nyomtatásban közzététele — úgymond — a jövő időknél marad föntartva.

A LXXXII. fejezet a fohászt tartalmazza. »Térdre borítva kérlek téged jövődő nemzedék, hogy szent atyádnak Pálnak jövődő csodáit ne hanyagold el úgy, mint a múlt nemzedék elhanyagolta.«²

A csodák elbeszélése után következik a könyvnek ötödik része a 14-ik levélen:

»Vita sancti Antonii abbatis.

»Incipit prologus Euagrii presbyteri ad Innocentium episcopum in vitam beati Antonii abbatis.

»Incipit prefacio Athanasii episcopi in vitam sancti Antonii monachi.

»Incipit vita sancti Antonii abbatis ab Athanasio episcopo Alexandrino conscripta et ab Euagrío presbytero e greco in latinum translata atque a beato Hieronymus huic libro inserta.«

Szent-Antal életrajza a 44-ik levélen végződik.

A 45-ik levélen feszületet ábrázoló rajz alatt kezdődnek és az 53. levél első oldalán végződnek:

»Versus devotissimi in totam domini nostri Jesu Christi vitam.«

Ezen versek szerzőjét nem állapíthatjuk meg.

Az 53-ik levél második oldalán az angyali üdvözetet ábrá-

¹ »Quidam litteratus in sanctum Paulum et alios sanctos devocionem in sua infirmitate gerens convaluit, et huiusmodi librum conscripsit.« (LXIX.)

² A nyomtatásban áll : »Ventura generatio peto te negligas.« Itt két-ségkívvül sajtóhibából kimaradt a »ne« szócska.

zoló rajz alatt kezdődik és az 56-ik lap első oldalán végződik a boldogságos szűzhöz szóló imádság: »Oracio beati Augustini eximii doctoris ad honorem virginis Marie.«

Élén szerzőjére vonatkozólag a következő érdekes jegyzet áll:

»Dicebatur a multis jam, et ipse credebam has laudes beate virginis fecisse quemdam episcopum Quinqueecclesiensem Joannem nomine,¹ maximum poetam, qui fuit quasi nostris temporis. Sed hoc non est verum; quia ego in nostra libraria hanc orationem scriptam cum appositione annorum Christi post quos ille episcopus fuit natus ad minus centum quinquaginta anis.² Et ideo sustinenda ista rubrica est, que dicit esse Augustini.«

Az 57-ik levél második oldalától a 60-ik második oldaláig zsoltárok (»Psalterium beate virginis) a 61-ik első oldalán a boldogságos szűzhöz szóló imádság (»Oratio devotissime de florida virginitate Dei matris Marie«) következnek.

A 61-ik levél második oldalán pedig ezek olvashatók:

»Ego frater Stephanus ordinis fratrum heremitarum sancti Pauli primi heremite et regularum beati Augustini episcopi professorum prior generalis, inhihero in persona totius ordinis universes et singulos fratres nostros, tam prelatos quam subditos firmissimo sub precepto et amissione empti libri, salvis aliis penis et censuris; que inobedientibus consueverunt irrogari: quod nullus eorum vitam sancti Pauli primi heremite in alia stampa emere presummat, nisi quam fecit fieri arte impressoria Matthias Milcher librarius Budensis, tamdiu, donec apud eundem de ista inveniri potest.

Explicunt preclara opuscula quam loculentissime impressa ad laudem gloriam et honorem altitonantis eterni Dei, atque divi Pauli primi heremite,
 Venetiis anno virginiei partus, 1511
 die primo Decembris. Impensis
 Matthe Milcher Librarii
 Budensis, arte autem Jacobi Pentij de Leucho.«

¹ Janus Pannoniust érti.

² Tehát XIII. századbéli kódexről van szó.

Bálint atyának nem ez volt első kiadványa.

A krakói egyetemi könyvtár ősnymtatványai között őriztetik egy másik kiadványának: az 1497-ik évre szóló astrologiai kézikönyvecskének negyedréti két levélből álló töredéke.¹

Az egyik levél a címlap. Élén a következő mondat áll: »Jupiter dominus anni, Mars particeps.« Alatta fametszetben Jupiter és Mars alakja, azután Krakó város képe és a cím:

»Practica anni M. CCCC. XCVII. fratris Valentini ordinis heremitarum sancti Augustini, artium baccalarii famosissimi.«

A nyomtatás éve és helye nincs megjelölve; de kétségtelen, hogy 1496 végén Krakóban nyomtatott.

A második levélen, mely csak hiányosan maradt fenn, jóslatok állanak. Egyebek között a krakóiaknak a pestis pusztítását helyezi kilátásba; a budaiakat azzal ijeszti, hogy városuk lázadások színhelye lesz.

A szerzőt »a bölcsészet nagyhírű babérosának« címezi a kiadó. Minek köszönhette ezt a hízelgő ielzőt? — nem állapíthatjuk meg.

Azt sem állíthatni egész biztossággal, hogy Bálint atya ezt a könyvecskét Krakóban készítette. Lehetséges, hogy Budán szerkesztette.

Másik kiadványából biztossággal csak azt állapíthatjuk meg, hogy 1507-ben a budai Szent-Lőrincz zárdában a hitszónok hivatalát töltötte be.

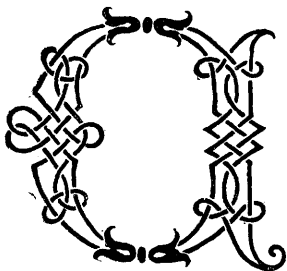
Noha ezen két kiadvány egyike sem jelöl ki szerzőjének az irodalom-történetben előkelő helyet, kívánatos, hogy az egyinéségre irányított figyelem életpályájának földéritesére alkalmas egyéb adatok felkutatását eredményezze.

¹ Estreicher idézett könyvészeti munkájában meg van említve. Tüzetesen ismerteti Wislocki, Incunabula typographica Bibliothecae Universitatis Jagellonicae Cracoviensis (Krakó, 1900.) cz. munkájában, az 532. lapon.

A KÖNYVNYOMTATÁS ÉS KÖNYVDISZÍTÉS IPARMŰVÉSZETE.

CZAKÓ ELEMÉRTŐL.

(Első közlemény, 2 melléklettel és 22 szövegképpel.)

BOCSKAY GYÖRGY SZÉPÍRÓ
BETŰS-KÖNYVÉBŐL. XVI. SZ.

modern felfogás értelmében ma már nemcsak az a kizárólagos művészi alkotás, a mit aranykeretekbe vagy talapzatokra raknak, hanem a való élet minden tárgyával össze lehet kapcsolni a szépet; a mi a legköznapibb, még abba is bele lehet varázsolni az esztétikai gyönyörűség keltő okát. S ezen művészeti filozofia jelentőségét lehetetlen kicsinyelni. Általánosán elfogadott tétel, hogy nemcsak nemzetgazdasági, de kulturális sőt erkölcsi szempontból is rendkívül fontos a művészetnek köztulajdonba való bocsájtása.

A könyv nemcsak a kultúra letéteményese, hanem egyszerre mint a szép kultuszának is demokratikus és népszerű terjesztője. A nyomtatványnak és kísérő társának, az illusztrációknak hatása kiszámíthatatlan. Úgy belelopták már magukat a kultürember életébe, hogy minden léptén kísérik, ezerféle kiadásban, szórakoztató, vigasztaló, vidámitó és oktató alakban. Az illusztráció frissességével élénkebb hatást gyakorol még a monumentális alkotásoknál is s a maga szövegével a legvilágosabb beszéd, a legfáradhatatlanabb magyarázó s leghűségesebb barát. Beférkőzik a lapok, folyóiratok, meséskönyvek, diszművek, útleírások, és a költők révén minden családba és átadja magát annak, a ki hozzáfordul.

Mínthogy a könyv ily jelentékeny tényezője a modern műiparnak az ember életében és ily kínálkozó eszköz a művészet

terjesztésére, természetes, ha annak előállítójára és megrendelőjére az a feladat hárul, hogy az ipar egyszerű eszközét, az ólombetűt, a művészet rendületlen és szakadatlan közvetítőjévé fejlessze. Azaz mindazoknak, a kiknek a könyvhöz közük van, ismerni kell a módozatokat és csapásokat, melyeken haladva a szép könyv létrehozásának iparművészetét gyakorolni képesek. A szedő- és rotációs-gép már úgy is fenyegeti a Dürerek és Holbeinek művészeti hagyatékát a tipográfiában; a művészet segítõ keze vezetheti ez iparágat csak magasabb czélok felé.

Az alább következõ sorokban megkísértjük ismertetni a könyvnyomtatás és könyvdíszítés iparművészetének mûvészi formáit és követelményeit, úgy mint az a mai állapot elõzményeinél és a külföld hasonló törekvéseinél mutatkozik, a mennyiben tanulni lehet belõle. Különösen hangsúlyozzuk a régiek könyvipari mûvészetét, náluk a mûvészeti és technikai rész egy ember kezébõl került ki és azáltal jobban kibontakozott az anyag elõnye.

Kezdjük értekezésünket a betûn és szedésen, folytatjuk a nyomda ékítményen és illusztráczió n befejezzük a könyvkötéssel.

LUCIEN PISSARRO: NYOMDA-JEL.

I.

INICZIALE. Kolozsvár, 1550.

betűk alkotják a könyvet s így a könyv használható voltát egészben a betűk olvashatósága, a könyv szépségét pedig részben a betűk művészi volta szabja meg. Ha fogalmat akarunk a nyomdászatban a betűk jelentőségéről nyerni, akkor ismernünk kell egyrészt a mai állapot előzményeit, másrészt pedig azon általános iparművészeti elveket, a melyekkel e kérdésre vonatkozólag gyakorlati eredményeket birunk elérni.

A betűtípusok keletkezésénél és fejlődésénél két szempont érvényesült mindig: elsősorban is olvasható betű-alakzatok szerkesztésére törekedtek, lehetőleg különböző, egymással össze nem téveszthető formák képzése által és másodsorban a betűvetés gyorsaságát is czélnak tekintették, innét a törekvés a betűk egyszerűsítésére és másolhatóságoknak könnyítésére. De a betűk e két szempont mellett sohasem tagadhatták meg szülőjüket, a képet. Minden korban többé-kevésbé a művészet is rányomta alakjukra bélyegét, s a vonalak elrendezésében fel-felcsillámlik a szépség koronként változó ideálja.

Mi a kulturával együtt az írás mikéntjét a rómaiaktól örököltük, a kik azt a görögöktől vették át, mint a görögök a fönicziaiaktól és a fönicziaiak az egiptomiaktól. A rómaiak legelőször köre irtak, eszközük hozzá a véső volt. Az anyag és az írószerszám természetének megfelelőleg írásuk jellegét az egyenes vonal képezte, mely csak további fejleményeiben tűrt meg hajlított vonalat egy-egy betűnél. A császárok korából fenmaradt alakok már tökéletességről tanuskodnak. *TIRUS* diadalívének felirata pompás térfelhasználást mutat, igaz, hogy ennél a tartalmas szöveg is a szobrász kezére játszott, mégis el kell ismernünk, hogy a nagy és méltóságos betűformák kiváló művészettel vannak elrendezve. Az *aquincumi* oltárkövek és sirtáblák szintén szép példáit őrizték meg a rómaiak betűtérképének. Már *TRAJÁNNAK* Beneventban felállított emlékének az írás nem monumentális, az arányok nincse-

nek betartva, de még mindig igen jól olvasható. A reneszánsz, mely a múlt művészi emlékeiből táplálkozott, a betűknél mintáért a római feliratokhoz fordult. POLLAJUOLO florenczi siremléke s a kódexek versáljai tanuskodnak róla, hogy mennyire tudták a reneszánsz mesterek tanulmányaikat e téren is értékesíteni. A rómaiak betűvető művészete egyébiránt nemcsak a reneszánsz korában, hanem napjainkban is hódít még; az emlékszerű feliratoknál most is divatos; a plaquette-művészek, élükön Oscar RORY-val szintén alkalmazzák, valamivel lágyabban az eredetnél; és az amerikai betűöntödéek a címnap és plakátszedéshez készült típusoknál használják fel a római nagybetűket.

A viasztabla, papyrus és pergament elterjedésével mindinkább fejlettebb alakot vesz az írás. A betűk hajlékonyabbakká válnak, a külön egymás mellé rakott nagybetűk helyett kisebb alakzatok jönnek forgalomba, a melyek később szavankint össze is kapcsolódnak. A középkorban már alig fordul elő tagozott írás és a kolostorokban, kancelláriákban az utolsó simítást is elvégzik szorgalmas barátok a római kurziv-on. A tizenkettedik században érte el a minuskel-írás legmagasabb fejlettségi fokát; a kaligrafusok nem cifrázkodtak, hanem a maguk nemes egyszerűségében formálták betűiket, az interpunkciók és elválasztó jelek is e korszakban voltak a legkifogástalanabbak.

A rá következő században azonban már egy új változat jött létre, az úgynevezett gótírás, a melyet többnyire csak akkor alkalmaztak, ha díszesebben kiállított iratra volt szükség. Ennél az írószerszám a vastag és vékony vonalak nagyobb változatát róttá egymás mellé, a mi által a betűk ornamentális hatása nagyban fokozódott. A gót betűk használata tartott egész a könyvnyomtatás feltalálásáig, sőt az első patriczok is ezek után készültek, divatja azonban csak Németországban öltött tartósabb jelleget. Az olasz reneszánsz kodexírói s könyvnyomtatói a régiekhez tértek vissza és a humanisták útmutatásai folytán a XII-ik századbeli kéziratok betűit vették használatba.

A római írásnak így mindkét változata fenmaradt a könyvnyomtatás számára is, körülbelül abban a formában, a mit ma közönségesen német és latin írás elnevezése alatt ismerünk.

A nyomtatott betű nehéz körülmények között kezdi meg pályafutását. A tizenötödik századnak abban a részében indul harcba

INCIPIT LIBER EPISTOLARVM AVRELIÏ AVGV
STINI EPISCOPI HIPONENSIS DOCTORIS
EXIMII EPISTOLA PRIMÆ AD
VORVSIANVM

DE SALVTE TVA QUAM
& in hoc seculo & in christo esse cupio
sancte matris tue uotis sum fortasse &
ipse non impar Vnde meruit tuis red
dens saluacionis obsequium: hortor ut
ualeo ut literarum uere certeq; sacra
rum te curam non pigeat impendere
Sincera enim & solida res est: nec fu
catu eioguis ambit ad ammiram nec
alio lingue testoro mane a liguid ac
pendulum crepitar Multum mouet
non uerborum: sed rerum aradum

& multum terret factura securum sic opus a postolorum linguas exortor
ut legal Ex his enim ad cognoscendos proberat excutaberis quorum testi
monis utuntur apostoli Siquid aut uel cum legis uel cum cogitas tibi ori
tur quæstio in quo dissolueno uidear ne essam scribe ut retribam. &
Magis enim hoc forte adiuuante domino potero q̄ presentia loqui teū:
non solum propter occupationes uarias & incales tuas Quoniam n̄ cu michi
uacat occurrere ut & tibi uacat Verum etiam propter eorum inuentam
presentiam qui plerunq; non sunt apti tali negotio magisq; lingue cetari
nibus q̄ scientie luminibus delectantur: Quod aut scriptum habetur sep
uacat ad legendum cum uacat legenti nec onerosam sit presentia quod ai
uoles sumitur cum uoles pomitur.

Dommo uere sancto ac merito uenerabili p̄ri augustinu episcopo uoluitur
Per me uir probitatis uis hincq; docimennum ut aliqua ex
ambiguis sectionis p̄re dicens percurrer Susceptor gram
muerit imperari meq; libenter in disciplina tua offero uere
ri sententie auctoritatem secutus: que nullam ad perditionem
dum habundare erudit etatem Neq; immerito sapiens p̄r
dente stidia nullis terminis neq; fine conelatur quando p̄teritorius fuit

az írott betűk ellen, a midőn épp a legpompázóbb kéziratok készültek, a MEDICIEK s KORVIN MÁTYÁS korában. Elképzeltük, mennyi erőfeszítéssel igyekeztek a nyomdászok faragott betűikkel megközelíteni a kézírást, HESS András Ó-Budán két évig dolgozott, míg megtudta jelentetni a CHRONICA HUNGARORUMOT. Antiqua-betűit a legjobb könyvek után metszette s 33 soros oszlopokba szedve egy oldalon elég kellemes képszerű hatást is keltett, különösen ha ügyesen meg volt rubrikázva. De a Korvin-kódexekkel, melyekben a XII-ik századbéli egyszerű, világos és kecses betűk támadtak fel, nem birt versenyezni. Hess azonban csak rövid ideig működhetett, mert az ó-budai nyomda hamar megszűnt. FUST sem járt jobban Párisban, igaz, hogy ő csalárdsággal mindjárt úgy akart túladni nyomtatványain, mintha kéziratok lettek volna.

Csak a tizenhatodik századdal érkezett el a könyvnyomtatás demokratikus művészetének teljes diadala. A gép utóljára is legyőzte az embert. A kódexírás nem fizette ki magát; a sajtó kivájt pálczák befestékelt nyomatával százankint ontotta az iverket, ilyen termékenységre a kéz nem volt képes. Mindazonáltal az írott könyv becset nem bírta lefokozni a tipográfiai termék s maga a nyomdászat még századok multán is sokszor jár tanulni a kódexhez, miután egyszer már teljesen kifosztotta annak kincseit.

A nyomdászat fellépésekor a kézírásban használatos formákat egyszerűen átvette és technikájához alkalmazta. Az írott betűknek gót-fajtáját, talán GUTENBERG példáját követve, a német nyomdászok kerítették magukhoz. Ugyancsak a németek használták fel a gót írás egyik alfaját a szélesebb duktusú schwabachi írást. Másik jelentősebb alfaját az angol írás képezte, mely a nyomdászatba sok finomságot és hajlékonyságot kölcsönzött át a kancelláriáktól. Mindezek együtvéve fraktur-írásnak neveztetnek, a típusoknak élénken megtörött sarkai folytán. (G₃ fraaktur típus.) Művészeti fejlődésének tetőpontját DÜBER korában érte el a fraktur. A nagy művész frissítő hatással volt a nyomdászatra is. Maga rajzolta betűinek alapformái nemcsak kaligrafiailag szépek, hanem finom hajlásaik, változataik s elrendezésök

BOCSKAY BETŰS-KÖNYVBŐL. XVI. SZÁZAD.

művészi komponáló és teremtő erőről tanuskodnak. Századokon át ezek szolgáltak mintául a betűrajzolók számára. Sőt a német betűöntödéek még ma is Dürer szellemét aprózzák. Legszebb példa, hogy igazi nagy művésztől lehet csak ily természetű újításokat várni és elfogadni.

A gömbölyű típus, mint már említettük, Itáliában lelt pártfogókra. Subiacoban a SWEYNHEIMÉK nyomdája már 1465-ben «antico» betűket hoz forgalomba, melyek a római verzálokhoz illő minuskulák voltak. Csaknem ez időtájt lép fel Németországban is az antiqua, a hol azonban csak idegen nyelvű iratok nyomására használták. Művészi tökéletességre Velenczében fejlődik, a XII-ik század írott betűinek hatása alatt, innét hordják szét divatját a latin nyelvű nyomtatványokkal. Terjedésével itt-ott lokális jelleget is ölt e betűfaj. Csak talán hazánk küzdelmei nem engedték meg, hogy e téren magyar-izű formák jöjjenek létre. HESS, HONTER, HUSZÁR GÁL (a ki lelkesedésének arányában készített nagyobb és még nagyobb inicziálekát) stb. metszettek ugyan maguk is patri-czokat, de nem elegendő eredetiséggel, rossz eszközökkel és többnyire csupán a szükségétől kényszerítve. Körülményeiket ismerve azonban örömmel vehetjük azt is, ha megőrizték mintaképeik alakzatainak nemességét. Első szakképzett betűtípus-metszőink voltak TOTFALUSI KIS MIKLÓS és KAPRONCZAI NYERGES ÁDÁM, a kik még külföldi nyomdászok számára is szállítottak öntvényeikből. Az antiquák elterjedése és használata lassankint általánossá vált a latin kulturán nőtt nemzetek között. Napjainkig nem változott karaktere, még a barok és rokoko mindent a maga szeszélyes jármába hajtó szelleme sem birt az antiqua betűk formáin alakítani. Hirre vergődött latin betű-típus alkotók voltak ALDO MANUZIO, az ELZEVIR-család, VAN DYCK, a pompázó PLANTIN, kinek típusa Rubens szellemének köszöni létét.

**Regina celi letare Álla. Quia qué meruisti portare Álla.
Resurrexit sicut dixit Álla. Ora pro nobis deumi Álla.**

VELENCZEI GÓT-TIPUS. 1511.

A sok másolás és részben művészetlen utánzás következtében a XIX. század folyamán az antiqua-típusnál romlás állott be. A betűöntödéek sokat vétettek a betűk ornamentális tulajdonsága ellen, metszőikkel hajszálvékonyan tartott, majd meg igen kövér

(egyiptienne és más egyéb néven forgalomba hozott) betűket készítették, a melyekkel vagy sovány, vérszegény és szintelen, vagy pedig ellenkezőleg vaskos, túltömött és nehézkes lapokat lehetett csak előállítani.

A múlt század utolsó tizedétől kezdve azonban a műízlés terjedése folytán, a nyomdabetűk előállításánál mindinkább ova-
kodnak a túlzásoktól. Az újabb típusok közt bizonyos megegyezés mutatkozik, a középuton haladnak, sem a sovány sem a ter-
peszkedő formákhoz nem igazodnak, hanem az arányos és fél-
kövér betűk a kedvencek. És evvel az egyszerűség jut uralomra.
Az ezerféle elnevezésű művészietlen alakok, különösen pedig az
árnyékolt betűk mindinkább pusztulnak. Végre kezdik belátni a

művészek és a nyom-
dászok is, hogy a be-
tűk síkba elhelyezendő
formák és nem testet
utánzó alakok, tehát a
testiség látszatát ott, a
hol sík felület díszítésé-
ről van szó, kerülni kell.

Az antiqua ma a
leghasználtabb betűfaj.
Célszerűségi és egész-
ségi szempont is mel-
lette dönt, a gömbölyű
formák jobban meg-
jegyezhetőek, jobban ol-
vashatók és nem ront-
ják a szemet. A fraktur
még Németországban,
tulajdonképeni hazájá-
ban is kezd háttérbe
szorulni, mert szép

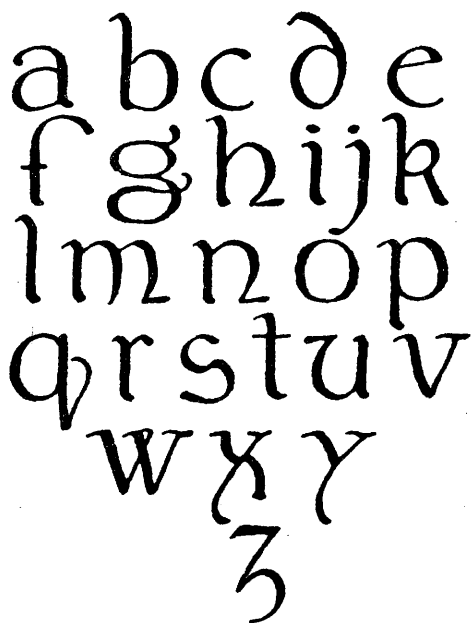
A B C D
E F G H I J
K L M N O
P Q R S T
U V W X Y Z

WALTER CRANE BETŰI.

ugyan, de összetéveszthető és az emlékezetben alig hagy nyomot.
Fejből nemszakember nem igen képes lerajzolni, míg az antiquát
akárki. Ez utóbbi félkövér típusa vetekedik a fraktur művészi hatá-
sával s a papir fehér mezejét kellemesen osztja fel fehér és fekete
változatokra. Továbbá újabban a művészek legnagyobb része is a

római betűk antiqua és mediaeval utódait használja, a mi által e betűfaj tetszetős alakja még inkább kifejlett. Ma már majdnem minden iparművész külön ábéczt komponál magának, a melynek nagy részét nyomdászati típusokká is formálják.

Az utolsó tíz év óta az iparművészet ujjá éledt szelleme a könyv belső és külső díszét is ellenőrzi. A könyvtábla, nyomda-ékitmény s a betűformák azóta művészek tervei után készülnek, a melyek a megelőző művészietlen korszak gyártmányait kiszorítani vannak hivatva.

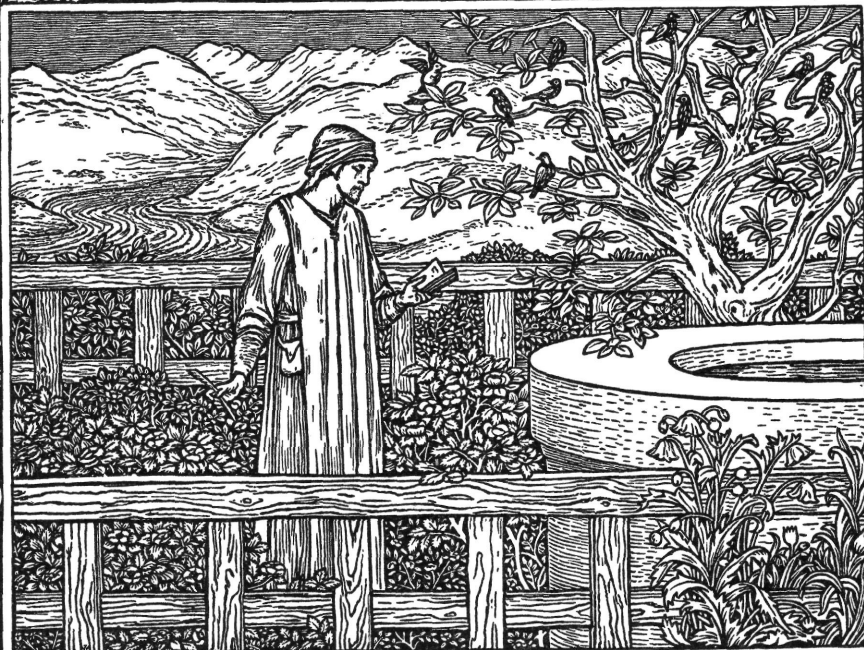

WALTER CRANE BETŰ.

tiszta keverésére, főleg pedig a betűtípusok művészi alkotására és a nyomás pontos eszközlésére fordítva. Saját felügyelete alatt került ki a sajtó alól minden iv, a hibásakat félretette s csakis tökéletes termékeket fűzetett és köttetett be szintén a maga által kifürkészett szabályok szerint. Fáradozását fényes siker jutalmazta. Kézisajtójához maga metszette a betűket, történelmi ismereténél fogva ehhez a legszebb kéziratokat és nyomtatványokat választotta mintaképül. Különösen GÜNTHER ZAINERTŐL tanult sokat. Morris mindent úgy csinált, mint a régiek és mégsem azt csinálta, a

Már DANIEL Oxfordban és DE VINNE New-Yorkban igyekeztek a meglévő anyagból való változtatás által izléses munkákat létrehozni, de a gyökeres és művészi átalakítást e téren az angol MORRIS végezte 1891-ben, a midőn megalapította a KELMSCOTT PRESS-t. Morris volt az első, a ki művészi készültséggel fogott hozzá a nyomdászat technikai előnyeinek kiaknázásához, régi mintaképek tanulmányozása után figyelmét a papír jószágára, a nyomdafesték

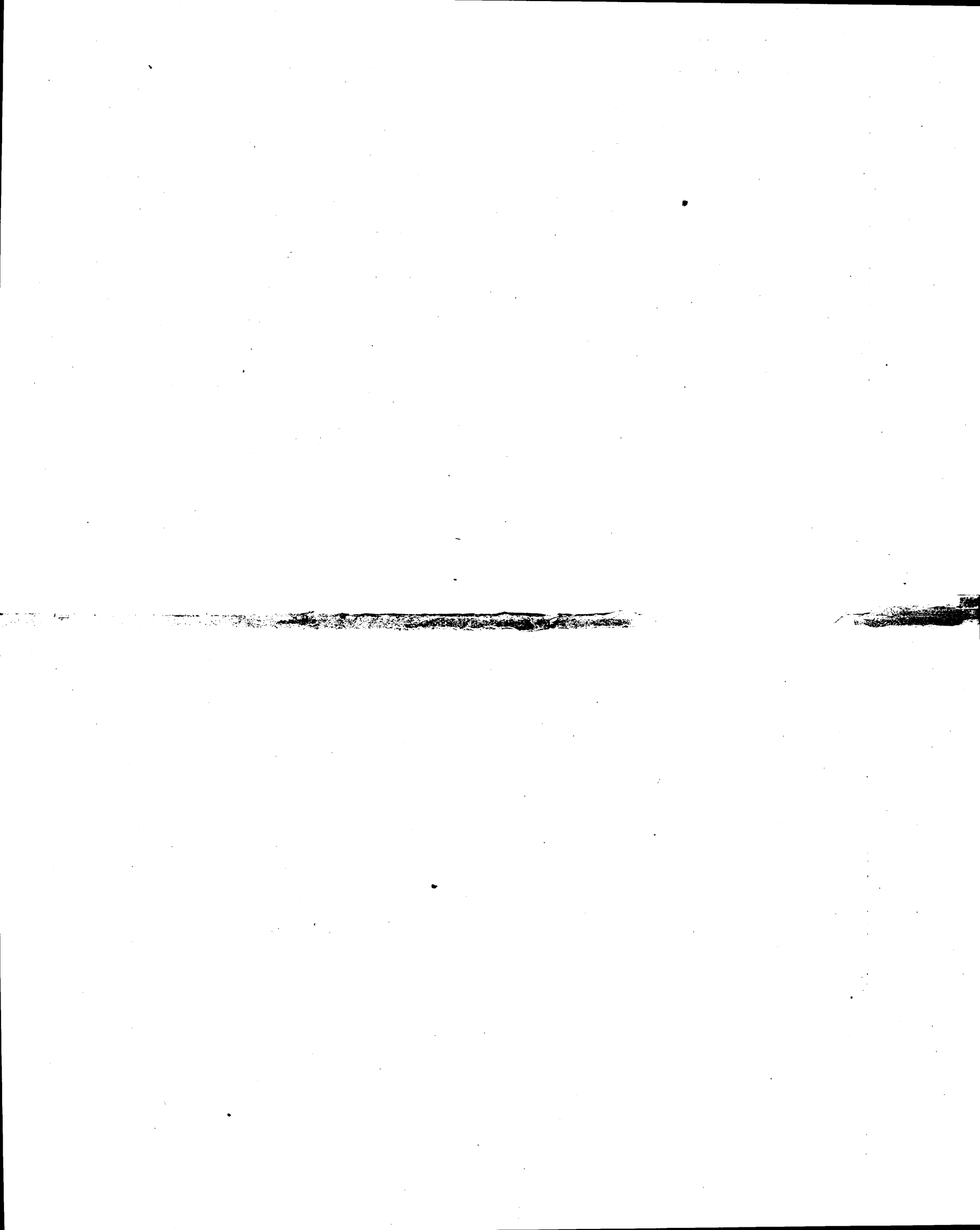
HERE BEGINNETH THE TALE OF CANTERBURY
BURY AND FIRST THE PROLOGUE THEREOF

THAT APRILLE with his shoures soote
The droghte of March hath perced to the roote,
And bathed every veyne in swich licour,
Of which vertu engendred is the flour;
Whan Zepirus eek with his swete breeth
Inspired hath in every holt and heeth

The tendre croppes, and the yonge sonne
Hath in the Ram his halfe cours yronne,
And smale foweles maken melodye,
That slepen al the nyght with open eye,
So priketh hem nature in hir corages;
Thanne longen folk to goon on pilgrimages,
And palmeres for to seken straunge strondes,
To ferne halwes, kowthe in sondry londes;
And specially, from every shires ende
Of Engelond, to Caunterbury they wende,
The hooly blisful martir for to seke,
That hem hath holpen whan that they were seeke.

BIF IL that in that seson on a day,
In Southwerk at the Tabard as
I lay,
Redy to wenden on my pilgrym-
age
To Caunterbury with ful devout
corage,
At nyght were come into that hostelrye
Wel nyne and twenty in a compaignye,
Of sondry folk, by aventure yfalle
In felawshipe, and pilgrimes were they alle,
That toward Caunterbury wolden ryde.

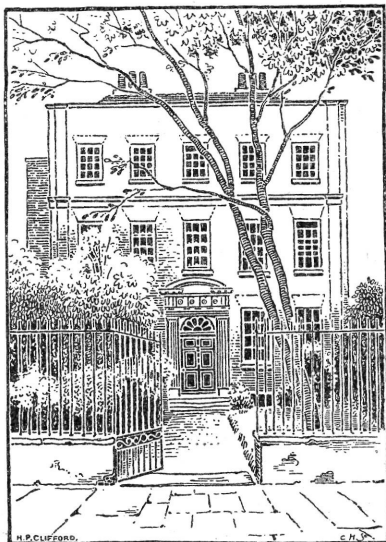

mit a régiek. Nem is annyira utánzott, mint inkább az eddig elért legmagasabb eredményt fejlesztette tovább.

A Kelmscott Press betűformái (az arany, Troy és Chaucer típusok) ünnepélyes és előkelő hatásúak. Félkövér betűk, amelyek a Morris által használt merített papíron különös mély dekoratív erőt nyernek. A Kelmscott Press felszerelését alapítójának halála óta a British Muzeumban őrzik, folytatja azonban mind e mai napig ugyanazt a szellemet ASHBEE; az általa metszett típusok alig különböznek valamit a régebbiektől.

WILLIAM MORRIS hatása példászerű egész Angliára, de nagy a befolyása a kontinens könyvműiparának irányításánál is. Legelső sorban Németország követi fűgén az angolokat. Münchenben OTTO HUPP a schwabachi betűformát éleszti újra, egy kissé a

mai ízléshez alakítva. OTTO ECKMANNNAK, a neves berlini iparművésznek pedig a japanizmus bevallott kultuszából fakadt dekoratív betűi kapósak különösen (ezek megfrakturosított antiquák), melyet reklámszedésre kitűnően lehet alkalmazni. Szép típusokat alkotott

A KELMSCOTT PRESS HÁZA.

Note. This is the Golden type.

This is the Troy type.

This is the Chaucer type.

WILLIAM MORRIS BETŰI.

még GEORG SCHILLER az államnyomda betűmetszője; általában a német betűöntődék mindent elkövetnek, hogy jeles művészi erők által tervezett betűkhöz jussanak. Csak legutóbb is a Woelmerczég 2700 márkát tűzött ki egy ábécézére.

Közvetlen utánuk az amerikaiak tesznek legtöbbet a könyv-

nyomdászat modernizálásáért. Az Egyesül-tállamok nyomdater mékeit már régtől fogva bizonyos finomság jellemzi a római antiquák direkt utánzása folytán. Sohasem voltak egész művészietlenek. Határozott formában megfelelnek az újabb törekvéseknek a bostoni LEE nyomdabetűi, a melyek szintén a Kelmscott Press hatása alatt születtek. Szép típusai vannak még a chikágói INLAND PRINTER-nek.

A francziáknak máig sincsenek szép betűik. Ők hozták divatba a megsoványodott antiquát s nem tudnak szabadulni tőle. Pedig e tekintetben attól a nemzettől sokat várna az ember, a melynél a plakát feliratos művészete annyira virágzik. Még GRASSET gyönyörű műve, Les Quatre Fils d'Aymon, is sokat veszít hatásából betűinek szintelen és vékony típusai miatt. A betűkben rejlő dekoratív hatást csak a plaquette-művészek tudják náluk kellő mértékben érvényre juttatni.

Magyarország nyolcz betűöntő-intézete sem produkál valami eredeti és említésre méltót, többnyire hiányosságok pótlása vagy utánzások képezik összes működésüket. Az egyik betűöntő részvénytársaságnak »corvinus« elnevezésű betűformája ugyan elég artisztikusnak mondható, habár stiltanilag nincs semmi összefüggésben nevével. **(Ez a „corvinus“ betűforma.)** Az amerikai betűöntődéknek Morrisset utánzó típusaival van legtöbb rokonságban. A tagadhatatlanul finom izlésű bécsiek tőlünk kölcsön vették e típust s Ver Sacrum című művészeti folyóiratukat eredetileg corvinus-betűkkel jelentették meg. Nálunk is alkalmazták díszesebb kiállítású műveknél, nagyobb elterjedésre azonban azért nem számíthat, mivel mindössze öt változatban van elkészítve, holott húszban sem lenne sok.

Mint látjuk tehát a nyomdászat legelemibb részénél a betűknél is már sok kivánni való akad hazánkban. Előreláthatólag nemsokára a német vagy angol befolyás kiterjeszti ránk hatalmát, ha ugyan még hozzá nem Bécs lesz a közvetítő csatorna. Pedig ha utána néznénk az ügynek, egész fölösleges volna vízvezetékeket használni, mikor ehhez nekünk is bőséges forrásaink vannak. A Korvin-kódexek betűi és inicziálái öröklött és fel nem használt nemzeti kincsünk és az 1882-iki könyvkiállítás is sok anyagot mutatott be, a melyből erre nézve egyes kézzel szintén tőkét kovácsolhatunk magunknak. Ma már a régi formák utánzása öntudatosab-

ban történik. Az utánzás többé nem rontást jelent, hanem továbbfejlesztést és finomítást. Lehetetlen, hogy ne akadjon művésznünk, a ki magyar ízlését, ha alkalom nyújtódnék neki, a magyar vonatkozású típusok igénybevételével betűkben is ki ne tudná fejezni.

Az angolok internacionális forrásból merítettek és speciális nemzeti jellegű kiadványokat alkottak belőle. A németek megtudták nemzeti alapon reformálni nyomtatott betűiket, pedig a német-betűk szemrontó és olvashatatlan hatását maguk is elismerik; mennyivel inkább eszközölhetjük az újítást mi magyarok az olasz reneszánsz gyöngyeiből álló nemzeti örökségünk révén, mikor az világszerte elismert czélszerű és művészi típusokat őrizett meg számunkra.

A betűtervezés művészete természetesen nem a legkönnyebb. Előbb rá kell magát szánni a művésznék, hogy minden csinját binját kitanúlja, mielőtt hozzáfog. A francia államnyomda betűkészítő osztályának vezetősége így nyilatkozik e kérdésről: »Ha valamely tipografiai betűfajt akarunk létesíteni, nem elég kéziratot vagy föliratot venni mintául, bármily finom rajzú legyen is az; mert a tipografiában laikus író vagy rajzoló szemre tetszetős munkát végezhet, s a betűket a lehető leghivebben utána rajzolhatja és vésheti ugyan, de azok a nyomásra azért mégsem használhatók, mert az írásnak nincs meg az az egyenletes, egyenes állása, melyet a korrekt tipografiai forma megkövetel. A valódi írást és minden finom vonását hüen utánzó alfabetet rajzolás útján kell teremteni, melyet sok kísérletezés és tanulmányozás után a tökély fokára kell juttatni. A betű képzése, alkotása és vésése tehát tudományos munka, mert megköveteli nemcsak a nyelvészet, de még a műemlékek és archaeologia terén való jártasságot is.« Nem szólva az előállítási mód technikai részéről, megpróbáljuk a tudományos eljáráson kívül a már előadott régi példákból összegezni a betűtervezés gyakorlati értékű iparművészeti elveit is.

A csupán csak tipografiai kifogástalan betűk más tekintetből lehetnek rosszak és csunyák. Mert a betűkre nézve is áll, a mi a többi iparművészeti termékre érvényes, hogy a czélszerűség és formaszépség kifejezésre jusson bennök s kiegészítsék egymást. E szempontból tehát minden betű művészi alkotás legyen, de ne a használhatóság rovására. Az a szék felel meg czéljának, a min kényelmesen lehet ülni s az a betű, a melyik jól

olvasható. Ha a művész tervezés közben túlságosan hajlik az ornamentika felé, okvetlen hibát követ el a használhatóság ellen. A művésziesség és olvashatóság egyensúlya vezet csak sikerre. Kivételesen a reklám- és a plakátbetűknél a talányosabb formák is alkalmazhatók, mert a találgatás izgalma maga is reklám. A könyvnél azonban soh'sem szabad az egyszerűséget szem elől téveszteni. Minden fölösleges diszítés kerülendő a könyvbetűnél, ha zavart támaszthat.

További tanulságok is levonhatók még a betűkészítés művészetére vonatkozólag. Rendesen minden betűrendszer négy vonalon mozog, a melyek közt a nagy és kisbetűk arányosan rendezkednek el felfelé és lefelé nyúló részeikkel, mint az elemi iskolások írófüzeteiben. Ha a nyúlványok a betűtörzs közelében maradnak, jobban olvashatók és szebbek, mintha messze elkalandoznak. A betűtörzsek szélességi térfoglalását pedig gazdasági szempont is befolyásolja. Az antiqua és fraktur kis helyet foglal el, a mediaeval és schwabachi a kiadók kárára nagyobbat. Épp azért az utóbbiak kevésbé használatosak. (Ez antiqua, ez fraktur, ez mediaeval, ez schwabachi.)

A betűk külön-külön való szépsége azonban még nem biztosítja azt, hogy kapcsolatban társaikkal művészi hatást eredményeznek. A körvonalon kívül a művésznak figyelembe kell vennie azt a tért, a mely két betű közé esik. A legtöbb betűköz kockalapot képez, a mi megkönnyíti az arányos elrendezést, de egyhangúvá is teszi sokszor a sort, úgy hogy ez oknál fogva is változatosságra kell törekedni. **KÖNYV** A legarányosabb távolság az, ha a betűközi térfogat alakjaiknak különbözősége daczára is egyforma. A betűk elhelyezése főleg a szedő, a nyomdász dolga. A tervező művésznak a betűközi téren kívül még egy feladattal kell megbirkózni, a mi a betű és az oldal viszonyára vonatkozik. S ez a feladat a nagybetűk kérdése. A betűknek, a midőn egymás mellé kerülnek, azaz egy síkban helyzetetnek el, bizonyos egységes törekvéseknek kell, hódolniok. Legnehezebb ezt a nagy betűkkel (versal) szemben kivinni, a melyek rendesen szögletesek, míg a kis betűk gömbölyűek s ez által gyakran tönkre megy az oldal nyugodtsága. Összhangot teremteni nehéz, különösen nehéz a német írásnál, hol a szöveg a főnevek révén tele van hintve nagybetűkkel. A mily változatosságot lehet ezzel elérni, épp oly díszharmóniát is.

Ha visszagondolunk arra, hogy a nyomdászat bölcsőkorában összes szépségeit az írott könyvekből merítette, önkéntelenül az a tanács bontakozik ki, hogy minden kor, ha elművészietlenedett típusát akarja felújítani, forduljon a kézíráshoz. Az ALDO MANUZIO által használt kifogástalanul stilszerű dült betűrendszer PETRARCA kézírása után van metszve. S körülbelül ezt az eljárást tekintjük a legjobb példának. Minden jó típus kézírásból kell, hogy utánoz-
tassék, a jól kiírt írás sok egyöntetűséget és harmóniát rejt magában.

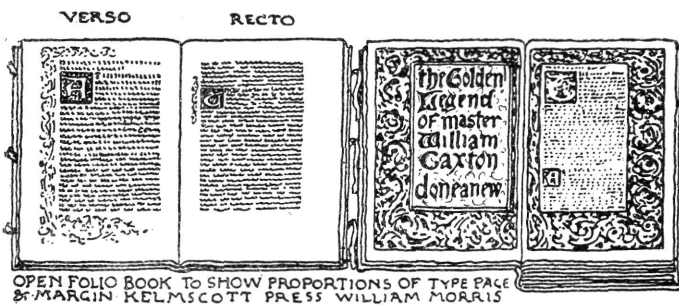
A KELMSCOTT NYOMDA JELE.

II.

A *szedés* (mesterszedés, műszedés, akcзиден-cz-munka) a második művészeti tényező a könyvnyomdászatban. A betűk tervezése után, a betűknek egy adott térben való elrendezése és elhelyezése egy második komponáló képességet igényel. A betűtervező és metsző munkája után az akcзиден-cz-tervező és szedő munkája a legfontosabb minden nyomdászati műnél. Nemcsak a betű formája és aránya, hanem a betűközti tér ügyes beosztása önt változatot a lánczolatossor-falanxba s egy oldalon csoportosított sorok elrendezése teszi hangulatossá a könyvlap fehér mezejét.

Tehát a betűk után figyelmünket mindjárt az összeállításra és nyomásra kell fordítanunk. A szedésnek nem voltak stílusbeli változatai, történeti áttekintés róla iparművészeti szempontból

nem nyújtható. Szigorúan körvonalozott szabályai itt-ott lazultak ugyan, mint például a múlt század hatvanas éveiben, de egészében, lényegében sohasem ingott meg. Ellenben a szedésnek is

SZÖVEG ÉS DÍSZ KÜLÖNFÉLE ELRENDEZÉSI MÓDJJA. MORRIS ÉS CRANE UTÁN.

van esztétikája, vannak elintézetlen kérdései a jelenben, a melyekkel szemben aztán mindig sikeresen lehet hivatkozni a múlt egy-egy példájára. Az általános tanulságokat megpróbáljuk összegezni.

Az oldalra vonatkozólag is az áll, a mi a betűkre nézve t. i. két szempontnak kell megfelelnie: a célszerűségnek és a szépségnek. Az iparművészeti felfogás értelmében nem elég, ha jól olvashatóan vannak a sorok csoportosítva, bizonyos művészeti követelményekkel sem szabad ellenkezésbe jönniök. Minden nyomtatandó papír felülete rendesen téglalap. És a régi mesterek hatásának egyik titka abban rejtőzik, hogy számoltak a papír ez alakjával s betűket, nyomdászt és illusztrációt egy téglalapon belül rendeztek el harmonikusan. Minden szedőnek erre az egységre kell törekedni.

A betűk ne éljenek különálló életet, ne csoportosuljanak csak szavakba, hanem mint jó közkatonák, szolgálják az egész érdekét. Egy oldal képezzen egy testet, egy egyént. Sőt mivel a könyvoldalnak házastársa is van, a kivel szakadásig egybefűzetett, társához, a szemközti oldalhoz is, igazodnia kell. Két oldal képezzen egy párt; ne üssék egymást; egyik se beszéljen nagyobb hangon, mint a másik; se ne öltözködjék cifraóban; hanem békés, egyetértő és harmonikus életet éljenek. A szép könyvben, bárhol nyissuk is ki, mindenütt ilyen házaspárra kell akadnunk.

Az egységesség művészi hatásának kedvéért azonban sohasem szabad elhanyagolni a könyv tulajdonképeni célját, az olvashatóságot. Mert például a tömör (kompresz) szedés sokkal melegebb, egységesebb és képszerűbb hatást ad, mint a ritkított és mégsem alkalmazható mindig. Minden betű bizonyos helyet igényel, hogy érvényesülhessen. Sok típusnál a kompresz-szedés nehezen olvasható, vibrálásba megy át a betűk sorozata. Ennél a helyes arány fellelése tisztán a szedő dolga. A betűöntődéknek helytakarító sovány típusai, a mit avval a célzattal öntenek, hogy levegős sor- és betűközöket hozzanak a könyvben létre, nem felelnek meg az arálynak, sem nem olvashatók jól és még hozzá a dekorálást sem valósítják meg.

A betűk közti tér aránytalanságán kívül a szedő még egy módon, t. i. az úgynevezett kitüntető szedéssel zavarhatja meg az oldal egységes képét. Ezzel azonban nagyon keveset szoktak törődni. Pedig a kurziv és nem kurziv, a kövér és sovány betűk összekeverése, szóval a használt kitüntető módok a legnagyobb nyugtalanságot idézik elő, nem is szólva arról, hogy sokszor minden művészi hatást lerontanak. Van nyomda, mely a vegyes

szedéssel egyenesen hivatkozik; evvel bemutathatja ugyan anyagának gazdagságát, de az ízléseét semmi esetre sem. A stílusnak, sőt a duktusnak sem szabad egy oldalon változnia. Az angolok e tekintetben a kiemelésre szánt szavakat »versal«, vagy a versálisok formájára öntött kisbetű nagyságú nálunk németesen úgynevezett »kapitälchen« betűkkel szedik. Mindenesetre ez is jó, de legszebb volna a rubrikátort utánozva, ha technikailag nehézségbe nem ütköznek, aláhúzni a kiemelendő szavakat.

Legszabadabb tere nyílik a mesterszedőnek a cím lap összeállításánál. A cím lap szövege, nyújt tájékozást az egész műről és írójáról s így a könyv egyik legfontosabb részét képezi.

A legtöbb címlapon eddig olyan elrendezés észlelhető. mintha egy súlypont után igazodna, pedig ez csak rosszul felfogott és alkalmazott építészeti elv. A cím lap nem építészeti alkotás, a cím lap, mint minden nyomdászati termék általában egy síkban foglalhat csak helyet. A ránk örökségként maradt nyomdászati elvek szerint készült könyvekben az is igen divatos jelenség, hogy a cím egy szabad térben uszkál. Ezt japáni hatásnak kell betudnunk, valamint a le- s felfutó úgynevezett szabad szedést is. Mindezekért azonban távol keletnek ezt az artisztikus népét éppen nem tehetjük felelőssé. Tudjuk, hogy a japánok dekoratív műveiben több a proporció, mint a szimmetria. S ennek rosszul felfogott értelme szerint alkották, sőt itt-ott most is alkotják nyomdászaink a változatos, de rettenetes szabad cím lap-szedéseket.

A régiéknél erre vonatkozólag is akad jó példa. A címlapok, de sőt a fejezetek cím felirata is be van keretezve s ez által mintegy kiemelve és a szöveghez kötve. Egy egyszerű fejlécczel vagy szalaggal is már fokozni lehet a cím hatását. A címszedésre az amerikaiak szolgálnak kitűnő példákkal, a kik egyszerű fogásokkal művészi elrendezést tudnak létre hozni. A címek bekezdésével még azt is elérjük, hogy nem leszünk kénytelenek épp ott nélkülözni az oldalszámot, a hol azt legtöbbször keressük. A szabadon lógó címfejekhez t. i. nem lehet számot szedni. Közbevetőleg megjegyezzük, hogy a lap számozását legczélszerűbb alólra alkalmazni és pedig középre, hogy az ivszámozást se zavarhassa.

ENGLISH
LYRICS
FROM
SPENSER
TO
MILTON

ILLUSTRATIONS BY
ROBERT ANNING BELL
AND INTRODUCTION
BY JOHN DENNIS

LONDON · GEORGE BELL & SONS
YORK STREET · COVENT GARDEN
NEW YORK · 66 FIFTH AVENUE

MDCCCXCVIII

©ZAKÓ ELEMÉR: ††††
 A KÖNYVNYOMTATÁS
 ÉS KÖNYVDISZITÉS †
 IPARMŰVÉSZETE ††††

MÜNCHENI MINTÁRA SZEDETT CZÍM.

©ZAKÓ ELEMÉR:
 A KÖNYVNYOMTATÁS
 ÉS KÖNYVDISZITÉS
 IPARMŰVÉSZETE

ANGOL MINTÁRA SZEDETT CZÍM.

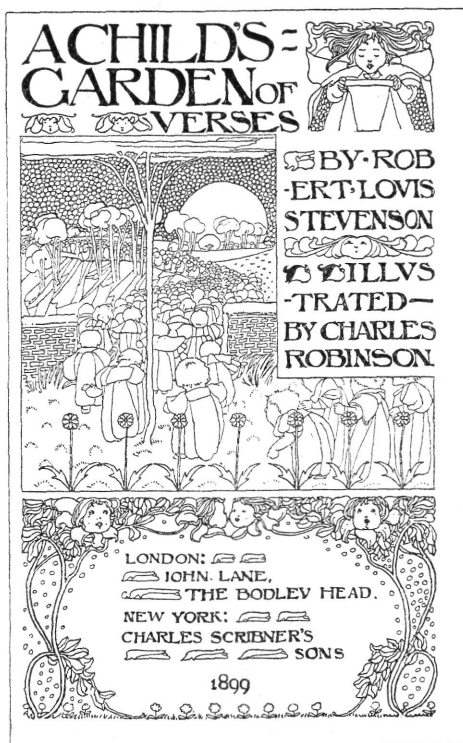
©ZAKÓ ELEMÉR:
 A KÖNYVNYOMTATÁS ÉS KÖNYVDISZITÉS
 IPARMŰVÉSZETE.

KLASSZIKUS PÉLDÁRA SZEDETT CZÍM.

A könyv- és fejezetczímek szedésére nézve igen sok a változat. Valamikor a sorokat szívesen szedték tölcser alakba vagy pohár formájára. Most újabban pedig igen divatos a közelmúlt nyomdászati elvének ellentéteképpen minden tekintet mellőzni, a mi a sorok esésének szabályára vonatkozik és a Münchenből lábra kapott ó-német mintára tele sorokba szedni egy téglalap vagy koczka alakjába mindenáron a címet. A mennyiben valahol a betűk nem töltik meg a sort, oda surrogatunként csillagokat és más nyomdadíszeket is alkalmaznak. Ez az eljárás sokszor sikerül, de még többször erőltetett formát ad. Tagadhatatlan az, hogy a geometriai idomba szorított szedés egységes hatást kelt. Mindazonáltal a túlzás itt is megboszulja magát; nem egyszer értelem zavaró elválasztások és tagozások jönnek létre, eltekintve attól, hogy a surrogatum használata egyáltalán nem dicséretes. Angliában a geometriai rendszerrel ellentétben az értelmi vagyis mondattani tagozást szeretik alkalmazni a címeknél, a melynél minden sort egy merőleges irányában kezdenek tekintet nélkül a végződés egyenlőtlenségére, mint a versnél. Talán ez utóbbi módszer a legkifogástalanabb. Tanácsos még figyelembe venni az angoloknak azt a szokását, a melynél fogva a címsorokat a baloldal felé csoportosítják, azon egyszerű oknál fogva, mert ott nincs annyira kitéve a szakadásnak a lap és a könyvet fogó jobb kéz mit sem takarhat el a nyomtatásból.

A betűkre vonatkozólag még megkell jegyeznünk, hogy ugyanazon karakterrel kell birni a címjelapénak, mint a minő a szövegben van. És hogy továbbá reklámbetűket és reklámszedést az első oldal nem tűr, mert ott nincs is rá szükség.

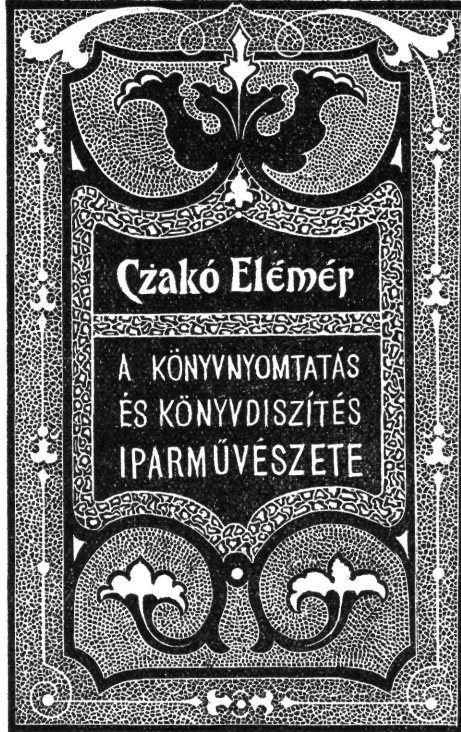
A szedés keretébe tartoznak még azok a nyomdasiszek, a melyeket a mesterszedők a maguk izlése szerint állítanak össze. Tehát nem egy előre megkomponált könyvdisz, a melyet a művész direkt valamely meghatározott könyvhöz tervez, hanem a betűöntődék által szállított sablonszerű ékitmények, a melyek még elrendezésre

CHARLES ROBINSON. CÍMLAP.

várnak. A régi nyomdászoknak nem álltak ilyenek rendelkezésükre, még a XVI. században is csak egész fejlécek, záróképek és kezdőbetűk voltak a nyomdák felszerelése között. A rá következő századtól kezdve azonban feldarabolt díszítő elemek jöttek divatba, melyeket mindenki a saját tetszése szerint állíthatott össze és a melyek jobbára arabeszkek voltak. Százötven évig ezek a keleti motívumok képezték a nyomdászoknak egyedüli összerakható tipográfiai díszét, míg aztán a párisi betű öntődék a rokoko szellemétől áthatva új gazdag folyamat a nyomdaéktípusoknak nem zúditották a sajtóra. A XIX-ik században még inkább megszorodtak a nyomdászok a hajlítható rézléniák és a fotomechanikai eljárások a nyomdász anyagát a legnagyobb mértékben meg gazdagították. Különösen sokat fejlődött a nyomdaéktípus a litográfiával való versenyzés következtében. A sokszorosításnak ez az egyszerű és könnyed eljárása fenyegette a

nyomdászat egyes ágait, harcra ingerelte, a mely közben aztán szokatlan sok művészi elemet szívott fel magába, sajnos, nem mindig ízléses válogatással. Legutóbb pláne a *Mäser*-lemezekkel és az ólomfaragással maguk a nyomdászok is vállalkoznak magasabb művészi feladatok megvalósítására, de őszintén szólva, ezen tevékenységüket — a rajzolásban való készületlenségük miatt — nem igen koronázza siker.

MÄSER-LEMEZBŐL KÉSZÜLT KLISSÉ.

Metszette Pavlovsky J. Alajos, az Athenaeum mesterszedője.

nyomdászat egyes ágait, harcra ingerelte, a mely közben aztán szokatlan sok művészi elemet szívott fel magába, sajnos, nem mindig ízléses válogatással. Legutóbb pláne a *Mäser*-lemezekkel és az ólomfaragással maguk a nyomdászok is vállalkoznak magasabb művészi feladatok megvalósítására, de őszintén szólva, ezen tevékenységüket — a rajzolásban való készületlenségük miatt — nem igen koronázza siker.

Úgy, hogy akármennyire méltányoljuk is az újabb vívmányokat, mindig szemünk előtt lebeg az a kár is, a mit épp ezek idéznek föl. Az önálló tervező képességet igénylő munkára nagyon kevés szedő képes. S a sok dísz csak cifrázkodást szül, kontárok uralmát, a mely mellett még a közízlés is megtévelyedik.

A művészek által tervezett nyomdaékitményről később lesz szó, a melyekkel szemben a nyomdásznak nincs egyéb dolga, minthogy logikusan alkalmazza bizonyos formaérzéssel ott, a hol azt a belső szükség kívánja. Tehát munkája csakis konstruktív legyen.

Még egy eszköz áll rendelkezésére a nyomdásznak, a melylyel hatást bir elérni, t. i. a színek alkalmazása. Mindjárt eleve nebb, élénkebb a könyv, ha a fekete betűk egyhangúságát megszakítja egy-egy vörös iniciale vagy czimsor, mint a hogy a nyomdászat első termékeinél látjuk. A mai könyvnyomtatónak a festékgyárak a szivárvány összes színeit bocsátják rendelkezésére, mégsem bírja a színek által könnyen elérhető művészi hatást jobban kizsákmányolni. Ez irányban bátortalanok és járatlanok vagyunk még.

A színek meghatározása egyrészt azonban már a tulajdonképeni könyvdísz és illusztráció tervezőjének feladata körébe vág.

MODERN ZÁRÓDÍSZ. HORTI PÁLTÓL.

ZÁRÓDÍSZ HELTAI KRÓNIKÁJÁBÓL, KICSINYITVE. KOLOZSVÁR, 1575.

III.

MAGYAR INICZIALE.

könyvdísz a puszta, rideg sornak ékesége és a tartalomnak megvilágítója, segítő társa. A nyomdaéktményeknek is nevezett könyvdíszek kapsot és keretet képeznek a betűk egyhangú mozaikjához, szempihentető oázisok és a szigorú rendben tartott sorok kellemes ellentétei. A könyvdíszek másik fajtái az illusztrációk, a melyek magasabb művészi alkotások, de szintén nélkülözik az önállóságot,

kísérői a szövegnek és szolgáltatában állnak az összhangnak. Diszét képezik még a könyvnek a mellékletül adott képek is, de ezek szorosabb kapcsolatba nem igen lépnek sem a nyomtatvány karakterével, sem a technikával.

Ha a nyomda-dísznek és illusztrációnak a könyvhöz való viszonyáról akarunk tájékozást szerezni, ennél is előbb a régiek által elért eredményeket kell összegeznünk, mivel ők művészek és mesteremberek voltak egy személyben, működési körük nem oszlott meg s habár kisebb feladatoknak feleltek meg, munkáikban mégis jobban kidomborodik a lényeg.

HÁRTYAKÉZIRAT. XV. SZÁZAD.

Mint a betűk metszésénél, a szedés összefűzésénél, úgy a díszek és illusztrációk alkalmazásánál is a nyomdászatnak mintaképpül az írott könyvek szolgáltak. A legrégebbi fenmaradt kódexek igen egyszerűek voltak. Az első században például az írásnak csak a rubrikálás volt összes dísz, a mely inkább szeszélyes mint ötletes vörös vonalakból állott (rubrum-vörös). Csak a népvándorlás után kezdődött az írott könyveknek díszesebb kiállítása, a mikor már az inicziálékat különös díszszel látják el. A barátkolostorokba belopozkodnak a népies — germán vagy kelta — ornamentumok s lassankint kifejlődik egy gazdag és hatalmas díszítő mód, karöltve a pompás miniatűr-festészettel.

A Franciaországban legnagyobb virágzási fokra jutott gót művészet korszakában már egy könyvön három művész is dolgozott: az író, a rubrikátor és az illusztrátor. A kiknek főtörekvésük volt,

hogy a szöveg, az inicziále a maga virágos és lombos díszivel s az alakos kép egy egységes egész benyomását keltsék.

A Korvin-kódexek nyújtják az összharmonia legkiválóbb példáit. A szorgalom, kitartás és szeretet, a mi e kéziratok készítőit jellemezte, meghozta gyümölcsét. A többnyire pergament alapon gonddal sorakoztatott antiquák már magukban is művészi hatást keltenek. Hát még a díszszel. Az első oldal pazar fényével nem merül ki a művész, minden fejezet elején gazdagon díszített kezdőbetű nyílik, csodálatos üde széldísz szövődik le a sorok mentén is sokszor a szöveg tartalmát kecses miniatűrök

MAGYARORSZÁGI HÁRTYA-KÉZIRAT.
XV. SZÁZAD.

élénkítik; kék, vörös, zöld és arany a rubrum; virágos arabeszk, arany csík, szárnyas fej, geniusz, madár, címer és arckép a dísz; minden csupa szín, csupa szépség.

Ilyenekkel szemben természetesen nehéz volt felvenni a har-

czot. Az első nyomtatványok nem is czéloztak egyebet a szövegírás pótlásánál, tiszteletben tartván a rubrikátor és illusztrátor művészetét, azok számára üres helyet hagytak, hogy utólag bele rajzolják és fessék a könyv tulajdonképeni díszét. A gyermekkorból alig cseperedett azonban ifjává a nyomdászat, nemcsak a scriptort gyűrte le, hanem diadalmaskodott a rubrikátor és illusztrátor fölött is. A nyomdafesték legyőzte a másolótentát, erejének növekedtével fölöslegessé tette a rubrumot s a többi színpompás festékeket is. Szint nem tudott ugyan nagy változatosságban nyújtani, de kárpótolta ezen gyengeségét a szép formával. Így lett a nyomtatás társa a fametszet, a melylyel a tipográfiába át lehetett ültetni a képet is egyszerű, de egységes tónussal.

A nyomtatott könyvnek díszítő művészete Olaszországban lelt első művelőire. Itáliában a XV. században már a reneszánsz művészet virágzott. A midőn a nyomdászat oda került, még a kezdetlegesség fokán állott és ezen művészeti fellendüléssel nem bírt lépést tartani. Az olasz nyomdászoknak jutott tehát az a feladat, hogy ez új művészetágban az egyéb művészetekben elért eredményekig haladjanak. S ez fényesen sikerült nekik; bámulatos könnyedséggel olvasztották be a reneszánsz gazdagságát a tipografiai munkákba. Az előmunkálatokat ehhez az ötvösök és műasztalosok végezték vésett és berakott munkáikkal. Az első nyomdászokat a díszítő motívumoknak szabad felfogása és gazdagsága jellemzik, a melyhez még a gót és a keleti művészetek hatása járult. Az inicziálékban, a fejlécekben megelevenedik előttünk a reneszánsz világa, delfinek, akantuszok, pogány istenek és keresztény szentek váltják fel egymást, a címzlapokon oszlopsorok, templomajtók és más építészeti megoldások díszlenek. Mindezeket azonban minden árnyékolás nélkül, körvonalakban ábrázolták, egyrészt mert eleinte sablonoknak készítették a festők számára, másrészt mert a vonalas jelleg jobban megfelelt a síkdíszítménynek. A könyvdíszítők sokat tanultak Olaszországban az intarsiából. Annak nyugodt hatását varázsolták elő sötét alapból kiváló fehér díszítményeikkel, a melyben szintén nem volt semmi plasztikusság, sőt sokszor mintaképét is túlszárnyalta, a mikor már az építészetre sem emlékeztetett.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHENYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRA AZ 1900-IK ÉVBEN.

A könyvtár belső életében az 1900. év folyamán két mozzanat emelkedik ki; az egyik a nyomtatványi osztály általános revizioja, a másik Posonyi Sándor világhírű kéziratgyűjteményéből az összes hungarikumok megszerzése, mely műveletben a Nemz. Múzeum könyvtára a m. kir. országos levéltár érdekeit is képviselte.

A könyvtár nyomtatványi osztályának első általános revizioját szükségessé tette az a körülmény, hogy az 1875-ben befejezett nagy rendezés óta revizio csak egyes szakokban történt, pedig évtizedek alatt s a nagy forgalom következtében szinte elkerülhetetlen, hogy valamely szakba tartozó könyvek más szakba ne kerültek vagy el ne tévedtek legyen; s így hiányzókul tűntek fel oly könyvek, melyek megvannak, de tévedés következtében, jelzetük hasonlósága miatt, más szakba osztattak. Hogy állagunkat bizonyosan tudjuk, hiányainkat konstatáljuk, hogy az évtizedek alatt bekövetkezett beosztási hibákat kiküszöböljük, kénytelenek voltunk az egész állományt átvizsgálni; s ezt a nagy műveletet öt évenként ismételni fogjuk, mikor is az első ízben szerzett gyakorlati tapasztalatok a munkálatot nagyban meg fogják könnyíteni.

A könyvtári revizio előmunkálatai május havában kezdődtek. Elsőben is a kikölesönzött munkák tömegét kértük vissza, a mi kellő, bár nem teljesen kielégítő eredménnyel járt. Azután a beosztatlan könyvek helyretevése és a valami okból kint lévők helyének utaló czédulákkal való megjelölése következett. A nagy munkára, a könyvállománynak a repertoriumokkal való egybevetésére junius közepén került a sor. A könyvtárnak erre vállalkozó tisztviselői és alkalmazottai, erre a célra felfogadott kise-

gító erővel, *Horváth Ignác* múzeumi őr vezetése alatt, öt csoportba osztva, délelőtt-délután megszakítás nélkül foglalkoztak e munkával, melynek első része, a repertoriumok minden egyes számának a könyvekkel való összehasonlítása, 49 munkanapot vett igénybe. E rendkívüli munkával járó költségek fedezéséről az állami költségvetésben gondoskodás történt.

E munkálattal pontosan megtudtuk a könyvtár nyomtatványi anyagának kötetszámát, mely — sajnos — messze mögötte marad annak a számnak, melyet az 1885. évi statisztikai összeszámitás és a szerzeménykönyv évi gyarapodásainak összeadása alapján a nyomtatványi osztály állagának mennyiségeül hittünk. Oka ennek az, hogy a szerzeménykönyvekben egy-egy folyóirat vagy füzetekben megjelenő mű annyi darabnak van feltüntetve, a hány füzetből áll, holott bekötve és könyvtárilag feldolgozva egy-egy évfolyam, vagy teljes kötet egy darabnak számít; viszont azonban vannak kivált a régibb könyvtári anyagban colligatumok, gyűjteményes munkák, melyek 20—25 s még több önálló műből állanak, de egybe lévén kötve, egy darabnak veendőek.

A revizio eredménye az, hogy a könyvtár 123 szakában repertorizált és czédulázott mű van: *178.578 kötet*.

E szám azonban nem meríti ki a nyomtatványi osztály egész anyagát, mert ehhez hozzászámítandók még a következő, nem a főrepertoriumokban elkönyvelt csoportok:

1. Iskolai értesítők	12,263 drb.
2. Egyházi schematismusok	1,854 »
3. Egyházi ordo és directorium	1,870 »
4. XVI—XVIII. századi történelmi röpiratok és apró nyomtatványok	3,136 »
5. Iskolai drámák	100 »
6. Feldolgozatlan zeneművek	1,326 »
7. 1898. és előbbi évekből való feldolgozatlan anyag (jobbára csonkaságok, töredékek) ...	4,398 »
8. 1899—1900 évi, a revizio idejéig feldolgozatlan anyag, kerek számmal	20,000 »
9. Arab, perzsa, örmény, chinai stb. feldolgozatlan anyag	16 »
10. Kossuth Lajos könyvtárának anyaga	4,303 »
11. Kisfaludy Sándor könyvtára	1,017 »
12. Hajnóczy József könyvtára	660 »
13. 1848/9-es proklamációk, röpiratok stb. (a levéltárban kezelve), kerek számmal	10,000 »

14. Apró nyomtatványok, a régibb anyag évrendi csomagokban, az 1897. XLI. tvcz. óta egybegyűlt anyag természete szerint évnegyedenként csoportosítva (alapszabályok, halotti jelentések, hivatalos iratok, periratok, falragaszok, műsorok, körlevelek, színlapok, zárszámadások és üzleti jelentések, vegyesek) kerek számmal	100,000 drb.
15. Duplumok	15,003 »
16. Horvát Árpád könyvtárának szétosztandó duplumai	3,163 »

Összesen: 179,109 drb.

Vagyis a könyvtár nyomtatványi osztályának állománya 357.687 darabra tehető. E szám megállapítása a revizio egyik eredménye.

A másik eredmény, mely azonban még korántsem végleges, a hiányok constatalása.

A revizio végeztével, augusztus hó közepén, a repertorizált anyagból 1888 darab, vagyis az anyag 1·070%-a bizonyult hiányzóknak. A következő kutatás azután arra irányult, hogy minden egyes hiányzóknak látszó műnél pontos nyomozás indíttassék meg arra nézve, nem tévesen szerepel-e a mű az illető repertoriumban, nem osztatott-e be más szakba, a mit a repertoriumban nem jegyeztek föl, nem adatott-e át a Múzeum valamely más gyűjteménytárának, vagy mint duplum nem került-e annak idején eladásra? Az 1900. év végéig 40 könyvtári szakra nézve a fáradságos és minden egyes könyvnél hosszas utánjárást igénylő kutatások véget értek s az eredmény az, hogy 1888 hiányzó műből 557 darab előkerült s így a hiány 1331-re, vagyis az állomány 0·76%-ára apadt. Ha a felkutatás eredménye a még átvizsgálandó 83 szakban ily kedvező lesz mint az átvizsgáltakban, a mi különben még hónapok, sőt talán évek munkája: a hiány az állomány oly csekély százalékát fogja feltüntetni, a mi messze mögötte marad nagy használati könyvtárak átlagosan fölvett hiány-százalékának. Az eredmény oly könyvtárnál, melyben soha általános revizio nem volt és melynek éveken át tartott, de meglehetősen hibásan végrehajtott nagy rendezése felül nem vizsgáltatott, feltétlenül kedvező.

A másik kiemelendő mozzanat néhai Posonyi Sándor kézirat-

gyűjteménye magyar részének megszerzése. A nagyhírű gyűjtemény a buzgó gyűjtő halála után 250.000 frtnyi vételáron Cohen Frigyes bonni könyvtár tulajdonába került, ki az egészet 700.000 márkányi összegért bocsájtotta áruba. Az egyben való eladás meghiusulván, a gyűjtemény részletekben került eladásra, és első nyomtatott katalogusa az 1899. év végén jelent meg. Még mielőtt a minket közelebről érdeklő rész piacra került volna, a könyvtár igazgató öre, a Nemz. Múzeum és a m. kir. orsz. levéltár képviselőjében Bonnba utazott s ott a gyűjtemény 60.000 darabjából kiválasztotta és jegyzékbe vette a minket érdeklő darabokat, számszerint 4142-öt. E magyar anyag nagy részt olyan volt, mely a régi m. kir. udv. kancellária s így az orsz. levéltár állagába tartozó; másik túlnyomó nagy részét pedig Pulszky Ferencnek az egész világra kiterjedő és kor- s tudománytörténeti szempontból kiválóan érdekes levelezése képezte. A Nm. Minister úr e nagybecsű gyűjtemény megszerzése céljából 32.000 márkát (37.632 koronát) bocsájtott rendkívüli hitelképen rendelkezésre; a megszerzés maga, a felmerült költségekkel és néhány pótlólag előkerült magyar darab vételárával együtt 31.939 kor. 48 fillért vett igénybe, mely összegből azonban az orsz. levéltár számára megszerzett 785 darab irat ára fejében a belügyi tárczát 13.730 kor. 80 fill. terheli. A gyűjteményről részletesebben az illető könyvtári osztályoknál lesz szó.

A Posonyi-gyűjtemény céljaira utalványozott összeg maradékaiból felsőbb engedély alapján 1041 kor. 14 fill. egy bécsi árverésen hasonló természetű iratok megvételére fordított, melyekből 50 drb, mint az orsz. levéltár állagához tartozók, összesen 638 kor. 97 fill. értékben, az orsz. levéltárnak adattak át. A még fenmaradt pénzösszeget, mihez utólag még 4706 kor. utalványoztatott, egy müncheni árverésen Dante Divina commedijának 1472. évi jesi-i rendkívül ritka kiadását szereztük meg (9370 koronáért) oly célból, hogy ezzel nemzetközi tárgyalások alapján nagyon fontos magyar emlékeket szerezzünk meg cserében.

Általában a könyvtár nagy súlyt helyezett arra, hogy a külföldi árveréseken és könyvpiacokon felmerülő hungarikumokat nyilvántartsa és azoknak birtokába jusson. Bécsből, Gráczból, Ellwangenből, Frankfurtból, Firenzéből stb. becses anyagot szerzett meg, mint ez az alábbi részletezésből kiderül.

A könyvtár személyzetében a lefolyt év alatt az a változás történt, hogy dr. *Erdélyi Pál* segédőr, a kéziratár buzgó és szakavatott vezetője a kolozsvári egyetemi könyvtár igazgatójává neveztetvén ki, az intézettől megvált. *Zárai József* kéziratári szolgálta, megrongált egészsége miatt, nyugdíjaztatását kérte. A lefolyt évben egyiknek állása sem töltetett be. Magasabb fizetési osztályba *Horváth Ignác* múzeumi őr és dr. *Schönherr Gyula* levéltárnok lépett; utóbbi ő Felsője 1900. márcz. 27-én kelt legfelsőbb elhatározásával múzeumi őri czimet és jelleget is nyert.

A tisztviselők közül ketten tettek nagyobb tanulmányútat. Dr. *Sebestyén Gyula* segédőr a párisi világkiállítás alkalmából tartott nemzetközi kongresszusok közül két ethnographiai és folklorisztikus tárgyún vett részt a Nemz. Múzeum képviseletében; ugyancsak ott dr. *Esztegár László* asszisztens a bibliografiai és könyvtárnoki kongresszusokon képviselte az intézetet. Tapasztalataikról részletes jelentésben számolnak be. Hivatalos kiküldetésekben részt vettek: *Fejérpataky László* egyetemi tanár, igazgató-őr, Bonnban, Grácban és Bécsben, mely utóbbi helyen dr. *Schönherr Gyula* levéltárnok is vele volt; *Kováts László* asszisztens Váczott. Nevezett egyetemi tanár múzeumi és könyvtári orsz. felügyelői minőségében az állami felügyelet alá tartozó könyvtárak közül többet vizsgált meg; ily természetű kiküldetésekben részt vettek dr. *Schönherr Gyula* levéltárnok, a főfelügyelőség előadó-titkára, dr. *Esztegár László* és dr. *Melich János* asszisztensek is.

A múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősége az 1900. év nyarán a Nemz. Múzeum könyvtárában könyvtárnoki tanfolyamot rendezvén, melyben összesen 18-an, jobbára vidéki könyvtárnokok vettek részt, a könyvtár részéről a főfelügyelőség felkérésére előadásokat tartottak: *Fejérpataky László* 12 órában a palaeographiából és kapcsolatban a kéziratok kezeléséről; dr. *Esztegár László* 10 órában a bibliografia köréből és *Varjú Elemér* a könyvismerettanból (bibliologia). A vidéki könyvtárnokoknak egyúttal alkalmuk nyílt, hogy a könyvtárban folyó nagy revizio munkáját közvetlen szemlélet alapján megismerhessék.

A Nemzeti Múzeum által a tél folyamán rendezett ismeretterjesztő előadások során hárman működtek közre, és pedig *Varjú Elemér*, ki a magyar nyomdászat történetéről; *Schönherr Gyula*, ki a múzeumi levéltárban őrzött magyar történelmi emlékekről

és *Fejérpataky László*, ki régi magyar czimerekről tartott előadást. A két utóbbinak előadása már a folyó 1901. évre esett.

A tisztviselők egyéb tudományos dolgozatairól az alább következő felsoroláson kívül számot ad a könyvtár folyóirata, a *Magyar Könyvszemle* is, melynek lapjai sűrűn tartalmazznak tudományos közleményeket a könyvtár tisztviselőitől. A dr. *Schönherr Gyula* szerkesztésében pontosan megjelenő negyedéves folyóirat egyébként is hiven beszámolt a könyvtár életében előforduló nevezetesebb mozzanatokról és fejlődött tovább abban az irányban, melynek követésére az 1892-ben megindított új folyam törekszik.

A könyvtárhoz beérkezett és elintézett hivatalos ügyiratok száma 550 (1899-ben 769) volt; az olvasóterem látogathatására egy év alatt 2297 igazolójegy adatott ki (1899-ben 2544). A nyomdai köteles példányok ügyének lebonyolításáról a nyomtatványi osztály adatai számolnak be.

* * *

I. A *nyomtatványi osztály* köteles példányokban 11.190 darabbal (1899-ben 15.101), áthelyezés útján (a könyvtár és a múzeum egyéb osztályaiból) 33 drbbal (1899-ben 271), ajándék útján 1031 drbbal (1899-ben 1165), vétel útján 581 (1899-ben 1341), összesen 12.825 darabbal (1899-ben 17.883 drbbal) gyarapodott.

Ehhez járul még 26.340 apró nyomtatvány (1899-ben 30.626), melyeknek anyaga a következő tíz csoportra osztva és évnegyedes csomagokban megőrizve ekkép oszlik meg:

Gyászjelentések	6107 drb.
Zárszámadások és üzleti jelentések ...	2355 »
Egyházi körlevelek	453 »
Periratok	64 »
Hivatalos iratok	879 »
Műsorok	1699 »
Alapszabályok	896 »
Szinlapok	8119 »
Falragaszok	3704 »
Vegyes apró nyomtatványok	2564 »

Összesen: 26,340 drb.

Ezek szerint a nyomtatványi osztály összes gyarapodásának darabszáma 39.165 (1899-ben 48.509). E szám messze mögötte

marad a megelőző év szaporulatának, minek oka egyrészt az, hogy a hazai nyomdák termelése az 1899 évit nem érte el, másrészt pedig megelőző évi kötelezettségek és a könyvtár egyéb osztályainak szükségletei miatt a különben is szűkre szabott évi dotationnak nyomtatványok megszerzésére való fordítását szűkebb korlátok közé kellett szorítani.

Könyvek vásárlására 3885 kor. 54 fill., 355·70 bir. márka, 259 frank és 15 shilling fordított, jóval kevesebb, mint a megelőző esztendőben (1899-ben 4417·54 frt, 1245·25 márka, 747·75 frank).

Ajándék útján is kevesebb nyomtatvánnyal gyarapodott a könyvtár mint tavaly, minek természetszerű okára a tavalyi jelentés rámutatott; t. i. hogy a szerzők és kiadók nagy része, kik eddig kiadványaikat ajándékképen küldték be, a köteles példányok beküldéséről szóló 1897. XLI. tvczikk életbeléptetése óta felmentve érzik magokat a beküldés alól, mert e kötelesség a nyomdákra háramlott.

Az ajándékozók sora mindazonáltal elég tekintélyes, mit a következő teljes névsor is mutat:

Adler S. (Bécs), Áldásy Antal, Állami legfőbb számvevőszék, Apollo irodalmi részvény-társ., Astne Antal (München), Bács-Bodrog vármegyei történelmi társulat, Balaton-bizottság, Bányászati és Kohászati Lapok szerkesztősége, Baranyamegyei gazdasági egyesület, Barcza Imre, Bécsi cs. tudományos Akadémia, Békésmegyei gazdasági egyesület, Belügyministerium, Benke Gyula, Bezerédj Pál, Bittner Sándor (Bécs), Böhm Ágost (Bécs), Budapest székes-főváros tanácsa, Budapest sz.-fővárosi statistikai hivatal, Budapesti kereskedelmi és iparkamara, Budapesti Szemle szerkesztősége, Budapesti tud.-egyetemi tanács, Budapesti egyetem bölcsészeti karának dékánja, Budapesti egyetemi bölcsészethallgatók segítő egyesülete, Chicagói John Crerar Library, Cholnoky Imre, Csérer Lajos, Egri érseki iroda, Ercsényi Béla, Erdélyi Múzeum-egylet, ifj. Erdélyi Sándorné, Esztergomi főkapitány, Fejérvármegye alispáni hivatala, Ferenczrendiek laibachi tartományi főnöksége, Figarola Coneda (Páris), Flers H. (Páris), Fogarasi Albert, Földművelésügyi Ministerium, Földtani intézet, Főrendiházi iroda, Fraknoi Vilmos, Francia közoktatásügyi Ministerium, Frankfurti Rotschild-könyvtár, Fürdőirodalmi Könyvtár szerk., Gaál Karolin, Geró Lajos, özv. Gohl Antalné, Gohl Ödön, Gohl Ödönné, Gopcsa László, Götebörgi kir. tudományos és szépművészeti társaság, Gulyás Pál, Győrffy Lajos, Hampel József, Havas Rezső, Herczegprimási iroda, Herman Otto, Hodinka Antal,

Horváth Géza, Horváth Ödön, Izraelita magyar irodalmi társulat, Jankó János, Károlyi Árpád, Kassay Lajos, Katona Lajos, Képviselőházi iroda, Kereskedelemügyi Ministerium, Kereszty István, Kolozsvári egyetemi könyvtár, Koncz József, Kornis Elemér, Kováts László, Kozma Bernát, Körösy József, Krakkói tud. Akadémia, Krupec J., Kutschera József, Lampel Róbert-féle könyvkiadó hivatal, Linczi Museum Francisco-Carolinum, Lóczy Lajos, Losonczy Lajos, Lőw Immanuel, Lübecki múzeum igazgatósága, Maddalena E. (Bécs), Magas fenyőfa társaság, Magyar Heraldikai és Genealogiai társaság, Magyar Könyvszemle szerk., Magyar Nemz. Múzeum igazgatósága, Magyar Néprajzi társulat, Magyar nyomdászat szerk., Magyar Tud. Akadémia, Magyarországi Kárpát-egyesület, Márki Sándor, Massarenti Marcello (Róma), Matica Srpska (Ujvidék), Meteorologiai és földmágnességi intézet, Milheim Samu, Milhofer Sándor, Miskolczi keresk.- és iparkamara, Molecz Béla, Múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelő-sége, Nagyszebeni erdélyi honismertető egyesület, Négyesi Lászlóné, Neményi Imre, Norvég kir. kormány, Olasz kir. közoktatásügyi Ministerium, Olschki Leo (Firenze), Oltványi Pál, Orkonyi Ede, Orosz Endre, Orsz. állatvédő egyesület, Orsz. magyar gazdasági egyesület, Orsz. Törvénytár szerkesztősége, Osztrák cs. k. kereskedelemügyi Ministerium, Osztrák cs. k. statisztikai központi bizottság, Osztrák magyar bank bécsi igazgatósága, Österr.- ung. Revue szerkesztősége, Pálfi Márton, Pallas könyvkiadó hivatala, özv. Panian Viktorné, Pápai ág. hitv. evang. püspök, Pápai Jókai-kör, Párisi kir. kormánybiztosság, Pénzügyministerium, Péterfi Tamás, Plankett Count (Dublin), Pór Antal, Poseni tudomány-barátok társasága, Posta- és távirda vezérigazgatóság, Pozsonyi orvos-természettudományi egyesület, Ráth György, Rendőr-főkapitányság, Schönherr Gyula, Schul- und Kirchenbote szerk., Schulek Vilmos, Schulpe György, Sepsí-Sz.-György város polgármesteri hivatala, Singer Jakab, Smithsonian Institution (Washington), Srpska manastriska stamparia (Karlovitz), Stefánia-egylet, Svéd kir. kormány, Szabadalmi hivatal, Szádeczky Lajos, Szalay Imre, Szalay László, Szamosujvári gör. kath. püspök, Szeged város polgármesteri hivatala, Szegedi Dugonics-társaság, Szent István társulat, id. Szinyei József, Szubay Benedek, Takáts Sándor, Távbeszélő hálózat igazgatósága, Technologiai iparmúzeum, Téglás Géza, Temesvár város tanácsa, Thallóczy Lajos, Vallás- és közoktatásügyi Ministerium, Vásárhelyi Zsigmond, Velits László (Kalksburg), Veszprémi püspöki iroda, Walter Gyula, Würzburgi fizikai és orvosi társulat, Zágrábi orsz. levéltár, Zirczi apát.

Az ajándékozók összes száma 167 (1899-ben 222).

A Régi Magyar Könyvtár hiányainak kiegészítésére történt nevezetesebb szerzemények a következők:

1. Pelbartus de Themeswar, Stellarium. Hagenau 1502. (8 kor.)

2. Tetra evangelion (szláv nyomt.) Brassó 1562. (100 kor.)
3. Gerardus Arn., Hungariae ad omnes S. R. Imp. ordines supplex oratio. Ingolstadt 1577. (59 márka.)
4. Gabelmanni Monomachiae Hungaro-Turcicae carminum libri II. Passau 1590. (30 kor.)
5. Beythe Énekeskönyve, egyetlen ismeretes csonka példány. XVI. száz. nyomtatvány. (200 kor.)
6. Giacomo Franco, Teatro delle piu moderne imprese de guerra nell' Ungheria. Velence 1625. (125 frank.)
7. Hutter L., A sz. írásbeli hitünk ágainak összeszedése. Csepreg 1635 (ajándék.)
8. Weszelin Pál, Oktató és vigasztaló praedikatiok. Debreczen 1651 (40 kor.)
9. Cantus Catholici, régi és új egyházi énekek. 1651. (100 kor.)
10. Der kleine Catechismus Lutheri. Lőcse 1686. A legkisebb régi magyarországi nyomtatvány. (Ifj. Erdélyi Sándorné ajándéka).
11. Felvinczi György, De conservanda bona valetudine. Lőcse 1694. (60 kor.)
12. Ordódy, Columba laureata. Nagyszombat 1695 (850 kor.)

A könyvtár olvasótermét 15.301 egyén látogatta (1899-ben 15.764), kik 39.043 kötetet használtak (1899-ben 37.227-et). A könyvtár helyiségein kívül, kikölcsonzés útján 1242 egyén 2206 kötetet használt (1899-ben 1585 egyén 2400 kötetet). A könyvtár belső termeiben szakférfiak által használt könyvek e számokban nem szerepelnek.

A könyvtári munkásság főmozzanata az általános revízió, melyről e jelentés elején bővebben volt szó. Annak daczára, hogy e rendkívüli munkálat a nyomtatványi osztály alkalmazottainak idejét hónapokon át teljes mértékben igénybe vette: a könyvtári anyag feldolgozása nem maradt a tavalyi eredmény mögött, sőt azt tekintélyesen felülmúlta. Egy év alatt 4621 mű osztályoztatott, melyekről 5956 könyvtári czédula készült (az 1899-iki eredmény 3874 mű 4018 czédulával). Kötés alá 1364 mű került 1693 kötetben (1899-ben 1551 mű 2013 kötetben).

Tekintélyes munkásságot fejtett ki a nyomdai köteles példányok kezelését végző iroda is. Az év folyamán 2116 nyomtatvány-csomag érkezett (1899-ben 2165); s az iroda 3100 postai küldeményt továbbított (1899-ben 3986-ot), melyekből 690 be nem küldött sajtótermékek reklamálása volt (1899-ben 1222). Ez

utóbbi szám mutatja, hogy a termékek beküldése körül, az előbbi évhez képest, némi javulás észlelhető.

II. A *kézirattár* gyarapodása igen nagymérvű volt. A szaporulat ajándék útján 8 kézirat, 11 irodalmi levél, együtt 19 darab; vétel útján 158 kézirat, 14 zenemű, 2973 irodalmi levél, 1 csomag kéziratföredék, 4 fényképmásolat a hozzátartozó 2 negatívval, együtt 3152 db; áthelyezés útján (a könyvtár egyéb osztályaiból) 5 kézirat. Az összes gyarapodás tehát 3176 darab (1899-ben 796).

Kézirattári anyag vásárlására, a Posonyi-gyűjteményen, a Gilhofer és Ranschburg czég által rendezett bécsi árverésen szerzett darabok és Petőfi Sándor kézíratain kívül, mely utóbbiaknak megszerzésére a nm. miniszterium 1700 koronát kitevő rendkívüli fedezetet bocsájtott rendelkezésre, a könyvtár rendes javadalmazásából 724 kor., 250 bir. márka és 651 frank fordítottott.

Ajándékaikkal a következők gazdagították a kézirattárat: Biró Albert, Gyórfy Lajos, özv. Lengyel Dánielné, Petényi Otto, br. Podmaniczky Frigyes, Szinyey Merse István és id. Szinnyi József.

A kézirattár szerzeményei közt felemlítésre méltók: Nicolaus de Hungaria magyar származású benzés apát vegyes tartalmú kézírata (Sz. Ágoston könyveiből, Catóból tartalmaz részleteket), melyet 1418 szept. 13-án fejezett be. Mint történelmi ismeretlen kútfő igen nevezetes Tranquillus Andronicusnak XVI. századi hártya-kézírata Gritti Lajos életéről és magyarországi viselt dolgairól, mely Olschki Leó firenzei antiquártól 550 frankon vétett meg.

Nagybecsű az apostagi protestáns graduál XVI. századi kézírata, mely egyetlen képviselője a Nemz. Múzeum kézirattárában a XVI. századi, dunántúli eredetű protestáns liturgikus kéziratoknak. A XVII. századi kéziratok közt legbecsesebb a Beniczky Péter Rythmusait magában foglaló, mely régibb az eddig ismert legrégebb kiadásnál és valószínűleg a feltételezett első kiadás helyét pótolja.

Az újkabkori kéziratok közt, mint irodalmi ereklyék, első helyre teendők Petőfi Sándor némely kézíratai, melyeket a múzeum 1893 óta letétképen őrzött. A költeményeket tartalmazó hat darab eredeti kézirat most, vétel útján, végleg a múzeum tulajdonába jutott. Az irodalmi levelestár, jobbára a Gilhofer és Ranschburg-

féle árverésen, Sambucustól, Jókai Mórtól, Haynald Lajostól, Pyrker Lászlótól és Kölcsey Ferencztől eredő levelekkel gazdagodott.

Nagy tömeggel gyarapodott a kéziratár néhai Vég hely Dezső megvett második gyűjteményéből. Kiválik ezek közt különösen gr. Esterházy Dánielnek, Rákóczy Ferencz generálisának, eredeti tábori levelezőkönyve, és a br. Amade Lászlóra vonatkozó anyag, mely a költő leveleit, levélfogalmazványait, elküldött leveleinek másolatait és énekeinek eredeti kézíratait foglalja magában.

A leggazdagabb gyarapodás a kéziratárát Posonyi Sándor gyűjteményéből érte. Pulszky Ferencznek az egész tudományos és politikus világra kiterjedő levelezéséből harmadfélezernél több darab jutott ekképen a kéziratárba, közte Garibaldi, Dickens s az ötvenes évek legkiválóbb alakjainak levelei. Ez az anyag a már birtokunkban levő Pulszky-levelekkel együtt egyike a leggazdagabb és legbecsesebb hasonnemű gyűjteményeknek s egyike modern, politikai és művelődési történetünk legérdekesebb forrásainak. A Posonyi-gyűjtemény egyéb darabjai közt felemlítendő még Kossuth Lajos »János Finnlandnak hercege« című színmű fordításának sajátkezű kézírata, és különösen a zenevilág nagyjaitól származó magyar vonatkozású levelek tekintélyes száma; így Beethoventől, Haydntól, Lisztől, Mendelsohntól. Szintén magyar érdekű zenemű kéziratokat szereztünk Beethoventől, Albrechtsbergertől, Diabellitől, Dopplertől, Glinkától, Wernertől és Lisztől. E gyarapodás a kéziratár gazdagságát és érdekességét egy újabb irányban emeli.

A kéziratárban az elmúlt év alatt 189 kutató fordult meg, kik 647 kéziratot és 119 irodalmi levelet használtak; a használat tehát 766 darabra rüg. (1899-ben 257 kutató 820 drbot használt.)

A kéziratári feldolgozás eredménye a tavalyi mögött marad, minek oka az, hogy a kéziratár vezetője, dr. Erdélyi Pál, az év folyamán Kolozsvárra távozott, a kéziratár szolgálja pedig az év legnagyobb részén betegeskedvén, nyugdíjaztatását volt kénytelen kérni s így a kéziratár egyetlen egy tisztviselő gondjaira volt bízva, kinek a folyó munkák elvégzése és a központi adminisztrációban való segédkezés mellett intenzívebb belső munkásságra nem juthatott ideje. A feldolgozás eredménye: 166 kézirat 135 cédulával és 441 irodalmi levél 175 cédulával. Az »Irodalmi

Levelestár«-ból eddig feldolgozásra jutott 8178 levél 2503 czédu-lával. Kötés alá 33 db. kézirat került.

III. *A hirlapkönyvtár* gyarapodása: köteles példányokban 67.939 hirlapszám, áthelyezés útján 171 szám, ajándék útján 10.224 sz. (és ezen kívül 31 hirlap 459 kötetben), vétel útján 509 sz.; összesen 78.843 hirlapszám. (1899-ben 77.469. sz.)

Ajándékozók: az Athenaeum r. t., mely a saját kiadásában megjelent 30 hirlapnak 448 kötetét ajándékozta; ez az anyag egyelőre másodpéldányként kezeltetik; továbbá Bolgár Ferencz, ki a Katonai Lapok tizenegy évfolyamát adta; Dr. Finály Gábor, ki több régi hirlappal gazdagította a gyűjteményt; és végül a Nemzeti és az Országos Kaszinó, melyek az Agramer Tagblatt, Allgemeine Zeitung, Bosnische Post, Daily News, Fremdenblatt, Journal des Débats, Kölnische Zeitung, Neue Freie Presse, Norddeutsche Allgemeine Zeitung, Novoe Vremja, Temps, Vaterland szá-mait néhány év óta a Nemzeti Múzeum rendelkezésére bocsájtják.

Becsesebb és ritkább régi évfolyamok közül a következőkkel gyarapodott a gyűjtemény:

1. Siebenbürger Zeitung 1785 évf. (Dr. Finály Gábor ajándéka.)
2. Luna (Zágráb) 1836 évf. (vétel).
3. Magyar Gyermekebarát 1844. évf. (Dr. Finály Gábor aján-déka.)
4. Öreg ABC. 1848. (Egyes számok Vég hely Dezső gyűjte-ményéből.)
5. Népkönyvtár 1848. egy száma (a Vég hely-gyűjteményből).
6. Wiener Zuschauer 1849. évf. (Vétel.)

Az akadémia által még 1898-ban ajándékozott több fuvarnyi hirlap-tömegnek számonként való átnézése az év folyamán véget ért. E nagy művelet 2900 oly hirlapszámot eredményezett, melyek hiányt pótolnak. A megmaradt tömeget, az Akadémia jóváhagyá-sával, kellő kiválogatás után a szegedi városi Somogyi-könyvtár vette át.

Régi hirlapok vásárlására 65 kor. 20 fillér fordított.

Az évi használat felülmúlja a tavalyi eredményt. A hirlap-könyvtárat 2823 olvasó látogatta, kik 5990 hirlapkötetet használ-tak; a könyvtáron kívüli használatra pedig 54 egyénnek 225 kötet adatott ki. Eredmény tehát, hogy 2877 egyén 6215 kötet hirlapot használt (1899-ben 2664 egyén 5677 kötetet).

A hirlap könyvtár munkájára még mindig zavarólag hat az, hogy a hazai könyvnyomdak egy része, daczára annak hogy az 1897 év XLI. tvezikk már több mint négy éve életbe lépett, a törvény határozott intézkedései és többszörösen küldött utasítások ellenére a hirlapokat egyes számonként, és nem a törvényben meghatározott módon, havi vagy évnegyedes csomagokban, kimutatás kíséretében, küldi be. Tavaly 16.473 hirlapszám érkezett be ily módon (1899-ben: 14.807), s így e téren javulás nem tapasztalható.

A mi a végzett munkát illeti, a szerzemények rendes elkönyvelésén és feldolgozásán kívül czéduláztatott 1154 évfolyam hirlap; átnézetett 56.882 hirlapszám és köttetett 992 hirlapkötet, minek költsége az év végéig 1396 kor. 64 fillért vett igénybe.

IV. A *levéltár* gyarapodása, mint minden évben, 1900-ban is igen tekintélyes volt. Ajándék útján 1764, vétel útján 6619, örök letétemény útján 528 darabbal és két családi levéltárnak még számba nem vett anyagával gazdagodott. Az összes gyarapodás tehát 8911 darab és két családi levéltár.

Ajándékozók a következők:

Beck Pál (Bécs), Bossányi Lajos, Forgách József, Gegus Dániel, Géresi Kálmán, Glück Rudolf, Halasy István, Horváth Lajos, Kammerer Ernő, Löbl Mátyás (Bécs), Mikó Gyula, Ráth György, Solyom Balázs, id. Szinnyi József.

A levéltár gyarapítására, eltekintve a Posonyi-gyűjtemény megszerzésétől és a Holló Zsigmond-féle iratok 4000 kor. vételárától, melyekről a nm. miniszterium külön fedezettel gondoskodott, a könyvtár dotációjából 3259 kor. 57 fillér, 126 márka és 30 frank fordított.

A szerzemények közt mennyisége által első helyen áll a Véghely-gyűjteménynek második, az előbbi kiegészítő része, melynek levéltári anyaga 4272 darabra megy. Ez anyagban van 37 drb középkori oklevél; a többi újabb. Az 1848/9 szabadságharcra vonatkozó iratok és nyomtatványok száma 423.

Hasonlóképen mennyiségre is tekintélyes, tartalmilag is becses az az 1426 darabból álló, XV—XIX. századi iratokat tartalmazó gyűjtemény, mely a többi közt Holló Zsigmond I. Lipót korabeli udvari ágensnek a Thököly-mozgalomra vonatkozó iratait foglalja magában.

A Posonyi-féle gyűjtemény anyagából összesen 639 darab gyarapította a levéltár; ezek között kiemelendők: Zsigmond király 1392. évi adománylevele Stibor részére. Első rendű ritkaság Zsigmond király supplicatioja a pápához 1435-ből Tallóczy Matko bán érdekében. Nagy érdekű Anna főhercegnő levele Thurzó Elekhez 1522-ből. Az 1848/9-iki szabadságharcra vonatkozó iratok közül felemlítendők Bem, Guyon, Görgey, Damjanich levelei, Szalay László két tudósítása a frankfurti birodalmi gyűlésről, Rajasich szerb patriarcha memoranduma Wessenberg osztrák ministerhez, a magyar ministerium hivatalos kiadványai stb.

Becses anyagot szerzett meg a levéltár, részben a Posonyi-gyűjtemény kiegészítésére és részben az orsz. levéltár számára a Gilhoffer és Ranschburg czég által rendezett bécsi árverésen a Rossi-Angelini-féle és Gráciban a gr. Wimpffen-féle gyűjteményekből. Összesen 57 darab irat jutott e két helyről a levéltár tulajdonába, köztük II. Ulászló és II. Ulászló egy-egy cseh nyelvű oklevele, Brodarics Istvánnak 1524, Jurisich Miklósnak egy 1537, Mária Krisztina főhercegnőnek, Báthory Zsigmond fejedelem özvegyének 1618 évi sajátkezű levelei.

Az ajándékok közt a legbecsesebb Managettai Beck Pál lovagnak, a bécsi szabadalmi hivatal főnökének adománya, egy 281 darabból álló középkori oklevélgyűjtemény, mely Pozsony város XIV—XV. századi levelezéséből és számadásaiból tartalmaz a kereskedelem, a város és a nemzet történetére egyaránt fontos adatokat.

Részint vétel, részint ajándék útján egy tekintélyes, hihetőleg az egykori gróf Klobusiczkyak levéltárából származó gyűjtemény jutott a levéltár tulajdonába, mely II. Rákóczy Ferencz szabadságharczára és különösen a fejedelmi család birtokviszonyaira nézve becses, egészen ismeretlen anyagot foglal magában.

Az 1848/9-iki eseményekre vonatkozó gazdag gyűjteményünk nevezetes kiegészítést nyert Löbl Mátyás bécsi lakos ajándékában, ki 471 darab, jobbára bécsi eredetű proklamatioval és hirdetémmenyel gazdagította a levéltár.

A legújabbkori szerzemények közt említést érdemel néhai Rudolf trónörökösnek 1868. febr. 20-án magyar tanítójához, Homoky apáthoz írott magyar levele és Deák Ferencz levele 1870 jún. 7-éről Solyom Balázshoz.

Czímeres levél- és nemesi irat gyűjteményünk 16 darabbal gyarapodott; ezek között egy középkori is van: Barrwy Simonnak 1417. május 20-án Zsigmond királytól kapott armálisa, melynek birtokába a levéltár Géresi Kálmán ajándékából jutott.

A letéteményezett családi levéltárak sorozatához a lefolyt évben két újabb járult: a Telekesi *Török* családé, mely 15 drb. XVI-ik, 327 drb. XVII-ik, 89 drb. XVIII-ik, 4 drb. XIX. századi iratot, 9 drb. genealogiai feljegyzést és levéltári lajstromot, összesen 443 darabot tartalmaz és a Rendesi *Bárány* családé, melynek anyaga még számba véve nincs. Ezekkel a letéteményezett családi levéltárak száma 51-re emelkedett. Korábbi letétemények anyagának bővítéséhez járultak: Szent-Ivány Zoltán a Szent-Ivány család levéltárához 54 darabbal, Görgey István a Görgey családéhoz 8 drbbal, Thaly Kálmán a gr. Forgách családéhoz 23 drbbal és Szirmay Balamér a már korábban átvett családi levéltárhoz a család borsodi ágának levéltárával, melynek anyaga az év végéig még nem volt rendezhető.

A levéltárat a lefolyt évben 154 kutató kereste föl, kik 35,896 iratot és 1 nyomtatványt használtak; külső használatra pedig 42 térítvényen 344 drb. irat, 7 fénykép, 15 hasonmás és 1 pecsétlenyomat adatott ki. Az összes használat tehát 36,264 drb. (1899-ben 13,690.)

A levéltári intenzivebb belső munkásságát és a régibb anyag feldolgozását nagy mértékben hátráltatta az újabb szerzemények rendezése és leltárszerű jegyzékbe vétele. A második Vég hely-féle gyűjtemény, a Holló-féle iratok, a Posonyi-gyűjtemény és a Klobusiczky-féle levéltári anyag feldolgozása és részletes beiktatása hónapokat vett igénybe; de megfeszített erővel sikerült a növedéknaplót hátrálék nélkül lezárni.

Befejeztetett Kossuth Lajos hátrahagyott iratainak részletes jegyzéke. A Thaly család levéltáráról kimerítő regestaszertí lajstrom készült, s ugyanilyen kezdetett meg a Szent-Ivány család levéltáráról. Rendeztetett és végleg felállított a Telekesi Török család levéltára, úgyszintén 547 fasciculusban a gr. Széchenyiek levéltára s a kötegekről topographikus leltár készült, mely a levéltár indexeinek használatához nélkülözhetetlen mutatóul szolgál. A muzeumi törzsgyűjtemény és a letéteményezett családi levéltárak Árpádkori anyagának egyesített cédulakatalogusa, mely

az oklevél keltét és kiállítóját tünteti föl, elkészült; a czimeres és nemeslevelek czédulakatalogusa az újabb szerzeményekkel folytatott; e részről nyomtatott katalogus kiadása van tervben, melynek kézírata — Dr. *Áldásy Antal* segédőr munkája — csaknem egészen kész. Rendezés alatt állanak a Melczer, Tihanyi, Szirmay és Tallián családok levéltárai.

* * *

A könyvtár tisztviselőinek 1900-ik évi irodalmi és tudományos munkásságát az alábbi összeállítás mutatja:

Dr. *Fejérpataky László*

igazgató-őri teendőkkal és hatáskörrel megbízott egyetemi ny. r. tanár, múzeumi és könyvtári orsz. felügyelő, a M. Tud. Akadémia r. tagja.

1. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára az 1899. évben (Magyar Könyvszemle 1900. II. füz.)

2. III. Béla király oklevelei (III. Béla magyar király emlékezete, szerk. Forster Gyula cz. gyűjteményes munkában 145—168 l. és Függelék 343—352 l.) Ugyanez külön is Budapest 1900. 35 l. U. erről felolvasás a M. Tud. Akadémiában (Akadémiai Értesítő 1900); és németül »Die Urkunden König Béla's III. von Ungarn« (Mittheilungen des Instituts für österr. Geschichtsforschung. Ergänzungsband VI. és külön is.)

3. II. Béla király oklevelei. Felolvasás a M. Tud. Akadémiában (Akad. Értesítő 1900.)

4. Béla király névtelen jegyzőjének műve. *A)* Bevezetés I. A kézirat. *B)* Szöveg. — Julián útja Nagy-Magyarországba. *A)* Bevezetés. *B)* Szöveg. (A Magyar Honfoglalás Kútfői szerk. Pauler Gyula és Szilágyi Sándor cz. gyűjteményes munkában 381—386, 391—472 l.) U. az külön is »Hazai Kútfők« cz. alatt.

5. Szilágyi Sándor. Emlékbeszéd. Felolvasva a M. Heraldikai és Genealogiai Társaság 1900. évi nagygyűlésén.

6. Régi magyar czimerek. A Magyar Nemzeti Múzeumban tartott ismeretterjesztő előadás. (Kéziratban.)

7. Folytatta a Zsigmondkori Oklevéltár anyagának gyűjtését.

Id. *Szinnyei József*

kir. tanácsos, őr, a M. Tud. Akadémia lev. tagja.

1. »Magyar írók élete és munkái« 60—65. füzet. (VII. kötet 5—9. és VIII. I. füzete. Laisztner-Lüley.)

2. A magyar hírlapirodalom 1899-ben. (A »Magyar Könyvszemle 1900. II. füzetének melléklete.)

Kollányi Ferencz

őr.

1. Esztergomi Kanonokok 1100—1900. Esztergom, 1900. LVI. + 547 l.
2. A veszprémi püspök királynékoronázási jogának története. Sajtó alatt.

Horváth Ignác

őr.

1. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi orsz. könyvtárának ismertetése 1802—1899-ig. (Adressbuch der Bibliotheken der öst.-ung. Monarchie. Wien, 1900. 390—400 l.)
2. Pótlék a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára ősnymatványainak jegyzékéhez. (Magyar Könyvszemle. 1900. évf. 362—385 l.)
3. Történelmi Repertorium. (Századok. 1900. évf.)

Dr. Schönherr Gyula

nemz. múzeumi őri címmel és jelleggel felruházott segédőr, levéltárnok; a Múzeumok és Könyvtárak orsz. főfelügyelőségének előadó-titkára, a M. Tud. Akadémia lev. tagja.

1. Vidéki könyvtáraink 1899-ben. (Magyar Könyvszemle, 1900. évi f. 265. l.)
2. Nagybánya és vidéke. (Az csztrák-magyar monarchia írásban és képben XVII. kötetében.)
3. Jelentés a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság működéséről az 1900-ik évben. (Turul, 1900. évi f. 190. l.)
4. Magyar Minerva. A magyarországi múzeumok és könyvtárak czimkönyve.) I. évf. (Szerkesztés dr. Esztegár László társaságában.)
5. Középkori történelmi emlékek a Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában. (Kéziratban.)
6. Jelentés 1899. évi római tanulmányairól. (Kéziratban.)
7. Adatok Zsigmond király és az egyházszakadás történetéhez. (Kéziratban.)
8. Szerkesztette a Magyar Könyvszemlét, a Magyar Történelmi Életrajzokat és a Turult.

Kereszty István

segédőr.

1. A »Magyar Könyvszemlé«-ben: A hazai nem magyar nyelvű hírlapirodalom.
2. A »Mavvar Paedagogiá«-ban: Jadassohn »Das Ton-Bewusstsein« (5. füzet.)
3. A »Századok«-ban: id. Ábrányi Kornél »A magyar zene a XIX. században« cz. könyvének bírálata. (9. füzet.)

A Magyar Nemz. Múzeum Széchenyi orsz. könyvtára az 1900-ik évben 167

4. A »*Magyar Kritiká*«-ban: Wagner Siegfried »A medvebőrös« (10. számban); B.-Virágh Géza »A magyar színművészet (12. sz.); Bahnert »A csempészek« (14. sz.); Zenei lexikon (19. sz.); »Mein Elend« (22. sz.); Goncourt-Szűry: »A Zenganno-fivérek« (24. sz.); »*Musik-Blätter*« (24. sz.)

5. A »*Zenélap*«-ban: A Bach-Társaság életműve (11. sz.); A m. kir. opera új éve (20. sz.); Farkas Ödön: »Tetemre hívás« (23. sz.); A legújabb história (25. sz.); Adós, fizess! (26. sz.) sat.

6. A »*Zenevilág*«-ban: Magyarság (1. sz.); A fonográfról (2. sz.); Nyílt sebek (3, 5, 8. sz.); Erkel Sándor (4. sz.); rovatok vezetése.

7. A »*Vasárnapi Ujság*«-ban a m. kir. opera ujdonságairól három czikk.

8. A »*Magyar Szó*«-ban: A magyar zene történetéhez. (182. sz.)

9. A »*Pesti Napló*«-ban: Bach Máté-passiója (99. sz.)

10. A »*Magyarság*«-ban a zenei rovat vezetése.

Dr. Erdélyi Pál

segédőr aug. haváig (ezután a kolozsvári tud. egyetem könyvtárának igazgatója.)

1. Balassa Bálint Élete. 1551—1594. Bpest 1899. 8-r. 251 l. (Magyar. Tört. Életr. XV. évf. 4. 5. füz.)

2. Balassa Bálint Comoediája. (Magyar Könyvszemle 1900. 1. füzet).

3. Horváth Cyrill: A magyar irodalom története. I. (Bírálat az Egy. Phil. Közönyben 1900.)

4. Magyar Minerva. (Uránia 1900.)

5. Az Apostagi Graduál. (Kéziratban)

6. Kisebb közlemények különféle folyóiratokban és lapokban.

Dr. Sebestyén Gyula

segédőr.

1. »Gyászmagyarok.« (Ethnographia, 1900. évfolyam I—III. füzet).

2. Népköltészet. (Balladák s rokonművek, szerelmi dalok, bordalok) U. o. I. füz.

3. A magyar varázsdob. U. o. X. füz.

4. »Haláltalan Detre« (E. Philologiai Közöny, 1900. évi ünnepi szám).

5. Főtítkári jelentése a M. Néprajzi Társaság 1900. évi közgyűlésén. (Ethnographia, 1900. évf. IV. füz.)

6. Munkácsi Bernáttal szerkesztette az Ethnographiát.

Dr. *Áldásy Antal*

egyetemi magántanár, segédőr.

1. Az 1412/13. évi római zsinat története. (Magyar Sion 1900. évf. és külön.)
2. A második nemzetközi történelmi kongressus (Pester Lloyd 1900. aug. 5-i számában.)
3. Ismertetések és híralatok a Századok és Turulban.

Dr. *Esztegár László*

asszisztens.

1. Magyar Minerva I. évfolyam (Szerkesztés dr. Schönherr Gyulával.)
2. Renan új életrajza M. Darmestetertől (Pesti Napló, 1900.)
3. Kisebb közlemények és Könyvismertetések a Magyar Könyvszemlében, az Ethnographiában, a Turulban és az Arméniában.

Dr. *Melich János*

asszisztens.

1. Melyik nyelvjárásból valók a magyar nyelv régi német jövevény szavai? Egy térképpel. Bpest 1900, kiadta a M T. Akadémia.
2. Deutsche Ortsnamen und Lehnwörter des Ungarischen Sprachschatzes. (Lumtzer Viktorral együtt írta). Innsbruck 1900. Wagner-féle könyvkiadó hivatal.
3. *Nyelvtudományi Közlemények*-ben a) Dana, danna; b) A Festetich-kódex egy ismeretlen másolata; c) Rába, Rábcaza.
4. *Magyar Nyelvőr*-ben a) A zivatar szó családja; b) A baskir-magyar rokonság; c) Bürü; d) Brassó és Kronstadt; e) Az orosz helyesírás cz-je; f) A német jövevénytörzshoz; g) Szláv jövevény szavak; h) Tabán; i) Az orosz csász. Akadémia szótári munkássága; k) Szónyomozás.
5. Több apróbb cikket írt az *Ethnographiá*-ba és az *Egy. Phil. Közönybe*.

Havran Dániel

asszisztens.

Ismeretlen protestáns egyházi rendtartás a XVI. századból (Protestáns Szemle XII. évf.)

Kováts László

asszisztens.

1. 22 történelmi tárgyú előadás az iparosok oktatására alakított orsz. bizottság megbízásából. 1900. január és február, továbbá november és december havában.

2. Magyar hírlapirodalom 1899-ben. II. Folyóiratok. (Magyar Könyvszemle II. füzetéhez.)

3. Adatok a XVII. századi magyar néphithez. (Ethnographia 1900. 6. 8. füz.)

4. A szegedi boszorkányperek. (Ethnogr. 1900. 6. füz.)

5. Adatok a magyar népszokások történetéhez. (Ethnogr. 1900. 8. füz.)

6. Bibliografiai irodalom 1900-ban. (Magyar Könyvszemle. III. IV. füzetében.)

7. Több apróbb czikk az Ethnographiában, Keresztyén Hiradóban, Kis-Tükörben.

Varjú Elemér

asszisztens.

1. A gyulafehérvári Batthyány-könyvtár. (Magyar Könyvszemle 1900. évf. I—IV. füzet.)

2. A Szentbenedekiek címere és a Jöre nemzetség. (Turul, 1900. évf. III. f.)

3. Mileki János czimerlevele 1418-ból. (Turul, 1900. évf. IV. f.)

4. Könyvismertetések az Archaeologiai Értesítőben, Magyar Könyvszemlében és a Turulban.

A NAGYVÁRADI NYOMDÁSZAT TÖRTÉNETE.

NAMÉNYI LAJOSTÓL.

(Első közlemény négy hasonmással.)

A magyar nyomdászat részletes története még nincs megírva.

A mit Ballagi Aladár jeles, de vázlatos könyvén kívül birunk, az inkább az adatgyűjtés jellegét mutatja. Szórványos adatok, jellemző feljegyzések, okiratokban talált adalékok. Egyes megyék monografiájában itt-ott akadunk még egyes összefüggőbb részekre, de önállóan eddig tudtommal csak dr. Ferenczi Zoltán írta meg a kolozsvári nyomdászat történetét és Berkeszi István tanár a temesváriét.

A jelen dolgozattal nagyváradi sajtó történeti fejlődését akarjuk bemutatni.

A nagyváradi nyomdatermékekkel már többen foglalkoztak, különböző szempontokból.

Az első, kinek e téren való törekvéseit el kell ismernünk, Miller Jakab Ferdinánd, előbb a nagyváradi jogakadémia tanára, majd a Széchenyi-könyvtár igazgatója, ki 1803-ban *Fragmenta Veteris Typographiae Magno-Varadiensis* czim alatt ismerteti a nagyváradi nyomdatermékeket, azonban összesen csak 49 könyvről emlékezik meg.

Még hiányosabb képet nyújt Németh János, ki midőn 1818-ban *Memoria Typographiarum Hung. et Trans.* czim alatt megírja a magyar nyomdászat történetét, e mű 101—105. lapjain foglalkozva a nagyváradi nyomdászat történetével, összesen csak 15 nyomdaterméket sorol fel.

Becses adalékokat nyújtanak még Márki Sándor, ki a »Magyarország és Nagyvilág« 1872-iki évfolyamában a XVI. század-

beli biharmegyei nyomtatványok sorozatát állította össze s Römer Flóris, ki Szabó Károly »Régi Magyar Könyvtára«-nak megjelenése után a »Magyar Könyvszemle« 1879-iki évfolyamában kijelöli Várad helyét a magyar könyvnyomtatás történetében.

Nagyvárad nyomdászata bizonyára megérdemli, hogy vele tüzetesen foglalkozzunk. Hiszen, ha tekintetbe vesszük a magyarországi nyomdák keletkezési idejét, úgy a tizenegyedik helyen áll.¹ Igaz, hogy jelentősége nem oly mélyreható, mint pl. a brassóié, kolozsvárié vagy debreczenié, de bizonyos, hogy fejlődésében tagadhatatlan az előrehaladás, és irodalmunknak sok nevezetes terméke látott ott napvilágot.

I.

A Hoffhalter-nyomda időszaka.

(1565—1585.)

A magyar nyomdászatnak mintegy új erőt kölcsönzött az a reformáció terjedése. A XVI. század tudósai csakhamar belátták, hogy az élőszóval hirdetett igék hatása a nyomtatott könyv révén csak fokozható.

Debreczen, a vallásharczok e központja, hol a XVI. század reformátorai közül többen megvonultak, csakhamar felismerte a nyomda jelentőségét és már 1560-ból ismerünk debreczeni nyomdaterméket. (Huszár Gál, Isteni dicséreték és Psalmusok.) Kétségtelennek tartom, hogy az első debreczeni nyomdász, Huszár Gál, a bujdosó kassai pap buzgólkodásának köszönhető, hogy Hoffhalter Rafael már 1561-ben Debreczen tanácsa által meghívatott.

Huszár Gált ugyanis régi barátság kötötte Hoffhalter Rafaelhez, a bécsi nyomdászhoz. Bizonyosságul elégséges lesz utalnom 1557. október 26-án Bécsben kelt és Bullinger Henrikhez, a kiváló zürichi lelkészhez intézett levelére.² Hoffhalter bizonyára

¹ Nem lesz érdektelen keletkezési sorrendben felsorolnunk a magyar nyomdákat, melyek a nagyváradit megelőzték: 1473. Buda. 1499. Zeng. 1520. Zágráb. 1529. Szeben. 1531. Fiume. 1535. Brassó. 1539. Sárvár. 1550. Kolozsvár. 1558. Magyar-Óvár. 1560. Debreczen. 1565. Nagyvárad.

² Lampe, *Historia Ecclesiae Ref. in Hung. et Trans. Trajecti ad Rhenum* 1728. 116. l.

segédkezet nyújtott Huszár Gálnak még nyomdájának felállítása körül is.¹

Huszár Gál ugyanis felismerte hogy Hoffhalter Rafael a protestánsokkal rokonszenvez és Bécsben meggyőződve, hogy e nyomdász művei kiállítás tekintetében felülmulják Török Mihály debreczeni nyomdász munkáit, őt ajánlhatta Debreczen tanácsának. Ama benső barátság bizonyságaképen álljanak itt Huszár Gál jellemző sorai idézett levélből, melyek mutatják, hogy mily kettős szerepet játszott az, úgy a katolikusoknál, mint a protestánsoknál kedvelt Hoffhalter Rafael, ki utóbb az első nagyváradai nyomdász lett.

» — — — — Quidquid autem Tua Charitas ad nos responderit, sua Scripta mittat ad Raphaelem Hoffhalter, typographum Wiennensem, ipse enim ea nobis administravit.«²

De csak 1565-ben jött Hoffhalter hazánkba és ez évben már Váradon is megjelenik és kiadja Melius Péter Job könyvének héberből való fordítását.

Hoffhalter Rafael lengyel származású és eredetileg Skrzetuskinak hívták, míg mások mint Skrotziuskyt említik. E család azonban Lengyelországban már alig ismert és régen kihalt. E saját kijelentésével szemben Thúry »Idea Christianorum Ungarorum sub tyrannide Turcica« című könyve oppenheimi kiadásának (1616.) előszavában azt írja Molnár Albert, hogy Hoffhalter belga származású, de ez tévedésen alapszik.³

Névváltoztatására nézve eltérők a vélemények. Így Ostolinski azt állítja,⁴ hogy német hangzású neve onnan származik, mert

¹ Szabó Károly: Huszár Gál életéről s nyomdájáról. Századok, 1867. 147. l.

² Közölte a teljes levelet Révész (Imre Protestáns Lap. 1862. 107. l.)

³ »..... Ante annos circiter sexaginta, Raphael Hoffhalter Belga (εὐζωνοπ) ἀπὸ τῆς et Typographus exul venit primo Tigurum Helvetiorum deinde migravit in Hungariam. Et initio quidem in oppido Alsó-Lindva libros utiles et orthodoxos Latine et Ungarice scriptos ipse impressit: deinde filius ipsius Rodolphus Hoffhalter, Tigurinus, Reipub. Debrecinensis civis et Typographus, laudabiliter promovit in Ungaria orthodoxam Remp. literariam. Tace hic Biblia nostra, vestrorum hominum impensis et industria Hanoviae et hic Oppenheimii superioribus omnis impressa et magna copia in Ungariam transmissa. Gallicani et Belgici exilii commoda haec sunt.

⁴ Mayer, Wiens Buchdruckergeschichte, I. k. 86. l.

nyomdája »am Hof« volt. Ezzel szemben azonban inkább utbagazít e névváltoztatásra nézve Hoffhalter Rafael könyvnyomtatói jelvénye, mely először 1559-ben Eder György »Catalogus Rectorum et illustrium virorum Archigymnasii Viennensis« című kiadványában jelent meg.

E jelvény, melynek gyöngyökbe foglalt körirata: »Omnia spe florent prospiciente Deo,« napsugaras vidéket ábrázol, előtérben egy kerítéstől övedzett fával melynek törzsét borostyán futja be. A fa alján »spes« szó, míg körülötte méhek rajzanak, hogy virágport szívjának. A kerítés félig nyitva van. A jelvény körül a következő distichon olvasható:

Vive Deo et laetus praesentibus utere
fatis
Haereat in solo spes tua fixa Deo
és
Sperandum est donec meliora ferentibus
astris
Sit compes voti spes animosa suis.

HOFFHALTER KÖNYVNYOMTATÓI
JELVÉNYE.

Ez a könyvnyomtató jelvény tehát világosan igazolja, hogy a reménység (spes = *Hoffnung*) képezi névváltoztatásánál az indító okot, hisz a distichonok tartalmától is eltekintve, pedig ezek is állításunk mellett bizonyítanak, mintegy döntő a körirat maga: »minden a reménységtől virúl.«

E jelvény egyszersmind következtetni enged Hoffhalter Rafael gondolkozására is.

A nyomdászati szemében virágzó fa, mely a reményből veszi gyökerét, erejét. A napsugaras vidéknek büszke törzse, mit borostyán fut körül és hova a méhek is elröpködnek, hogy a favirágjából — a nyomdászattól — a virágport kiszívják. Vallási rajongását igazolja Istenbe vetett hite, bizalma, reménye, sőt nevét is az Istenhez való ragaszkodás suggalja, mert németül így hangzanak szavai: »Möge deine *Hoffnung* allein auf Gott beruhen« és »Lobe Gott und bediene dich fröhlich des gegenwärtigen Geschickes«. Ez a »spes« Hoffnung remény adott erőt Hoffhalternek folytonos tevékenységében.

Könyvnyomtatói jelvényén kívül ismerjük még Hoffhalter Rafael nemesi czímerét is. Ezt először Francolin közölte »Turnirbuch«-jában, de ugyanez látható a Melius Péter említett váradai 1565-iki évben nyomtatott könyvének kolofonja alatt is.

Nemesi czimere ezüst paizson szegekkel kivert patkó és ebben kereszt. A sisakon egy vérese ül, szétterjesztett szárnyakkal, csőrében pecsétgyűrű. Ez utóbbit valószínűleg csak Hoffhalter alkalmazta, mert az időben még el volt terjedve, hogy Gutenberget egy pecsétgyűrű vezette a helyes nyomra a típus feltalálásakor.

HOFFHALTER CZÍMERE.

A renaissance stílű keret alatt — de az csak az említett »Turnirbuch«-ban látható, míg Melius könyvéen hiányzik — e sorok olvashatók:

Cum cruce ferratae demonstrat cal-
cis imago
Stemma Raphaelis nobile Skretusij.
Hoc stirpis pietas et robur equestre
notatur,
Conveniunt meritis signa notata suis.
Arripe virtutis stimulos generosa
juventus
Sic te perpetuus rite sequetur honor.

Hol született Hoffhalter? azt biztosan még nem sikerült megállapítani Valószínű hogy Lengyelországot protestáns elvei következtében volt kénytelen elhagyni. Előbb Németalföldre ment, majd rövid ideig Zürichben tartózkodott és itt tanulta meg a nyomdászatot. Bécsben 1555-ben telepedik meg, hol előbb Kraft Gáspárral nyitott nyomtató műhelyt. Nyomdászati engedélye 1556 április 10-én kelt. Ebben megengedik, hogy csinos, szép, francia vágású betűkkel nyomdát alapítson. Az engedély három évre szólott, de meghosszabbították, mert Hoffhalter csakhamar kedvelt nyomdásza lett Bécsnek. 1556-ban már az udvartól is kapott munkát. Nyomtatványait köteles volt az alsó ausztriai kancellárnak és a teológiai fakultás dékánjának bemutatni.¹

¹ Mayer, i. m. I. k. 86—87. ll.

Hoffhalter képzettségét, technikai ismereteit jellemzi, hogy nemcsak nyomdász, hanem betüvágó, öntő, sőt még könyvkereskedő is. Kiadásában leginkább illusztrált művek jelentek meg; sőt oly művészeket is foglalkoztatott, mint Lautensack, Hübschmann, Hirschvogel és ezért kiadványaiban a metszetek meglepően csinosak. Antiquái szépek, nagyok, kurziv betűi feltűnően izlésesek és a nyomás is gondos kézre vall. Ellenben héber betűi már nem ily jó minőségűek, formátlanok és fába vágottak.

Bécsben 31 könyvet nyomtatott, ezek közül leginkább az 1558-ban kiadott »Epitome Rerum Vngaricarum Autore Petro Ranzano« érdemel figyelmet.

Hoffhalter Bécsben a katolikus áramlat következtében e vallás követőjének adta ki magát, de bírta a protestánsok bizalmát is, mit Huszár Gálnak már idézett levele eléggé bizonyít. A kétszínűségének tulajdonítja dr. Mayer Antal,¹ hogy Bécsset elhagyta. E felfogással szemben elégséges lesz utalnunk a Hoffhalter és Huszár Gál közti barátságra és a fejlődő protestáns központra: Debreczenre, s világos lesz, hogy a debreczeni tanács szükségét látva a szakképzett nyomdásznak, Huszár Gál ajánlatára Hoffhalter Rafaelt bízta meg a könyvnyomtatói teendőkkal, tőle várva a debreczeni nyomdászat fellendülését.

1562-ben hagyta el Bécsset, de Szabó Károly szerint Debreczenben csak 1565-ben jelent meg az első könyv, melyen neve mint könyvnyomtató szerepel.² Hol volt e három év alatt Hoffhalter? arra nincsenek adataink. De, mert a tanács meghívása már 1561-ben kelt, feltehető, hogy ez idő közben is Debreczenben időzött vagy önállóan működve, — de nyomdatermékeit nem ismerjük, — vagy segédkezve Török Mihálynak, kinek még később is volt nyomdája.

Kétségkívül a nagyváradi vitatkozások, gyűlések képezték indokát annak, hogy Hoffhalter 1565-ben Váradon is megfordult, hisz a nyomda átvitele akkor még nem okozott oly nagy fáradságot, mint mai nap. Összekötötte betűit, zsákba tette és felkeresett más helyet, mint akkor annyi más vándorló nyomdász.

¹ I. m., I. k. 86—94. ll.

² Szabó Károly RMK. I. k. 55. sz.

A SZENT IOB KÖNYVENEK A SIDO NIE-

LVBÖL, ES A BÖLCZ MAGYARA-
zók fordításából, igazán való fordí-
tása Magyar nyelvre.

EZECH. XIII.

Ha mikoron à földön lakónép en ellenem ve-
tend, s-en észéget, dög halált, fegüert boczatandok
reiaiok, hog ha à Noe, à Daniel, es à Iob hárman
ott lelendnek, úk az ő lőkőket meg saba-
dittiák az ő igazságokban, de az ő fi-
okat, leániokat meg nem
sabadittiák.

IOB XIII.

*E két doldot ne miöld en velem, es en akkor atte orczad előlel
nem reitezem: Atte büntető kezedet mez ssevidd en volam; es a
te rettegető félelmed meg ne rettenexien engem.*

V A R A D O N
Nyomtattatott, Raphael Hoffhalter által.
M. D. LXV.

Ez évből csak egy művét ismerjük; de feltehető, hogy egyebet is nyomtatott. Az első váradi nyomdatermék czimlapjának hasonmása, mely a szemközti oldalon látható, felment bennünket czimének közlésétől.

E műből, mely Mágócsi Gáspárnak és nejének Massai Euláliának van ajánlva, ma 4 teljes és két hibás példány ismeretes.¹

Sokkal ritkább az 1566-ban Váradon kiadott második ismert nyomdatermék, mely egyedül a wolfenbütteli hercegi könyvtárban van meg és melynek czimét Szilády Áron-nak köszönhetjük, ki Szegedi Gergely énekeskönyvéhez irt tanulmányában említi.² A könyv felfedezése Hellebrant Árpád érdeme, míg tüzetes ismeretetését, kritikai méltatását Szilády említett tanulmányában bírjuk.

E mű czime:

A keresztyeni Gyülekezetben Valo Isteni Diczeretek Egyben Szedőgettek Es Mostan Nyomtattattak vyonnan eregbitetek, es emendaltattak L. F. által. (Fametszet) Varadon. Nyomtatot Raphael Hoffhalter, Anno M. D. Lxvj. 4-r. 186 sztt. lap. Végül: tábla, 1 levél.

Mint a czimből is kitűnik e mű nem egyéb, mint »ujonnan eregbitett« kiadása Szegedi énekes könyvének.

Hoffhalter Rafaeltól csak e két váradi nyomdatermék ismeretes, azonban valószínűnek látszik, tekintettel arra, hogy Hoffhalter Rafael bécsi szereplése következtetni enged nagyobb buzgóságra is, miszerint a váradi nyomtatványok egy része még lappang..

1567/8-ban Hoffhalter Rafaelt már Gyulafehérvárott találjuk. Ez időszakból 7 könyvét ismerjük, és ha táblázatos kimutatását akarjuk nyújtani Hoffhalter magyarországi eddig ismert munkásságának, úgy ezt a következőkben foglalhatjuk össze:

		magyar	latin	összesen
Debreczenben	1565-ben	2	—	2
Váradon	1565/6-ban	2	—	2
Gyulafehérváron	1567-ben	2	3	5
u. ott,	1568-ban	1	1	2

összesen: 11 nyomdatermék.

Gyulafehérvári működésének különös érdekességet kölcsönöz, hogy, mint az a megjelent könyveken is látható, Hoffhalter II. János

¹ Szabó Károly, RMK. I. k. 58. sz.

² Függelék, IX—XII. ll.

király nyomdája volt. De azt az okmányt, melylyel János király az engedélyt megadta, őt kitüntette, sajnos, nem ismerjük, pedig ez kétségkívül némileg felvilágosított volna bennünket a nyomda felszereléséről is. Nyomdája itt rövid ideig állott fel. Téves az az adat, mit a »Pallas Lexicon« említ, hogy 3 évig volt Gyulafehérvárott műhelye, mert az is kétséges, vajjon 1568-ban élt-e még? E tekintetben eltérők a vélemények. Szabó Károly 1567-re teszi halála évét,¹ míg Kanyaró Ferencz² figyelembe vevé, hogy Császmái István »Thordai Sándor András Irasara való felelet«-e 1568-ban jelent meg, Dávid Ferencz »Rövid utmutatás«-nak ajánló levele is még 1567 karácsony havának 28-ik napján kelt, bizonyosra veszi, hogy Hoffhalter Rafael — kinek neve e könyveken még mint nyomtató szerepelt, — csak 1568-ban halt meg. Az azonban tagadhatlan, hogy váratlanul halt el és erre enged következtetni az Ung. Magazinban levő feljegyzés is:³

..... da er gottlose Bilder und ein von den Antitrinitariern mit heidnischen Fabeln angefülltes Buch unter dem Titel: de falsa & vero unius, Dei Filii & Spiritus s. cognitione, gedruckt hatte, durch einen plötzlichen und schrecklichen Tod überfallen ward.«

Mi történt a nyomdával? erre nézve is eltérők a nézetek. Vajjon özvegye, vagy fia vezette-e tovább? nem tudjuk. Az 1569-ben megjelent nyomdatermékek igazolják, hogy II. János király még fenntartotta e nyomdát, de ennek vezetését nem bizta Hoffhalter fiára, Rudolfra, ki így elhagyva Erdélyt, megkezdi vándorlásait és ama két évtizedén át, míg működését ismerjük, 38 művel gazdagítja, a régi nyomtatványok számát.

Az ifjú Hoffhalter Gyulafehérvárról Váradra jött. 1568-ban már itt nyomtatta Melius Péternek újabb munkáját: Az Szent Janosnac tört ielenesnecc igaz és iras szerint valo magyarazasá-t.

A mű nyomtatási helyére nézve jó ideig téves adatokat közöltek minek különösen az volt az oka, hogy a munka berekesztésénél Mélius Peter azt írja: »Die X. Septem. anno Dom. M. D. LVI. Debreczenbe. Petrus Melius de Horhi.« Tekintettel arra, hogy

¹ RMK. I. k. 37. l.

² Protestáns vitairatok Melius idejéből. M. Könyvszemle, 1896. 332. l.

³ 1788. IV. k. 452. l. Etwas von den Buchdruckereyen des fünfzehnten und sehnzenten Jahrhunderts in Ungarne & Siebenbürgen

a sajtóhibát az évszámnál Melius kijavította (M. D. LXVI.) ennek alapján Sándor István¹ és Németh János² debreczeni nyomdatermékeknek tekintették, egyedül Miller³ és utána Szabó Károly⁴ sorolják a váradi könyvek közé.

De míg e műből ma 10 példányt ismerünk, addig csak bibliografiai feljegyzésekből ismerik az ugyanezen évben Váradon megjelent latin munkát: Propositiones de Jah & Jehovah seu de Unitate et Trinitate in Deo vero. Címét Bod Péter és Cornides említik. Ma teljesen ismeretlen.⁵

1570-ig más váradi nyomdaterméket nem ismerünk, sőt az 1570-ben megjelent s az első ref. iskolaigazgató, Sásvári Gergely által írt »Az Szent Vallásnak igaz Titka, Magyarázata és Ellenségei ellen való igaz védelmezése. Mellyet minden Keresztyén hívnek meg-nyugtatására írt Sásvari G. Nagy Váradi Predikator. Váradonn.«⁶ ma szintén teljesen ismeretlen és egyedül gróf Kemény József említi *Lexicon Eruditorum Hung.* című kéziratában, hogy e mű meg volt a nagyenyedi ref. collegium könyvtárában, mely azonban, mint tudvalevő 1849-ben elpusztult.⁷

Hoffhalternek itt nyoma vész és csak 1573-ban találkozunk vele Alsó-Lendván, hol a horvátországi protestáns mozgalomnak tesz szolgálatot nyomdájával. Feltűnő, hogy bár 1573-ban Nedelistyén is megfordul, sőt itt Zrinyi György grófnak, a szigetvári hős fiának nyomdásza, folyton vándorol és hol Alsó-Lendván, hol Nedelistyén adja ki könyveit. 1573/4-ben itt 3 magyar, 4 horvát művet ad ki. De míg magyar műveit ismerjük, (Kulcsár György Bánfi Miklósnak és Zrinyi Györgynek, Kristófnak és Miklósnak ajánlott könyvei,⁸ addig horvát nyomdatermékeit 1573-ból nem ismerjük.

Hoffhalter így minden kellemetlenségtől megmenekülve, visszatért Debreczenbe, hol 1577-től 1587-ig működött, időközben azonban Váradon is (1584/85-ben) megfordult. 1584-ben Decsi Gáspárnak következő könyvét adta ki Váradon:

¹ Magyar Könyvesház, 3. l.

² Memoria Typogr. Regni Hung. 101. l.

³ Fragmenta Typographiae. 22. l.

⁴ RMK. I. k. 37. l.

⁵ RMK. I. k. 29—30. l.

⁶ 1570. 8-r. 198. l.

⁷ RMK. I. k. 83.

⁸ RMK. I. k. 96., 97. és 114. sz.

Az utolsó időben eigenehani regnalo bűnökről valo Praedicator, tudni illik, Elsoe, az Bűnről, Masodik a Reszegsegről, Harmadik az Paraznasagról, Negiedik az Tanczrol. Irattatott: Gaspar Deczi Tolnai Praedicator által Varadon Niomtatatot Rodolphus

A P O L O G I A
PROECCLE-
SIIS REFORMATIS:
 Actis impiis Synodi Sabariensis
 opposita,

A V T O R E
 PETRO BEREXASIO, ECCLE-
 siæ Varadiensis Ministro.

Cum Præfatione ad Illustriss. Transsilva-
 nianæ Præsides.

*Seriem libri & quorundam additorum versa
 pagina indicat.*

PSAL: 62. v. 4.

*Quousq̄ machinabimini peruersa contra vnūquemq̄?
 Vniuersi vos contere mini, eritisq̄ tanquam paries in-
 clinatus & maceria impulsā.*

V A R A D I N I,
 Excudebat Rodolphus Hoffhalterus.
 ANNO D. M. D. LXXXV.

AZ APOLOGIA CZIMLAPJA.

Hoffhalter által M. D. LXXXIII. Esztendőben. 4-r. A—1 = 9 iv =
 36 sztlan levél.

E mű azonban nem egyéb, mint az 1582. évi debreczeni kiadásnak újabb kiadása. Ma négy példányban ismeretes. Ellenben csak címét ismerjük az 1585-ben Váradon megjelent Kalendáriomnak. Ennek egyetlen példánya meg volt Weszprémi István debreczeni orvos könyvtárában, utóbb Földi János birtokába jutott, de aztán nyoma veszett.

1585-ből ezenkívül még csak a következő latin munkát ismerjük :

Apologia Pro Ecclesiis Reformatis: Actis impiis Synodi Sabariensis opposita, Avtore Petro Berexasio, Ecclesiae Varadiensis Ministro. Cum Praefatione ad Illustriss. Transsilvaniae Praesides. Seriem libri & quorandam additorum versa paguta vidicat. stb. Varadini Excendebat Rodolphus Hoffhalterus Anno D. M. D. LXXXV. 8-r. 344 l.

E műből, mely Kendi Sándornak, Kovacsóczy Farkas és Zsomberi Lászlónak van ajánlva, mint erdélyi kormányelnököknek, ma csak 4 példány ismeretes.

1586/7-ben még Hoffhalter Rudolf nyomdája Debreczenben működik, de aztán nyoma vész. Meghalt-e? mi történt vele? azt eddig a legszorgosabb kutatás sem tudta felderíteni.

Működéséről azonban beszámol e táblázatos kimutatás:

		magyar	latin	horvát	összesen
Váradon	1568-ban	1	1	—	2
»	1570-ben	1	—	—	1
Alsó-Lendván	1573/4-ben	3	—	—	3
Nedelisően	1573/4-ben	—	—	4	4
Debreczenben	1577-ben	5	—	—	5
»	1579-ben	2	—	—	2
»	1580-ban	2	—	—	2
»	1581-ben	1	—	—	1
»	1582-ben	9	—	—	9
»	1583-ban	2	—	—	2
»	1584-ben	1	—	—	1
Váradon	1584-ben	1	—	—	1
»	1585-ben	1	1	—	2
Debreczenben	1586-ban	1	1	—	2
»	1587-ben	1	—	—	1

összesen: 38 nyomdatermék

A Hoffhalter nyomdából tehát eddig 38 terméket ismerünk, melyből Váradra 6 könyv esik.

Ez a váradai nyomda első időszaka: a XVI. század. Eredményeit összefoglalva, nem oly gazdag, nem oly feltűnő, mint a szomszéd Debreczené vagy Kolozsvaré, de ha figyelemre méltatjuk törekvését, ha tekintetbe vesszük, hogy minő kiváló szolgálatot tett a terjedő új vallásnak, a reformáczióknak, ha nem feledjük, hogy II. János király majd Zrínyi György gróf a váradai nyomdászatban találja fel azt, kit bizalomra érdemesít és kitüntetésben részesít, ha ismert munkái közül utalunk a horvát Verbőczy kiadásra, Melius Péter, Félegyházi Tamás műveinek nyomtatására — el kell ismernünk, hogy a Hoffhalterék nyomdája, a korabeli nyomdák közt méltán a jelentékenyebbek közé sorolható.

JELENTÉS AZ 1900-IKI PÁRISI BIBLIOGRAFIAI ÉS KÖNYVTÁRNOKI KONGRESSZUSOKRÓL.

DR. ESZTEGÁR LÁSZLÓTÓL.

(Első közlemény).

A múlt év augusztus havában Párisban lefolyt bibliográfiai és könyvtárnoki kongresszusokról, melyeken mint a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterium és a magyar nemzeti múzeum képviselője voltam szerencsés részt vehetni, alábbi jelentésemben nem számolhatok be azzal a részletességgel, a mely a könyvtári és bibliográfiai szaktudomány szempontjából e kongresszusok munkálatait megilleti. Nem tehetem pedig ezt azért, mert azok a kiadványok, a melyek a bemutatott dolgozatokat tartalmazni fogják, mind a mai napig nem jelentek meg. Már pedig a dolog természetéből folyik, hogy különösen az adatok nagy tömegét — s az adatok sokszor a kérdések leglényegesebb részét teszik — a legéberebb figyelemmel sem lehet az előadások és vitatkozások alatt a szükséges pontossággal megjegyezni. Ez az oka egyébként annak is, hogy az említett kongresszusokról ez ideig egyetlen külföldi szakfolyóirat sem közölhetett kimerítő, érdemleges ismertetést. Azonban mind e nehézségek mellett is iparkodni fogok a kongresszusi jegyzőkönyvek¹ és jegyzeteim alapján a kongresszusok jelentőségéről és főbb mozzanatairól a lehetőségig hű képet vázolni, fentartva magamnak, hogy annak idején a végleges kongresszusi kiadványokat is részletesen ismertethessem.

¹ Congrès international des Bibliothécaires tenu à Paris du 20 au 23 aout 1900. Procès-verbaux sommaires par Henry Martin. Paris, MCM.

Congrès international de Bibliographie tenu à Paris du 16 au 18 aout 1900. Procès-verbaux sommaires par M. Capet. Paris, MCMI.

I.

A bibliografiai kongresszus augusztus hó 16—18. napjain tartatott meg a nemzetközi kiállításon a kongresszusok részére emelt épületben. A szervező bizottság elnöke H. *Sébert* tábornok az Institut tagja volt s ő vezette a tanácskozásokat is mindvégig. Az alelnöki tisztet *Roland Bonaparte* herceg viselte. A bizottság a könyvtárügy és a bibliográfia különböző területein működő szakemberekből volt összeállítva. Az alakuló ülésen pedig hagyományos szokás szerint alelnökökké választottak a különböző államok és testületek hivatalos kiküldöttei, köztük e jelentés írója is. Hivatalosan képviseltették magukat Belgium, Canada, Cuba, Dánia, az Észak-Amerikai Egyesült-Államok, Franciaország, Magyarország, Románia és Svédország. A kongresszusi tagok száma 91 volt.

Az augusztus 16-iki délelőtti ülést a szokásos formalitásokon kívül az elnök megnyitó beszéde töltötte ki. Tagadhatatlan, hogy nehéz feladat volt a kongresszus programjának és törekvéseinek kellő körvonalozása. E nehézségnek oka pedig az a körülmény, hogy a kongresszus kapcsolatban állott az 1895-iki és 1897-iki brüsszeli konferenciákkal, a melyek pedig, mint ismeretes, egyrészt igen széles alapon s másrészt mégis egyetlen rendszerhez, az u. n. deczimális bibliografiai rendszerhez ragaszkodva akarták az egyetemes nemzetközi bibliográfia problémáját megoldani. A világirodalom tökéletes bibliográfiája a tizedes rendszer alapján — ez a brüsszeli törekvés, vagy ha jobban tetszik, álom. Nem mintha nem fejtene ki a brüsszeli Institut international de bibliographie nagy tevékenységet, azonban az eredmény azt mutatja, hogy a világirodalom rengetegének bibliografiai feldolgozása a jelzett rendszer alapján olyan vállalkozás, a melyre elegendő erős eszközök még mindig hiányoznak. Igen sokan megrettennek a gondolattól, hogy a brüsszeli katalógus készítői az összes eddig nyilvánosságra jutott irodalmi terméket bibliografiai cédulákban leltározni akarják. S ha eszünkbe jut csak a számtalan nyelv, a melyen az emberi szellem írásban megnyilatkozott, érthetjük a kételyeket az iránt, hogy ez az óriás mű valaha létre fog jönni. A brüsszeli eszme oly sok különböző tényezőnek összhangzó működését tételezi föl, hogy az általános tapasztalat szerint ezt az összhangzó működést csak a legmesszebb menő optimizmussal lehetne remélni.

Azután ott van a kiszemelt u. n. tizedes rendszer. Hiábavaló a rendszer hiveinek minden apostolkodása, hiába némely kétségtelen eredmények, most már biztosra vehető, hogy általános elterjedésre nem számíthat. A bibliográfiának igen kiváló szaktekintélyei foglaltak ellene állást, s különböző helyeken más rendszerek alapján nagyarányú bibliográfiai mozgalmak keletkeznek, a melyek a tizedes rendszerről tudni sem akarnak. Elég a londoni tudományos bibliográfia tervezetére rámutatnunk.

Szükséges volt ennyit elmondanom, hogy megértsük az elnöki megnyitó beszéd főgondolatát. Ugyanis ebben már el van ejtve az egyetemes bibliográfia eszméje s megszűnik a tizedes rendszer egyedül üdvözítő voltának hirdetése. Az elnök kijelenti, hogy a kongresszusnak első sorban az egyes tudományok bibliografiáinak fejlesztése körüli kérdésekkel kell foglalkozni — tehát nem a világirodalom repertoriumával, — s hogy a rendszer kérdése ezúttal másodrendű. Mert igaz ugyan, hogy Brüsszelben a tizedes rendszer alapján szakadatlanul dolgoznak az egyetemes bibliográfiai repertorium épületén, azonban a kongresszus a brüsszeli vállalatától független bibliográfiai törekvések ismertetésére és megvitatására is alkalmat akar nyújtani. Az elnök tehát azt akarja mondani, hogy itt szabadabban mozoghatunk, mint a brüsszeli konferenciákon. S valóban el kell ismernünk, hogy ez a kongresszus sokkal szelésebb alapokon tárgyalta a bibliográfiai kérdéseket, mint a brüsszeli két konferencia, a hol a deczimális rendszer volt a vezérlő gondolat.

Az augusztus 16-iki délutáni ülésen a különböző országok bibliográfiai munkálatainak jelen állapotáról szóló jelentések kerültek bemutatásra. Azonban a szervező bizottság úgy látszik nem tette meg a szükséges előzetes lépéseket, mert mindössze a svédországi és a belgiumi bibliográfiai mozgalmakról érkeztek be jelentések. B. *Lunstedt*, a stockholmi kir. könyvtár igazgatója¹ történeti visszapillantás kíséretében ismertette a svédországi törekvéseket. Belgium részéről *Masure*, a brüsszeli bibliográfiai intézet titkára, továbbá *Vaudeveld* és Henri *La Fontaine* mutattak be jelentéseket, a bibliográfiai munkásság különböző ágait ismertetve. Az utóbbi bemutatta a brüsszeli intézet által kiadandó *Bibliographia biblio-*

¹ Bernhard Lunstedt, *Aperçu de la principale littérature bibliographique de la Suède*. Stockholm, 1900.

graphica első füzetét is. Mindezek több irányú szorgalmas munkásságról tesznek tanúságot, azonban rám azt a benyomást tették, hogy az egész brüsszeli tevékenységből hiányzik a kellő egyöntetűség és tervszerűség. Évek óta újabb és újabb vállalataikról hallunk, a melyek többé-kevésbé mind hasznosaknak ígérkeznek — még ha a rendszerrel nem is tudunk megbarátkozni, — azonban mintha mindenik el-elakadna, még mielőtt kézzelfogható eredményeket ért volna el.

Még az első ülésen rákerült a sor a program második pontjára, mely a bibliográfia különböző fajtáiról szóló tárgyalásokra nyújtott alkalmat. *Mourlon* bemutatta a deczimális rendszer alapján készült *Bibliographica geologica* köteteit, nagy lelkesedéssel fejtegetve a rendszer nagy előnyeit. Érdekes vitát idézett elő *F. Funck-Brentanonak*, az Arsenel-könyvtár tisztviselőjének és az ismert történetirónak előadása, a melyet az általa szerkesztett *Bibliothèque des bibliographies critiques* bemutatása kapcsán tartott. Volt már alkalmam az érdekes vállalatot ismertetni.¹ Itt elég lesz annyit fölemlítenem, hogy a cél, a melyet a szerkesztő maga elé tűzött: a történelem egyes kérdéseire vonatkozó sdecziális irodalmaknak kritikai bibliográfiáját nyújtani abból az alap gondolatból indulva ki, hogy a tudományos irodalom tömkelegében igen fontos és egyszersmind igen nehéz is a legértékesebb és legmegbízhatóbb munkákra ráakadni s hogy nagy könnyebbség, ha a bibliográfia iparkodik ezekre rámutatni kritikai megjegyzéseivel. Tagadhatatlan, hogy ilyen segédeszközök sok fölösleges munkától szabadíthatják meg a kutatókat s ha végignézzük a szóban forgó vállalat eddig megjelent füzeteit, *Funck-Brentano* ötletét igen szerencsésnek kell tartanunk. A kongresszuson azonban a vita olyan irányban indult meg, mintha a vállalat szerkesztője csak az ilyenfajta bibliográfia létjogosultságát akarná elismerni, s csak hosszas eszmecsere után sikerült tisztázni a nézeteltéréseket, abban állapotva meg, hogy a mindent kritika nélkül felölelő egyetemes bibliográfiák bizonyos szempontokból épp oly szükségesek, mint a kritikai bibliografiai feldolgozások. Ugyanez az elvi kérdés merült fel *dr. Richet* előadása kapcsán, a ki a *Bibliographica medica* című vállalatot ismertette. Ugy vélem, hogy ez utóbbi voltaképp üzleti vállalat,

¹ Magyar Könyvszemle, 1900. évf. 320. l.

mely az egyetemi tézisek készítőinek igényeit és szükségleteit tartja szem előtt.

Az augusztus 17-iki délelőtti ülésen folytatták a különböző bibliográfiai vállalatok ismertetését. Hallottam Madagascar irodalmának, a chemiának, Eure-et-Loir-nak bibliográfiájáról. Mindezek azonban nagyon speciális vállalkozások, a melyeknek jelentőségét, illetve a munkáknak értékét megítélni így hamarosan nem is igen lehet. — Sokkal közelebbről és általánosabban érdekelhet az a két vállalat, a melyek a német és francia időszaki sajtó bibliográfiáját tartalmazzák. Az egyik a *Dietrich* szerkesztésében megjelenő *Bibliographie der deutschen Zeitschriften-Litteratur*, a mely 1896 óta jelenik meg, a másik *Jordell* *Bibliographie des publications des revues françaises* című kiadványa 1897 óta. Mindkét munka örvendetes jelenség a bibliográfiai irodalomban s hibáik mellett is nagy szolgálatokat tesznek, a mennyiben az óriási időszaki irodalom anyagában való tájékozódást nagyon megkönnyítik. — Az egyik legérdekesebb könyvtári problema: a bibliográfia és a könyvtárkatalógus egymáshoz való viszonya került megvitatás alá *Dehérain* előadása révén, a ki az Institut de France könyvtárának katalógusát ismertette. Ebben a katalógusban ugyanis egyesítve van a szerzők neve szerinti alfabetikus és a tárgyi katalógus. A szakokat jelző czédulák be vannak osztva az alfabetikus névszerinti katalógusba s utalnak az arra a szakra vonatkozó s a könyvtárban meglevő művekre. Annyi szak van, a hányat a könyvtárnak jónak lát fölvenni s némely munka esetleg több szakban is föl van véve. E különben elmés rendszernek egyik legfőbb baja az, hogy a szakok megállapításában különböző könyvtárnokok különböző felfogásai nagy szabadsággal érvényesülhetnek, a mi sok következtetlenségnek lehet előidézője. Többféle nyilatkozat hangzott el arról, hogy a könyvtárak szakkatalógusai bibliográfiai segédeszközök gyanánt veendő-e vagy nem? Én a magam részéről azt vélem, hogy habár a könyvtár nem vállalkozhatik arra, hogy a megszámlálhatatlan tudománysszakok különkülön bibliográfiáját nyújtsa a kutatónak katalógusaiban, azonban bizonyos számú szaknak megállapítása s az osztályozásnál e szakoknak szoros szem előtt tartása minden könyvtárnak elengedhetetlen kötelessége. Van is minden könyvtárnak többé-kevésbé megfelelő szakkatalógusa, azonban a bibliográfia modern elveinek

alkalmazásával sok üdvös reformot lehetne keresztülvinni, még olyan könyvtárakban is, a hol a szakkatalógus teljes újjáalakítására gondolni sem lehet. A bibliográfia ennyiben egészen közletről érdeklí a könyvtárnokokat is. *Ruede* szerint a könyvtárakban a kérdés úgy oldandó meg, hogy álljanak a könyvtárnok rendelkezésére kellő bibliografiai segédeszközök s ha egyik-másik kérdés irodalmáról felvilágosításokat akar adni, ezekhez forduljon. Hogy azután az irodalomnak mely termékei vannak meg a könyvtárban, az alfabetikus könyvtári katalógus révén könnyen konstataható. A bibliográfiák és katalógusok közötti viszonyról több figyelemre méltó észrevételt tettek még Henri *La Fontaine*, *Moch*, Paul *Otlet* és mások is.

Az augusztus 17-iki délutáni ülésen *Limousin* az általa tíz év óta szerkesztett Bulletin des sommaires-t ismertette, *Campbell* a szerző és sokszor cím nélküli hivatalos kiadványok bibliografiai feldolgozására vonatkozó eszméket fejtegetett, *Otlet* azt magyarázta, hogy a könyvtárak nyomtatott katalógusai mily hasznos szolgálatokat tehetnének az egyetemes bibliografiai repertorium ügyének, ha szerkesztésüknél bizonyos egységes alapelveket szem előtt lehetne tartani, Ferdinand *Bonuauge* a nemzeti és városi könyvtárak együttes katalógusának tervezetét fejtegette, a melynek lényege az volna, hogy egy ugyanazon katalógus egy-egy ország minden könyvtárának katalógusát magában foglalná, utalással a könyvtárakra, a melyekben az egyes munkák megvannak, végül *Delalain* a köteles példányok ügyének reformálásáról beszélt. Ez az utóbbi kérdés élénkebb érdeklődést keltett. Sokan nem voltak egy nézetben az előadóval, a ki a kiadókat szeretné a sajtótermékek beszolgáltatására kötelezni. Felmerült több oldalról az az eszme, hogy a franciaországi Journal de la librairie című vállalatot, a mely az évi sajtótermelés adatait közli, helyes reformokkal olyanná kellene átalakítani, hogy az a tudományos igényeket is kielégítse. S ez a kérdés nálunk is nagyon időszerű. A köteles példányokról szóló nemrég hozott törvényünk többé-kevésbé módot nyújt, hogy az évenkénti irodalmi termelés rendszeresen feldolgoztassék. Most már csak szervezni kell azt az intézményt, a mely azt a munkát kellő alapossággal elvégezhesse. Mert ha teljes elismerés illeti is meg a könyvkereskedői-egyletet a Magyar Könyvészet-ért, ezzel a feladatot megoldottak nem

tekinthetjük. Talán az anyagi és szellemi erők egyesítéséről is lehetne gondolkozni. Annyi bizonyos, hogy a kérdést sokáig elintézetlenül hagyni nem lehet. Érdekesen fejtegette *La Fontaine* a kongresszuson, hogy Belgiumban köteles példányok nélkül is mi módon sikerül összegyűjteni az évi irodalmi termelés anyagát. Ugyanis a Cercle de la Librairie feladatává van téve a kiadványok összegyűjtése s innen vásárolja meg azokat az állam. Az egyletnek pedig üzleti érdeke, hogy lehetőségig mindent összegyűjtsön, a mi megjelenik. *Otlet* az amerikai rendszert ismertette, a mely szerint a washingtoni könyvtárba évenként 50—60 ezer kötet érkezik, mint köteles példány, azonban mindenikhez egy kísérő czédula van csatolva s ezek a czédulák felragasztatván, létrejő minden költség nélkül s igen kevés munkával a könyvtár katalógusa is.

Az augusztus 18-iki délelőtti utolsó ülésen *Otlet* részletes előadást tartott a brüsszeli Institut international de bibliographie tevékenységéről. Mint említettük már, a tevékenységet s a lelkesedést ettől az intézettől elvitatni nem lehet, azonban a kézzelfogható eredmények szempontjából ítéletünket még mindig fel kell függesztenünk.

Nagyjelentőségű kérdést fejtegetett még *Badouin*, hangsúlyozva a különböző nyelvű nevek alfabetikus osztályozásának nehézségeit s indítványozva egy nemzetközi alfabet kidolgozását. A kérdés fontossága és bonyolodottsága több felszólalást tett szükségessé s végül egy bizottság alakított, hogy a nemzetközi alfabet ügyében a legközelebbi bibliográfiai kongresszusra részletes javaslatot dolgozzon ki.

Ezek voltak a bibliográfiai kongresszuson felmerült nevezetesebb kérdések, a melyek megvitatása a következő megállapodásokat eredményezte:

I. Tekintettel a bibliográfiák különböző nemeire, a kongresszus konstatálja, hogy a bibliográfiai tevékenység feladata *a)* lajstromozni a lehető legteljesebben egy-egy ország összes nyomdatermékeit (nemzeti bibliográfiák), *b)* összeállítani az egyes tudományzakokra vagy tudományos kérdésekre vonatkozó irodalmat (szakbibliográfiák), *c)* megkönnyíteni az egyes kérdések tanulmányozását részint a kiválóbb művek jegyzékével, részint a művek tartalmát röviden ismertető analitikus vagy a művek érté-

két és jellegét jelző kritikai bibliográfiákkal, *d)* közreműködni a különböző időkben és különböző nyelveken megjelent összes nyomtatványok methodikus egyetemes bibliográfiájának megteremtésében.

II. Tekintettel azokra a nagy előnyökre, a melyeket a tudományos munkálkodásban a bibliográfiai segédeszközök a munka gyorsítása és megkönnyebbítése szempontjából nyújtanak, a kongresszus kívánatosnak tartja, *a) hogy a tudományos tevékenység helyei: könyvtárak, laboratoriumok, iskolák stb. ilyen segédeszközökkel el legyenek látva, b) hogy az illetékes hatóságok előfizetések és megrendelések által támogassák a bibliográfiai vállalatokat s c) hogy az egyes országokban egyesületek jöjjenek létre a bibliográfiai czélok előmozdítására.*

III. Tekintettel a jelenlegi statisztikai adatok bizonytalanságára és hiányosságára, a kongresszus kívánatosnak tartja, hogy *a nyomtatványokról általános és részletező statisztikai kimutatások készüljenek.*

IV. Tekintettel a köteles példányok fontosságára a nemzeti bibliográfiai szempontjából, a kongresszus kívánatosnak tartja, hogy *az egyes államok kormányai a köteles példányok szabályozásánál a bibliográfiai repertoriumok czéljait is szem előtt tartsák.*

A bibliográfiai kongresszust, ha nem is tudta a nemzetközi bibliográfiai problémák mindegyikét megoldani, céltalannak semmi esetre se tarthatjuk. Olyan kérdések foglalkoztatták, a melyek napról-napra égetőbbekké válnak. S mint láttuk, több olyan eszme merült fel a tanácskozások folyamán, a melyek szerencsés körülmények között igen egészséges fejlődés reményeivel biztatnak. Nagy eredmény már az is, hogy a tizedes rendszer korlátai megszűntek s a mindent magában foglaló egyetemes repertorium álma is egy kissé foszladozni kezd. Így kevesebbet markolva talán többet lehet majd fogni.

A jövő kongresszusra vonatkozólag csak annyiban történt megállapodás, hogy az lehetőleg a legközelebbi világkiállítással kapcsolatosan tartassék meg.

TÁRCZA.

AZ ORSZÁGOS MÚZEUM- ÉS KÖNYVTÁR- BIZOTTSÁGNAK ÉS A MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK ORSZÁGOS TANÁCSÁNAK ÚJJÁALAKULÁSA.

Abban a mozgalomban, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter az autonóm testületek által fentartott múzeumok és könyvtárak állami támogatása és a múzeumi és könyvtári ügy egységes irányban való fejlesztése érdekében három év előtt megindult, a vezetés és irányítás szerepe három testület között oszlik meg. Az állami felügyeletet a kormány által segélyezett tudományos közgyűjtemények felett a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége gyakorolja, s ő képezi a vallás- és közoktatásügyi miniszterium végrehajtó organumát mindazon intézkedéseknél, melyek az állam részéről e gyűjtemények tudományos szükségleteinek kielégítésére irányulnak. Az orsz. főfelügyelőség a múzeumok és könyvtárak országos tanácsával áll szerves kapcsolatban, mely a mellett, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak a múzeumi és könyvtári ügy fejlesztése érdekében tanácsosal szolgál, a társadalmi tevékenység irányítására és ébrentartására van hivatva. A közoktatásügyi kormány e mellett súlyt helyezett arra, hogy maguk az illető közgyűjtemények is érvényesíthessék ez őket érdeklő nagy kulturális akcióban befolyásukat; ez a törekvés nyert kifejezést azon intézkedésében, melylyel a néhány év előtt társadalmi úton létesült országos múzeum- és könyvtárbizottságot a közgyűjtemények ügyeinek vezetésére hivatott központi szervezetbe, mint a társadalom képviselő harmadik tényezőként beillesztette.

A múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének és az országos tanácsnak az 1897. év végén három évre nyert megbízatása az 1900. év végén lejárván, mindkét testület megújítása vált szükségessé. Az ez alkalommal új szervezeti szabályokkal ellátott

főfelügyelőség újbóli, ezuttal öt esztendőre történt újjáalakítása felől már volt alkalmunk hírt adhatni. A főfelügyelőség az új megbízás alapján már ez év január havától folytatta az előző ciklusban megkezdett tevékenységét. Az országos tanács újjáalakítását az abban szervezett szabályai az országos múzeum- és könyvtárbizottság feladatává tették, s ez indította a vallás- és közoktatásügyi minisztert arra, hogy a három éven át szünetelő bizottságot új életre keltse.

Az országos múzeum- és könyvtárbizottság 1897-ben jóváhagyott szervezeti szabályai szerint, az ország közművelődési, tudományos és irodalmi egyesületeinek, valamint közművelődési intézeteinek egy évi időtartamra kiküldött tagjaiból levén megalakítandó, az országos tanács már 1900-ban előkészítette azon egyesületek és intézetek jegyzékét, melyek a bizottság újjáalakításánál figyelembe voltak veendőek. E jegyzék alapján mentek szét, 1900 december 24-ikén a képviselők kiküldése tárgyában a felhívások az illető testületekhez és intézetekhez; meghívást nyertek ugyanekkor, az országos tanács e czélból kiküldött bizottsága határozata alapján közéletünk mindazon alakjai, a kik a bizottságnak első megalakuláskor személyes meghívás alapján tagjai voltak.

E meghívások és az azokból kifolyólag 1901 január és február havában megejtett választások alapján megalakult országos múzeum- és könyvtárbizottság közgyűlése 1901 április 9-ikén délelőtt az új városháza nagytermében tartatott meg.

Előzőleg Porzsolt Kálmán, a kit a bizottság első megalakulásakor előadó-titkárává választott, s ki a múzeumok és könyvtárak országos tanácsánál is ugyane tisztelet töltötte be, »Az országos múzeum- és könyvtárbizottság jelentése« czímen füzetet tett közzé, mely a bizottság keletkezésének ismertetése után a jegyzőkönyvek lenyomatásával adott számot annak 1896—1898. évi működéséről:

A közgyűlésen az elnöki tisztelet gróf Andrássy Tivadar töltötte be. Jelen voltak: gróf *Apponyi Sándor* v. b. titkos tanácsos, *Aldásy Antal* (a magyar heraldikai és genealogiai társaság képviseletében), *Bacher Vilmos* (az izr. irodalmi társaság képv.), *Bakcsy Gergely* (a szatmári Kölcsey-kör képv.), *Balassa József* (az Otthon képv.), *Balás Árpád* (a m. kir. mezőgazdasági múzeum képv.), *Ballagi Aladár* (a bndapesti m. kir. tud.-egyetem képv.), *Bancsó Antal* (a soproni ág. ev. liczeum képv.), *Bauer Mihály* (a váczai múzeum-egylet képv.), id. *Bánó József* (a m. herald. és gen. társaság képv.), *Bánóczi József* (a zsidó irod. társ. képv.), *Beck Dénes* (az orsz. iparművészeti társulat képv.), *Benkő Kálmán* (az orsz. képzőművészeti társulat képv.), *Berzeviczy Albert* v. b. titkos tanácsos, *Bodrogi János* (a nagy-

enyedi Bethlen-főiskola képvis., *Borovszky Samu* (a Magyar Történelmi Társulat képvis.), *Brolly Tivadar* (a pozsonyi városi könyvtár és a városi múzeum képvis.), *Bened Károly* (az orsz. erdészeti egyesület képvis.), *Clair Vilmos* (a felvidéki magyar közművelődési egyesület képvis.), *Dedek Cr. Lajos* (a budapesti egyetemi könyvtár képvis.), *Erdélyi Pál* (az erdélyi múzeum és a kolozsvári Ferencz-József tud. egyetem könyvtárának képvis.), *Esztegar László* (a magyar néprajzi társulat képvis.), *Forster Gyula* min. tanácsos, *Fejérpataky László* (a Magyar Nemz. Múzeum Széchenyi orsz. könyvtárának képvis.), *Ferenczi Zoltán* (a budapesti egyetemi könyvtár képvis.), *Fodor Oszkár* (a dunántúli magyar közműv. egyesület képvis.), *Gálffy Ignác* (a borsód-miskolczi közművelődési- és múzeum-egyesület képvis.), *Gecsányi Gusztáv* (a soproni ág. ev. liceum képvis.), *Gerlóczy Károly* (az orsz. magyar iskolaegyesület képvis.), *György Aladár*, *Györgyi Kálmán* (az orsz. iparművészeti társaság képvis.), *Hegedüs István* (az orsz. pedagógiai társaság képvis.), *Heller Agost*, *Hermann Ottó* (mindketten a kir. m. természettud. társaság képvis.), *Horváth Géza* (a Magyar Nemz. Múzeum állattári osztályának képvis.), *Jancsó Benedek* (az E. M. K. E. képvis.), *Jankó János* (a Magyar Nemz. Múzeum néprajzi oszt. képvis.), *Jósa András* (a szabolicsvármegyei múzeum képvis.), *Jurányi Győző* (a budapesti könyvtár-egyesület képvis.), *Kada Elek* (a kecskeméti városi múzeum és könyvtár képvis.), *Kenéz Béla* (a m. kir. központi statisztikai hivatal képvis.), *Kirchner Béla* (az orsz. magyar gazdasági egyesület képvis.), *Kórodi Péter* (az alsófejérm. történelmi, régészeti és természetud. egylet és a gyulafehérvári Batthyány-könyvtár képvis.), *Krenner József* (a Magyar Nemz. Múzeum ásványtári osztályának képvis.), *Kumlík Emil* (a pozsonyi városi közkönyvtár képvis.), *Latinovics Géza* (a bácsbodrog-várm. történelmi társ. képvis.), *Lázár György* (a szegedi Dugonics-társaság képvis.), *Lipcsey Ádám* (a tiszafüredi múzeum- és könyvtár-egylet képvis.), *K. Lippich Elek* (a vallás- és közoktatásügyi miniszter képvis.), *Lippich Gusztáv* Jász-Nagykún-Szolnok várm. főispánja, *Márton Jenő* (a pozsonyi ág. ev. liceum képvis.), *Óváry Lipót* (a m. kir. orsz. levéltár képvis.), *Paszlavszy József* (a k. m. természettud. társaság képvis.), *Pauler Gyula* min. tanácsos, *Pechány Adolf* (a trencsénmegyei természettud. társulat képvis.), *Porzolt Kálmán* (a dunántúli magyar közműv. egyesület képvis.), *Radisics Jenő* (az orsz. iparművészeti múzeum képvis.), *Rados Gusztáv* (a budapesti József-műegyetem képvis.), *Rákosi Jenő*, *Richter Elek* (a selmeczbányai városi múzeum képvis.), *Rombai Dezső* (a m. kir. mezőgazd. múzeum képvis.), *Schilberszky Károly* (a kir. m. természettud. társ. képvis.), *Szinyei Gerzson* (a sáros-pataki ev. ref. főiskola képvis.), *id. Szinyei József*, *Sebestyén Gyula* (a magyar néprajzi társaság képvis.), *Szalay Imre* (a Magyar

Nemz. Múzeum képv.), *Szatmári Mór* (a budapesti ujságírók egyesületének képv.), *Szilassy Zoltán* (az orsz. magyar gazdasági egyesület képv.), *Temesváry Rezső* (a kir. orvosegylet képv.), *Toldy László* (Budapest székes-főváros könyvtárának képv.), *Tóth Pál* (a szegedi Somogyi-könyvtár és városi múzeum képv.), *Trauschenfels Emil* (a nagyszebeni Bruckenthal-múzeum képv.), *Varságh Béla* (a békéscsabai múzeum-egyesület képv.), *Váró Ferencz* (a nagyenyedi Bethlen-főiskola képv.), *Wesselovszky János* (a komáromi vármegyei és városi múzeum-egyesület képviselőjében) stb. stb.

Gróf Andrássy Tivadar elnök a közgyűlést a következő szavakkal nyitotta meg:

Mint az »Országos Múzeum és Könyvtár-bizottság« egyik társelnökére, elnökünk Széll Kálmán távoztával, reám hármlott az a tisztség, hogy a bizottság ez évi közgyűlését összehívjam, s az új elnök megválasztásáig a tanácskozást vezessem. Mindenek előtt fogadják őszinte köszönetemet, kik közgyűlésünket megjelenésükkel megtisztelték, s különösen azon kulturális intézetek, egyesületek és törvényhatóságok, melyek küldöttségekkel tették ülésünket fényesebbé. Mint a megküldött jelentésből méltóztatnak látni, a bizottság működése nem volt eredménytelen, a mennyiben a magasabb művelődés előmozdítására szolgáló nyilvános gyűjteményeket, múzeumokat és könyvtárakat a maga részéről propagálta, terjesztette, azok szaporítását és létesítését előmozdította, a mi a mindennapi érdekeinktől távolálló kulturális intézmények iránti hidegséget véve tekintetbe, mindenesetre nem kis eredmény. Ám mindannyian tudjuk, hogy ezen eredmények kivívásában az oroszlan rész távozó elnökünket Széll Kálmán Ó Excellenciáját illeti meg. Úgy vélem, nem fogok ellentmondásra találni, ha azon meggyőződésnek adok kifejezést, hogy Széll Kálmán lemondásában csak akkor tudunk megnyugodni, ha őt, ki a mi vigaszunkra az ő tehetségének még nagyobb és fontosabb körben talált érvényesülést, mert az ő távozása országos szükség volt, — egy erkölcsi lánczolatnál továbbra is magunkhoz fűzzük, indítványozom, válasszuk meg őt tiszteletbeli elnökké.

Az indítvány általános helyesléssel találkozott és az elnök kimondta, hogy a közgyűlés Széll Kálmánt tiszteletbeli elnökké választja.

Az elnöki szavak után a közgyűlés tudomással véve a jelenlevőknek dr. *Fodor Oszkár* által felolvasott névsorát s *Porzolt Kálmánnak* a bizottság működéséről készített jelentését, s a számadások megvizsgálására *Pauler Gyula* és *Györy Aladár* bizottsági tagokat küldve ki, áttért tulajdonképeni feladatára, az országos múzeum- és könyvtár-bizottság tisztikarának s a múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsába kiküldendő 15 tagnak titkos szavazás útján való megválasztására.

A választás eredményeként az országos bizottság tisztikara a következőkép alakult meg:

Elnök: Berzeviczy Albert.

Társelnökök: gróf Andrássy Tivadar, gróf Bély Ákos, gróf Károlyi István, dr. Kuncz Adolf, Thaly Kálmán.

Titkárok: dr. Fodor Oszkár, Clair Vilmos, György Aladár, Jurányi Győző, Porzso Kálmán, Sándor József.

Az országos tanács elnökévé Berzeviczy Albert, előadótitkárává Porzso Kálmán, tagjaivá gróf Apponyi Sándor, Ballagi Aladár, Beöthy Zsolt, Forster Gyula, György Aladár, dr. Kuncz Adolf, dr. Ráczy Károly, Rákosi Jenő, Thaly Kálmán, gróf Teleki Géza, Tóth József és gróf Zichy Jenő választattak meg.

Az újonnan választott elnök, Berzeviczy Albert, a következő keszéddel foglalta el az elnöki széket:

»Mélyen tisztelt országos bizottság! Legyen szabad legmélyebb hála érzetem kifejezése mellett kijelentem, hogy meghajolva kívánságuk előtt, a reám ruházott elnöki tisztet elfogadom, teljes érzetében és tudatában ama megtiszteltetésnek, a melyet e választás reám nézve jelent; megtiszteltetésnek tekintem magamra nézve úgy az ezen bizottságban helyt foglaló közművelődési egyletek, intézetek tekintélye szempontjából, valamint az elem tűzött feladatok fontossága szempontjából, mint különösen tekintettel hivatali elődöm kitűnő személyére, a kinek helyére léphetni valóban a legnagyobb megtiszteltetés, habár az összehasonlítás szempontjából némileg nyomasztó megtiszteltetésnek érzem azt.

Főtörekvésem lesz kitűnő elődöm nyomdokaiba lépni, az országos bizottság céljainak felfogása, működésének szelleme tekintetében s tovább haladni azon az úton, melyet az ő szerencsés, ép oly bátor és bölcs kezdeményezése tört meg előttünk. Erős a hitem, hogy a magyar társadalomban meg van az érdeklődés és a szeretet úgy a tudomány, mint a művészet iránt s meg van a buzgalom arra nézve, hogy a közműveltség terjesztése körül közreműködjék, csak fel kell ébreszteni az érdeklődést ott, a hol szunnyad, a hol pedig már fel van ébresztve, ott szervezni és tovább vezetni kell. Most már az e célra hivatott organumok hatáskörei megvannak állapítva s a munka felosztás alapjai le vannak téve, úgy, hogy a hatásköröknek kölcsönös tiszteletben tartása mellett és egymás kölcsönös bizalomteljes támogatása mellett sikerülni fog célt érni. Felfogásom szerint az akció vezetősége a múzeumtanácsot kell, hogy illesse, a melynek működését elősegíteni, határozatait végrehajtani van hivatva az országos főfelügyelőség, mely a maga hatáskörében is fontos feladatoknak felel meg. Ennek az országos bizottságnak pedig feladata, hogy az eleven összeköttetést képezze a társadalom, a különböző közművelődési egyletek, intézetek és a tanács között, hogy a társadalom mentől szélesebb rétegeből kapjon eszméket, szíjjon fel

impulsust és ezeket úgy a bizottság, mint a tanács retortáin keresztül szűrve, jutassa megvalósulás végett az intéző közegekhez. Ezért részemről oda fogok törekedni, hogy az országos bizottság körében mentől tágabb tér nyíljon arra, hogy a minden oldalról jövő eszmék érvényesüljenek. Abban a reményben, hogy sikerülni fog a hivatott összes tényezőket megnyerni arra, hogy a nemzeti kultúra szolgálatára a társadalmi közreműködést felhasználják, elfogadom a reám ruházott megtiszteltetést, és kérem szíves közreműködésüket.

A közgyűlés további lefolyása alatt *Jurányi Győző* a budapesti könyvtáregyesület igazgatója a bizottságot közgyűlése alkalmából a legmelegebben üdvözölve és eredményteljes munkásságához a legteljesebb sikert kívánva, a népkönyvtárak ügyének fontosságára hívta fel a figyelmet; indítványára a közgyűlés kifejezte azon óhaját, hogy a jövőben nép-, vándor- és munkás könyvtárak létesítésére az eddiginél sokkal nagyobb összeg bocsáttassék rendelkezésre.

Porzolt titkár felolvasta Fűgh Dénes honvédőrnagy kérést, melyben a Zala megyei Meszes-Győrök községben létesítendő népkönyvtár támogatását kéri. A közgyűlés a kérést pártolólalag rendelte az országos tanács elé terjeszteni.

Dr. Jósza András Szabolcs megye kiküldöttje indítványára elhatározott, hogy a belügyminister a törvényhatósági bizottságok kebeléből múzeumi és könyvtári albizottságok alakítására kéretik fel, melyek feladata lenne, a vidéki múzeumok fejlődését egyesek élettartamától függetleníteni, a létező múzeumokat az egyoldalúságtól megóvni.

Ugyancsak *dr. Jósza András* indítványozta ezután, hogy azon törvény, melynek értelmében a földből kiásott kincs — melynek fogalma különben sincsen határozottan megállapítva, egyharmadában a telektulajdonost, egyharmadában a találót és egyharmadában a kincstárt illeti, hatályon kívül helyeztessék, hanem a talált tárgyak a találónak képezzék tulajdonát, mert ezen elavult törvény az államkincstárnak számba nem vehető csekély hasznot hajt és csaknem egyedüli oka annak, hogy a legtöbb értékes leletek részint külföldre csempésztetnek, részint pedig beolvastatnak, indítványozza tehát, hogy a pénz- és igazságügyi ministerek felkéressenek ily értelmű törvényjavaslat betérjesztésére. Az indítványt a közgyűlés elfogadta, illetőleg további eljárás végett a tanácshoz utasította.

Dr. Pechányi Adolf a trencsénmegyei természettudományi társulat képviselője a Vág völgye gazdag történelmi emlékekre hívta fel a közgyűlés figyelmét, kívánatosnak tartva, hogy az e várakban foglalt régi emlékek rajzokban és képekben megörökítve egy Trencsénben létesítendő múzeumban helyeztessenek el. Ugyanide kellene összegyűjteni a felvidék himzómintáit, melyek gyűj-

tésére eddig csupán a túrócszentmártoni múzeum-társaság múzeumban fordított figyelmet. A közgyűlés az indítványt figyelembe vétel végett a tanácshoz utasította.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

Az országos tanács tagjainak megválasztását a vallás- és közoktatásügyi minister 1901 évi 28431 szám alatt hagyta jóvá.

A múzeumok és könyvtárak országos tanácsa ez alapon az orsz. múzeum- és könyvtár-bizottság kiküldötteiből és azokból, a kik szervezeti szabályzata értelmében hivatalból tagjai, a következőkép alakult meg:

Elnök: Berzeviczy Albert. Elnök-helyettesek: Fraknói Vilmos, a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelője, Szalay Imre, helyettes főfelügyelő, a Magyar Nemz. Múzeum igazgatója.

Előadó-titkár: Porzsolt Kálmán.

Tagok: gróf Apponyi Sándor,

Ballagi Aladár,

Beöthy Zsolt,

Fascho-Moys Sándor, a m. kir. belügyminiszterium képviselője,

Fejérpataky László orsz. felügyelő, egyszersmind a Magyar Nemz. Múzeum Széchenyi orsz. könyvtárának képviselője,

Ferenczi Zoltán, a budapesti egyetemi könyvtár képviselője,

Filarszky Nándor, a Magyar Nemz. Múzeum növénytári osztályának képviselője,

Forster Gyula,

György Aladár,

Hampel József, a Magyar Nemz. Múzeum érem- és régiségosztályának képviselője,

Horváth Géza, orsz. felügyelő, egyszersmind a Magyar Nemz. Múzeum állattári osztályának képviselője,

Jankó János, orsz. felügyelő, egyszersmind a Magyar Nemz. Múzeum néprajzi osztályának képviselője,

Jekelfalussy József, a m. kir. központi statisztikai hivatal képviselője,

Kammerer Ernő, orsz. felügyelő, egyszersmind az országos képtár képviselője,

Krenner József, orsz. felügyelő, egyszersmind a Magyar Nemz. Múzeum ásványtári osztályának képviselője,

dr. Kuncz Adolf,

Lippich Elek, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium képviselője,

Pauler Gyula, a m. kir. országos levéltár képviselője,

Radisics Jenő, orsz. felügyelő, egyszersmind az orsz. magyar kir. iparművészeti múzeum képviselője,

dr. Rác Károly,

Rákosi Jenő,
 Schönherr Gyula, a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének előadótitkára,
 Thaly Kálmán,
 gróf Teleki Géza,
 Tóth József,
 gróf Zichy Jenő.

A tanács május 14-ikén tartotta meg első ülését, melynek tárgyát a megalakuláson kívül a tudományos és közművelődési gyűjtemények segélyezésére vonatkozó javaslatok és az 1902 évi költségvetés előirányzatának megállapítása képezte.

További működésében első feladata lesz saját ügyrendjének megállapítása, abból a célból, hogy a szervezett szabályzatának revíziójáig működésének irányítására szolgáljon.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL

1900. JANUÁR 1-TŐL MÁRCZIUS 31-ÉIG.

I.

A nyomtatványi osztály anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2684 db., ajándék útján 293 db., vétel útján 207 db., összesen 3184 db. nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezen felül köteles példányok czímén beérkezett: perirat 16 db., hivatalos iratok 154 db., püspöki körlevél 87 db., gyászjelentés 1184 db., alapszabály 185 db., zárszámadás 180 db., műsor 284 db., színlap 2143 db., falragasz 500 db., vegyes 650 drb., összesen 5383 db. apró nyomtatvány.

Vételre fordítottatott 1141 korona 60 fillér, 455 márka, 90 lira, 76 frank.

Ajándékaikkal a következők járultak a könyvtár anyagának gyarapításához: Áldásy Antal (2 db.), Apponyi Sándor gróf (db.), Badics Ferencz, Becker Fülöp Agost, Belopotoczky Kálmán püspök Bécsből a berlini kir. múzeum igazgatósága, a bécsi császári tudományos akadémia (2 drb.), a bécsi cs. kir. központi statisztikai bizottság (2 drb.), a brünni természetvizsgálók egyesülete (2 db.), a Budapesti Szemle szerkesztősége, a budapesti tudomány egyetem rektora (5 db.), Buzárovits G. Esztergomból (28 db.), Coubertini Péter Párisból, Déry Béla, az edinburghi muzeum of science and art, az egri érseki iroda, az Erdélyi Museum szerkesztősége Kolozsvárról, Fejérpataky László (5 db.), a m. kir. földmívelésügyi ministerium, Gohl Ödön, a stájer történelmi egyesü-

let (Historischer Verein für Steiermark.) Gráczból (2 db.), Grün Albert dr., Győrfi Lajos Esztergomból (22 db.), a Hazánk szerkesztősége, Henszlmann Béla, a hercegprimási iroda, Horváth Géza (12 db.), Illésy János, a Izr. magyar irodalmi társaság (2 db.), a kalocsai érseki iroda, a krakkai tud. akadémia, a magyar képviselőház irodája (13 db.), a magyar műkertészek egyesülete Szegedről, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága, a marosvásárhelyi ev. ref. kollégium, a magyar néprajzi társaság, a Magyar Tudományos Akadémia (17 db.), Mandl Bernát, Margalits Ede, Mihályi János Márm.-Szigetről, Milhoffer Izidor, az Országos meteor. és földmér. intézet, az 1900-iki párisi kiállítás m. kir. kormánybiztossága (102 db.), és ugyane kiállítás japáni osztálya, Raffay Ferencz, Réthy László (2 db.), a Rivista Dalmatica szerkesztőségi Zárából, Soineanu Lázár Bukarestből, Sárosi Bella, Szakáll Kornélia (7 db.), Szalay Imre (2 db.), a Szent-István Társulat, Sziklay Jenő, id. Szinnyi József (2 db.), Szűnyogh Lórándné Nagyváradról, Thallóczy Lajos Bécsből (6 db.), Turcsányi Imre, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium (2 db.), Zichy Géza gróf (3 drb.), a washingtoni Smitsonian Institution (5 db.).

A könyvtár helyiségeiben 5491 egyén 15776 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 425 egyén 600 kötetet használt.

A lefolyt évnegyedben 1457 munka osztályoztatott, amelyekről összesen 1831 czédula készült. Kötés alá készítettett 198 mű 250 kötetben. A köteles példányok átvételére berendezett helyiségre e negyedév folyamán 468 csomag érkezett; ugyaninnen 585 levél ment a nyomdákhoz, ezek közt 111 reklamáczió a be nem küldött sajtótermék vagy az elmaradt kimutatás ügyében. Miután több nyomda még az 1898. sem az 1899. és 1900 évekről nem szolgáltatta be, a hivatalos reklamácziók daczára, a nyomdai köteles példányokat, a könyvtár felkérte a m. kir. közalapítványi ügyigazgatóságot, hogy 143 ily nyomda ellen az 1897. XLI. t.-czikk 12. §-a értelmében az eljárást megindítsa, és az elmaradt sajtótermékeket szakértőileg megállapítandó vételárában és a kir. járásbírótság által kiszabandó pénzbüntetésben a Magyar Nemzeti Múzeum javára elmarasztaltassa.

II.

A *kézirattár* a lefolyt évnegyedben vétel útján (100 korona és 20 márka összegért) 2 db. színes történeti arczképpel, és 11 db. irodalmi levéllel, ajándék útján 4 kézirattal és 3 db. irodalmi levéllel, összesen 20 dbbal gyarapodott. A történeti arczképek egy régi kézirat kiegészítéseül szolgálnak, az irodalmi leveleknek az a része, a mely Cohen antikvártól vásároltatott, a Pulszky-levelezést egészíti ki, Beer antikvártól pedig Liszt Ferencznek egy

levele szereztetett meg. A könyvtár egyik tisztviselője felhívást tett közzé egy folyóiratban magyar művészek és műbarátok leveleinek az irodalmi levelestárba való letéteményezése ügyében. E felszólításnak már is volt eredménye, u. i. *Tury Gyula* festőművész *Barabás Miklósnak* és *Abonyi Lajosnak* 1—1 művésztörténeti érdekességű levelét engedte át a múzeumnak. Ugyancsak ő *Arany Jánosnak* egy levelével is gazdagította a gyűjteményt. A többi adakozók: *Br. Podmaniczky Frigyes* naplójának XIX. kötetével és *Győrffy Lajos* atyjának *Győrffy Ivánnak* kézirati hagyatékával. Özv. *Salamon Ferenczné* ajándékából megkapta a könyvtár néhai *Salamon Ferencz* kézirateit, melyek azonban csak akkor fognak véglegesen beigtattatni, mikor a kilátásba helyezett levelezés is megérkezik.

Az évnegyed folyamán 45 kutató 186 kéziratot használt.

A végzett munka, tekintettel, hogy a személyzeti viszonyok még mindig nem változtak, csak a mult negyedévi arányokat mutathatja fel, a mennyiben mindössze az újabb szerzemények feldolgozására és kisebb rendezési műveletekre kellett szorítkozni.

III.

A *hirlap-osztály* gyarapodása. *a)* Köteles példányokból: kimutatással 157 hirlap 14.120 száma; egyes számokban, kimut. nélkül 147 hirlap 3620 száma; *b)* Vásárlás útján (108 kor. értékben) 19 hirlap 1038 száma; összesen 323 hirlap 18,778 száma.

A könyvtár helyiségében 959 olvasó 2350 kötetet, házon kívül 3 egyén 9 kötetet használt.

Az évnegyedben czéduláztatott 53 új hirlap és 152 évfolyam; átnézetett 323 hirlap 1878 száma; kötés alá adatott 318 hirlap-kötet.

A köteles példányok, melyek kimutatással (csomagokban) érkeztek be, a gyarapodási könyvbe irattak és a nyilvántartási lapokra vezettettek; ezeken kívül a számokban beérkezett hirlapok is összegezve hetenként beirattak, betürendbe osztályoztattak és elhelyeztettek.

IV.

A *levéltári osztály* ajándék útján 128, vétel útján (137 kor. és 18 m. 20 fill. értékben) 161, örök letétemény útján 539 darabbal gyarapodott.

A törzsanyag gyarapodásából 6 db. esik a középkori iratok, 274 db. az újabbkori iratok, 9 db. az 1848/49-es gyűjtemény csoportjára.

Ajándékokkal dr. *Csomány Gáspár* fővárosi tanácsjegyző és egy ismeretlen, örök letétemény útján gróf *Berényi János* és *Lippich Elek* vallás- és közoktatásügyi m. osztálytanácsos gyarapították a gyűjteményt.

Nevezetesebb szerzemények: egy 135 dbból álló gyűjtemény a Klobusiczky család levelesládájából, mely leginkább II. Rákóczi Ferencz korára vonatkozik és hasonló forrású korábbi szerzeményeinket egészíti ki; továbbá Ferencz Károly főherczegnek a horvátországi események tárgyában 1848 junius 30-ikán József nádorhoz intézett irata.

A családi letétemények sorozata a korongi Lippich család levéltárával gyarapodott, mely 1 db. XIII., 15 db. XIV., 32 db. XV., 8 db. XVI. sz. mohácsi vész előtti, 13 db. XVI. sz. mohácsi vész utáni, 19 db. XVII. századi iratok (köztük Lippich István-nak 1608-ban II. Mátyástól nyert címeres levele), 2 db. XVIII., 5 db. XIX. századi iratot és 2 genealogiai táblázatot tartalmaz. Ez az 52-dik családi levéltár, mely letéteményezés útján a Magyar Nemzeti Múzeumba került. Ezenkívül gróf Berényi János a karancsberényi gróf Berényi család levéltárának kiegészítéseül 1 db. XVI., 13 db. XVII., 103 db. XVIII., 258 db. XIX. sz. iratot és 67 db. genealogiai táblát adott át örök letéteményül.

A lefolyt évnegyedben 31. kutató 4369 db. oklevelet használt, kikölcsondított 12 db. tértívegyre 175 db. oklevél és 1 db. vízfestmény.

A folyó ügyek elintézésén s az új szerzemények, köztük a Lippich család levéltárának és a gróf Berényi levéltár szaporulatának feldolgozásán kívül folytattatott a Melczér, Tallián és Tihanyi levéltárak rendezése, a Tunyogi gyűjtemény revidiálása; a Lippich család levéltára regesztáztatott, s a Szent-Ivány család levéltáráról 1796-ig készültek regesták.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA 1900-BAN.

Heller Ágost a Magyar Tud. Akadémia főkönyvtárnoka a könyvtári bizottság 1901 február 13-ikán tartott ülésén a következő jelentést terjesztette. elő a könyvtár 1900. évi állapotáról:

Az alatt a hat év alatt, hogy az Akadémia könyvtára vezetésem alatt áll, hazánknak e tekintélyes könyvgyűjteménye mind szaporodása, mind szervezése tekintetében, nagy haladásokat tett.

Még hat évvel ezelőtt a könyvtár katalógusa nagyon is hiányos volt. Nagy osztályok, mint p. o. a theologiai, a keleti és a szláv irodalmi osztályok teljesen rendezés és lajstromozás nélkül szükölködtek.

Az Akadémiának a Trattner-féle házból való átköltözésekor az elkészült Akadémia-palotába, rendezetlen, hatalmas könyvhalmaz keletkezett, mely az udvari könyvteremben részben földön hevert.

Lassanként eltűnt ez a könyvtömeg is, midőn osztályok szerint elrendezve, illető helyére jutott.

Eppen most készült el a könyvtár udvari része számára rendelt nagy szekrény, mely számos könyv befogadására alkalmas.

A könyvtárnak nagy hátrányára szolgált, hogy udvari része világitás nélkül volt. Ekképen a theologiai, matematikai, chemiai osztály, valamint számos más osztály is az esti órákban teljesen hozzáférhetetlen volt.

Mult év tavaszán lehetséges volt e nagy hiányon segíteni, az elektromos vezetéknek a könyvtár minden helyiségére való kiterjesztésével.

*

A rendezett tudományszakok száma 53; ezek 62,238 munkát tartalmaznak a következő kimutatás szerint:

Bibliografia 1167, Encyclopaedia 142. Filosofia 1430, Mythologia 118, Theologia 4794, Paedagogia 1931, Széptudomány 584, Anthropologia 328, Jogtudomány 1251, Magyar jogtudomány 1570, Politika 2386, Magyar politika 1687, Történelem 5845, Magyar történelem 2917, Magyar országgyűlések 95, Életírások 2649, Földrajz 1076, Magyar földrajz 457, Térképek 927, Utazások 1220, Statisztika 709, Schematismusok 166, Hadtudomány 684, Régészet 1437, Eremtudomány 176, Matematika és csillagászat 1176, Természettudomány 180, Természetan 986, Vegytan 428, Természetrajz 133, Álattan 498, Növénytan 449, Ásvány- és földtan 515, Gazdaságtan 3544, Orvostudomány 2501, Nyelvtudomány 2100, Classica-filologia 739, Görög írók 827, Latin írók 894, Új-latin írók 797, Magyar nyelvészet 477, Régi magyar irodalom 658, Magyar irodalom 3176, Germán irodalom 1612, Franczia irodalom 727, Olasz és spanyol irodalom 254, Szláv irodalom 447, Keleti irodalom 1717, Incunabulumok 356, Akadémiák és tudományos társulatok kiadványai 366, Magyar Tud. Akadémia kiadványai 364, Külföldi folyóiratok 197, Hazai ujságok és folyóiratok 374.

A szakkatalogus áll 130 kötetből és 32 czédulatokból. A nagy főkatalogus áll 155 czédulatokból.

A könyvtár gyarapodása a járulék-naplók kimutatása szerint a következő:

Vétel útján 303 mű. Köteles példány (Hellebrant Árpád alkönyvtárnok összeállítására alapján) 329 nyomdától 8227 mű 2325 kötet 6765 füzet, 159 zenemű 4 kötet 216 füzet. Ehhez hozzájárul még 615 hetilap és 61 folyóirat. A könyvtár olvasótermében 1900-ban 5838 olvasó 6582 művet használt. Belépésre az olvasó-terembe 716 belépti-jegy osztatott ki. Házi használatra 1043 kikölcsönző 1534 művet kölcsönzött ki, ide számítva a hatóságok útján vidékre kölcsönzött könyveket is.

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA 1900-BAN.

Az Erdélyi Múzeum-egylet könyvtára 1900. évi állapotáról dr. Erdélyi Pál igazgató a következő jelentést terjesztette az egylet évi közgyűlése elé:

Most, a mikor először van szerencsém az Erdélyi Múzeum-egylet könyvtárának egy évi történetét ismertetni, az elmúlt esztendőnek csupán utolsó harmadáról szólhatok a saját tapasztalataim alapján, pedig az évnek megelőző szakában is nem egy dolog történt, a melynek szívesen lettem volna részese. Az Egyetemi könyvtár igazgatójává kineveztetvén, múlt évi szept. hó elsején foglaltam el állásomat s a hivatalos átadás szeptember 6-ikán megtörténvén, ettől kezdve foglalkozom a múzeumi könyvtár ügyeivel. Hogy a személyi változásokkal egy csapásra végezzek, az igazgató-választmány Szádeczky Béla urat múlt évi márczius 1-étől a segédőri teendők ellátásával megbízta; Birtalan Albertet segédszolgául alkalmazta. Faragó László helyére október elsejétől Demeter Dezső s ennek helyére, miután ők az egyetemi könyvtárhoz neveztetek ki, december elsejétől Huszár György alkalmaztatott a múzeum terhére föntartott napidíjas gyanánt. A könyvtári személyzetnek komoly és lelkiismeretes munkájáról ez alkalommal szívesen emlékezem meg s őszinte örömmel mondok köszönetet.

A könyvtárnak múlt évi rendes gyarapodása 1447 mű 1931 kötet, a melyből vásárlás útján 310 kötetet szereztünk.

Adományokkal könyvtárunkat 1900-ban a következők voltak szívesek gyarapítani: Dr. Abt Antal 3 mű 3 kötet, M. T. Akadémia 1—1, Badics Ferencz 1—1, Bartha Miklós 1—1, Bedeus G. 1—1, Belügyminiszterium 5—5, Békésy Károly 231—256, Bognár czéh (Schilling Lajos útján) 1—1, Budapesti egyetemi könyvtár 1—1, Budapesti keresk. kamara 1—1, Csernátó Gyula 1—1, Csongrádmegye 1—1, Erdélyi Pál dr. 309—333, Esztergomi káptalan 1—1, Faragó Jenő 8—8, Ferencz-József tud. egyetem 18—20, Ferenczi Zoltán dr. 78—78, Dr. Ferenczi Zoltánné 1—1, Finály Gábor dr. 1—1, Földmivvelésügyi miniszterium 6—6, Gyalui Farkas dr. 121—154, Hangay Oktáv 1—1, Képviselőház 6—8, Kovács Ede és Kálmán 5—6, Körössy József 1—1, Közoktatásügyi miniszterium 1—1, Liebner Samu 1—1, Magyar orvosi könyvkiadó társ. 1—1, Matolcsi János 1—1, Márki Sándor dr. 2—4, Múz. és könyvtárak orsz. felügyelősége 1—1, Orient Gyula dr. 2—4, Ornithologiai központ 1—1, Richter Aladár dr. 1—1, Richter Aurél dr. 3—3, Richzeit Arthur 1—1, Ruzicska Gyula 1—1, Sámuel Aladár 1—1, Schwartz Lipót 4—4, Sikó-család 1—3, Sparkuhl K. 1—1, Szádeczky

Béla 1—1, Szádeczky Lajos 1—1, özv. Szász Lajosné 1—1 Széchy Ákos dr. 1—1, Szolnok-Doboka megyei tört. társ. 1—1, Tóth Ernő 2—2, ifj. Virányi István 5—5. Összesen 835 mű 932 kötetben, melyhez mint régebbi ajándék 198 kötet, a Wesselényi levéltárból 152 kötet s 169 kötet cserepéldány járulván, a nem a vásárlásból származó gyarapodás 1451 kötetet tesz ki. Ehhez járul az 1899-iki köteles példányok anyaga, a mely a mai napig 1626 mű 1947 kötetben került feldolgozás alá, úgy hogy az évi gyarapodás összege 3073 mű 3878 kötetben.

Az elmúlt év adakozóinak őszinte és hálás köszönetemet fejezem ki és mindazoknak, a kik szeretettel, hazafias fölemelkedéssel és buzgó gondoskodással támogattak bennünket. S hogy a nyilvános köszönet és hála kifejezést találjon és a könyvtár is a közönség érintkezése szélesebb körben terjesztessék, ezután s időnkint rendszeresen közölni fogom jótevőinket s méltatni adományaikat. Remélve, hogy közleményeim mind terjedelmesebbekké válnak, kérem a hazafias nagy közönséget, hogy a mint elődeink megtudták alkotni a könyvtárt, úgy tudjuk mi fön-tartani és virágzásra emelni.

Mert arra, hogy a közönség támogasson bennünket, fokozottabb szükségünk van ma, mint volt a közel multban. A múzeumi könyvtár más ma, mint volt alapítása idején, akkor nevében viselte, ma föladataiban hordja az országos jelzöt s kötelessége és rendeltetése az új idők szellemében átalakulva, új igények elé állították. Akkor egy kicsiny, irodalommal és tudománnyal foglalkozó körnek szolgált, ma egy fejlett és sok irányban munkálkodó közönség igényeit kell kielégítnie. Fogatkozásait a patriotizmus szépitgette akkor, a modern fejlődés föltárja most; kevés igényt és jó móddal kitudott elégíteni akkor, ma nagyobb apparatussal is csak nehezen felelhet meg feladatának. Nem szabad megelégednünk azzal, hogy évről-évre gyarapítottuk gyűjteményeinket, sem azzal, hogy tökéletesebbé tettük könyvtári apparatusunkat; ebben még mindig sok dolog áll előttünk, amabban nagyon elmaradtunk.

Az Egyetem s Múzeum könyvtárainak egyesítése alkalmával a mi könyvtárunk rendeltetése a régi maradt: hogy t. i. gyűjtő helye és megőrzője legyen az erdélyi irodalom, művelődés és történelem könyvtári emlékeinek, hogy a magyar nemzeti tudományok irodalmi apparatusát összegyűjtse és végül, hogy a testvérgyűjtemények szakszerű feldolgozásához megkivánt tudományos segédeszközöket biztosítsa. E hármas irányu fejlesztésre a reá eső javadalmazás mindenkor elégtelen volt, s a könyvtár folytonosan hátramaradozott. Így állott elő a mai helyzet, mely szerint gyűjteményeink nagyobb hézagokat és föltűnő hiányokat mutatnak. Arra, hogy ezek pótoltassanak, a rendes javadalmazás nem

elég, ismét a társadalomhoz kell fordulni, gyűjteményeink teljessége és szolgálataink sikere érdekében — és azért, hogy ezzel nagy nemzeti kötelességet végezzünk. A hozzánk juttatott adománynak kettős jelentősége van, az a kisebb érdemű, hogy a mienk lett, a fontosabb az, hogy a nemzeti műveltség, irodalom és tudományosság számára megmentetett. A megőrzés gondja és a vele járó felelősség a tulajdonosról reánk száll, az adományozónak az önzetlen nagylelkűség és a jól teljesített kötelesség jutalmazó érzése marad. Mert, ha a nagyérdemű alapítók szellemét megértettük s munkálóvá kívánjuk tenni: kötelességünk mindannyiszor ismételni, a mikor csak arra alkalmunk van, hogy szűkebb hazánk dicsőségét és zivataros múltunk hagyományait a leghívebben mi dajkálhatjuk.

A könyvtár alapításában kifejtett nemzeti gondolat a multra nézve így válhatik csak testté, a jövőre nézve egy nagyfontosságú intézkedés az élő irodalmat már biztosította könyvtárunknak. Értem a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnak amaz intézkedését, hogy az erdélyrészi főügyészségek területén gyűjtött sajtóügyi köteles példányok, a maguk teljességében, könyvtárunk gyarapítására fordíttassék. Ugyan e célra szolgálnak a budapesti főügyészség hatása körében működő nyomdák termékei, melyek közül azonban a fumei és selmeczbányai, továbbá a mi könyvtárunk teljességét nem érintő budapesti nyomdai termékek más intézetek számára rendeltettek. E rendelet tehát azt jelenti, hogy a jövőre nézve könyvtárunk az erdélyi nyomdászatnak minden termékét bírni fogja s a budapesti nyomdák java termését, miáltal annak kimeríthetetlen forrása nyílik meg, mert hiszen a könyvsajtó szerepe és jelentősége évről-évre emelkedik. Könyvtárunkra ez intézkedés szinte a második alapítás jellegével bír, azonkívül, hogy országos jelentőségét fényesen dokumentálta. Erre különben maga a könyvtár is minden alkalommal fölhasználta, legutóbb is, a párizsi nemzetközi kiállításon, kitűnő régi kötéseinknek egy pompás kollekcziójával vett részt.

Az elmúlt év eredményei során örömmel emlékezhetünk meg arról, hogy az Egyetem s Múzeumunk könyvtárai tűzkrár ellen biztosítva vannak. A milyen aggodalommal láttuk ideiglenes helyiségünk szomszédságában a színházat, ez intézkedés, ha nem nyújt is teljes biztonságot, de megnyugtat a felől, hogy az adott viszonyok között minden lehető megtettünk. A könyvtár mostani helyisége már régen szűknek és alkalmatlannak bizonyult, ma már bérelt helyiségünk is van, a mely kisegített a zavarból addig, míg az új központi épületben nyerendő új termet el nem foglaljuk. Mindez csak ideig-óráig való expediens, de reméljük, hogy végre az állandó könyvtáráépület konkrét formában napirendre fog kerülni. Addig azonban, míg ez valóra nem válik, a Múzeum

könyvtára tovább is nélkülözni fogja azt az életető hatást, mely a gyűjtemények és közönségöknek folytonos intim érintkezéséből fakad. Újabb és hatékony tényezője lenne ez a közönség érdeklődésének ébrentartásában, új forrása gazdagodásunknak.

Könyvtárunk az Egyetemével egységes vezetés alatt, a múlt évben is megtartotta helyét, itt és a vidéken, az egész ország területén, sőt a külföldön is fentartottuk összeköttetéseinket, sőt gyarapítottuk is azt, úgy hogy különösen vidéki iskoláinkra és intézeteinkre nézve immár nélkülözhetetlenné váltunk. Az olvasóteremi s kölcsönzési forgalomról szóló tabellák igazolják legjobban forgalmunk emelkedését, azaz könyvtárunk hatását és művelődési szerepét. E pontnál nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az egyetem könyvtárára nézve a múlt évben életbe léptetett Szabályzat és Utasítások hatása a Múzeum könyvtárára is jelentőséggel bírnak, mert az intézet működésének irányítása körül az állandóságnak megnyugtató tudatát biztosítják. Ez pedig kifelé és befelé egyaránt nagy jelentőséggel bír.

Mindez tagadhatatlanul megnyugtató, de nem jelenti azt, hogy céljaink megközelítésében pihenésre gondoljunk. Feladataink nőnek és szaporodnak az idővel, mely ma a könyvtáraktól mind többet kíván. Nemcsak a megőrzés megbízhatóságát, az anyag gyarapítását, hanem a gondozott nemzeti vagyonnak a tudomány javára való gyümölcsöztetését is: katalógusokat, publikációkat. Jó lesz szemünket e végsőcélokra függeszteni, bárha ma még egyszerűbb, noha nem kevésbé fontos kötelességek várnak reánk.

SZAKIRODALOM.

Győry Tibor dr. *Magyarország orvosi bibliographiája 1472—1899. A Magyarországon és hazánkra vonatkozólag a külföldön megjelent orvosi könyveknek kimutatása. A Magyar Tudományos Akadémia hozzájárulásával kiadta tagjai számára a Magyar Orvosi Könyvtár Társulat.* Budapest, 1900. IX + 252 l. 8-r. (*Bibliographia medica Hungariae 1472—1899 seu catalogus librorum medicinalium qui in Hungaria vel rem medicinale patriae nostrae attingentes etiam extra Hungariam in lucem prodierunt.*)

A magyar szellemi élet bibliografiai leltározása örvendetesen halad előre. Ime ismét egy olyan mű áll előttünk, a mely ezen a téren igen nagy szolgálatokat van hivatva teljesíteni. Gondos munkálatban össze van állítva a magyar szellemnek az orvosi tudományok körében kifejtett irodalmi tevékenysége egy részét feltűntető kimutatás. S ez nem csak az illető tudományok gyakorlati szempontjaiból fontos eredmény. Mint minden hasonló munka, a nemzeti kultúra egészét érinti s ezen a réven az egyetemes tudományosság nagy perspektívájából tekintve is jelentősége van. A legkülönbözőbb szellemi érdekek szolgálatában álló könyvtári gyakorlat szempontjából pedig egy-egy szak bibliografiai feldolgozása a legnagyobb események közé tartozik. Több oldalról illeti meg épen ezért az elismerés mindazokat, a kiknek a magyar orvosi irodalom bibliografiájának létre jötté köszönhető A budapesti tudományegyetem orvosi kara s a magyar orvosi könyvtár társulat valóban mélyen járó öntudatos szellemi törekvéseknek adták újabb bizonyosságát, midőn e fontos segédeszköz érdekében a szükséges lépéseket megtették. Az előre törekvésnek csálhatatlan jele az, mikor tisztába akarunk jönni a már megtett úttal, a már elért eredményekkel.

Nagy szerencse, hogy akadt alkalmas szakember e könnyűnek épen nem mondható feladat megoldására. Mert ezt a munkát

csak az végezhetette el, a ki rendszeres orvosi szakképzettség mellett rendelkezik a történeti kutatásokhoz szükséges fogékonysággal és jártassággal s ezenkívül bibliografiai érzékkel is bír. Győry Tibor dr. már több kisebb dolgozatával megmutatta, hogy lelkesedéssel és szorgalommal buvárkodik a magyarországi orvostudomány multjának érdekes mezején. Most megjelent bibliografiai munkájával pedig úgy a szorosan vett orvosi szakköröket, mint általában az egész magyar tudományos világot igen örvendetes meglepetésben részesítette. Tőle, valamint a vele sok tekintetben egy téren működő Schwarcz Ignácztól nem csak az orvosi, hanem a magyar könyvészeti tudomány is sokat várhat.

Győry dr. munkája, mint említettük, a magyar orvosi irodalomnak csak egy részét öleli fel: a könyvirodalmat. Egy másik nevezetes rész: a folyóiratok anyaga, illetve a Szinnyei-féle természettudományi könyvészet kiegészítése még ezután vár feldolgozásra. Kívánatos, hogy ez is mielőbb elkészüljön. Feladatát, felhasználva természetesen az eddigi kutatások eredményeit, így első sorban Szabó Károly nagy könyvészeti munkájának beces adatait, a lehető legszélesebb alapon fogta fel. Mint előszavában írja, orvosi hungarikumnak vette mindazon orvosi könyveket, melyeket magyar születésű vagy illetőségű avagy hazánk földjén működött szerző írt; 2. mindazokat, melyek hazánk területén nyomattak; 3. azon külföldön megjelent, idegen szerzők műveit, melyeknek tartalma közelebbi vonatkozással bír hazánkra. Lelkiismeretességét mutatják következő szavai is: »Tekintettel kellett továbbá lennem hazánk mindenkori földrajzi határaitra is; a mely helyen egyébkor »külföldi« művek láttak napvilágot, ott hazánk szerencésebb időiben, földrajzi határainak kiszélesbedésével, hungarikumot nyomtattak.« Hogy a mű kereteiről teljes fogalmat nyujtsunk, említsük fel, hogy szerző a »különfélék« fejezetében felsorolja az orvosi tudománnyal csak laza összefüggésben álló munkákat is, melyek esetleg orvostörténeti szempontból mégis érdekesek lehetnek így pl. a hálaimákat valamely kolera-járvány megszünésekor stb. A »kurioziumok« összegyűjtésében is nagy gonddal és óvatossággal járt el. Meglehet természetesen, hogy e széles keretek között egy-egy olyan munka is belekerült a magyar orvosi bibliográfiába, a mi szorosan nem is tartozik oda, viszont ki is maradhatott egy s más. Mindez azonban bibliografikus művek közös sorsa. A pótlás és helyreigazítás munkája rendes kísérője hasonló vállalkozásoknak.

Az anyag szakok szerint való elosztását illetőleg bizonyára megbízhatunk Győry dr. orvostudományi szakismereteiben. Kilencz főszerzőt állapít meg u. m. 1. biologia, 2. pathologia, 3. therapia generalis, 4. pathologia et therapia applicata, 5. medicina publica, 6. historia medica, 7. scripta periodica, 8. medicina veterinaria.

9. varia. Ezek ismét a szükséghez mérten több-kevesebb alszakra oszlanak. Leggazdagabb a 4. szak, a melynek kilencz alosztálya van. Általán véve az egész osztályozás igen áttekinthető s a szerző valóban jól tette, hogy nem kísérletezett a deczimális rendszerrel, a mely a mi kis orvosi irodalmunkat tulságosan felaprózva semmi esetre sem mutatta volna be ilyen világosan. Az egy-egy szakhoz tartozó művek a szerzők betűrendjében vannak felsorolva. Az egész könyvet végül általános névmutató teszi könnyen kezelhetővé. Az orvosi irodalom története szempontjából tagadhatatlanul igen érdekes lett volna legalább a régi irodalomra nézve időrendben is csoportosítani a munkákat. De hát ez nem nagy munka s szerző bizonyára találni fog módot, hogy ezt is közzé tehesse. Mindenesetre kár, hogy nem ebben a könyvben foglalhat helyet ez az időrendi kimutatás is.

Egy másik szempont, nevezetesen a könyvnek internacionális használhatósága, kívánatossá tenné a felsorolt könyvek címeinek legezlszerűbben latin nyelvre való lefordítását is.

Az orvosi szakma művelői több irányban bírálhatják még dr. Gyóry munkáját. Mi mint bibliografiai irodalmunk örvendetes jelenségéről siettünk megemlékezni.

—t.—

Walter Crane. *Von der dekorativen Illustration des Buches in alter und neuer Zeit. Vorträge und Aufsätze. Aus dem englischen von L. und K. Burger.* Lipcse, 1900. Herrmann Seemann Nachfolger. 224 l. + XI tábla. 8-r.

Volt már alkalmunk e folyóiratban röviden megemlékezni Crane jelentőségéről a modern könyvműipar terén akkor, midőn műveinek budapesti kiállítását ismertetve kiemeltük, hogy az ő kiválósága nem a szoros értelemben vett festészetben, hanem iparművészeti alkotásaiban s első sorban a könyvdíszítésben keresendő. Akkor még nem ismertük azt a könyvét, a melyben a modern könyvdíszítésre vonatkozó nézeteit kifejti, s mely most német fordításban előttünk van. Örömmel látjuk ebből, hogy helyes nyomon jártunk, de azt is megvallhatjuk, hogy a könyvdíszítésről való felfogásunk e fejtegetések révén igen tanulságos elemekkel gazdagodott s hogy úgy mondjuk esztetikai határozottságra tett szert.

Nem rendszeres művel van dolgunk, a mely a könyvillusztrálás kérdéseit s ezek történetét tudományos alapon tárgyalná. Szóval nem bibliofil kézikönyv a Crane munkája, mint a Rouveyre-féle vagy a Bouchet-é. Egy művész feljegyzései, észrevételei, benyomásai teszik tartalmát némi időrend megtartásával. Azonban ezek a vázlatos fejtegetések a könyv belső dekoratív illusztrálására vonatkozó legfontosabb esztetikai alapelveket érintik és világítják meg. S épen ebben rejlik nagy érdemük.

Egyébként a munka keletkezésének körülményei is megértetik, hogy nem rendszeres kézikönyvről van szó. Az egyes fejezetek megannyi felolvasás, sokszor nagy időközökben tartva. Azonban, mint említettük a fejlődés időrendjére tekintettel van s ez az összefüggést fokozza. Voltakép a modern törekvések magyarázása akar lenni s a multba is azért tekint, hogy a mai új irányzatokat, melyeknek ő is egyik nevezetes előharczosa, történeti igazolással lássa el.

Főtétele: hogy a könyvdíszítés a művészeteknek egy egész külön ága, a mely a rajzoló-festő művészetek minden más ágától, sőt a könyvillusztrálástól is különbözik úgy céljára mint eszközeire nézve. Azaz a könyvdekoráció más valami mint a könyvillusztráció. Az illusztráló a természet pontos visszaadására, hogy úgy mondjuk pozitív magyarázásra törekszik, a dekoráló-művész ellenben képzeletének szülötteivel a szövegnek inkább hangulati elemeit lesi ki s ezeknek emelésére, fokozására törekszik. Az illusztrált műben az író és a rajzoló egyéniségei külön-külön veszik igénybe figyelmünket, a dekoratív művészet lényege pedig épen abban áll, hogy a szöveg és rajz valami nemes harmóniába olvadjanak össze s az író és a rajzoló művészetét észrevétlen frigyben nem külön hatásokként, hanem egy egységes hatás fokozottságában érezzük. Ezek nem a Crane szavai, de azt hisszük, hogy a mint különböző idők műalkotásait egy kissé talán szárazon osztályozza és magyarázza, körülbelül ezt akarja mondani.

Ennek a hatásnak előidézésében a legkülönbözőbb dekoratív elemeknek jut igen nagy szerep. A címlap, a kezdő betűk, fejlécek, lapszéli díszek, egész lapot elfoglaló rajzok, záró vignette-k, sőt még a betűk és a tördelés formája is a dekoráló művész fantáziájának végtelen teret nyujtanak, a mint erről a szóban forgó könyvben közölt másfélszáznál több mutatvány is fogalmat nyujthat.

Nem hivatásunk e helyen a könyvdíszítés művészetének eszthetikai kérdéseit kifejteni. Különbö is folyóiratunkban épen most foglalkozik nagyobb tanulmány ezzel a témával. Csupán a Crane könyvének főgondolatát akartuk jelezni. A kit a kérdés érdekel, nem fogja elmulasztani meghallgatni magát a könyv szerzőjét, a ki a modern könyvdekoráció terén, mint gyakorló művész is a legelsőek közül való. Hanem azért végig szaladhatunk könyvének fejezetein.

Az első fejezet a dekorálási és illusztrálási hajlamok legelső nyilvánulásaival és a középkori kéziratokkal foglalkozik. Leginkább a londoni gyűjteményekben őrzött díszes kódexek alapján ismereti a középkori könyvillusztrálás jelenségeit hangsúlyozva, hogy a dekoratív érzék mennyire ki volt fejlődve e kor művészeinél, s hogy a nemes ízlés mintegy követelte, hogy az írott könyvek

minden tekintetben stilszerűek legyenek. Ez pedig nem attól függ, hogy kiváló műbecsű miniatűr festményekben gazdag-e egy kódex vagy nem? A miniatűrök voltaképp illusztrációk s hatásuk az írott könyvekben épen attól függ, hogy mennyiben tudnak dekoratív elemmé válni. A jó miniatűr-kép csak úgy lesz valóban stilszerűen hatásossá egy kódexben, ha a dekorálás egyéb tényezőivel összhangban áll. Különben csak mint festmény tekintendő, mely véletlenül egy könyvlapon van. Crane sok példán magyarázza mindezt, tanulságosan mutatva be az illusztráló és dekoráló elemek különböző mérvű szövetkezését, egybeolvadását és sokszor bántó dízharmóniáját.

A középkor a könyvek fénykora. Művészi kéz írhatja a szöveget, művész ecsetje szabadon dolgozhatik az illusztrálás terén. Semmi korlát. Azonban jó a könyvnyomtatás s úgy látszik a művészettel fölékesített könyvnek vége. Crane könyvének második fejezete ezt a nagy átalakulást tárgyalja. Az írott könyvek szépségei még élénken hatnak s a könyvnyomtatás első időszaka e nemes hatás alatt hozza létre szép betűit és ízléses könyvlapjait. Kiváló művészek lépnek fel csakhamar, a kik fába metszve akarják képzeletük termékeit megörökíteni s a nyomtatott könyvnek is meg lesznek a maga dekorálói és illusztrálói. Ezekről a művészekről különösen Dürerről és Holbeinről szintén sok finom észrevétele van Crane-nak. Eléggé hosszan tartó időszak volt ez, mert mint Crane mondja, bizonyos időnek kellett eltelni, a míg a kódexek művészi hatásai alatt dolgozó a könyvnyomtatóból egyszerű iparos és üzletember lett. A XVI. század közepe a forduló pont. Eddig terjed a Crane könyvének második fejezete.

A rézlappal együtt hanyatlás áll be a dekoratív könyvművészetben. A rézlapok nyomása más természetű lévén, mint a könyvnyomás, a rézlappal megbomlott az a harmonia, a mi a fametszetek és a nyomtatott lapok betűi között oly művészi hatásokkal fennállhatott. Az illusztrálás elnyomja a dekorálást teljesen. Hogart voltaképp festő, ha könyvek számára dolgozik is. Egyáltalán nem törekszik dekoratív hatásokra. Wiliam Blake az első, a ki öntudatosan a dekoratív könyvillusztrálás titkait fürkészi. A XIX. század elején és Angliában vagyunk. S Anglia ettől kezdve művészettörténetének legdicsőségesebb korszakát éli át, melynek nem legjelentéktelenebb része az a nagy mozgalom, a mit épen a dekoratív könyvillusztrálás terén oly nagy eredményekkel s messze kihatóan megindított. Ezt a mozgalmat ismertetik a könyv utolsó fejezetei. Első sorban s majdnem kizárólag az angolországi törekvésekkel foglalkozik s ez talán egyik hiányossága volna a könyvnek, ha rendszeres és a kérdés minden oldalát kimerítő művet akart volna szerzője nyújtani. Futólag megemlékezik azonban egy pár érdekesebb francia, belga, német és olasz művészről is.

Főtörekvése volt: a modern dekoratív könyvillusztrálás lényegét megértetni s bátran mondhatjuk, hogy könyve ebben a kérdésben nélkülözhetetlen kalauz. rl.

Magyar Nyomdászok Évkönyve. Tizenhatodik évfolyam 1901. Szerkeszti Tichy Ákos. Kiadja a Magyar Könyvnyomdászok Szakköre. Budapest, 138 l. 8-rét.

E jóra való vállalat új évfolyama a szerkesztésben mutatkozó helyes érzéket és elevenséget illetőleg méltán sorakozik az előzőkhöz. Kétségtelen bizonyága könyvnyomdászati szakirodalmunk állandó fejlődésének. Már többször hangoztattak elismerésünket a szerkesztő buzgósága iránt, most csupán az egyes dolgozatokat kívánjuk felsorolni. A nagyérdemű *Firtinger* Károly nyitja meg a sort régi naptárak ismertetésével. Érdekesen vázolja a könyvnyomtatás legkorábbi időszakának naptár-kiadványait s igen ügyes vázlatot nyújt a magyarországi naptáriródalom fejlődéséről, természetesen leginkább nyomdászati szempontból. *Csapodi* István dr. a könyvnyomtatók szemét fenyegető sok veszedelemtől ír. A modern illusztrációknak a nyomdászat körébe vágó részét: az illusztráció-sokszorosítás különböző nemeit *Novák* László ismerteti sok szakértelemmel. Szakszerű dolgozatok a *Fuchs* Zsigmondé a gyorssajtókról, a *Radnai* Mihályé az újabb irányzatok betűiről (részletes ismertetése a legújabb betűtípusoknak.) Általánosabb kérdésekkel foglalkoznak: *Schwartz* Adolf, *Augenfeld* M. Miksa, *Gelléri* Mihály és *Butkovszky* Bertalan. Ez utóbbi a nyomdászati szecsesszió kérdéseit iparkodik tisztázni. A különben gondos szakbibliográfia a Magyar Könyvszemle nyomdászati tárgyú dolgozatairól most sem akar tudomást venni. —ó.—

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

I.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny XXV. évfolyamának 1. füzet**e (1901 január) közli az 1899-1900 évi iskolai értesítőkből megjelent értekezések bibliográfiáját. — A **2. füzetben** (1901 február) *Illésy János* egy 1555 május 17-iki levélben megőrzött énektöredéket közöl. — Kisebb közlemény szól *Hrotsuitha Dulcitus*ának régi magyar fordításáról. — A **3. füzetben** (1901 márczius) *Gurnesevits Lajos* »Byron a magyar irodalomban« cím alatt összeállítja a nagy angol költőre vonatkozó magyar irodalom részletes bibliográfiáját.

Az **Erdélyi Múzeum XVIII. kötetének 1. füzetében** (1901 január 15) dr. **Török István** egy ismeretlen latin-magyar szótárról ír, mely nézete szerint 1653—54 körül külföldön készülhetett. — Dr. **Gombos Albin** egy Bethlen Gábor haláláról szóló régi magyar éneket közöl. — A **2. füzetben** (1901 február 15) rövid ismertetés olvasható Apponyi Sándor gróf Hungarica czímen kiadott katalogusáról. — A **3. füzetben** (1901 márczius 15) **Erdélyi Pál** a XVII. század első feléből származó papavató éneket közöl. — Kisebb közlemények szólnak a Barcza Imre Bibliographia Hungarica-járól s ifj. Biás Mihálynak Adatok a Teleki-könyvtár alapításának történetéhez című füzetéről.

A **Grafikai Szemle XI. évfolyamának 1. füzetében** (1901 január) **Firtinger Károly** helyreigazítást közöl a Magyar Nyomdászok Évkönyvének 1901. év folyamában Régi naptárakról cím alatt megjelent dolgozatához. — A **2. számban** (1901 február) ugyancsak **Firtinger** a lőcsei Brevier-nyomda egy 1728-iki termékét, a Practica Arithmetica't méltatja nyomdászattörténeti szempontból. — **László Dezső** az 1900-iki párisi kiállítás grafikai csoportját ismerteti. — A **3. számban** (1901 márczius) **László D.** dolgozata befejezést nyer.

Az **Irodalomtörténeti Közlemények XI. évfolyamának 1. füzeté** a következő tartalommal jelent meg: Dr. **Sebestyén Gyula**, Vörösmarty kora (I. közlemény.) — **Morvay Győző**, Galánthai gróf Fekete János (I. közlemény.) — **Zsák J. Rudolf**, Czobor Mihály, a Chariclea első magyar fordítója. — **Császár Elemér**, Adatok Táncz Menyhért életéhez. — Adattár: **Zsák J. Rudolf**, Bélmezei Fráter Pál verse feleségéhez 1660 körül. — **Thúry József**, Magyar versek a XVIII. század első feléből. — **Kanyaró Ferencz**, Heltai »Közbeszéde« ujjabb fordításban. — **Sz. Á.**, De XII. speciebus ebrietas. — Dr. **Tüdős István**, Kazinczy Gábor levele a miskolci evang. ref. egyház presbiteriumához. — **Görög Ferencz**, Egyleveles nyomtatványok. — **Reva Dezső**, Gévay Antal irodalmi munkásságához. — **Thúry József**, Báró Jósika Miklós levele Nyáry Pálhoz. — Ismertetések, bírálatok. Hungarica. Magyar vonatkozású külföldi nyomtatványok. Gyűjtötte és leírta gróf Apponyi Sándor *Ism. c.* — Irodalomtörténeti repertorium *Hellebrant Árpádtól.*

A **Századok XXXV. évfolyamának 1. füzetében** (1901 január 15.) hosszabb ismertetés olvasható a Beöthy-féle képes irodalomtörténet második kiadásáról s kisebb közlemény a Budai krónika Ranschburg-féle hasonmás kiadásáról. — **2. füzetben** (1901 február 15.) **Császár Elemér** ismerteti a Szent-Ágoston reguláinak magyar fordítása című 1537-iki s csak egyetlen példányban ismeretes

velencezi nyomtatványt a Dézsi Lajos által eszközölt kiadás alapján. — Kisebb közlemény ismerteti Petrik Géza készülő bibliográfiai munkájának — Magyar Könyvészet 1886—1900 — programját. — A 3. füzetben (1901 márczius 15.) *Naményi Lajos* Firtinger Károly nyomdászattörténeti munkáját méltatja.

II.

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK.

Blätter für Volksbibliotheken und Lesehallen. II. évfolyam 1—2. füzet (1901 január-február): Waldemar *Bethmann*, Das Zusammenfügen des Buchkörpers. — O. v. *Schleinitz*, Zum 50-jährigen Jubileum der Volksbibliotheken in England. — Conrad *Fliegenschmidt*, Die Heimannsche Bibliothek und Ihr Indikator. — 3—4. füzet (1901 márczius-április): —r— Schafft Bildungs-Bibliotheken. — P. E. *Richter*, Über Volksbibliotheken und Lesehallen im Königreich Sachsen. — E. *Reyer*, Die Verwaltung der Central-Bibliothek in Wien.

Állandó rovatok: Berichte über Bibliotheken einzelner Städte-Sonstige Mittheilungen. — Bücherschau.

Centralblatt für Bibliothekswesen. XVIII. évfolyam, 1—2. füzet (1901 január-február): Eugen *Kühnemann*, Zur Aufgabe der vergleichenden Litteraturgeschichte. — Henry *Harrisse*, Christophe Colomb et la Typographie espagnole. — K. *Haebler* Nachwort. — Dr. *Molsdorf*, Einige Rathschläge bei der Beschaffung photographischer Einrichtungen für Bibliothekszwecke. — Johannes *Wegener*, Beiträge Zur Inkunabelnbibliographie. — Dr. *Kohfedt*, Über Bibliotheksbenützigungen im 17. Jahrhundert. — Eb. *Nestle*, Typographische Notbehelfe. — F. *Falk*, Zur Mainzer Bibliographie des 16. Jahrhunderts. — Recensionen und Anzeigen: A. Claudin, Histoire de l'imprimerie en France au XVe et au XVIe siècle (Heinrich Wallau.) August Mau, Katalog der Bibliothek des Kaiserlich Deutschen Archeslogischen Instituts in Rom (x. x.) Emil Muensterberg, Bibliographie des Armenwesens (Hans Paalzow.) Karl Goedeke, Grundriss für Geschichte der deutschen Dichtung (W. Sch.) Gustav Schneeli und Paul Heitz, Initialen von Hans Holbein. Carl Junker, Die Berner Convention zum Schutze der Werke der Litteratur und Kunst in Österreich-Ungarn (M. Grolig.) Léon Losseau, Bibliographie des discours de rentrée prononcés aux audiences solennelles des cours de justice de Belgique, de France, de Luxembourg et de Monaco 1851—1899 (Victor Chauvin.) Friedrich Müller, Schreibmaschinen und Schriften-Vervielfältigung (Maas.) — 3. füzet (1901 márczius): E. *Wolter*, Russische Bücherkataloge und Büchersammlungen. — G. A. *Crüwell*, Die Bibliothek des All Souls College in

Oxford. — F. W. E. *Roth*, Zur Geschichte der Eltviller Buchdruckerei 1467—1476. — Recensionen und Anzeigen: Katalog der Bibliothek der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft; I. Bd., II. Auflage (G. Kampffmeyer.) Queen Victoria by Richard R. Holmes, Librarian to the Queen (O. von Schleinitz.)

Állandó rovatok: Mittheilungen aus und über Bibliotheken — Notizen. — Neue Erscheinungen auf dem Gebiete des Bibliothekswesens. — Antiquarische Kataloge. — Personalnachrichten.

A folyóirat legújabbán megjelent melléklete (Beihefte zum Centralblatt für Bibliothekswesen): XXIII. Festschrift zum fünf-hundertjährigen Geburtstage von Johann Gutenberg. Herausgegeben von Otto *Hartwig*. Mit einem Atlas von 35 Tafeln.

Deutsche Litteraturzeitung. XXII. évfolyam, 2. szám (1901 január 12.): Ed. *Griesebach*, Weltlitteratur-Katalog eines Bibliophilen; Weltlitteratur-Katalog (Richard M. Meyer.) — **3. szám** (1901 január 19.): H. *Quentin*, Bénédictin de Solesme, Jean Dominique Mansi et les grandes collections conciliaires (Dr. Albert Werminghoff.) — **4. szám** (1901 január 26) V. *Chauvain*, Bibliographie des ouvrages arabes ou relatifs aux Arabes publiés dans l'Europe chrétienne de 1810 à 1885 (Dr. J. Barth.) — Bibliographie géographique annuelle sous la direction de L. Raveneau. — **5. szám** (1901 február 2.): E. G. *Browne*, A. Hand-List of the Muhammadan Manuscripts in the Library of the University of Cambridge (Ignaz Goldziher.) — **9. szám** (1901 márczius 2.): T. K. *Abbod*, Catalogue of the manuscripts in the library of Trinity college, Dublin. — **10. szám** 1901 márczius 9.): Emil *Münsterberg*, Bibliographie des Armenwesens. — **11. szám** (1901 márczius 16.): J. *Rosenthal*, Incunabula typographica.

La Bibliofilia. II. kötet, 9—10. füzet (1900 december 1901 január): Eugène *Müntz*, La Légende de la Papesse Jeanne dans l'illustration des livres du XVe au XIXe siècle. — C. *Mazzi*, Statuti Volgari di Ascoli del 1387. — G. *Castellani*, Gli statuti di Fano. — L. S. O., Libro di mascalcia o segreti per li cavalli. — M. *Morici*, Del bibliofilo Angelo Rocca fondatore dell' Angelica. — Recensionen: Chronica Hungarorum 1473 (Leo. S. Olschki.) — **11—12. füzet** (1901 február-márczius): Enrico *Rostagno*, Di un esemplare del De Christiana Religione di Marsili Ficino. — C. *Mazzi*, Un Codice sconosciuto dell'Acerba. — Recensionen: Giuseppe Martini, Catalogo di antiche e rare edizioni (L. S. O.) Leo S. Olschki, Riche et précieuse collection de livres à figures des XVe et XVIe siècles (G. F.)

Le Bibliographe Moderne. IV. évfolyam, 1900 szeptember-decemberi füzet (23—24. szám): Léon *Le Grand*, Claude Sarasin, intendant des archives du Chapitre de Notre-Dame de Paris. — Em. *Blochet*, Inventaire sommaire des manuscrits persans de la Bibliothèque nationale de Paris. — P. *Bergmans*, Notes sur l'histoire

de la typographie en Belgique. — H. de *Curzon*, Un essai de bibliographie pyrénéenne. — Chronique des archives: France. Italie. — Chronique des bibliothèques: Congrès des bibliothécaires. — Chronique bibliographique: Bibliographie technologique. Concours de la Société bibliographique italienne. — Comptes rendus: Revues spéciales. Inventaire-Sommaire des archives départementales antérieures à 1790 (H. S.) Cenek Zibrť. Bibliographie Ceské historie (H. S.) Giovanni de Cobelli, Materiali per una bibliografia roveretana (H. S.) George M. Wrong and H. H. Langton, Review of historical publications relating to Canada for the year 1899 (H. S.) J. Bund, Catalogus auctorum qui scripserunt de theologia morali et practica etc. (P. D.) R. P. Henri Quentin, Jean-Dominique Mansi et les grandes collections conciliaires (H. S.) Louis Duval, L'imprimerie et la librairie à Alençon et dans le diocèse de Sées (H. S.) Le baron F. del Marmol, Dictionnaire des filigranes classés en groupes alphabétiques et chronologiques (H. S.)

Revues des Bibliothèques. X. *évfolyam*, 10—12. szám. (1900 október-december): Henri *Omont*, Mémoire-Journal de Jean Buvat, écrivain de la Bibliothèque du Roi. 1697—1729. (Befejező közlemény.) — Émile *Picot*, Des Français qui ont écrit en italien au XVIe siècle. (Folytatás.) — Émile *Chatelain*, Le Catalogue annuel des Thèses françaises. — Nécrologie: Armand Colin (J. Hetzel.) — Chronique des bibliothèques: Allemagne. Angleterre. Belgique. États-Unis d'Amérique. France. Italie. XI. *évfolyam* 1—3. szám (1901 januar-marczius) Auguste *Bouxin*, Un Cartulaire du chapitre de la cathédrale de Laou. — Louis *Thuasne*, Le Curial d'Alain Chartier et la traduction de Robert Gaguin, note sur un manuscrit nouvellement acquis par la Bibliothèque nationale. — Gedeon *Huet*, Une lettre relative aux collections de la reine Christine de Suède. — Émile *Picot*, Des Français qui ont écrit en italien au XVIe siècle. — Mary W. *Plummer*, Chronique américaine. — Bibliographie: Ch. V. Langlois, Manuel de Bibliographie historique (Victor Mortet). Bibliotheca Erasiana (L. D.). — Chronique des bibliothèques: Allemagne. Belgique. États-Unis d'Amérique. France. Italie.

Rivista delle Biblioteche et degli Archivi. XI. *évfolyam*, 12. szám: Giuseppe *Manacorda*, D' un' edizione rara del seicento. — Curzio *Mazzi*, Le carte di Pietro Giordani nella Laurenziana. — Giovanni *Bresciano*, Bibliografia statutaria delle Corporazione romane di Arti e Mestieri. — XII. *évfolyam* 1. szám: G. *Baccini*, Una lettera inedita di Francesco Domenico Guerrazzi. — C. *Mazzi*, Le carte di Pietro Giordani nella Laurenziana. — G. *Bresciano*, Bibliografia statutaria delle Corporazioni romane di Arti et Mestieri.

Állandó rovatok: Notizie. Bollettino della Società bibliografica italiana.

Zeitschrift für Bücherfreunde. IV. évfolyam 10—11. szám (1901 január-február): Walter von Zur *Westen*, Moderne Arbeiten der angewandten graphischen Kunst in Deutschland. — Adolf *Schmidt*, Das Florilegium des Malers Johann Walther, Strassburg 1654. — Georg *Hermann*, Zur Geschichte der neueren deutschen Karikatur III. — F. v. Z. Neue Prachtwerke. — O. von *Schleinitz*, Die Chaucer-Ausstellung im British-Museum. — F. v. Z. Ein neues »fünftés Buch« des Pantagruel? — **12. szám** (1901 márczius): Dr. E. *Gregor*, Katalogwanderungen. — Georg *Hermann*, Zur Geschichte der neueren deutschen Karikatur. IV. — E. Fischer von *Roeslerstamm*, Die Odyssee einer Autographensammlung. — Dr. Karl *Sudhoff*, Die Herkunft des Strassburger Druckers Johannes Grüninger. — O. v. *Schleinitz*, Die letzten Londoner Bücheraktionen. — Max *Brun*, Die lyrische Mappe. — Kritik: Zur Geschichte des Schelmenromans (Dr. Marcus Landau.) Katalog Berstein (Heinrich Stümcke.)

A MAGYAR BIBLIOGRAFIAI IRODALOM AZ 1901-IK ÉV ELSŐ ÉVNEGYEDÉBEN.

Összeállítjá: KOVÁTS LÁSZLÓ.

AUSWAHL moderner Prosa-Litteratur. (Auszug aus dem Katalog der belletristischen und populärwissenhaftlichen Abtheilung der Bibliothek des Kronstädter ev. Gymnasiums.) Brassó, 1901. Gabony Vilmos. 8-r. 19 l.
CATALOG der Leihbibliothek Jekelius Kronstadt. Brassó, 1901. Herz kny. 8-r. 72 l.

CATALOGUE d'une collection Remarquable de livres rares et précieux anciens manuscrits sur vélin et avec miniatures. Livres ornés de gravures sur bois de la bibliothèque de M. G. Ch. d'E. Budapest, 1901. Athenaeum r.-t. 8-r. 10 l.

CHENDI IL. Zece ani de miscare literara in Transilvania 1890—1900. Nagyvárad, 1901. Láng József. 8-r. 76 l.

ESZTEGÁR LÁSZLÓ. Örmény betűk magyar betűmetszők. (Arménia XV. évf. I. füz.) Szamosujvár, 1901. Todorán Endre. 8-r. 5—9. l.

FIRTINGER KÁROLY. Elődeink dicsérete. (Grafikai Szemle. XI. évf. 2. szám.) Budapest, 1901. Pesti kny. 4-r. 20—21. l.

FIRTINGER KÁROLY. Sopron nyomdásztörténete. (Grafikai Szemle 1900. 10. sz.) Budapest, 1900. Pesti kny. 4-r. 140—142. l.

FOLYTATÁSA, A budapesti kir. orvosegyesület könyvtárkatalogusának — 1900-ban. (A budapesti kir. orvosegyesület 1900-iki évkönyve.) Budapest, 1901. Pesti Lloyd 8-r. 64 l.

HELLEBRANT ÁRPÁD. Könyvészet 1900. (Nyelvtudományi közlemények 1901. évi I. füz.) Budapest, 1901. Franklin-társ. 8-r. 109—117. l.

HELLEBRANT ÁRPÁD. Repertorium. (Irodalomtörténeti Közlemények. XI. évf. I.) füzet. Budapest, 1901. Athenaeum r.-t. 8-r. 125—128. l.

HELLEBRANT ÁRPÁD. Néprajzi könyvészet 1900-ból. (Etnographia XII. évf. 3.) füzet. Budapest, 1901. Hornyánszky Viktor. 8-r. 139—140. l.

IRODALOM, Közgazdasági —. (A »Közgazdasági Szemle« XXV. évfolyam 1. 2. 3. számaiban.) Budapest, 1901. Pesti kny. 8-r. 70—74.; 153—168.; 239—248. l.

- JEGYZÉKE, A czeglédi népkör könyvtárának —. Czegléd, 1901. Sebők Béla. 8-r. 28 l.
- JEGYZÉKE, A kismarki lyc. »Kazinczy«-köri könyvtár könyveinek —. Késmárk, 1901. Sauter Pál. 8-r. 32 l.
- JEGYZÉKE, A magy. kir. államasutak budapesti főműhely »Törökvés«-dal- és önképző egyeslet könyvtárának —. Budapest, é. n. (1901.) Hedvig Sándor 8-r. 56 l.
- JEGYZÉKE, A pápai polgári kör tagjainak és könyvtárának —. Pápa, 1901. Főiskolai kny. 8-r. 20 l.
- JEGYZÉKE, A soproni ág. hitv. ev. főiskola »ifj. Zenetársaság«-ának könyvtári —. Sopron, 1901. Röttig Gusztáv. 8-r. 36 l.
- JEGYZÉKE, A székesfehérvári kath. főgymnasium ifj. könyvtárának betűsoros —. Székesfehérvár, 1901. Számmer Imre. 8-r. 55 l.
- JURKOVICH EMIL. A könyvnyomtatás története Besztercebányán. (Jurkovich Emil: Besztercebánya multjából.) Besztercebánya, 1901. Hungária kny. 8-r. 126—137. l.
- KATALOG der Bibliothek der k. u. k. Infanterie-Cadettenschule zu Hermannstadt. Nagyszeben, 1901. Tipografia kny. 8-r. 4, 80 l.
- KÖNYVJEGYZÉKE, A gyulai polgári kör könyvtárának —. Gyulán, 1900. Dobay János. 8-r. 31 l.
- KÖNYVJEGYZÉKE, A nagykanizsai áll. népiskola tantestülete könyvtárának —. Nagykanizsa, 1900. ifj. Wajdits Károly. 8-r. 21 l.
- KÖNYVJEGYZÉKE, A sümegi kaszinó könyvtárának —. Sümeg, 1901. Horvát Gábor. 8-r. 25 l.
- KÖNYVTÁRJEGYZÉKE, A pápai ipartestület évi jelentése, számadása, évkönyve és — az 1900. évről. Pápa, 1901. Főiskolai kny. 8-r. 23 l.
- MILHOFFER SÁNDOR. Adalékok gazdasági bibliografiánkhoz. Különlenyomat a »Közgazdasági Híradó« 1901. évi 8. számából. Budapest, 1901. Károlyi György. 8-r. 8 l.
- MOHAPEL ANTAL. Könyvtári jelentés a körmöczbányai Magyar-Egyesület könyvtárának állásáról az 1899. évben. (A körmöczbányai Magyar-Egyesület XX. és XXI. évi működése. Szerk. Bellaagh A.) Körmöczbánya, 1901. Paxner J. és Biron H. 8-r. 6—7 l.
- NETOLICZKA OSKAR. J. F. Trauschs Handschriften-Katalog. II. Theil: Zahl 1303—2496. Brassó, 1900. Gött János fia. 8-r. IV, 4, 100 l.
- NYOMTATVÁNY, A hazai legkisebb régi —. (Grafikai Szemle. 1900. 11. sz.) Budapest, 1900. Pesti kny. 4-r. 153—154. l.
- PÓTJEGYZÉKE, A »Gyöngyösi társadalmi kör« könyvtári katalógusának betűsoros —. Gyöngyös, 1901. Herzog Ernő Ármin. 8-r. 8 l.
- PRILISAUER ADOLF. A kaposvári m. kir. áll. főgymn. és Somogy vármegye egyesített könyvtárának III. címjegyzéke az 1895—1899. évekről. (A főgymn. értesítőjében.) Kaposvár, 1900. Hagelmann Károly. 8-r. 73 l.
- PROGRAMM-ÉRTEKEZÉSEK, Philologiai — 1899—1900. (Egyetemes philologiai Közlöny. 1901. I. füz.) Budapest, 1901. Franklin-társ. 8-r. 95—96. l.
- STATUTEN für die Offiziers-Bibliothek des k. u. k. Inf. Rgmts. Freiherr Kray Nr. 67. Eperjes, 1901. Kosch Árpád. 8-r. 8 l.
- SAKÁTS PÉTER. A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályának kézi szakkönyvtára. Betürendes címjegyzék. (1—1000.) Budapest, 1901. Hornyánszky Viktor. 8-r. 40 l.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A Magyar Nemzeti Múzeum alapításának százéves jubileuma 1902. november havában méltó módon fog megünnepeltetni. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr kiváló súlyt helyez arra, hogy az ünnepelésben a korszakalkotó esemény nagy jelentősége kellő módon kifejezésre jusson. S éppen ezért a Magyar Nemz. Múzeum igazgatósága és a vallás- és közoktatásügyi miniszterium között a jubileumi alkotások és ünnepélyek ügyében már megindultak a tárgyalások.

Halálozás. Jankovits Antal budapesti egyetemi könyvtári tiszt április hó 10-ikén 91 korában meghalt. Több irányú közéleti szereplés után 1882-ben került az egyetemi könyvtárhoz, melynek utolsó napjáig buzgó leskiismeretes tisztviselője volt. Nyugodjék békességben!

Könyvtári tisztviselők tanulmányutjai. A Magyar Nemzeti Múzeum utazási alapjából nyert segélylyel az idén *Varjú Elemér* és *Kováts László* asszisztensek fognak tanulmányi utazásokat tenni a könyvtári tisztviselők közül. Mindketten hazai levéltárakban fognak buvárkodni.

Vidéki könyvtárak állami segélyezése. A múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősége és a múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa május hó folyamán tartott üléseiken megállapították a könyvtárak f. évi állami segélyezésére vonatkozó javaslataikat, melyek ez idő szerint a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium jóváhagyását várják.

A londoni harmadik nemzetközi bibliografiai konferenciáról a Magyar Tud. Akadémiának f. évi január 28-án tartott ülésén tett jelentést *Heller Ágost*, az akadémia főkönyvtárnoka, a ki Magyarországot mind a három kongresszuson képviselte. Az érdekes jelentésből, a melyet az Akadémiai Értesítő f. évi 138—139. füzeté közöl, s melyben jelentéstevő a nagy bibliografiai vállalat előzményeire is visszapillant, kiemeljük, hogy az utolsó konferencián a Royal Society bizottsága is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a mű, mely tudvalevőleg a matematikai és természettudományi világirodalom bibliografiai feldolgozása akar lenni, legcélszerűbben előfizetés útján teremthető meg. Kiszámították, hogy a 17 kötetből álló évi illetmény ára kötetenként egy font sterlinget véve 17 font sterling azaz mintegy 400 korona lenne. S ilyen ár mellett legalább 300 aláíró szükséges, hogy a

vállalat megállhasson. Örvendetes jelenség, hogy ez a szám már tul van haladva s így a nagy mű biztosítva van. »Hazai tudósainknak pedig — írja Heller jelentése befejezéseül — első sorban a matematika és az összes természettudományok művelőinek szép kötelessége lesz támogatni azon intézetet, melyet már a legközelebbi hetekben életbe kell léptetni: a magyar katalogus-intézetet, a Hungarian Bureau, mely a magyar matematikai és természet-tudományi irodalom gyűjtője és rendezője lesz, s annak a világirodalomba való beillesztését közvetíti.«

Nincsenek közelebbi adataink a »katalogus-intézet« működéséről és szervezetéről. Azonban nem hallgathatjuk el azt a már többször megpendített gondolatunkat, hogy egy általános központi bibliografiai intézet szervezését úgy a hazai tudományosság, mint ennek a külfölddel való közvetítése szempontjából mennyire kívánatosnak tartjuk. Egy jól szervezett ilyen intézet megoldhatná egységes elvek alapján az összes hazai bibliografiai feladatokat, köztük a matematikai és természettudományi irodalom bibliografiai feldolgozását is. A »Hungarian Bureau« ötletéből nem lehetne-e komoly formában felvetni illetékes helyen ezt a kérdést?

A könyvtárak és a könyvek megóvása. Albert *Maire* az ismert könyvtári szakíró tollából rendkívül hasznos dolgozat látott napvilágot a *Centralblatt für Bibliothekswesen* idei 6. füzetében, »La Bibliothèque et l'hygiène du livre« czimmal. Rövidre fogva felöleli mindazt, a mi a könyvek épségben tartásának szempontjából a könyvtárakban szem előtt tartandó. Alapos gyakorlati érzékkel és tapasztaltsággal szól a könyvtári épületekről, világításról, fűtésről, a könyvek révén való fertőzésről, a por és a rovarok pusztító hatásairól, kötésről stb. stb. Hogy pedig szükségesnek tartjuk különösen is felhívni a figyelmet erre a dologzatra, oka az a körülmény, hogy ilyen tömören és érthetően írt rövid és mégis a kérdésnek majdnem minden részét megvilágító dolgozatot a könyvtári könyvgondozásra nézve nem tudnánk hamarosan ajánlani.

—r—

Egy XVIII. századi magyar író könyvtáráról. Péczeli József, komáromi prédikátor, az ismert műfordító és meseköltő, ki széleskörű műveltségénél, lebilincselő egyéniségénél s nagy nyelvismereténél fogva nemcsak a honi, de a külföldi tudósok előtt is a legjobb hírnévnek örvendett s velük élénk levelezésben állott, korviszonyainkhoz és szerény jövedelméhez képest igen szép könyvgyűjteménnyel rendelkezett. Könyvtára jegyzékét özvegye 1793-ban adta ki Pozsonyban, Weber Simon Péter betűivel, a következő czímen: »Catalogus librorum venalium, quos relicta nuper beate defuncti Cl. Viri Josephi Péczeli . . . vidua Cath. Varjas . . . eo fine promulgat, ut . . . emere Volenti, Pretio prius facili licitatione determinata, commodius prostarent.« Ezen érdekes jegyzékből kitűnik, hogy Péczeli gyűjteménye 682 művet (mintegy 1437 kötetben) foglalt magában, melyekből theologiai tartalmuakra 385 mű (658 köt.), egyéb, világi tartalmuakra pedig 324 mű (779 köt.) esik. Nyelvre nézve a számok a következőképen oszlanak meg: francia 395 mű, latin és görög 109, német 96, hollandus 43, angol 24, olasz 9, héber 7, arab 2; magyar a jegyzékben Páriz-Pápai szótárán kívül egy sem szerepel,

a mi arra vall, hogy ez a katalogus korántsem teljes. De így is rendkívüli becses adalék Péczeli ismeretéhez, mert egész közvetlenséggel tárja föl előttünk Péczeli irodalmi ízlését, szellemi szükségleteit. Mint a számok is mutatják Péczeli könyvtárában a francia irodalom dominál, melynek Corneilletől Rousseauig az összes kiválóbb alakjait föltalálhatjuk benne. De a többi nyugateurópai irodalmak is szépen képviselve vannak benne. Milton, Pope, Young, Thomson az angolok, Metastasio, Tasso, Ariosto az olaszok, Kleist, Klopstock és Gellert a németek közül szintén ott állottak a polczain. A tudományok közül, úgy látszik, a történelmet, földleírást és a mathézist kedvelte leginkább, de azért a természettudományokat sem vetette meg, a mint ezt Buffon és Fontenelle művei is mutatják.

Gulyás Pál.

A bécsi udvari könyvtár könyvkölcsönzési reformja. Csalhatatlan jelek mutatják, hogy a bécsi udvari könyvtár új igazgatója *Karabacek* udv. tanácsos több irányban nevezetes reformokat akar keresztül vinni a vezetésére bízott intézetben. Egy közelebbről megjelent kis füzet: »Bestimmungen für das Entleihen von Werken aus der k. k. Hofbibliothek« a könyvek és kéziratok kikölcsönzésének ügyét szabályozza és pedig a lehető legliberalisabb szellemben. Messzebb menni már alig lehet ezen a téren. A közszolgálat terén működő értelmiség legszélesebb körői jogosultak az új szabályzat értelmében a könyvek kikölcsönzésére. Vidékről jövő óhajtasoknál pedig elegendő valamely hatóság közvetítése. Pénzbüntetést csak harmadszori felszólítás eredménytelensége esetén alkalmaztatik. Dr. Frankfurter, a ki a *Centralblatt* idei 5. füzetében az új intézkedést ismerteti, tanulságos történeti visszapillantást vet az udvari könyvtár kölcsönzési ügyének fejlődésére 1782-től. Megérinti továbbá a nyilvános könyvtáraknak a kölcsönzés kérdésében elfoglalt különböző álláspontjait. Az egyik tudvalevőleg, a mely a British Muzeumnál érvényesül az, hogy kikölcsönzés egyáltalában nincs. Sokan vallják, hogy ez az elv az egyedül helyes. Azonban Frankfurter dr. igen helyesen jegyzi meg, hogy azt csak ott lehet keresztül vinni ilyen szigorúsággal, fontos tudományos érdekek veszélyeztetése nélkül, a hol, mint a londoni könyvtárban egész napon át nyitva levő kényelmes olvasóterem áll a közönség rendelkezésére. A hol ilyesmi nincs, ott bizony nem lehet kisebb-nagyobb mérvű kölcsönzési gyakorlattól elzárkozni. A mértéket természetesen a különböző körülmények és viszonyok határozzák meg.

—g—

A kassai közkönyvtárakról. Az a mozgalom, a mely arra irányul, hogy a harmadik egyetem székhelyéül Kassa városa választassék ki, terjedelmes munkálatban ismerteti azokat a közművelődési tényezőket, a melyek e választás helyességét és jogosultságát igazolnák. A könyv, melynek címe: *A kassai egyetem. Emlékkönyv.* (Kassa, 1901 319 l.) VII. fejezetében az ottani könyvtárakkal foglalkozik. Szerzője dr. *Baitner Hugó* jogakad. tanár röviden, de igen áttekinthetően ismerteti azt a könyvanyagot, a mi Kassán az egyetem szempontjából tekintetbe jöhet. Nyolcz ilyen könyvtárról tesz említést. Ezek egy része az egyetemi könyvtár alkotó részévé válhatnék, mások pedig mint különálló könyvtárak is az egyetem általános céljait szolgálhatnák. Első a jogakadémiai könyvtár 22,705 kötettel. Ez a müncheni rendszer

szerint van osztályozva, három teremben van elhelyezve, melyek egyike olvasóterem gyanánt is szolgál s Kassa város bőkezűségéből villamos világitással is el van látva. A főszakokról régi katalogusok vannak, a czédulakatalogus most készül. Az olvasó teremben az utolsó évben 2570 olvasó fordult meg. A könyvtár alaptőkéje értékpapirokban 5600 kor. Ennek jövedelmén kívül a dologi kiadások az állampénztárból utalványozott 1200 koronából s az ujonnan beiratkozó joghallgatók könyvtári illetékeiből (a múlt évben 444 kor.) fedeztetnek. A személyi kiadásokra 1620 kor. van előirányozva. A könyvtártisztai fizetés felét, 600 koronát, a város fedezi. A többi könyvtárak a következők: A püspöki papnevelő intézeté 10,322, az egyházmegyei növekedékpapság magyar egyházirodalmi iskolájáé 1396, a magy. kir. gazdasági tanintézeté 2973, a premontrei főgimnáziumé 5882, a m. kir. állami főreáliskoláé 4416 kötettel. Ez iskolai könyvtárak mellett nagy jelentőségűek a püspöki könyvtár 19,412, és a kassai múzeum könyvtára 12,000 kötettel. Baitner dr. tekintetbe veszi még a premontrei rend jászóvári központi könyvtárát is, minthogy a tervezett kassai tudomány-egyetem kötelékében a rend tagjai részint mint egyet. tanárok, részint mint hallgatók nagy számmal lennének képviselve. E könyvtár 30,000 kötetét is beszámítva 111,444 kötet könyv állana Kassán tudományos czélok szolgálatában. Az egyetem szempontjából a közölt adatok kétségekívül igen fontosak. A kérdés könyvtári részét teljesen megvilágítják.

Egy vándorló »Tanátsi Tükör.« Könyvet, virágot, macskát lopni nem szégyen, — így gondolkoztak a régiek, a minek jellemző példáit találjuk nem egyszer a könyvek üres lapjain maradt följegyzésekben.

Van az unitárius főiskolai könyvtárban egy »*Tanátsi Tükör*,« az az: »OKTATO LEVEL,« melyet Gyulai Pál, »Báthori Istvánnak szegény leginyből lött belső Tanács híve« 1585. aug. 59-én írt Sibrik Györgynek, a váradi főkapitánynak. Ez »eszés, okos, tanácsos« munkát magyarul 1663-ban Csepregi Turkovics Mihály adta ki ékes előbeszéddel. Az unitárius főiskolai könyvtár példánya be van szép fehér pergamenbe kötve, rajta virágos díszítés közt ott áll: A. B. 1690.

Ez az A. B. Alexius Bethlen-t jelent, mint kitűnik az utána kötött »Plausus Festivus«-ból, melylyel az enyedi diákok 1684. szept. 18-án II. Apafi Mihálynak örvendezének s melyet a »Musa Enyedina« nevében talán Páriz Pápai Ferencz »Tekintetes Nemzetes Bethlen Elek Urunknak eő Kegyelmének« ajándékozott. Ez ajánló sorok mögött is ott áll monogramma alakjában: AB.

Többet ér ennél az a vallomás, melyet a bekötött könyv egyik első tiszta lapján találunk s mely szóról-szóra ezeket mondja:

Itt Kolosvárott. Egy megh nyittatott zár nélkül való Bibliothecából, tudgya Isten kicsodáiból, Teleki János ött horgason vette. Ebb, az ki haragszik érlette. Amen.

Kissé alább még e magyarázó észrevétel következik:

Azért, mert más ennek hasznát nem vette.

Azt elihetjük, hogy nagy szüksége lehetett ennek az egyszerű köznemesnek gondolható Teleki Jánosnak a váradi kapitány számára írt »Tanátsi

Tükörre,« ha elolvassuk, a mi mindjárt sajátkezű bejegyzése után a lap alján következik:

Ao. 1736. Ex collatione Illustrissimi S. R. Imperii Comitiss D. Joannis Teleki de Szék possidet Franciscus Hunyadi m. p.

Ez a Hunyadi Ferencz az unitárius főiskola egyik jóltevő patronusa volt a mult században, a mint kitűnik ez a következő lapon álló följegyzésből is:

Librum hunc ex pia Spectabilis ac Generosi Domini Francisci Hunyadi primarii Senatoris urbis Claudiop. oblatione primus sub curam recipit. Joannes Kováts h. t. Bibliothecarius m. p. Ao 1757. 29-na Janu.

Igy tehát az »eszes, okos, tanácsos« unitárius szerzőnek a XVI. század nagyhírű Gyulai Páljának »öt horgason« megvett »Tanácsi Tüköre« hosszabb vándorlás után végre méltó helyre, a »Coetus Unit. Claudiop.« birtokába került, honnan csak újabban tett először hosszabb kirándulást — az országos kiállítás gyűjteményébe. K. F.

Adalék a Magyar Nemzeti Múzeum kézirattárának történetéhez. Mint a legtöbb gyűjtemény úgy a múzeumi könyvtár is csak hosszas fejlődés után lett azzá a tudományos intézménynyé, a minek mai fejlettségében és gazdagságában látjuk. Kézirattára ma elsőrangú forrása a hazai művelődéstörténetnek s fejlesztésében a legmagasabb tudományos szempontok az irányadók, azonban volt idő, a mikor többé-kevésbé jeles emberek minden történeti érdek nélküli autogrammjait is nagy buzgalommal gyűjtötte. Ennek a korszaknak jellemző adaléka az itt következő levél is:

A Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóságától.

Tekintetes Egressy Gábor úrnak Pesten.

Miután a magyar nemzeti múzeumnak érdekében áll a magyar írók és magyar akadémiai tagok kézírásaikat eredetiben bírni, van szerencsém tisztelettel megkérni, sziveskednék néhány sajátkezűleg írt sort e czélra múzeumunkhoz intézni.

Megkülönböztetett tisztelettel

Pesten, 1855-diki február 6-án.

Kubinyi Ágoston.

Ime! albumba való sorokat kér a Múzeum igazgatója akkor, most pedig a magyar szellemi élet, irodalom, művészet stb. majdnem mindenik nevesebb képviselőjének, többek közt Egressynek is százakra menő nagybecsű eredeti leveleit és egyéb iratait őrzi a könyvtár.

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1901 január 1-től, június 15-ikéig.

(Az egy csillaggal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két csillaggal jelöltek megszűntek.)

Budapest:

Alpár József.
VIII., Baross-u. 47.
**Beck Nándor.
Könyv- és könyomda.
VII., Valero-u. 12.
Beer E. és tsa (Reinitz Zsigmond).
VI., Aradi-u. 8.
Biró Albert.
VIII., József-körut 19.
Deutsch Mózes.
VII., Dob-u. 3.
Engelmann Mór.
Gyorssajtó.
IV., Váci-u. 35.
**Friedmann Sámuel.
VI., Teréz-körut 27.
**Jäger Armin.
Kézisajtó.
VIII., Kerepesi-u. 23.
Juhász Zsigmond és Haas Mór.
V., Tükör-u. 5.
Kellner Gerzson.
VII., Csányi-u. 13.
**Kosmos r. t.
VI., Aradi-u. 8.
**Merényi József.
VII., Károly-körut 19.
Neuwald Illés.
VII., Dohány-u. 44.
**Neuwald Illés-féle ny.
tul. Berger Armin és Szedő Ferencz.
VII., Dohány-u. 44.
Pollák Elkán.
V., Nagy-Korona u. 21.
**Radó Ernő.
VI., Ó-u. 15.
**Rosenberg Mórné.
VI., Uj-u. 6.
**Schenkenwald György János.
IV., Molnár-u. 19.

**Schlenger testvérek.
VI., Dessewffy-u. 16.
Stefanovits István és Téri Aron.
VII., Valero-u. 9.
**Széchenyi-nyomda.
VIII., József-u. 45.
**Wesselényi ny.
(Tulajdonos Mandl Mór).
VI., Uj-u. 37.
**Werbőczy kny. r. t.
IV., Vármegye-utca
11—13.
Wolf F. T. A. és fia czég.
(Tul. Steinbach Armin)
VI., Szabolcs-u. 4.

Delta:

**Heldenwanger József.
*Tringl és Kirsch.

Eperies:

**Stamberger Lajos.

Erzsébetváros:

**Kotzauer János.
*Mühlfestén Gusztáv.

Gyöngyös:

**Kovács és tsa.

Holics:

**Hotascha J.

Kassa:

Schwarz Alfréd

Korpona:

**Korpona és Vidéke ny.
(Tul. Gallovich Jenő.)

Kolozsvár:

Schaberl József.
**Zabatz és Fekete.

Körmöcbánya:

**Joerges Ágost özvegye és fia.

Lajta-Szent Miklós:

**Fleischmann J.
Prager Gusztáv.

Lugos:

Szidon József.
Zlorasz János.

Makó:

Kovács Antal.
**Vitéz és Süvegés.

Miskolc:

**Gedeon és tsa.
Sugár Bertalan és neje.

Nagylak:

**Nagylak és Vidéke ny.

N-Tapolcsány:

*Zhorella Gyula.

N-Várad:

**Adler Béla.
**Fiedler M.
Szabadság ny.
(Tul. Rákos Hern.in.)

Nyiregyháza:

**Szabolcsi Hirlap ny.
(Tul. Székely Imre.)

Ó-Becse:

Lévai Lajos.

Sopron:

**Hungaria kny.
*Zollner és Ungár.

Szabadka:

Braun Adolf.

Székesfejérvár:

**Márián Péter.

Temesvár:

Guttenberg ny.
(Tul. Wetel Ferencz.)
**Lechenmayer J. C.
(József Károly).

Ujvidék:

**Bresnitz H. K.
Hungaria ny.
(Tul. Friedmann Sándor.)

Versecz:

**Gresits M.
**Popovits Athanáz.

Zsombolya:

Peistein Fanny.

A HAZAI HIRLAPIRODALOM

1900-BAN.

I.

A magyar hirlapirodalom.

Dr. SZINNYEI JÓZSEFTŐL.

I. POLITIKAI NAPILAPOK.*

BUDAPESTEN.

Alkotmány. Szerk. Bonitz Ferencz; kiadó-tulajd. Molnár János. Nyomt. a Stephaneum. V. évf. Ára 28 kor.

Budapest. Szerk. Gracza György; kiadó-tulajdonos Wodianer F. és fiai. XXIV. évf. Ára helyben 20 kor; vidékre 24 kor.

Budapesti Friss Ujság. Szerk. Ilosvai Hugó. I. évf. Nyomt. Pollacsek Mór. Egyes számnak ára 2 fillér.

Budapesti Hirlap. Főszerk. Rákosi Jenő; felelős szerk. Csajthay Ferencz; kiadó és laptulajdonos a Budapesti Hirlap ujság vállalata. XXI. évf. Ára 28 kor.

Budapesti Közlöny. Hivatalos lap. Szerkesztő Vadnay Károly. XXXIV. évf. Kiadja az Athenaeum. Ára »a Hivatalos Értesítő«-vel együtt 40 kor.

Budapesti Napló. Főszerk. Vészi József; fel. szerk. Braun Sándor; kiadja a szerkesztőség. V. évf. Nyomt. a Pátria. Ára 28 kor.

Egyetértés. Szerk. Dienes Márton; tulajd. és kiadó az »Egyetértés« társ. XXXIV. évf. Nyomt. Nagy Sándor. Ára 40 kor.

Esti Ujság. Szerk. Barna Izidor; kiadó-tulajd. Rákosi Jenő Budapesti Hirlap ujságvállalata (Zilahy Simon). V. évf. Ára helyben 9 kor. 60 fill.; vidéken 13 kor. 20 fill.; számonként 2 fill.

Friss Ujság. Szerk. Habár Mihály; kiadó-tulajd. a »Magyar Hirlap-kiadó-társaság.« V. évf. Ára egy hóra 1 kor. 20 fill.; egyes szám 2 fill.

Hazánk. Szerk. Baross Károly és Korbuly József kiadó-tulajd. Nyomt. Stephaneum VII. évf. Ára 28 kor.

Kis Ujság. Szerk. Gara József; kiadó-tulajdonosok Wodianer F. és fiai nyomd. XIV. évf. Ára helyben 14 kor. 40 fill.; vidékre 18 kor.

Magyar Allam. (Idők Tanuja.) Főszerk. dr. Hortoványi József; felelős szerk. Szemeczek Emil; laptulajdonosok: Lonkai Antalné örökösei. XLI. évf. Ára 40 kor.

Magyar Esti Lap. Szerk. dr. Szalay Mihály; tulajdonos a MEL. hirlapkiadó részvény-társaság. Nyomt. Európa. VII. évf. Ára 9 kor. 30 fill.

Magyar Hirlap. Fel. szerk. Fenyő Sándor; kiadó-tulajdonos Magyar Hirlap kiadó részvény-társaság. XI. évf. Ára 28 kor.

Magyar Nemzet. Főszerk. dr. Jókai Mór és Beksics Gusztáv; fel. szerk. Adorján Sándor; kiadó-tulajd. az Athenaeum irod. és ny. r. társ. II. évf. Ára 24 kor.

Magyarország. Főszerk. Holló Lajos; tulajdonos a »Magyarország« hirlapkiadó részv.-társaság. Nyomt. a »Kosmos.« VII. évf. Ára 28 kor.

Magyarság. Főszerk. Bartók Lajos, szerk. ércsokalyi Fényes László. I. évf. Nyomt. Werbóczy ny. Ára 12 kor.

Magyar Szó. Szerk. dr. Pályi Elek. I. évf. Nyomt. Wodianer F. és fia. Ára 28 korona.

Nemzeti Ujság. Szerk. Csillag Máté. II. évf. Nyomt. Európa. Egyes szám ára 2 fill.

Pesti Hirlap. Szerk. dr. Kenedi Géza; kiadják és nyomt. a Légrády-testvérek. XXI. évf. Ára 28 kor.

Pesti Napló. Főszerk. Neményi Ambrus; felelős szerk. Balla Mihály; kiadó-tulajd. a Kosmos hirlapkiadó részvény-társaság. LI. évf. Ára 28 kor.

* Azon hirlapok vétettek fel, melyek mint köteles példányok érkeztek be a M. N. Múzeumba. — Ez összeállítás, mely 1894-ig a Vasárnapi Ujságban jelent meg, az 1895. évtől kezdve a Magyar Könyvszemle rendes mellékletét képezi.

Reggeli Ujság. Szerk. Fényes László; Nyomt. az Athenaeum. IV. évf. Ára 12 korona.

VIDÉKEN.

Arad és Vidéke. (Arad.) szerk. Tiszti Lajos; kiadó-tulajdonos Gyulai István nyomdász. XX. évf. Ára helyben 24 kor. postán küldve 28 kor.

Aradi Friss Ujság. (Arad.) Szerk. Losonczy Zoltán; kiadó-tulajd. Steinfeld Lajos. II. évf. Nyomt. Muskát Miksa. Egyes szám ára 2 fillér.

Aradi Közlöny. (Arad.) Szerk. Stauber József; kiadja az »Aradi nyomda-társaság«, XV. évf. Ára 24 kor.

Bácskai Ujság. (Szabadka.) Szerk. Dugovich Imre; kiadó-tulajd. Hirth Lipót és társa nyomd. I. évf. Ára helyben 12 kor., vid. 14 kor.

Brassói Lapok. (Brassó.) Szerk. dr. Vajna Gábor; laptulajd. Moór Gyula és Trattner Henrik; nyomt. a »Brassói Lapok« nyomdájában (Trattner H. és társai.) VI. évf. Ára 20 kor.

Debreczen. (Debreczen.) Szerk. Bartha Mór; kiadók Hoffmann és Kronovitz nyomdászok. XXXII. évf. Hetenként ötször. Ára 20 kor.

Debreczeni Ellenőr. (Debreczen.) Főszerk. Koncz Ákos, szerk. dr. Orbán József. XXVII. évf. Nyomt. Csokonai ny. (Reggeli és déli kiadás.) Ára 24 kor.

Debreczeni Hírlap. (Debreczen.) Szerk. és kiadó-tulajd. Kutasi Imre nyomdász. X. évf. Ára 20 kor.

Debreczeni Ujság. (Debreczen.) Szerk. és laptulajd. Than Gyula. Nyomt. a városi könyvny. IV. évf. Ára 12 korona.

Délmagyarországi Közlöny. (Temesvár.) Szerk. és laptulajd. Lendvai Miklós. Nyomt. Csendes Jakab. XXI. évf. Ára 28 kor.

Egyenlőség. (Marosvásárhely.) Szerk. és laptulajd. Király Béla. I. évf. Ára 18 kor.

Ellenzék. (Kolozsvár.) Főszerk. Bartha Miklós; szerk. és kiadó-tulajd. Magyar Mihály nyomdász. XXI. évf. Ára 32 kor.

Felsőmagyarország. (Kassa.) Főszerk. Ladányi Géza, fel. szerk. Kresz János; kiadó Ries Lajos nyomdász. XVI. évf. Ára 20 kor.

Győri Hírlap. (Győri Közlöny, Győr.) Szerk. és kiadó-tulajd. Szávay Gyula;

XLIV. évf. Nyomt. Pannonia. Ára 24 korona.

Kecskeméti Friss Ujság. (Kecskemét.) Napilap. Szerk. ifj. Tóth István és Nagy Mihály. Kiadó-tulajd. az Első kecskeméti nyomdai r. t. I. évf. Ára 8 kor. (Később Kecskemét és Vidéke.)

Magyar Polgár. (Kolozsvár.) Szerk. Ajtai K. Albert nyomdász. XXIII. évf. Ára 28 kor.

Magyar Tengerpart. (Fiume.) Szerk. és kiadó-tulajd. Hegyi Jenő. Nyomt. az Unió ny. VIII. évf. Ára 24 kor.

Miskolci Friss Ujság. (Miskolcz.) Szerk. Darvas Dezső. II. évf. Nyomt. a M. Friss Ujság szerződéses ny. Egyes szám ára 2 fillér.

Nagyvárad. (Nagy-Várad.) Kiadó-tulajd. és szerk. Láng József nyomdász; fel. szerk. Sas Ede. XXXI. évf. Ára helyben 24 kor., postán küldve 28 kor.

Nagyváradai Napló. (Nagyvárad.) fel. szerk. dr. Dési Géza, szerk. Fehér Dezső laptulajd. és Halász Lajos; Nyomt. ifj. Berger Sámuel. III. évf. Ára helyben 24 kor., vidékre 28 kor.

Nyugatmagyarországi Híradó. (Pozsony.) Szerk. és laptulajd. dr. Vutkovich Sándor. XIII. évf. Nyomt. Wigand F. K. Ára 24 kor.

Pannonia. (Kassa.) Főszerk. Lekly Gyula, fel. szerk. Miklós Gyula; Nyomt. a Pannonia. XXIX. évf. Ára 20 kor.

Pécsi Figyelő. (Pécs.) Szerk. Pleininger Ferencz; laptulajd. Szauder Gusztáv; kiadó Taizs József nyomdász. XXVIII. évf. Ára 20 kor.

Pécsi Napló. (Pécs.) Főszerk. Lenkei Lajos; kiadó-tulajd. a pécsi irod. és könyvny. részvény-társaság. XIX. évf. Ára 24 kor.

Pestmegyei Hírlap. (Kecskemét.) Főszerk. Szappanos István; fel. szerk. és kiadó: Eötvös Nagy Imre; laptulajdonos a kecskeméti felsőkerületi függetlenségi és 48-as párt. Nyomt. Fekete Mihály. XIII. évf. Ára 12 kor.

Sopron. (Sopron.) szerk. Zombory József; kiadó-tulajd. Romwalter Alfréd nyomdász. XXX. évf. Ára 16 kor.

Szabadság. (Nagyvárad.) Szerk. Hegyesi Márton, kiadó-tulajd. Laszky Ármán nyomdász. XVII. évf. Ára helyben 24 kor., vidéken 28 kor.

Szegedi Friss Ujság. (Szeged.) Szerk. Újlaki Antal; kiadó-tulajd. Endrényi Lajos nyomdász. I. évf. Ára 14 kor.

Szegedi Híradó. (Szeged.) Szerk. Palócz László; kiadó-tulajd. Endrényi Imre nyomdász. XLIII. évf. Ára 28 kor.

Szegedi Napló. (Szeged.) Főszerk. Kulinyi Zsigmond; fel. szerk. Békefi Antal; kiadó Engel Lajos. XXIII. évf. Ára 28 kor.

Székely Ellenzék. (Marosvásárhely.) Szerk. dr. Sebess Dénes. I. évf. Nyomt. az ev. ref. ny. Ára 12 kor.

Tiszántúl. (Nagyvárad.) Szerk. fel. Vucskics Gyula; laptulajd. »Szent-László-Nyomda« r.-társaság. VI. évf. Ára 16 kor.

Torontál. (Nagy-Becskerek.) Szerk. dr. Brájjer Lajos; kiadja Pleitz Ferencz Pál nyomdász. XXVII. évfolyam. Ára 24 korona.

Uj Debreczeni Friss Ujság. (Debreczen.) Főszerk. Sas Ede; szerk. fel. Harsányi Sándor; kiadó-tulajd. a hirlap társasága. I. évf. Nyomt. Csokonai ny. Ára 6 kor., vidékre 12 kor.

Ujság. (Kolozsvár.) Szerk. dr. Hedervári Lehel; laptulajd. Gombos Ferencz nyomdász. III. évf. Ára 24 kor.

Összesen 57.

II. POLITIKAI HETILAPOK.

BUDAPESTEN.

Független Hirlap. Szerk. Kompothy Gusztáv; laptulajd. Szépkuthy Mihály. II. évi. Nyomt. Neuwald Illés. Ára 8 kor.

Független Ujság. A magyar gazdaságszövetség közlönye. Szerk. és kiadó-tulajd. Zsitvay Sándor. VI. évf. Nyomt. Pátria. Ára 5 kor. 20 fill.

Képes Néplap és Politikai Híradó. Szerk. Nagy Miklós; kiadja a Franklin-Társulat. XXVIII. évf. Ára 4 kor. 80 fill., a »Világkrónika«-val együtt 8 korona.

Központi Sajtóiroda heti könyvomatosa. Szerk. tulajd. Seprő (Schwaz) Fülöp; Nyomt. Pollacsek Mór. VI. évf. Ára 36 kor.

Magyar Néplap. Szerk. tulajd. Schödl Gyula. Nyomt. Szent-Gellért ny. IX. évf. Ára 3 kor. 60 fill.

Nemzeti Hirlap. Szerk. Kósa Rezső; laptulajdonos Rózsa Kálmán és neje nyomd. XVI. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Népjog. Szerk. Lakatos Sándor;

nyomt. Wodianer F. és fiai. II. évf. Ára 3 kor. 60 fill.

Néppárt. Szerk. Rakovszky István és Izsóf Alajos; kiadó-tulajd. Molnár János. II. évf. Ára 3 kor.

A Nép Zászlója. Szerk. és kiadó-tulajdonos Lukáts Gyula. Nyomt. a Pallas XV. évf. Ára 8 kor.

A Polgár. Szerk. dr. Szilágyi Géza. I. évf. Nyomt. Márkus Samu. Ára 8 kor.

Politikai Hetiszemle. Szerk. és laptulajd. Székely Sámuel. VII. évf. Nyomt. Neumayer Ede. Ára 20 kor.

Politikai Ujdonságok. Szerk. Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. XLVI. évf. Ára 10 kor; a »Vasárnapi Ujság«-gal együtt 24 kor.

Radikális. Szerk. és kiadó-tulajd. Kasics Péter. I. évf. Nyomt. Petőfi ny. Ára 5 kor.

Uj Század. Főszerk. dr. Vársonyi Vilmos. I. évf. Nyomt. Országos közp. közs. kny. r. t. Ára 10 kor.

VIDÉKEN.

Abauj-Kassai Közlöny. (Kassa.) Szerk. Stephány Nándor. Nyomt. Rosa Viktor. XXIX. évf. Het. 2-szer. Ára 12 korona.

Aradi Hétfői Ujság. (Arad.) Szerk-tulajd. dr. Parecz Béla. III. évf. Nyomt. Gyulai István. Ára 6 kor. (Meggzúnt.)

Bácska. (Zombor.) Szerk. dr. Baloghy Ernő; laptul. és kiadó Bittermann Nándor nyomdász. XXIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Bácskai Ellenőr. (Baja.) Szerk. Stoczek Károly. Nyomt. Szabados Sándor. XXI. évf. Hetenként 2-er. Ára 12 kor.

Bácskai Hirlap. (Szabadka.) Szerk. dr. Csillag Károly; kiadó: Krausz és Fischer nyomd. IV. évf. Ára 12 kor.

Békésmegyei Közlöny. (Békéscsaba.) Szerk. Kintzig Kopár Ferencz; kiadja a »Corvina« könyvnyomda. XXVII. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Besztercze. (Besztercze.) Szerk. és kiadó-tulajd. Balázs József. Nyomt. Botschár Tivadar. VII. évf. Ára 8 kor.

Borsodmegyei Lapok. (Miskolcz.) Szerk. és kiadó Forster Rezső; laptulajd. Buthy Lajos és Forster Rezső. Nyomt. Forster. Wesselényi és társai. XX. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Csanádi Lapok. (Makó.) Szerk.

Barna Sándor és Tarnay Ivor. II. évf. Hetenk. 3-szor. Nyomt. kiadó-tulajd. Vitéz Mihály. Ára 10 kor.

Csiki Lapok. (Csik-Szereda.) Szerk. dr. Fejér Antal; kiadó és tulajd. György-jakab Márton nyomdász. XII. évf. Ára 8 kor.

Csongrádmegyei Ellenzék. (Szentés.) Főszerk. Sima Ferencz, fel. szerk. Gálfy Sándor; kiadó-tulajd. Sima Ferenczné. II. évf. Nyomt. Országos központi ny. r. t. Ára 12 kor.

Dunántúli Hirlap. (Győr.) Szerk. Árvay Sándor; kiadó a Győregyh.-megyei könyvnyomda. VII. évf. Hetenként 2-szer. Ára 12 kor.

Egri Híradó. (Eger.) Szerk. dr. Csutorás László; kiadó-tulajd. az érseki lyceumi nyomda. VIII. évf. Hetenk. 2-szer. Ára 10 kor.

Egri Ujság. (Eger.) Szerk. dr. Schvare (Setét) Sándor; kiadja Löw B. nyomdász. VII. évf. Ára 12 kor.

Esztergom. (Esztergom.) Fel. szerk. Horák Ede; kiadó-tulajd. dr. Prohászka Ottokár. Nyomt. Buzárovits Gusztáv. V. évf. Ára 10 kor.

Fejérmegyei Napló. (Székesfejérvár.) Szerk. Chay Antal; VII. évf. Nyomt. Debreczeni Gyula. Hetenként 3-szor. Ára 12 kor.

Felső-Torontál. Előbb Nagy-Szent-Miklós. (Nagy-Szent-Miklós.) Szerk. és lap-tulajd. dr. Jeszenszky Géza; Nyomt. Wiener Náthán. IX. évf. Hetenként 2-szer. Ára 10 kor.

Független Ujság. (Szeged.) Szerk. Szentirmay László; kiadó Várnay L. nyomdász. II. évf. Ára 8 kor.

Felsőmagyarországi Hirlap (Sátoralja-Ujhely.) Szerk. Bíró Pál. Nyomt. Landesmann Miksa és társa kiadó. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 10 kor.

Gyulafehérvári Hirlap. (Gyula-Fehérvár.) Szerkesztő és lap-tulajd. Issekucz János; kiadó Papp György nyomdász. XIV. évf. Ára 8 kor.

Határőr. (Pancsova.) Szerk. Wittig-schlager Lajos; kiadó-tulajd. Wittig-schlager Károly nyomdász. IX. évf. Ára 10 kor.; vidékre 11 kor.

Heti Szemle. (Szatmár.) Szerkesztő Báthory Endre; kiadó a »Pázmány-sajtó.« IX. évf. Ára 6 kor.

Hevesvármegyei Hirlap. (Eger.) Főszerk. Babocsay Sándor; fel. szerk. dr. Pásztor Bertalan; kiadó-tulajd. az egri

nyomda részvény-társaság. VIII. évf. Hetenként 3-szor. Ára 12 kor.

Jászberény és Vidéke. (Jászberény.) Szerk. és tulajd. Török Aladár; nyomt. Grünauer Adolf. XXXII. évf. Ára 8 kor.

Jász-Nagykun-Szolnok megyei Lapok. (Szolnok.) Szerk. és kiadó Vezéry Ödön nyomdász. XI. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Kalocsai Néplap. (Kalocsa.) Szerk. Mócsy Antal; hely. szerk. Virág István, lapkiadó: Juresó Antal ny. XXIII. évf. Ára 4 kor.

Kecskemét. (Kecskemét.) Szerk. dr. Horváth Adám; kiadó-tulajd. Sziládi László nyomdász. XXVIII. évf. Ára 10 korona.

Kecskeméti Lapok. (Kecskemét.) Szerk. ifj. Tóth István és dr. Nagy Mihály; kiadja az első kecskeméti hírlapkiadó és kny. r. t. XXXIII. évf. Ára 10 kor.

Közérdek. (Nagy-Enyed.) Szerk. dr. Magyar Károly és Török Bertalan; kiadja a nagyenyedi könyvny. és papír gyár r. t. XIX. évf. Hetenként 2-szer. Ára 12 kor.

Makói Hirlap. (Makó.) Szerk. Csukás Mór; kiadó-tulajdonos Neumann József nyomdász. XIV. évf. Hetenként kétszer. Ára 8 kor.

Máramaros. (Márm.-Sziget.) Szerk. Viski Krüzselyi Bálint; lap-tulajd. Várady Gábor; kiadja Sichermann Mór nyomdász. XXXVI. évf. Ára 12 kor.

Máramarosi Híradó. (M.-Sziget.) Szerk. Rományi István; kiadó-tulajd. Mayer és Berger nyomd. V. évf. Ára 8 kor.

Máramarosi Lapok. (M.-Sziget.) Szerk. Szépfaludy Örlósy Ferencz; kiadja Sicherman Mór. Nyomt. a máramarosi r. ny. XV. évf. Ára 12 kor.

Máros. (Makó.) Szerk. Bán Zsigmond; kiadó-tulajdonos Gaál László nyomdász. XXXI. évf. Hetenként kétszer. Ára 8 korona.

Nógrádi Lapok és Honti Híradó. (B.-Gyarmat.) Szerk. Horváth Danó; kiadó-tulajdonos a balassa-gyarmati könyvnyomda r. társaság. XXVIII. évf. Ára 10 korona.

Nyitramegyei Közlöny. (Nyitra.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. dr. Bangha Sándor. Nyomt. Neugebauer Nándor. XX. évf. Ára 12 kor.

Nyitramegyei Szemle. (Nyitra)

Szerk. és laptulajd. dr. Tóth János; társszerk. dr. Dudek János. Nyomt. Huszár István. VIII. évf. Ára 10 kor.

Pécsi Figyelő. (Pécs.) Népies kiadás. Szerk. Pleininger Ferencz; laptulajdonos Szautter Gusztáv; kiadó Taizs József nyomdász. XXVIII. évf. Ára 6 kor. (Megszünt.)

Pécsi Közlöny. (Pécs.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Hanuy Ferencz. VIII. évf. Hetenként 2-szer. Nyomt. liceumi ny. Ára 12 frt.

Somogy. (Kaposvár.) Szerk. és tulajd. Roboz István; lapkiadó Hagelman Károly. nyomdász XXXVI. évf. Ára 10 kor.

Soproni Napló. (Sopron.) Szerk. és kiadó-tulajd. Rábel László. Nyomt. Röttig Gusztáv. Hetenként 2-er. III. évf. Ára 16 kor.

Szabadka és Vidéke. (Szabadka.) Szerk. Czeisz Máté; laptulajdonosok az alapítók. VIII. évf. Nyomt. Bittermann József. Ára 6 kor.

Szabadság. (Miskolcz.) Szerk. és kiadó Ruttkay Menyhért. Nyomt. Szelényi és társa. IX. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 kor.

Szászváros. (Szászváros.) Szerk. és laptulajd. Simon Ferencz; kiadó Schäser A. nyomdász. VI. évf. Ára 8 kor.

Székelyföld. (Kézdi-Vásárhely.) Szerk. Dobay János; kiadó-tul. ifj. Jancsó Mózes nyomdász. XIX. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 kor.

Székely Lapok. (Marosvásárhely.) Szerk. a kiadó-tulajd. dr. Fenyvesi Soma segédszerk. Máthé József. XXX. évf. Hetenként 4-er. Ára 16 kor.

Székely Nemzet. (Sepsi-Szent-György.) Szerk. Málík József; laptulajd. és kiadó a »Jókai-nyomda-részv. társulat.« XVIII. évf. Hetenként négyszer. Ára 20 korona.

Székesfehérvár és Vidéke. (Székesfehérvár.) Szerk. Rádai Lajos; kiadó-tulajd. »A székesfehérvári politikai hirlap-kiadó-társaság.« Nyomt. Csitári K. és társa. XXVIII. évf. Hetenként 3-szor. Ára 16 kor.

Székesfehérvári Hirlap. (Székesfehérvár.) Szerk.-tulajd. Tóth Arthur. V. évf. Hetenként 3-szor. Nyomt. Számmer Kálmán. Ára 16 kor.

Szombathelyi Ujság. (Szombathely.) Szerk. Császár József; laptulajd. az egyházmegyei könyvny. VI. évf. Ára 10 kor.

Társadalmi Lapok. (Kispest-Szent-

Lőrincz). Szerk. Dayka Antal; kiadó Fodor G. Géza. I. évf. Nyomt. Fischhof Henrik. Ára 6 kor.

Tata-Tóvárosi Híradó. (Tata-Tóváros.) Szerk. Szomorv S. Ferencz; kiadó-tulajdonos Engländer és társa nyomd. XXI. évf. Hetenként 2-er. Ára 8 kor.

Tolnavármegye. (Szegzárd.) Szerk.-tulajd. dr. Leopold Kornél; segédszerk. Székely Ferencz. Nyomt. Ujfalussy Lajos. X. évf. Ára 12 kor.

Torontáli Közlöny. (Nagy-Kikinda.) Szerk. és tulajd. dr. Kiss Károly; kiadó Szegyakov M. nyomdász. XIX. évf. Hetenként 2-szer. Ára 14 kor.

Ujvidék. (Ujvidék.) Szerk. Zaubauer Ágoston. Nyomt. Fuchs Emil és társa. XXV. évf. Ára 12 kor.

Ujvidéki Hirlap. (Ujvidék.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Nemes Sándor. Nyomt. Hirschenhäuser Benő. IX. évf. Ára 12 kor.

Vácsi Közlöny. (Vác.) Szerk. és laptulajd. Pálincás Antal. Nyomt. Mayer Sándor. XXII. évf. Ára 12 kor.

Vásárhely és Vidéke. (Hódmező-Vásárhely.) Főszerk. dr. Endrey Gyula; fel. szerk. Bibó Lajos. Nyomt. a Vásárhely és Vidéke ny. kiadó. XVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 8 kor.

Vásárhelyi Híradó. (Hód-Mező-Vásárhely.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Kenéz Sándor. I. évf. Nyomt. Lévai F. Ára 8 kor.

Vasvármegye. (Szombathely.) Szerk. Kaffehr Béla; kiadó-tulajd. Bertalanffy József nyomdász. XXXIII. évf. Hetenként 2-szer. Ára 16 kor.

Veszprémi Hirlap. (Veszprém.) Szerk. dr. Kozma Kálmán; kiadó-tulajd. az egyházmegyei könyvny. VIII. évf. Ára 12 kor.

Veszprémvármegye. (Veszprém.) Szerk. Erdélyi Zoltán. Nyomt. Krausz Ármin fia. III. évf. Ára 12 kor.

Zala. (Nagy-Kanizsa.) Szerk. Szalay Sándor és Révész Lajos kiadó-tulajd. Fischel Fülöp nyomdász. Hetenként kétszer. XXVII. évf. Ára 12 kor.

Zalavármegyei Hirlap. (Zala-Egerszeg.) Szerk. dr. Csák Károly. Nyomt. Unger Antal. III. évf. Ára 10 kor.

Zombor és Vidéke. (Zombor.) Szerk. dr. Alföldy Árpád; kiadó-tulajd. Oblát Károly nyomdász. Hetenk. 2-szer. XIX. évf. Ára 12 kor.

Összesen 79.

III. VEGYES TARTALMU KÉPES HETILAPOK.

BUDAPESTEN.

A Hét. Szerk. és kiadó-tulajd. Kiss József. Nyomt. az Athenaeum. XI. évf. Ára 20 kor.

Kedves Órák. Szerk. és kiadó-tulajd. Faragó Simon. Nyomt. Európa. VI. évf. Ára 12 kor.

Képes Családi Lapok. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Murányi Armin; szerk. Tolnai Lajos; Nyomt. Európa. XXII. évf. Ára 12 kor.

Képes Folyóirat. »A Vasárnapi Ujság« füzetekben. Szerk. Nagy Miklós. XIV. évf. Kiadja a Franklin-Társulat. Havonként 2-szer. Ára 14 kor. 40 fill.

Magyar Figaró. Szerk. Figaró; kiadó-tulajdonos Kunosi Vilmos és fia nyomdászok. XVIII. évf. Ára 16 kor.

Magyar Géníus. Szerk. Basch Árpád. Nyomt. a »Kosmos.« IX. évf. Ára 18 korona.

Ország-Világ. Szerk. dr. Várady Antal; kiadja az Országos Irodalmi részvény-társaság. Nyomt. a pesti könyvny. részv. társ. XXI. évf. Ára 16 kor.

Új Idők. Szerk. Herczeg Ferencz; kiadja Singer és Wolfner. Nyomt. a Budapesti Hirlap ny. VI. évf. Ára 16 kor.

Vasárnapi Ujság. Szerk. Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. XLVI. évf. »Regénytár« heti melléklettel. Ára 16 kor.; a »Politikai Ujdonságok«-kal együtt 24 kor.

VIDÉKEN.

Vasárnapok. Szerk. és kiadja Hajnóczy József. I. évf. Nyomt. Rosa Viktor. Ára 12 kor. (Megszűnt.)

Összesen 10.

IV. EGYHÁZI ÉS ISKOLAI LAPOK.

BUDAPESTEN.

Békehírnök. Szerk. Udvarnoki András és Csupják Attila. Nyomt. Fritz Armin. VI. évf. Havonként 2-er. Ára 3 kor. 60 fill.

Egyenlőség. Zsidófelekezeti és társadalmi hetilap. Szerk. Szabolcsi Miksa. Nyomt. Drözsa Otto. XIX. évf. Ára 16 korona.

Egyetemi Lapok. Szerk. Köpösdý Dezső és Siklóssy László; kiadó-tulajdonos az egyetemi kör. Nyomt. Stephaneum. XIII. évf. Havonként kétszer. Ára 10 kor.

Egyházi Közlöny. Főszerk. Cenner Lajos; laptulajd. és fel. szerk. Schmiedt Ferencz. Nyomt. Stephaneum XII. évf. Ára 10 kor. (Előbb Katholikus Egyházi Közlöny.)

Életpályák. Tanügyi szaklap. Szerk. Érdi Jenő. Nyomt. Fried és Krakauer. Havonként 2-szer. I. évf. Ára 16 kor.

Az én Ujságom. Szerk. Pósa Lajos; XI. évf. Nyomt. Hungaria. Ára 8 kor.

Evangelikus Családilap. Szerkesztő Paulik János. Nyomt. Hornyánszky Viktor. V. évf. Havonként kétszer. Ára 2 korona.

Kisdednevelés. Szerk. Peres Sándor; kiadja a »Kisdednevelők orsz. egyesülete«. Nyomt. Rózsa K. XXIX. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 kor.

Kis Lap. Szerk. Forgó bácsi (dr. Ágai Adolf); kiadó-tulajd. az Athenaeum. XXIX. évf. Ára 8 kor.

Középiskolai Lapok. Szerk. Horváth Cyrill; kiadja Győző A. Andor. Nyomt. Markovits és Garay. I. évf. Ára 8 kor.

Lányok Lapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Dolinay Gyula. Nyomt. a Werbőczy nyomda. XXVI. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Magyar Lányok. Szerk. Tutsek Anna; kiadja Singer és Wolfner. Nyomt. a Hungaria. VII. évf. Ára 12 kor.

Magyar Pestalozzi. Szerk. és kiadó-tulajd. Dániel Jenőné; kiadó: a belvárosi könyvnyomda. III. évf. Nagy szünidő kivételével hetenként. Ára 8 kor.

Nemzeti Iskola. Szerk. és tulajd. Benedek Elek, helyettes szerk. Földes Géza. Nyomt. Markovits és Garai. VII. évf. Ára 8 kor.

Népnevelő. Kath. nevelés-oktatásügyi közlöny; szerk. Ember Károly, kiadja a Szent-István társ. Nyomt. Stephaneum. XVII. (Új F. V.) évf. Ára 6 kor.

Népnevelők Lapja. Szerk. Ember János; kiadó »Hunnia« nyomda; laptulajd. a »Népnevelők budapesti egyesülete.« XXXV. évf. Ára 8 kor.

Néptanítók Lapja. Kiadja a vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszterium. Szerk. Ujvári Béla és dr. Gööz József. Nyomt. az egyetem ny. XXXIII. évf. Ára 10 kor.

Országos Középiskolai Tanár-egyesületi Közlöny. Szerk. Rajner Ferencz. Nyomt. Athenaeum. XXXIV. évf. A tagok tagsági díj (8 kor.) fejében karják.

Páduai Szent Antal Lapja. Szerk. és kiadják Mészáros Kálmán és Buday Aladár. II. évf. Nyomt. Stephaneum. Havonként kétszer. Ára 3 kor 20 fill.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap. Szerk. és laptulajd. Szóts Farkas; kiadja Hornyánszky Viktor nyomdász. XLIII. évf. Ára 9 kor.

Religio. Vallás. Szerk. és kiadó-tulajd dr. Breznay Béla. Nyomt. Nagy Sándor. LIX. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 kor.

Szabad Sajtó. Szerk. Péntek Ferencz. V. évf. Nyomt. Pollacsek Mór. Ára 8 kor.

Tanulók Lapja. Szerk. Gaál Mózes; kiadja a Franklin-társulat nyomd. VII. évf. Ára 9 kor. 60 fill.

Téli Ujság. Vallásos irányú olvasmányok a magyar nép számára. Szerk. Budai János; kiadja a vallásos iratokat terjesztő egyesület. Nyomt. Hornyánszky Viktor. XXII. évf. Decz., jan. és febr. hónapokban minden szerdán. Egyes szám ára 4 fillér.

Zsidó Híradó. Orthodox zsidó felekezeti és társadalmi hetilap. Laptul. és szerk. Viador. (Weisz Dániel.) Nyomt. Markovits és Garai VI. évf. Ára 12 kor.

VIDÉKEN.

Bácskai Néptanító. (Zombor.) Szerk. Schick Rezső. Nyomt. Kollár József. I. évf. Ára 10 kor.

Család és Iskola. (Kolozsvár.) Szerk. Fazakas József; kiadja a kolozsmegyei tanítótestület. XXVI. évf. Jul. és aug. hónapokat kivéve, havonként kétszer. Nyomt. Gombos Ferencz. Ára 6 kor.

Debreczeni Főiskolai Lapok. (Debreczen.) Szerk. Boross Lajos; kiadja: A magyar irodalmi önképző társulat. XLIII. évf. Havonként 2-szer. Nyomt. a város könyvny. Ára 6 kor.

Debreczeni Protestáns Lap. (Debreczen.) Szerk. Sass Béla és Erőss Lajos. Nyomt. Hoffmann és Kronovitz XX. évf. Ára 12 kor.

Délvidéki Tanügy. (Temesvár.) Szerk. Reitter Ferencz; kiadja a »Délmagyarországi tanító-egylet.« Nyomt. az »Unió« ny. V. évf. Havonként 2-er. (jul. és aug. kivételével). Ára 8 kor.

Diák Lapok. (Kassa.) Szerk. Spartakus. II. évf. Nyomt. Rósa Viktor. Ára 8 kor. (Megszűnt.)

Dunántúli Protestáns Lap. (Pápa.) Szerk. és tulajd. Kis József. XI. évf. Nyomt. a ref. főtanoda ny. Ára 8 kor.

Egri Egyházmegyei Közlöny. (Eger.) Szerk. dr. Böhm János. XXXII. évf. Minden hó 1-én és 16-án. Nyomt. az érseki lyceum ny. Ára 4 kor.

Erdélyi Protestáns Lap. (Kolozsvár.) Szerk. Molnár Albert; laptulajd. az erd. ev. ref. egyházkerület. Nyomt. Gombos F. III. évf. Ára 12 kor.

Evangélikus Egyház és Iskola. (Oroszába.) Szerk. és kiadó Veres József. Nyomt. Veres Lajos. XVIII. évf. Ára 12 korona.

Görög Katholikus Szemle. (Ungvár.) Szerk. Kaminszky Géza; kiadja, a Sz. Bazil-társulat ny. I. évf. Ára 8 kor.

Kecskeméti Jogakadémiai Lapok. (Kecskemét.) Szerk. Paál Árpád és Kovács Lajos. Laptulajd. és kiadó a jogakadémiai olvasókör. Nyomt. Ottinger Ede. I. évf. Ára 6 kor.

Kelet. (Ungvár.) Magyarországi görög katolikusok érdekeit képviselő hetilap. Főszerk. és laptulajdonos Neviczky Konstantin; szerk. Jovanovits János; kiadja a »Kelet« könyvnyomdája. Nyomt. Székely és Illés. XIII. évf. Ára 8 kor.

Kolozsvári Egyetemi Lapok. (Kolozsvár.) Szerk. Szabó Imre; kiadja: az egyetemi kör. Nyomt. Gombos Ferencz. IV. évf. Ára 4 kor.

Közművelődés. (Gyula-Fehérvár.) Szerk. Zlamál Ágost; kiadja az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Nyomt. Papp György. XXIII. évf. Ára 8 kor.

Nagy-Körösi Diáklap. (Nagy-Körös.) Szerk. Tonelli Sándor I. évf. Nyomt. Ottinger Kálmán. Ára 4 kor.

Népiskolai Tanügy. (Eger.) Szerk. és kiadó: Breznay Imre. Nyomt. az érseki lyceumi ny. XXVII. évf. Ára 8 kor.

Népnevelési Közlöny. (Nagyvárad.) Szerk. Gábel Jakab; kiadja a biharm. népnevelési egyesület. Nyomt. Szent-László ny. XVI. évf. Havonként 2-er. Ára 4 kor.

Népoktató. (Temesvár.) A temesvári józsefvárosi olvasó-egylet közlönye. II. évf. Havonként 2-szer. Nyomt. a Délmagyarországi könyvny. Ára 2 kor. 50 fill.

Néptanoda. (Pécs.) Szerk. és kiadó-tulajd. Schneider István. XXXIII. évf.,

jul. és aug. hónapokban szünetel. Nyomt. Tajts József. Ára 8 kor.

Órangyal. (Győr.) Szerk. Kárpáti Endre; kiadó Gladich Pál. XV. évf. Nyomt. Győregyházm. ny. Havonként kétszer. Ára 2 kor.

Pályázat. (Székesfehérvár.) Szerk. Péterfi J.; kiadó-tulajd. Singer Ede nyomdász. IX. évf. Ára 8 korona. (Magyar és német.)

Pestmegyei Tanügy. (Pest-Szent-Lőrincz.) Szerk. Saskeői Lőrincz. Nyomt. Szent-Gellért nyomda Budapesten I. évf. Ára 8 kor.

Sárospataki Lapok. (Sárospatak.) A sárospataki irodalmi kör közlönye. Szerk. dr. Tüdős István. Nyomt. Steinfeld Jenő. XIX. évf. Ára 10 kor.

Szabad Egyház. (Lugos.) Szerk. Rác Károly; kiadja Traunfellner Károly nyomdász. XVI. évf. Minden hó 1-én és 16-án. Ára 5 kor.

Székelly Tanügy. (Marosvásárhely.) Szerk. Máthé József. I. évf. Hav. 2-szer Nyomt. Adi Árpád. Ára 4 kor.

Tanítók Lapja. (Debreczen.) Szerk. Tassi Miklós; kiadja a m. ev. ref. tanítók országos egyesülete. Nyomt. a Csonkai nyomd. XI. évf. Ára 8 kor.

Összesen 52.

V. SZÉPIRODALMI ÉS VEGYES TARTALMU LAPOK.

BUDAPESTEN.

Buda és Vidéke. Szerk. mindszenti Erdélyi Gyula szerk. és kiadó-tul.; szerk. Jurisztovszky Ödön. Hav. 3-szor. IX. évf. Nyomt. Bartalits Imre. Ára 12 kor.

Budai Lapok. Szerk. Szabó Géza. Nyomt. Bartalits Imre. I. évf. Ára. 10 korona.

Budai Ujság. Főszerk. Sáfár László; fel. szerk. Ribianszky József. II. évf. Nyomt. Szent-Gellért ny. Hav. 3-szor. Ára 8 kor.

Divat-Salon. Szerk. Szabóné Nogáll Janka; kiadó-tulajd. Mezei Antal. Nyomt. Verbőczy ny. XIII. évf. Havonként 2-szer. Ára 12 kor.

Előkelő Világ. Szerk. és kiadja Lengyel Gizella. Nyomt. Károlyi György. III. évf. Ára 16 kor.

Fővárosi Lapok. Szerk. Gerő Attila, kiadó-tulajd. Károlyi György nyomd. XXXVII. évf. Ára 16 kor.

Francia Divatlap. Szerk. Wohl

Janka. Nyomt. az Athenaeum. III. évf. Havonként 2-er. Ára 7 kor. 20 f.

Magyar Bazár (Francia Divatlap), mint a nők munkaköre. Szerkeszti Wohl Janka; kiadja az Athenaeum. XXXV. évf. Ára 16 kor.

Magyar Krónika. Fel. szerk. Dura Máté, Nyiry Lajos; művészeti szerk. Bay Alajos. II. évf. Nyomt. Európa. Ára 8 kor.

Magyarországi Szent-Erzsébet Amerikai Hírnöke. Szerk. és kiadja Böhm Károly r. kath. plébános. V. évf.

Magyar Székesfőváros. Szerk. és tulajd. dr. Bartha Sándor. Nyomt. belvárosi ny. III. évf. Ára 12 kor.

Magyar Szemle. Főszerk. és kiadó-tulajd. Kaczvinsky Lajos; szerk. Kaposi József. Nyomt. Hunyadi Mátyás ny. XIII. évf. Ára 12 kor.

Magyar Zsidó Nő. Szerk. Ötvösné Weisz Sarolta. I. évf. Nyomt. Márkus Samu. Ára 14 kor.

Olvasd! Szerk. Szeles Adorján. IV. évf. Nyomt. Feldmann Mór. Ára 8 kor.

Párisi Divat. Szerk. Győry Ilona; kiadják a Légrády-testvérek. VI. évfolyam. Ára 16 kor.

Pestvármegye. Szerk. dr. Rónay Károly laptulajd., helyettes szerk. Balla Jenő. I. évf. Nyomt. Országos központi ny. r. t. Ára 12 kor.

Pestvidéki Hírlap. Főszerk. Demény D. József, fel. szerk. Radó Károly. I. évf. Nyomt. Márkus Samu. Ára 12 kor.

Styx. Szerk. Orpheus. Kiadó-tulajd. Singer A. C. özvegye. I. évf. Nyomt. Gross és Grünhut. Hav. 3-szor. Ára 16 kor.

VIDÉKEN.

Magyar Művészet. (Temesvár.) Szerk. Neuhausz Ernő. II. évf. Nyomt. »Délmagyarországi könyvny.« Naponként. Ára 6 kor.

Magyar Szó. (Szeged.) Szerk. Ujvári Péter. II. évf. Nyomt. Endrényi Imre. Ára 16 kor.

Színház (Nyitra). Szépirodalmi napilap. Főszerk. Miskolczi Henrik; szerk. Kardos Ede; kiadó-tulajd. Dobó Sándor. I. évf. Nyomt. Huszár István. (Megszűnt.)

KÜLFÖLDÖN.

Bécsi Közlöny. (Bécs.) Szerk.-tulajd. Darvas Aladár; fel. szerk. Röttig József. XVI. évf. Havonként kétszer. Nyomt. Litfass utódja Röttig Gusztáv Sopronban. Ára 20 kor.

Bukaresti Közlöny (Bukarest). Szerk. Bartalus János; a kiadók megbízottja Csengeri Béla. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 8 frank.

Magyar Hirmondó. Hungarian News. (Cleveland.) Szerk. Baracs Henrik; kiadja a lapkiadó-társulat. I. évf. Ára 3 dollár.

Szabadság. (Cleveland.) Szerkesztő és kiadó Kohányi Tihamér. IX. évf. Ára 12 kor.

Összesen 25.

VI. HUMORISZTIKUS LAPOK.

BUDAPESTEN.

Babszem Jankó. Szerk. Reim Lajos; kiadó-tulajd. Kálmán és társa nyomdája. III. évf. Ára 3 kor.

Bolond Istók. Szerk. és tulajd. Don Pedró (Bartók Lajos.) Nyomt. Franklin-társ. XXIII. évf. Ára 16 kor.

Bolond Miska. Szerk. Cameleon. Nyomt. Pollacsek Mór. III. évf. Naponként. Egyes szám ára 2 f.

Borsszem Jankó. Szerk. Csicserei Bors (dr. Ágai Adolf); kiadó-tulajd. az Athenaeum. XXXIII. évf. Ára 16 kor.

Kakas Márton. Sipulusz Lapja. Szerk. Sipulusz (Rákosi Viktor); kiadó-tulajdonos Rákosi Jenő Budapesti Hirlap újságvállalata. VII. évf. Ára 8 kor.

Kikeriki. Szerk. Csete Lajos és Szöllősy Mihály; kiadó-tulajd. Esztergályos Adolf. II. évf. Nyomt. »Pátria«. Ára 8 kor.

Kulacs. Szerk. Kulacs. Nyomt. Krausz S. és T. I. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 kor. 40 f.

Magyar Herkó Péter. Szerk. és tulajdonos Markos Gyula. Nyomt. Stephaneum. VIII. évf. Ára 12 kor.

Mátyás Diák. Szerk. Murai Károly; kiadják Wodianer F. és fiai nyomd. XIII. évf. Ára 12 kor.

Pillangó. Szerk. »Pillangó« nyomt. Légrády testvérek. III. évf. Ára 8 kor.

Pityi Palkó. Szerk. és kiadó-tulajd. Pityi Palkó. Nyomt. Pollacsek Mór. IV. évf. Ára 4 kor.

Uj Pityi Palkó. Szerk. Cameleon. Nyomt. Pollacsek Mór. III. évf. Egyes szám ára 2 f.

Urambátyám. Szerk. és laptulajd. Baróti Lajos. Nyomt. a Franklin-társ. XV. évf. Ára 16 kor.

Üstökös. Szerk. Szabó Endre; Nyomt. a Pallas. XLIII. évf. Ára 16 kor.

VIDÉKEN.

Dongó. (Debreczen.) Szerk. Dirí Dongó; kiadó és laptulajd. Székely Imre. Nyomt. Hoffmann és Kronovitz. I. évf. Ára 8 kor.

Füles Bagoly (Arad.) Szerk. Zöld Ördög. Nyomt. Aradi ny. r. t. XI. évf. Ára 2 kor. 80 f., egyes szám 10 f.

Összesen 16.

VII. SZAKLAPOK.

BUDAPESTEN.

Adóügyi Szaklap. (Italmérés.) Szerk. Hoffmann Mihály Miksa; kiadó-tulajd. dr. Hoffmann A. Nyomt. Révai és Salamon. X. évf. Ára 12 kor.

Allami Tisztviselők Közlönye. Szerk. dr. Molnár Gyula. Nyomt. Wesselényi Géza. IV. évf. Ára 10 kor. (Meggzűnt.)

Allami Tisztviselők Lapja. Szerk. és kiadó-tulajdonos Csikvári Jákó. XX. évf. Havonként háromszor. Nyomt. Franklin-társulat. Ára 10 kor.

Allategészségügyi Értesítő. Kiadja a kereskedelmi m. kir. miniszterium. VII. évf. Hivatalból küldetik. Nyomt. Légrády testvérek.

Általános Pénzügyi Merkuri Szerk. Weisz Márk. Nyomt. Wesselényi Géza. Hav. 2-er. (Magyar és német szöveggel.) Ára 4 kor. (Meggzűnt.)

Általános Szeszipari Közlöny. Szerk. és kiadó: Goldfinger Gábor. III. évf. Havonként 2-cr. Nyomt. Pátria. Ára 14 kor.

Asztalosok Szaklapja. Szerk. Pelczéder Ágoston. Nyomt. Neumayer Ede. Hav. 2-szer. IX. évf. Ára 1 kor. 44 fill.

Bádogos Szaklap. Szerk. Sztipán István. Nyomt. Feldmann Mór. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 12 kor.

Bálint Imre Terménystatisztikai Közleményei. II. évf. Hetenk. 3-szor. Nyomt. a Budapesti Hirlap ny. Ingyen.

Bányászati és Kohászati Lapok. A m. kir. bányászati Akadémia közlönye. (Selmeicz.) Szerk. Litschauer Lajos. Nyomt. Joerges Ágost özv. és fia. XXXIII. évf. Minden hónap 1. és 15-én. Ára 16 kor.

Belügyi Közlöny. Szerk. dr. Némethy Károly; kiadja a m. kir. belügyminiszterium. Nyomt. a Légrády-testvérek. IV. évf. Havonként 2-er. Ára 6 kor.

Biztosítási és Közgazdasági Lapok. Szerk. Török Jenő Endre. Nyomt.

Fuchs Samu és társa. VI. évf. Havonként 2-er. Ára 20 kor.

Biztosítási Szemle. Szerk. Vajda Sándor. Nyomt. Fuchs Samu és társa. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 16 kor.

Borászati Lapok. Szerk. kiadó Baross Károly, szerk. dr. Drucker Jenő. Nyomt. a »Patria« XXXII. évf. Ára 10 kor.

Bőripar. Szerk. és kiadó Meller Jerome. Szerk. Europa. VII. évf. Havonként 3-szor. Ára 12 kor. (Magyar és német szöveggel.)

A budapesti áru- és értéktőzsde árjegyzései. Kiadja a miniszteri tőzsdébiztos; szerk. Hisch Antal. XXXVII. évf. Minden tőzsdenapon. Nyomt. a Pesti Lloyd-társulat. Ára 24 kor.; postán 28 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Budapesti Építészeti Szemle. Szerk. Bobula János. IX. évf. Hav. 2-szer. Nyomt. Kosmos. Ára 16 kor.

Budapesti Házfelügyelők Lapja. Szerk. Gerő M. Mór. Nyomt. Europa. I. évf. Ára 12 kor.

Budapesti Lakáshirdető. Szerk. és laptulajd. Weisz Mór. XIV. évf. Havonként háromszor magyar és német nyelven. Ára 7 kor. 50 fill. Nyomt. Pallas.

Büntető Jog Tára. Szerk. Németh Péter és Glücklich Emil. XXI. évf. Nyomt. a Pesti Lloyd társulat. Ára 16 kor.

Corvina. A magyar könyvkereskedők egyletének közlönye. Szerk. Petrik Géza. Tulajd. a magyar könyvkereskedők egylete. XXIII. évf. Minden hó 10., 20. és 30-án. Ára 16 kor. Nyomt. a Pallas. Az egylet tagjai ingyen kapják.

Cselédek Lapja. Főszerk. Merényi József; fel. szerk. Nánási László. Nyomt. Gelléri és Székely. I. évf. Ára 8 kor.

Csendőr Ujság. Szerk. Mihályfalvi I. Nyomt. Hunnia. I. évf. Ára 10 kor.

A Czipész. Fel.-szerk. Czikora János; kiadó-tulajd. a »Czipész« alapítói. X. évf. Havonként kétszer. Nyomt. Kellner és Mohrlüder. Ára 2 kor. 80 fill.

Czipész Szaklap. Szerk. Bodh József. Nyomt. Müller Károly. II. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor.

Divat-Ujság. Szerk. Csepreghy Ferenczné; kiadó-tulajd. Rákosi Jenő. nyomd. VII. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor. 80 fill.

Dohányárusok Közlönye. Szerk. és kiadó-tulajd. Hatsék Adolf. Nyomt. Elek Lipót. VIII. évf. Havonként 3-or. Ára 10 kor.

Egi Világosság. Védnök Báró Vay

Ödön; főszerk. dr. Grünhut Adolf; fel. szerk. Tóvölgyi Titusz. Nyomt. Spitzer és Somogyi. III. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor.

Élő Nemesség. Szerk. és kiadó dr. Szombathy Ignác. Nyomt. Bartalits Imre. I. évf. Havonk. 2-szer. Ára 8 kor.

Építő Ipar. Szerk. Ney Béla; kiadó-tulajdonosok képviselője Pártos Gyula. Nyomt. Werbőczy-könyvny. XXIV. évf. Ára 16 kor.

Építő munkás. Szerk. Bauer János; kiadó-tulajd. Körösi Sándor. Nyomt. Neumayer Ede. V. évf. Havonként kétszer. Ára 1 kor. 40 fill.

Értékpapír Szemle. Szerk. Kosmos Gyula. Nyomt. Hunnia. X. évf. Havonként 2-er. Ára 2 kor.

Értesítés a budapesti hitelezői védegyelet tagjaihoz. Nyomt. Kálmán és társa. XVIII. évf. Havonként kétszer. Az egylet tagjainak ingyen küldetik.

Faügyi Szemle. Kiadó és főszerk. Weiner Arthur; fel. szerk. Pollacsek Jenő. Nyomt. Hungaria. III. évf. Havonként 2-er. Ára 16 kor.

Fodrász Ujság. Szerk. Leichter Lipót; Nyomt. és kiadja Nagel István. VIII. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Fő- és Székvárosi Házipítők Szaklapja. Szerk. . . . Nyomt. Kaufmann József. I. évf. (Megszűnt.)

Fő- és Székvárosi Házfelügyelők Közlönye. Szerk. Rétlaki Ferencz; kiadó-tulajd. Kubinyi Mihály. Nyomt. Kaufmann József. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 12 kor. (Megszűnt.)

Fő- és Székvárosi Hírlap. Szerk. és kiadó-tulajd. Békei Soma. VIII. évf. Nyomt. Schlesinger és Kleinberger. Hav. 3-szor. Ára 24 kor.

Földmívelési Értesítő. Kiadja a m. kir. földmívelésügyi ministerium. XI. évf. Nyomt. a Franklin t. Ára 4 kor.

Földmívelő. Fel. szerk. Ny. Nagy Dezső; kiadó-tulajd. Földmívelők orsz. egyesülete. Nyomt. Károlyi György. I. évf. Ára 4 kor.

A Főváros. Szerk. kiadó-tulajdonos Pichler N. István. XVI. évf. Nyomt. Gross és Grünhut. Havonk. 3-szor. Ára 8 kor.

Fővárosi Házulajdonosok Közlönye. Főszerk. Káldor K. Gyula; fel. szerk. Henszelmann Béla. Nyomt. Weisenberg Ármin. I. évf. Havonként 2-szer. Ára 16 kor.

Fővárosi Közlöny. Budapest főváros

hivatalos lapja. Szerk. Hajnal István; kiadja Budapest fővárosi közönsége. X. évf. Hetenként kétszer. Nyomt. a székes fővárosi házi nyomda. Ára 12 kor.

Fürdő- és Utazási Közlöny. Nyomt. Pollacsek Mór. IV. évf. Ára . . .

Fűszerkereskedők Lapja. Szerk. Öcsenyi Zoltán; kiadja a »Fűszerkereskedők egylete.« Nyomt. Wendt és társa. IV. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor.

Gazdasági Lapok. Fel. szerk. Ordódy Vilmos és Nagy Dezső; szerk.-tulajdonos Ordódy Lajos. LII. évf. Nyomt. a belvárosi ny. Ára 16 kor.

Gépirók Lapja. Szerk. Ábrányi. (Auspitz) Márton és Orbán Arnold. Nyomt. Gelléri és Székely. I. évf. Ára 8 kor.

Gépkezelők Lapja. Szerk. Vecsei Ede. Nyomt. Friedmann Mór. I. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Gyógyászat. Szerk. és kiadó Schächter Miksa tr., XL. évf. Nyomt. a Franklin-t. Ára 20 kor.

Gyógyszerési Értesítő. Szerk. és tulajd. Lukács István; kiadja: a Központi gyógyszerészeti iroda. VIII. évf. Nyomt. a belvárosi ny. Ára 20 kor.

Gyógyszerési Hetilap. Főszerk. és kiadó id. Schédy Sándor; fel. szerk. dr. Varságh Zoltán. Nyomt. Garai Mór. XXXIX. évf. Ára 20 kor.

Gyógyszerési Közlöny. Szerk. és kiadja K. Karlovsky Géza XVI. évfolyam. Nyomt. Pallas. Ára 12 kor.

Gyümölcskertész. Szerk. Molnár István; kiadja a földmivelésügyi magyar kir. miniszterium. X. évf. Nyomt. az Athenaeum. Havonként kétszer. Ára 2 kor.

Haladás. A budapesti szoba-festők, czimfestők sat. ipartestületének közlönye. Szerk. Zimmermann Bernát. Nyomt. Elek Lipót. I. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor.

Hasznos Mulattató. Szerk. és kiadja Dolinay Gyula. XXVIII. évf. Nyomt. a Werbőczy ny. r. t. Ára 8 kor.

Hazai Kereskedelmi Érdekeink. Szerk. fel. a kiadó-tulajd. Zwillingner R. III. évf. Nyomt. Markovics és Garai. Ára 24 kor.

Háztartás. Szerk. Kürthy Emilné; kiadó-tulajd. az Athenaeum. VI. évf. Havonként 3-szor. Ára 12 kor.

Háztulajdonosok Lapja. Szerk. Gerő Mór; IV. évf. Nyomt. az Európa. Havonként 3-szor. Ára 16 kor.

Herkules. Testgyakorlási közlöny.

Szerk. Porzolt Jenő és Porzolt Kálmán. XVII. évf. Megjelen havonként kétszer. Nyomt. Nagy Sándor. Ára 8 kor.

A Hitel. Szerk. és kiadó Kálnoki Henrik. II. évf. Nyomt. Pallas. Ára 12 kor.

Hiteles Merkur. Szerk. Hecht S.; kiadó és tulajd. Hecht-bankház. VII. évf. Havonként 2-er. Nyomt. Spitzer Márk. Ára 2 kor.

Hivatalos Értesítő. Kiadja a cs. kir. szab. Kassa-oderbergi vasút. III. évf. Nyomt. a Pesti könyvny. r. t.

Hivatalos Közlöny. Kiadja a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium. VIII. évf. Havonként 2-szer. Ára 5 kor.

Hivatalos Vásárcsarnok Értesítő. Szerk. Szabó Ferencz; kiadja: Budapest székes fővárosi közönsége. III. évf. Hetenként 2-szer. Nyomt. a székvárosi házi ny. Ára 8 kor.

Honi ipar. Főszerk. Lord Albert; fel. szerk. Sugár Ottó. Nyomt. Hornyánszky Viktor. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 10 kor.

Igazság. Szerk. Por Jenő és Hamu Béla. Nyomt. Kosmos. I. évf. Ára 20 kor.

Ipar- és Kereskedelmi Közlöny. Szerk. ifj. Kápolnai P. Nyomt. Márkus Samu. XV. ? évf. Ára 12 kor.

Irodalmi Tájékoztató. Szerk. és kiadja Róna Béla. Nyomt. Neuwald Illés. IV. évf. Hav. 2-szer. Ára 4 kor.

Italmérők és Itálárusok Közölnye. Főszerk. Drahotuszký Rezső. III. évf. Nyomt. Révai és Salamon. Havonként 2-er. Ára 6 kor.

Jegyesek Lapja. Kiadja Békesi József. Nyomt. Gelléri és Székely. I. évf. Ára 80 kor.

A Jog. Szerk. és kiadják dr. Révai Lajos és dr. Stiller Mór. Nyomt. a Pallas. XIX. évf. Ára 12 kor.

Jogtudományi Közlöny. Főszerk. dr. Dárday Sándor, fel. szerk. dr. Fayer László, kiadó-tulajd. a Franklin-Társulat XXXV. evf. »Curiai Határozatok« mellék-lappal. Ára 12 kor.

Jövők. A budapesti pinczerek . . . egyesületének közlönye. Szerk. Aczél Miksa. Nyomt. Neuwald Illés. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 10 kor.

Katonai Lapok. Szerk. Cerri Gyula; kiadó Várnai F. nyomdász. XV. évf. Havonként 3-szor. Ára 16 kor.

Kávésipar Szakközlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Wagner József. Nyomt. Buschmann F. XIII. évf. Havonként két-szer. Ára 12 kor.

Kereskedelmi Múzeum. (Konzuli Közlemények.) Tulajd.-kiadó a m. kir. kereskedelmi múzeum. Nyomt. Márkus Samu. XII. évf. Hetenként 3-szor.

A Kert. Szerk. és tulajd. Mauthner Ödön. Nyomt. a Kosmos. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 6 kor.

Kincsem Sportlap. Szerk. Pálmai Henrik és Gálos Kálmán. VIII. évf. Nyomt. Werbóczy ny. Ára 16 kor. (Meggzúnt.)

Kis- és Középkereskedők Lapja. Fel. szerk. Forrai Soma, hely. szerk. Mezőfi Vilmos. II. évf. Hav. 2-szer. Nyomt. Sz.-Gellért ny. Ára 8 kor.

Kitartás. Vasutasok sat. hetilapja. Szerk. Luby Gyula. II. évf. Nyomt. Buschmann F. Ára 24 kor.

Közműves. Szerk. és kiadó-tulajd. Söröli József. Nyomt. Fried és Krakauer. I. évf. Hav. 2-er. Ára 1 kor. 60 fill.

Könyvkötők Lapja. Szerk. és kiadó: Schneller Ödön. Nyomt. Országos közp. községi ny. Hav. 2-szer. I. évf. Ára 5 kor. 20 fill.

Körösvénytár. Kiadja a déli vas-pálya-társaság, szerk. Salgó Henrik. II. évf. Nyomt. Pesti könyvny. r. t.

Közegészségügyi Kalauz. Szerk. dr. Jutassy József, tulajd. dr. Lőrinczy Ferencz özv. Havonként 3-or. Nyomt. Pátria. XXII. évf. Ára 12 kor.

Közélelmezés. Mészárosok és hentesek közlönye. Szerk. Aczél Endre. Nyomt. Hornyánszky Viktor. II. évf.

Közgazdaság. Szerk. és kiadják dr. Galánthai Nagy Sándor és Gáspár I. Imre; társszerk. Éber Antal. Nyomt. Franklin-társulat. I. évf. Ára 20 kor.

Közgazdasági Híradó. Főszerk. N. Bonis István; fel. szerk. V. Olaszi Lajos; kiadó-tulajd. Károlyi György nyomdász. II. évf. Ára 12 kor.

Központi Értesítő. Kiadja a kereskedelmi m. k. ministerium; szerk. Lakatos Aladár. Nyomt. a Pátria. XXV. évf. Hetenként kétszer, évenként mintegy 250 iv. Ára helyben 16 kor.; vidéken 20 kor.

Községi Közlöny. Szerk. és kiadó dr. Lipsey Ádám. Nyomt. az Országos központi községi ny. r. t. XXII. évf. Ára 12 kor.

Községi Tüzrendészet és Tüzoltás. Szerk. és kiadó Breuer Szilárd. Nyomt. Márkus Samu. I. évf. Ára 5 kor.

Köztelek. Főszerk. és a kiadásért felelős Forster Géza; szerk. Szilassy Zoltán; társszerk. Buday Barna. Az orsz.

magyar gazdasági egyesület tulajdona. Nyomt. a Pátria. X. évf. Hetenként kétszer. Ára 20 kor.

Kritikai Lapok. Szerk. és kiadó-tulajd. Osinger János. Nyomt. Szent-Gellert ny. I. évf. Ára 16 kor.

Lakatosok Lapja. Szerk. és lap-tulajd. Pap Tamás. Nyomt. Belvárosi ny. IV. évf. Havonként 2-er. Ára 10 kor.

Magántisztviselők Lapja. Szerk. Kreutzer Lipót és Bálint Dezső. Nyomt. Gelléri és Székely. VI. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Magyar Agyagipar. Szerk. Vágó József; lap-tulajd. Linzenpolz és Doufrain. II. évf. Nyomt. Bichler I. Ára 8 kor.

Magyar Biztosítási Hírlap. Szerk. Havass Zsigmond. Nyomt. Löbl Dávid és fia. V. évf. Havonként. 2-er. Ára 10 korona.

Magyar Biztosító. Szerk. Berényi Imre. Nyomt. Fuchs Samu és társa. III. évf. Ára 12 kor.

Magyar Bőripar. Főszerk. és kiadó-tulajd. Leitersdorfer Lipót; szerk. Wiesel Károly. VII. évf. Havonként 3-szor. Hungaria nyomda. Ára 12 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Czipész-Ujság. Szerk. Szenes Izidor. Nyomt. Fritz Armin. IX. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Magyar Czukoripar. Szerk. és kiadó dr. Telbisz János. Nyomt. Buschmann F. IX. évf. Havonként 3-szor. Ára 12 kor. (Magyar s német szöveggel.)

Magyar Czukrárszok Lapja. Szerk. Prindl Ede. Nyomt. a Szent-Gellért ny. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 8 kor.

Magyar Dohány-Ujság. Szerk. és kiadó-tulajd. Daróczi Vilmos. Nyomt. Márkus Samu. XVII. évf. Megjelenik minden hó 1-én és 16-án. Ára 12 kor.

Magyar Építő. Szerk. Halmi F. Károly; lap-tulajdonos: A budapesti közművesek nemzeti egyesülete. II. évf. Nyomt. Pátria. Ára munkásoknak 6 kor., nem munkásoknak 10 kor.

Magyar Fakeskedő. Szerk. és kiadó tulajd. Székely Ignác. VII. évf. Havonk. 2-szer. Fővárosi nyomda. Ára 14 kor.

Magyar Fém- és Gépipar. Szerk. és kiadó-tulajd. Fekete Adolf. Nyomt. Wellesz és Krammer. XI. évf. Havonként kétszer. Ára 12 kor.

Magyar Gazdák Lapja. Szerk. Szabó Ferencz; lap-tulajd. dr. Ecséry Lajos.

VII. évf. Nyomt. Hornyánszky Viktor. Ára 16 kor.

Magyar Hajózás. Szerk. és kiadja Gonda Béla. Nyomt. Feldmann Mór. III. évf. Havonként 2-er. Ára 12 kor.

Magyar Ipar. »Iparügyek« Szerk. Gelléri Mór; Nyomt. Neumayer Ede. XIV. évf. Ára 12 kor.

Magyar Iparoktatás. Az Országos iparoktatási tanács hivatalos közlönye. Szerk. Sztéryny József. Nyomt. Korvin testvérek. IV. évf. Havonként 2-er. (jul. és aug. kivételével.) Ára 10 kor.

Magyar Jogász. Szerk. és kiadó-tulajdonosok dr. Horváth Gyula és dr. Ödöfni Miksa. III. évfolyam. Nyomt. Neuwald Ilés. Ára 12 kor.

Magyar kereskedelmi Múzeum. Szerk. Sasvári Armin; kiadja a Magyar kereskedelmi Múzeum igazgatósága. Nyomt. Légrady testvérek. X. évf. Ára ?

Magyar Kereskedő. Szerk. és kiadó-tulajd. Székely Ignác. IV. évf. Nyomt. Révai és Salamon. Hav. 2-szer. Ára 8 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Kereskedők Lapja. Szerk. Kormos Alfréd. Nyomt. a fővárosi ny. XX. évf. Ára 8 kor.

Magyar Királyi Adóhivatalok Lapja. Pénzügyvizgatás. Szerk. és kiadja Dr. Exner Kornél. Nyomt. Márkus Samu. X. évf. Havonként kétszer. Ára 8 kor.

Magyar Királyi Allamvasutak Hivatalos Lapja. Kiadja a magyar kir. államvasutak igazgatósága. Nyomt. Rigler József Ede. XIV. évf. Havonként 4—5 szám. Hivatalból küldetik.

A Magyar Királyi Posta és Távirtda Rendeleték-Tára. Kiadja a kereskedelemügyi miniszterium. Nyomt. Hornyánszky Viktor. XXXIV. évf. A postai és távirtdai hivataloknak ingyen küldetik.

Magyar Közigazgatás. Szerkesztő és kiadó-tulajd. Boncza Miklós. Nyomt. a Pallás. XVIII. évf. Ára 16 kor.

Magyar Közlekedés. Szerk. Hunyady Ferenc és Rendes Zsigmond; kiadja a lap kiadó-vállalata. Nyomt. Schmelcz és Schillinger. VII. évf. Havonként 3-szor. Ára 10 kor.

Magyar Közlöny. Szerk. Virág Gyula. Nyomt. Schlesinger és Kleinberger. VIII. évf. Havonként 3-or. Ára 20 korona.

A M. Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője. Szerk. Mihályfi József;

kiadja a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet. XIX. évf. Az egyesület tagjainak minden utánfizetés nélkül küldetik. Nyomt. a »Patria.«

Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének Üzleti Értesítője. Szerk. fel. Vidats Elemér. Nyomt. Hornyánszky Viktor. VII. évf. Havonként 2-er. A tagok ingyen kapják.

Magyar Műkertészek és Kertészgazdák Országos Szakközlönye. (Szeged.) Szerk. Mayer Miklós; laptulajdonosok a magyar műkertészek. Nyomt. Schulhof Károly. IX. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Magyar Nemzetgazda. Szerkesztő és kiadó-tulajdonosok Mende Bódog. Nyomt. a Franklin-társulat. XVII. évf. Ára 20 kor.

Magyar Órárok Szaklapja. Szerk. Révész Béla; kiadja a Magyarországi órásszegédek szakegylete. II. évf. Nyomt. a belvárosi kny. Havonként 2-szer. Ára nem tagoknak 8 kor.

Magyar Orvosi Revue. Szerk. dr. Mahler Gyula és Bodon Károly. Nyomt. Posner Károly Lajos és fia; kiadja Franke Pál. IV. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor.

Magyar Pénzügy. Szerk. Kormos Alfréd. Nyomt. a fővárosi ny. XX. évf. Ára a »M. Kereskedelmi Múzeum és Hiteles Sorsolási Értesítő«-vel 20 kor.

Magyar Pénzügyőr. Szerk. Iklódy Győző. Nyomt. Stephaneum ny. XI. évf. Ára 12 kor.

Magyar Sportlap. Szerk. Horváth József és Magyar Elek; kiadó-tulajd. a Magyar Sportlap kiadó vállalat. Nyomt. Eckstein Bernát és fia. Havonként 3-szor. VII. évf. Ára 20 kor.

Magyar Sportsmann. Szerk. Zala Ernő és Schönberger Béla. I. évf. Nyomt. Hunnia. Hetenk. 4-er. Ára 4 kor. (Megszűnt.)

Magyar Szesztermelő. Kiadásért és szerkesztésért felelős Rubinek Gyula; Nyomt. a »Patria.« Havonként 2-er. III. évf. Ára 10 kor.

Magyar Szinpad. Szerk. tulajd. Márkus József. II. évf. Naponként. Nyomt. a Fővárosi ny. Ára 14 kor.

Magyar Termény-Statistika. Szerk. és kiadó Aczél Géza és Szalai Béla. II. évf. Het. 3-szor. Nyomt. Neumayer Ede. Ára 80 kor.

Magyar Turf. Lóversenyujtság. Szerk. Ószi Kornél. Minden lóverseny előtt való napon. I. évf. Nyomt. Fritz Ármin. Ára 12 kor.

Magyar Utazó Kereskedő. Szerk. Kabos Ede; kiadja a magyarországi utazók egyesülete. Nyomt. a pesti Lloyd-társulat ny. X. évf. Havonként kétszer. Ára 8 kor.

Magyar Üvegipar. Szerk. ifj. Garai Károly. I. évf. Nyomt. az Athenaeum. Hav. 2-er. Ára 16 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Vas- és Gépujság. Szerk. és tulajd. Nagel J. Nyomt. a pesti könyvnyomda r. t. XVIII. évf. Havonként 3-szor. Ára 16 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Vaskereskedő. Szerk. Biró Ármin; főszerk. és laptulajd. Krausz Zsigmond. I. évf. Nyomt. az Országos központi községi ny. r. t. Ára 16 kor.

Magyar Vendéglős- és Kávésipar. Főszerk. dr. Solti Ödön, Barta Béla, F. Kiss Lajos, fel. szerk. F. Kiss Lajos. II. évf. Nyomt. Pátria. Ára 12 kor.

Mauthner Utmutatója. Szerk. és kiadó Mauthner Ödön magkereskedő. I. évf. Nyomt. az Athenaeum.

Mercur. Hiteles sorsolási tudósító. Szerk. Berger Mór. Nyomt. a Hungaria társaság. XXV. évf. Minden húzás után magyar és német szöveggel. Ára 4 kor. Ugyanezen szöveggel:

Magyar Mercur.

Budapesti Mercur.

Fővárosi Mercur.

Magyar Fővárosi Mercur.

Sorsolási Mercur.

Tőzsdei Mercur.

Uj Mercur.

Pénzügyi Mercur.

Pesti Mercur.

Mészárosok és Hentesek Lapja.

Lapvezető: Komáromi Sándor; szerk. Sas (Schatz) Ármin. VIII. évf. Nyomt. Révai és Salamon. Ára 12 kor.

Mezőgazdasági Alkalmazottak Lapja. Szerk. Degré Hugó. I. évf. Nyomt. Hunnia. Ára 6 kor.

A Mi Zászlónk. A magyar demokrata munkáspárt közlönye. Szerk. Szikora Zoltán. Nyom. Weissenberg. X. évf. Ára 6 kor.

Molnárok Lapja. Az »Országos Molnár-Egyesület Hivatalos Közlönye.« Szerk. és laptulajd. Jutassy Ödön. Nyomt. a Pátria. VII. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Műcsarnok. Az országos magyar képzőművészeti társulat lapja. Szerk. Ambrozovics Dezső. Nyomt. a Budapesti

Hirlap ny. III. évf. A társulat tagjai ingyen kapják.

Műszaki Hetilap. (Ezelőtt Gazdasági Mérnök.) Szerk. és kiadó-tulajd. Gonda Béla; Nyomt. Feldmann Mór. XXIV. évf. Ára 24 kor.

Művészet. Szerk. Cs. Szabó Kálmán. I. évf. Hav. 2-szer. Nyomt. Pesti kny. r. t. Ára 16 kor.

Művészvilág. Szerkesztő Rudnai Győző. II. évf. Ára 16 kor.

Nemzetgazdasági Szemle. Szerk. Katona Béla. II. évf. Nyomt. a Werbőczy ny. Hav. 3-szor. Ára 20 kor.

Nemzeti Merkur. Kiadja Redlich Dávid váltótüzlete. XI. évf. Nyomt. Kaufmann József. Minden húzás után. Ára 2 kor.

Nemzeti Szemle. A Nemzeti Szövetség értesítője. Szerk. Déri Gyula; kiadó-tulajd. Leidenfrost J. Nyomt. Markovits és Gaiai. III. évf. Havonként 2-er. Ára 16 kor.

Nemzetközi Fürdő-Lapok. Szerk. Elek Hugó, kiadó: Eckstein Bernát és fia nyomd. V. évf. Havonként 3-szor. Ára 12 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Néplap. Gazdasági heti közlöny. Szerk. István gazda. VII. évf. Nyomt. Franklin-társulat. Ára 3 kor.

Népszava. A magyarországi általános munkáspárt központi közlönye. Szerk. Kardos J., kiadó-tulajd. Faragó K. Nyomt. Neumayer Ede. XXIV. évf. Hetenk. 3-szor. Ára 8 kor. 80 fillér.

Országos kereskedelem, ipar és pénzügy. Szerk. Pallay Mihály. Nyomt. Hunnia. Korvin testvérek. III. évf. Ára 16 kor.

Országos Központi Hitelszövetkezeti Értesítő. Szerk. dr. Baross Lajos. II. évf. Nyomt. az Athenaeum. Hav. 2-szer. Ingyen.

Orvosi Hetilap. Szerk. és kiadó-tulajd. Hőgyes Endre és Székely Ágoston. XLIV. évf. Pesti Lloyd-társulat nyomd. Ára 20 kor.

Orvosi Heti-Szemle. Szerk. és kiadó tulajd. dr. Flesch Nándor. XXVIII. évf. Nyomt. a Pallas. Ára 16 kor.

Pannonia. A fővárosi váltótüzlet-társaság sorsolási tudósítója. Szerk. Adler Gyula. Nyomt. Korvin testv. XVI. évf. Havonként 2—3-szor. Ára 2 kor.

Papir. Szerk. és kiadják Landau József és Barta Lajos. II. évf. Nyomt. Pátria. Hav. 2-szer.

Pénzügyi Hirlap. Szerk. és kiadja Lendvay Sándor. VII. évf. Nyomt. Pátria. Havonként kétszer. Ára 3 kor.

Pénzügyi Közlöny. Kiadja a m. kir. pénzügyminiszterium. XXVII. évf. Havonként többször. Ára 4 kor. Nyomt. a m. kir. államnyomda.

Pénzügyi Ujság. Szerk. Parlaghy Vilmos; laptulajd. a Pénzügyi Ujság kiadó-vállalata. Nyomt. Schlesinger és Kleinberger. V. évf. Havonként 2-er. Ára 3 kor.

A Pinczér. Szerk. Braun Sándor. II. évf. Nyomt. Neuwald Illés. Ára 6 kor.

Polytechnikai Szemle. Szerk. Wolf Sándor és társai; kiadó Szerényi Bertalan. Nyomt. Fővárosi nyomda. V. évf. Havonként 3-szor. Ára 16 kor.

Posta-Közlöny. Szerk. Jancsó Dezső; kiadó-tulajd. Böszörményi Ilona. Nyomt. Buschmann F. XXXIV. évf. Havonként háromszor. Ára 10 kor.

Rejtelmes Világ. Főszerk. báró Mikos János; szerk. Siráki Ferencz. IV. évf. Nyomt. Szent-Gellért ny. Havonként 2-er. Ára 12 kor.

Rendeleti Közlöny A magyar királyi honvédség számára. Személyi ügyek. Szabályrendeletek. Nyomt. Pallas. XXVI. évf. Megjelen havonként 2—3 szám.

Rendőri Lapok. Kiadó-tulajd. Mezei Sándor; szerk. Guthi Imre. VII. évf. Nyomt. Légrády testv. Ára 14 kor.

Siketnéma-Világ. Szerk. és kiadó-tulajd. Aba Péter. I. évf. Nyomt. Stephaneum. Hav. 2-er. Ára 20 kor.

Sorsolási Ellenőr. Szerk. Kaufmann Richard. II. évf. Nyomt. Schlesinger és Kleinberger. Hav. 2-szer. Ára 3 kor.

Sorsolási Hungaria. Szerk. és tulajd. ifj. Schön Armin. XIV. évf. Nyomt. Hunnia. Hav. 2-szer. Ára 3 kor.

Sorsolási Közlöny. Kiadó-tulajdonos Beimel Lajos. Nyomt. Kaufmann József. XIV. évf. Minden huzás után. Ára 2 kor.

Sorsolási Tudósító. Szerk. és kiadja Aradi Rezső. Nyomt. Hunnia. XXX. évf. Minden huzás után magyar és német szöveggel. Havonként 2-szer. Ára 3 kor.

Ügyvezető szöveggel:

Fortuna.

Kis Mercur.

Hiteles Sorsolási Értesítő.

Fővárosi Tőzsde Szemle.

Hungaria.

Hermes.

Nyeremény.

Phónix.

Telegraph.

Uj Magyar Mercur.

Sportélet. Szerk. Őszi Kornél. Nyomt. a Kosmos. V. évf. Ára 16 kor.

Sport-Ujság. Szerk. Zala Ernő. I. évf. Nyomt. Hunnia. Minden versenynap előtti napon, egy szám 8 fillér.

Sport-Világ. Szerk. és kiadja a »Sport-Világ társaság«; képviseli Szer Károly. Nyomt. a pesti Lloyd-társaság. VII. évf. Ára 8 kor.

Statisztikai Heti Kimutatás. Szerk. Kőrösi József; kiadja a fővárosi stat. hivatal. Nyomt. a pesti könyvny. r. t. XXVIII. évf. Ára 6 kor.

Szabadalmi Közlöny. Szerk. Frecskay János. Nyomt. a Pallas. V. évf. Ára 20 kor.

Szabadság. Szerk. Szikora Zoltán. V. évf. Nyomt. Pátria. Hav. 2-szer. Ára 8 kor.

Szárnyasaink. Szerk. Parthay Géza. Az országos baromfitenyésztési központ hivatalos közlönye. Nyomt. a fővárosi ny. XV. évf. Havonként kétszer. Ára 8 kor.

Színészek Lapja. Szerk. Mészáros Kálmán; kiadja a magyar színész-egyesület központi igazgató tanácsa. Nyomt. Löblövitcz Zsigmond. XVIII. évf. Minden 10 napban. Ára 8 kor.

Színészeti Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Réthy L. Pál, hely. szerk. Radó Pál. Nyomt. Müller Károly. XI. évf. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Színház és Zene. Szerk. Ilosvai Hugó. II. évf. Havonk. 3-szor. Nyomt. Belvárosi ny. Ára 8 kor.

Színházi Lapok. Szerk. Forrai Soma. Nyomt. Szent Gellért ny. IV. évf. Naponként. Ára 36 kor.

Szövetkezés. Szerk. Bernáth István. XII. évf. Hav. 2-szer. Nyomt. Stephaneum. Ára 4 kor.

Szövetkezeti Szemle. Szerk. és laptulajd. Wechsler Gyula. IV. évf. Havonként kétszer. Nyomt. Schmelcz és Schillinger. Ára 16 kor.

Takarékpénztári Közlöny. Szerk-tulajd. Wechsler Gyula. II. évf. Nyomt. Schmelcz és Schillinger. Hav. 2-szer. Ára 16 kor.

Társulati Értesítő. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Gyürky Ödön. Nyomt. Buschmann F. IX. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 korona.

Technologiai Lapok. Szerk. Tá-

borsky Ottó. Kiadja és nyomt. Kertész József. XII. évf. Havonként kétszer. Ára 16 kor.

Telekkönyvi Tanácsadó. Szerk. és kiadó-tulajd. Bereghy Endre. II. évf. Nyomt. Wesselényi Géza. Havonként 3-szor. Ára 6 kor.

A Természet, állattani és vadászati folyóirat. Szerk. Dr. Lendl Adolf és csikszentsimoni és ernyesi Lakatos Károly. IV. évf. Havonként 2-er. Nyomt. Markovits és Garai. Ára 6 kor.

Törvénytörvénykezési és Rendőri Ujság. Szerk. dr. Guthi Soma; kiadó az Apolló kiadó r. t. II. évf. Nyom. Athenaeum. Ára 16 kor.

Turf-Világ. Szerk. Salamon Endre; laptulajdonosok: Schwendenrein Alajos és Salamon Endre. I. évf. Nyomt. Franklin-társulat. Hav. 2-szer. Ára 16 kor.

Tűzrendészeti Felügyelő. Szerk. Lukáts Gyula. II. évf. Hav. 2-szer. Nyomt. Nagel István. Ára 4 kor.

Typographia. Szerk. és kiadó Lipp Károly. Nyomt. a Gutenberg ny. XXXII. évf. Egyes szám 30 fillér. (»Gutenberg« német melléklettel.) Nyomt. Krausz S. és t.

Uj Auróra. Szerk. és kiadja Grósz Samu. II. évf. Nyomt. Neuwald Illés. Havonk. 2-szer. Díjtalanul küldetik.

Uj Világosság. Szerk. Török János Ernő és Szentmiklósy Imre. I. évf. Nyomt. Fuchs Samu és társa. Ára 5 kor.

Unio. Szerk. Tagányi Árpád. A sütők, cukrászok és mézeskalácsok ipartestülete hivatalos szakközlönye. Nyomt. Hunyadi ny. V. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Unio. Sorsolási hirlap, kiadja Beifeld József váltóüzlete. XIX. évf. Nyomt. Kaufmann József. Hav. 2-szer. Ára 3 kor.

Ügyvédek Lapja. Szerk. dr. Wolf Vilmos és dr. Löwy Gábor. Nyomt. Márkus Samu. XVII. évf. Ára 12 kor.

Vadászat és Allatvilág. Szerk. Parthay Géza. I. évf. Nyomt. Hornyánszky Viktor. Hav. 2-szer. Ára 8 kor.

Vadász és Verseny-Lap. Főszerk. és kiadó-tulajd. Sárkány János Ferencz; fel. szerk. Ferdinandy Béla. XLIV. évf. Nyomt. a Pallas. Ára 24 kor.

Vadász-Lap. Szerk. Egerváry Gyula; kiadó-tulajd. Sárkány János Ferencz és Egerváry Gyula. Nyomt. a Pallas. Minden hó 5, 15 és 25-én. XXI. évf. Ára 12 kor.

Vállalkozók Közlönye. Szerk.

Komor Marczell; kiadó-tulajd. Várnai F. nyomdász. VI. évf. Ára 12 kor.

Vállalkozók Lapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Lakatos Lajos; kiadó tulajd. Lakatos L. és Salzer I. Nyomt. a belvárosi ny. XXI. évf. Ára 12 kor.

Vas-és Fém munkások Szaklapja. Szerk. és laptulajd. Teszársz Károly. Nyomt. Neumayer Ede. VIII. évf. Havonként kétszer. Ára 2 kor. 40 fill.

Vasut. Szerk. és laptulajd. Keleti Lajos. Nyomt. Minerva. III. évf. Ára 16 kor.

Vasuti és Hajózási Hetilap. Szerk. dr. Szabolcsy Antal. II. évf. Nyomt. Hornyánszky Viktor. Ára 16 kor.

Vasuti és Közlekedési Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Heltai Ferencz. Nyomt. a Pesti kny. r. t. XXXI. évf. Hetenként 3-szor. Ára 24 kor.

Vasuti Lapok. Szerk. Biró Lajos. III. évf. Nyomt. Árpád ny. Hav. 3-szor. Ára 10 kor.

A Vendéglős. Szerk. és kiadó-tulajd. Wagner József. Nyomt. Buschmann F. XI. évf. Havonként 2-szer. Ára 12 kor.

Vendéglősök Lapja. Szerk. tulajd. Ihász György. Nyomt. Wesselényi Géza. XVI. évf. Hav. 2-szer. Ára 12 kor.

Veterinarius. Szerk. dr. Hutyra Ferencz és dr. Rátz István. Nyomt. a Pátria. XXIII. évf. Havonként 2-er. Társ. tagok kapják.

Vízügyi és Hajózási Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Nautilus. Nyomt. az Athenaeum. X. évf. Ára 16 korona.

Zenelap. Szerk. és kiadó-tulajd. Sághegyi József; társszerk. Langer Viktor. Nyomt. Szent Gellért ny. XIV. évf. Havonként 3-or (jul. és aug. kivételével). Ára 8 kor.

Zenéló Magyarországon. Szerk. és kiadó Klökner Ede. Nyomt. Kunosy Vilmos és fia. VII. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor.

Zenevilág. Szerk. Hackl N. Lajos. II. évf. Nyomt. Pesti könyvny. r. t. Hav. 2-szer. Ára 8 kor.

Zoológiai Lapok. Szerk. Parthay Géza. III. évf. Nyomt. Hornyánszky Viktor. Havonk. 2-szer. Ára 8 kor.

VIDÉKEN.

Biharmegyei Iparosok Közlönye. (Nagyvárad.) Főszerk. Weisz Gyula. fel. szerk. Lázár Vilmos; kiadó-tulajd. a szerkesztőség. Nyomt. Neuman Vilmos. I. évf. Ára 6 kor. (Még szünet.)

Borsodi Gazda. (Miskolcz.) Szerk. és kiadók: Vértessy Tivadar és Sugár Ignác. Nyomt. Klein és Ludvig. I. évf. Ára 4 kor.

Debreczeni Gazdasági Lapok. (Debreczen.) Fel. szerk. ifj. Sporzon Pál; szerk. Rácz Lajos. II. évf. Havonként 2-szer. Nyomt. a városi ny. Ára 4 kor.

Délkeleti Fürdőlapok. (Oravicza.) Szerk.-tulajd. Frank Gusztáv. Nyomt. Wunder Károly. Megjelenik jun.—szept. I. évf. Ára 2 kor. 40 fill.

Délvidéki Sport. (Temesvár.) Szerk. Neuhausz Ernő és Osztie Andor. Nyomt. Csendes Jakab. III. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor.

Délvidéki Ügyvédek Lapja. (Temesvár.) Szerk. Korniss Géza; tulajd.-kiadó a kamara. Nyomt. Csendes Jakab. I. évf. Ára 10 kor.

Dunántúli Közgazdasági Szemle. (Veszprém.) Szerk. és kiadó-tulajd. Paur Ödön. Nyomt. Köves és Boros. I. évf. Ára 12 kor.

Erdélyi Gazda. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadó Tokaji László; társszerk. Jakab László; segédszerk.: Éber Ernő; kiadja az Erdélyi gazdasági egylet. XXXII. évf. Nyomt. Gámán János. Ára 12 kor.

Erdészeti Ujság. (Szászsebes.) Szerk. és kiadó-tulajd. Podhradszky Emil. Nyomt. Stegmann János. IV. évf. Ára 8 kor.

Földmivelő. (Hódmezővásárhely.) Szerk. Szathmári Péter, kiadja: Mucsi Lajos. I. évf. Nyomt. Engel Lajos. Ára 4 kor. 40 fill.

Gyakorlati Mezőgazda. (Kassa.) Főszerk. és tulajd. Kovácsy Géza; fel. szerk. Gerlóczy Géza. XXV. évf. Nyomt. Vitéz A. Hav. 2-szer. Ára 8 kor.

Hölgyek Lapja. (Sopron.) Főszerk.-tulajd. Stettnerné. Nyomt. Török és Kremszner. I. évf. Hav. 3-szor. Ára 8 kor.

Időjárás Naptár. Magyarország számára. (O-Széplak.) Kiadja a nyittravölgyi gazdasági egylet agrármeteorologiai observatoriuma. Nyomt. a Kohn-féle ny. Rózsahegyén. XVII. évf. Ára 8 kor.

Ipar és Kereskedelem. (Szeged.) Szerk. Gallovich Jenő. Nyomt. Várnai L. I. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 kor.

Iparosok Közlönye. (Kolozsvár.) Főszerk. dr. Várady Antal, fel. szerk. Csokonai Vitéz Mihály; kiadja 20 tagú felügyelő bizottság. I. évf. Nyomt. Gombos Ferencz.

Jövönk. (Arad.) Szerk. és kiadó: Edvi Illés László. Nyomt. Gyulai István. IV. évf. Havonként 2-er. Ára 8 kor.

Kecskeméti Jogakadémiai Lapok. (Kecskemét.) Szerk. Paál Árpád. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 6 kor.

Kerékpár-Sport. (Pécs.) Szerk. és tulajd. Bolgár Tivadar. VII. évf. Nyomt. Weiss F. és S. Nagy-Kanizsán. Havonként 3-szor. Ára 8 kor.

Kézműiparosok Lapja. (Szeged.) Szerk. Bozso János. Nyomt. Engel Lajos. I. évf. Ára 8 kor.

Kiskereskedők Lapja. (Nagyvárad.) Szerk. Adorján Ármán. Nyomt. Neumann Vilmos. I. évf.

Kis Tükör. (Kolozsvár.) Képes csatládi hetilap. Szerk. és kiadó-tulajd. Kecskeméthy István. Nyomt. Gombos Ferencz. VIII. évf. Ára 4 kor.

Közgazdasági Közlemények. (Besztercebánya.) Szerk. dr. Holesch István; kiadja a besztercebányai kereskedelmi és iparkamara. IV. évf. Havonként 3-or. Nyomt. Hungaria. Ára ?

Közvetítő Közlöny. (Szabadka.) Szerk. Borsody Imre. Nyomt. Hirth Lipót és társa. Hav. 2-szer. I. évf. Ára 8 kor.

Magyar Földmivelő. (Szatmár.) Szerk. és kiadó-tulajd. Bodnár Gáspár. Nyomt. Morvai János. III. évf. Ára 4 kor.

Magyar Sportélet. (Arad.) Szerk. Losonczy Zoltán és Kormos Sándor. I. évf. Hav. 3-szor. Ára 8 kor. (Meggzúnt).

A Mi Ujságunk. (Szombathely.) Szerk. Kelemen Lajos. I. évf. Nyomt. Egyházm. ny. Ára 10 kor.

Népakarat. (Veszprém.) Szerk. Takács Szilveszter. Nyomt. a Vörösmarty ny. III. évf. Ára 8 kor.

A Nyittravölgyi Gazdasági Egylet Közlönye. (Nyitra.) Szerk. báró Friesenhof Gergely. Nyomt. az egyesület. XXV. évf. Havonként kétszer. Ára 6 kor.

Segédjegyzők Lapja. (Bács-Petrovosello.) Szerk. B. Király Béla. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 6 kor.

Szegedi Jogász-Lapok. (Szeged.) Szerk. Reiniger Jakab. IX. évf. Nyomt. Endrényi Lajos. Ára 12 kor.

Színházi Lapok. (Kecskemét.) Főszerk. és laptulajd. Micsey F. György; fel. szerk. Szabados László. I. évf. Szini évad alatt naponként. Nyomt. a kecskeméti hirlapkiadó és ny. r. t. Egyes szám. ára 2 fillér.

Színházi Ujság. (Nagyvárad.) Szerk.

Márton Manó. I. évf. Nyomt. Neumann Vilmos kiadó-tulajd. Naponként.

Szőlészeti és Borászati Lap. (Kecskemét.) Szerk. és kiadó-tul. Maurer János. Nyomt. Forster, Wesselényi és társai Miskolczon. XXI. évf. Ára 8 kor.

Szövetség. (Arad.) Szerk. és kiadja Farkas Ferencz és Hatos Tivadar. I. évf. Nyomt. az Aradi ny. Ára 8 kor. (Megszünt.)

Torontáli Helyi érdekü Vasuti Körözvények Gyűjteménye. (Nagy-Becskerek.) Kiadja a torontáli helyiérdekü vasutak igazgatósága. II. évf. Nyomt. Pleitz Ferencz Pál.

Ujkori Lapok. Országos pinczér-lap. (Szeged.) Szerk. és lap-tulajd. Flór Győző; kiadó-tulajd. Schild Adolf. III. évf. Nyomt. Müller Károly. Ára 12 kor.

Városok. (Kecskemét.) Szerk. Sándor István; kiadó Szilády László nyomdász. I. évf. Hav. 2-szer. Ára 8 kor.

Vasuti Folyóirat. (Miskolcz.) Szerk. és kiadó: Gedeon András. Nyomt. Forster, Klein és Ludwig. III. évf. Havonként 3-szor. Ára 14 kor.

Összesen 276.

VIII. VIDÉKI LAPOK

(nem politikai tartalommal.)

Abauj-Szántó és Vidéke. (Abauj-Szántó.) Szerk. és nyomt. Baksy Barna. IV. évf. Ára 8 kor.

Abony. (Abony.) Szerk. Temesközy Gerzson, kiadó-tulajdonos Szerdahelyi János nyomdász. III. évf. Ára 8 kor.

Ada-Moholi Közlöny. (Ada.) Szerk. fel. és lap-tulajd. Berger Adolf. X. évf. Nyomt. Berger L. Ára helyben 8 kor., vidékre 10 kor.

Alföldi Közlöny. (Kecskemét.) Szerk. dr. Aczél Sándor. Nyomt. Ottlinger Kálmán Nagy-Körösön. Hetenként 2-er. Ára 12 kor.

Alsó-Baranya. (Dárda.) Szerk. Pető Lajos. Nyomt. Markovits és Garai Budapestén. I. évf. Ára 8 kor.

Alsó-Lendvai Hiradó. (Alsó-Lendva.) Szerk.-tulajd. és kiadó Andor Pál. V. évf. Nyomt. Balkányi Ernő. Ára 8 kor.

Aradi Hiradó. (Arad.) Szerk. és lap-tulajd. Cs. Endes Dániel. VII. évfolyam. Nyomt. Aradi ny. r. t. Ára 8 kor.

Aradmegyei Hirlap. (Borosjenő.) Szerk. dr. Mérő Samu. Nyomt. Ungar J. I. évf. Ára 8 kor.

Aranyos-Vidék. (Torda.) Szerk. Nagy Albert; kiadó-tulajd. Nagy Olivér és társai X. évf. Nyomt. Füssy és Sztupjár. Ára 8 kor.

Árvamegyei Hirlap. (Alsó-Kubin.) Szerk. és kiadó Trnkócy József nyomdász. XIII. évf. Ára 8 kor.

Aszód és Vidéke. (Aszód.) Szerk. Nyíry Lajos. Nyomt. a m. kir. javító-intézet nyomd. I. évf. Ára 12 kor.

Bácskai Ujság. (Apatin.) Szerk. és kiadó-nyomdász Szavadhll József. V. évf. (Magyar és német). Ára 6 kor.

Bács-Kulai Hirlap. (Kula.) Szerk. és kiadó-tulajd. Berkovits Márk nyomdász. IV. évf. Ára 8 kor.

Bács-Szent-Tamási Hiradó. (Szent-Tamás.) Szerk. és kiadó-tulajd. Kecskés Sándor. Nyomt. a »Szenttamási könyvny.« I. évf. Ára 8 kor.

Bács-Topolyai Hirlap. (B.-Topolya.) Szerk. dr. Fárnek Dezső; kiadó-tulajd. Wilhelm Miksa nyomdász. V. évf. Ára 8 kor.

Bajai Hirlap. (Baja.) Szerk. és lap-tulajd. dr. Lemberger Ármin; Kiadja Kazal József nyomdász. III. évf. Ára 10 korona.

Bajai Közlöny. (Baja.) Szerk. és tulajd. Erdélyi Gyula; kiadó Rajkovits Károly nyomdász. XXIII. évf. Ára 10 kor.

Balatonvidék. (Keszthely.) Szerk. Bontz József IV. évf. Nyomt. a kiadó Sujánszky József. Ára 10 kor.

Bánffy-Hunyad és Vidéke. (Bánffy-Hunyad.) Szerk. dr. Davidovich Sándor. II. évf. Nyomt. Ábrahám Mór. Ára 10 kor.

Barcs és Vidéke. (Barcs.) Szerk. és kiadó Skribanek Géza nyomdász. VI. évf. Ára 8 kor.

Bars. (Léva.) Szerk. Holló Sándor. Nyomt. Nyitrai és társa. XX. évf. Ára 10 kor.

Barsi Ellenőr. (Aranyos-Marót.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Bottka Győző. Nyomt. Dóczy. XII. évf. Ára 8 kor.

Bártfa és Vidéke. (Bártfa.) Szerk. Arányi Dezső; kiadó-tulajd. Blayer M. nyomdász. X. évf. Hav. 2-er Ára 8 kor.

Békés. (Gyula.) Szerk. Kohn Dávid; kiadó-tulajd. Dobay János nyomdász. XXXII. évf. Ára 10 kor.

Békésmegyei Hirlap. (Gyula.) Szerk. dr. Frankó László. Nyomt. Dobay János, II. évf. Ára 8 kor.

Bereg. (Beregszász.) Szerk. Janka

Sándor; kiadótulajd. a »Haladás« könyvnyomdája. XXVII. évf. Ára 8 kor.

Besztercebánya és Vidéke. (Besztercebánya.) Főszerk. Áldor Imre; szerk. Podhradszky Lajos; tulajd. Sonnenfeld Mór. Nyomt. a Hungaria. XIII. évf. Ára 8 korona.

Borsod. (Miskolcz.) Szerk. Miskolczy Pál; kiadó-tulajd. Forster, Klein és Ludvig. XXXIV. évf. Ára 8 kor.

Borsod-Miskolczi Közlöny. (Miskolcz.) Szerk. Sugár Ignác és dr. Kovács József. Nyomt. Forster, Klein és Ludvig. XVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Ceglédi Ujság. (Czegléd.) Szerk. dr. Molnár Albert; kiadó-tulajd. a szerkesztőbizottság. Nyomt. Nagy Elek. X. évf. Ára 6 kor.

Csikmegyei Híradó. (Csik-Szereda.) Szerk. és kiadó-tulajd. Szvoboda József nyomd. II. évf. Ára 6 kor.

Csongrádi Lap. (Csongrád.) Szerk. Éder János és Holló Adolf; kiadó-tulajd. Weisz Márk nyomdász. X. évf. Ára 8 korona.

Csongrádmegyei Hirlap. (Sentes.) Szerk. Tasnády Antal. Nyomt. Vajda Bálint. II. évf. Hetenk. 2-szer. Ára 10 korona.

Csurgó és Vidéke. (Csurgó.) Szerk. dr. Nagy Sándor és Matter János; kiadó-tulajd. Vágó Gyula nyomdász. VIII. évf. Ára 8 kor.

Czegléd. (Czegléd.) Szerk. dr. F. Halász László; kiadó-tulajd. Sebők Béla nyomdász. XVIII. évf. Ára 6 kor.

Debreczen-Nagyvárad **Értesítő.** (Debreczen.) Szerk. Nyiri Géza. LVIII. évf. Nyomt. a város könyvny. Ára 4 kor.

Délsomogy. (Szigetvár.) Szerk. dr. Névay Zoltán és Bárvarth Gyula. Nyomt. Kozáry Ede. I. évf. Ára 8 kor.

Déva és Vidéke. (Déva.) Szerk. Szentirmay Alajos; kiadó-tulajd. Kroll Gyula nyomdász. IX. évf. Ára 8 kor.

Dombóvár és Vidéke (Dombóvár.) Főszerk. Lexa Zeno, szerk. Horvát Samu; kiadja a szerkesztőség. Nyomt. a dombóvári ny. II. évf. Ára 8 kor.

Dunaföldvár és Vidéke. (Dunaföldvár.) Szerk. Pető Lajos. Nyomt. Markovits és Garai Budapesten. I. évf. Ára 8 kor.

Eperjesi Lapok. (Eperjes.) Főszerk. Horváth Ödön; fel. szerk. dr. Mikler Károly. XXV. évf. Nyomt. Kósch Árpád. Ára 10 kor.

Érsekújvár és Vidéke. (Érsekújvár.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Illényi István. XVI. évf. Nyomt. Winter Zsigmond. Ára 10 kor.

Erzsébetfalvai Hirlap. (Erzsébetfalva.) Szerk. Matkovich Aladár. Nyomt. Mártonfi László kiadó-tulajd. I. évf. Ára 8 kor.

Erzsébetfalvai Közlöny. (Erzsébetfalva.) Főszerk. és kiadó-tulajd. Erdélyi Mihály; fel. szerk. Radó Károly. V. évf. Nyomt. Feldmann Mór Budapesten. Ára 8 kor.

Esztergom és Vidéke. (Esztergom.) Szerk. Munkácsy Kálmán; kiadó-tulajd. dr. Prokopp Gyula. XXII. évf. Nyomt. Hunnia. Hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Esztergomi Közlöny. (Esztergom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Haan Rezső. Nyomt. Laiszky János. XXII. évf. Ára 8 korona.

Esztergomi Lapok. (Esztergom.) Szerk. és tulajd. Gerenday József, a »Hunnia« nyomd. IX. évf. Hetenként kétszer. Ára 12 kor.

Félegyházi Híradó. (Félegyháza.) Szerk. Berger Károly Lajos; kiadó-tul. Feuer Illés nyomdász. VI. évf. Ára 8 korona.

Félegyházi Hirlap. (Félegyháza.) Szerk. Dobák Ferencz; kiadja Vesszősi József nyomdász. Hetenként 2-er. XVIII. évf. Ára 8 kor.

Felső-Bácska. (Bács-Almás.) Szerk. Pethő Lajos. Nyomt. az aszódi m. kir. javítóintézet. I. évf. Ára 8 kor.

Felsőbánya. (Felsőbánya.) Szerk. és kiadó: Kovács Pál. Nyomt. Molnár Mihály. I. évf. Ára 4 kor.

Felsővidék. (Kassa.) Főszerk. Telekessy János; fel. szerk. Schleiminger Jenő. Nyomt. Werfer Károly. I. évf. Ára 10 kor.

Felvidék. (Besztercebánya.) Szerk. Ferenczy Ödön; kiadó-tulajd. Machold F. nyomdász. VI. évf. Ára 8 kor.

Felvidéki Híradó. (Turóc-Szent-Márton.) Szerk. Fehér János; kiadó a Magyar nyomda. XIX. évf. Ára 8 kor.

Felvidéki Ujság. (Zsolna.) Szerk. és kiadó-tulajd. Garai Lajos. Nyomt. Gansel Lipót Trencsénben. VII. évf. Ára 8 kor.

Galántha és Vidéke. (Galántha.) Szerk. Pataky Géza; kiadó-tulajd. Neufeld Samu nyomdász. V. évf. Ára 8 kor.

Garamvidéke. (Brezsnóbánya.) Szerk.

Zsemley Oszkár. Tulajd. és kiadó Kreisler József nyomdász. I. évf. Ára 8 kor.

Gödöllő és Vidéke. (Gödöllő.) Szerk. Nyiry Lajos. Nyomt. az aszódi m. kir. javítóintézet ny. II. évf. Ára 12 korona.

Gömör-Kishont. (Rimaszombat.) Szerkesztő Rábely Miklós nyomdász; XX. évf. Ára 8 kor.

Gyergyói Hirlap. (Gyergyó-Szent-Miklós.) Szerk. Kalmár Ignác; kiadó: Létz János és társa nyomdája. III. évf. Ára 8 kor.

Gyöngyösi Lapok. (Gyöngyös.) Szerk. és kiadó tulajd. Rigó Alajos. XXII. évf. Nyomt. Sima Dávid. Ára 8 kor.

Gyöngyösi Ujság. (Gyöngyös.) Szerk. és kiadó-tulajd. Dudás Adolf; IV. évf. Nyomt. Sima Dávid. Ára 10 kor.

Győri Vasárnapi Ujság. (Győr.) Szerk. és laptulajd. Malcsiner Sándor. Nyomt. Nitsmann József. I. évf. Ára 8 korona.

H.-Böszörmény és Vidéke. (H.-Böszörmény.) Szerk. Porcsalmy Gyula; kiadó-tul. Szabó Ferenczné nyomdája. X. évf. Ára 8 kor.

Halas és Vidéke. (Halas.) Szerk. dr. Hodossy Géza; kiadja Kémeri Sándor. Nyomt. Hírth Lipót és társa Szabadkán. I. évf. Het. 2-szer. Ára 8 kor.

Hatvan és Vidéke. (Hatvan.) Szerk. Nyiry Lajos. Nyomt. az aszódi m. kir. javítóintézet nyomd. I. évf. Ára 12 kor.

Hatvani Közlöny. (Hatvan.) Szerk. és kiadó-tulajd. Vadász Lajos. Nyomt. Kovács és társa Gyöngyösön. I. évf. Ára 8 kor.

Hevesmegyei Lapok. (Gyöngyös.) Szerk. kiadó-tulajd. Vadász Lajos; IX. évf. Nyomt. Kovács és társa. Ára 12 korona.

Hód-Mező-Vasárhely. (Hód-Mező-Vasárhely.) Szerk. és kiadó ifj. Szilágyi Gyula; nyomt. a hódmező-vasárhelyi nyomda- és kiadó-részvénytársaság. XXX. évf. Hetenként 2-szer. Ára 8 kor.

Honti Lapok. (Ipolyság.) Szerk. Halász Ferencz. VI. évf. Nyomt. Neumann Jakab. Ára 9 kor.

Hunyad. (Déva.) Szerk. laptulajd. Réthi Lajos; kiadó Hirsch Adolf nyomdász. XXV. évf. Ára 8 kor.

Kaposvár. (Kaposvár.) Szerk. és laptulajdonos Csondor János. XV. évf. Nyomt. Gerő Zsigmond. Hetenként 2-szer. Ára 12 kor.

Kárpáti Lapok. (Ungvár.) Szerk. Romanecz Aladár; kiadó-tulajd. Jäger Bertalan nyomdász. VI. évf. Ára 8 kor.

Kecskemét és vidéke. (Kecskemét.) Szerk. és kiadó-tulajd. Fekete Mihály. Nyomt. Tóth László. II. évf. Hav. 3-szor. Ára 3 kor. 20 fill.

Kecskeméti Napló. (Kecskemét.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Aczél Sándor és Fördös II. évf. Nyomt. Ottlinger Kálmán Nagy-Körösön. Hetenként 2-szer. Ára 12 korona.

Keszthelyi Hirlap. (Keszthely.) Szerk. dr. Lovassy Sándor; kiadó-tulajd. Mérei Ignác. Nyomt. Farkas János. XXIII. évf. Ára 10 kor.

Kisbér és Vidéke. (Kisbér.) Szerk. Döme Péter; kiadó-tulajd. Hafli Kálmán nyomdász. IX. évf. Ára 8 kor.

Kis-Czell és Vidéke. (Kis-Czell.) Szerk. Huss Gyula. Kiadja a »Vörösmarty« ny. II. évf. Ára 8 kor.

Kisjenő-Erdőhegy és Vidéke. (Kisjenő-Erdőhegy.) Szerk. és kiadó-tulajd. Gallovich Dezső. II. évf. Nyom. a Kisjenő-Erdőhegy és Vidéke könyvny. Ára 8 kor.

Kis-Küküllő. (Dicső-Szent-Márton) Szerk. Csató Gábor és Boér Elek; kiadó-tulajd. Hirsch Mór nyomdász. X. évf. Ára 8 kor.

Kispest. (Kispest.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Holbesz József. III. évf. Nyomt. Fischhof Henrik. Ára 10 kor.

Kispest-Szt-Lőrinczi Híradó. (Kispest-Szent-Lőrincz.) Szerk. Muskó Pál; kiadó-tulajd. Fischhof Henrik. I. évf. Ára 8 kor.

Kispest-Szent-Lőrinczi Lapok. (Kispest-Szent-Lőrincz.) Szerk. és kiadó Seper Kajetán. III. évf. Nyomt. Szent-Gellért ny. Budapesten. Ára 10 kor.

Kisujszállás és Vidéke. (Kisujszállás.) Szerk. dr. Pallagi Gyula; kiadó-tulajd. Szekeres József nyomdász. VIII. évf. Ára 8 kor.

Kisvárdai Lapok. (Kisvárd.) Szerk. és laptulajdonos dr. Vadász Lipót. Nyomt. Berger Ignác. XIII. évf. Ára 8 kor.

Komáromi Hirlap. (Komárom.) Főszerk.-tulajd. Dr. Kolbe Dezső; szerk. Berinkey Bálint. Nyomt. Hungaria. IV. évf. Ára 10 kor.

Komáromi Lapok. (Komárommegyei Közlöny.) (Komárom.) Főszerk. Tuba János; fel. szerk. dr. Kiss Gyula. Nyomt. Spitzer Sándor. XXI. évf. Ára 10 kor.

Komárommegyei Értesítő. (Komárom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Jankovich Lajos. X. évf. Nyomt. Hacker Richard. Ára 10 kor.

Korpona és Vidéke. (Korpona.) Szerk.-tulajd. Jeszenszky Gusztáv, társ-szerk. Matunák Mihály. III. évf. Nyomt. Joerges Ágost. Ára 9 kor.

Köszeg és Vidéke. (Köszeg.) Szerk. és kiadó-tulajd. Feigl Gyula nyomdász. XX. évf. Ára 8 kor.

Közérdek. (Maros-Vásárhely.) Szerk. és kiadó tulajd. Pálffy Mihály. Nyomt. Adi Árpád. XII. évf. Ára 12 kor.

Közérdek. (Nagy-Kikinda.) Szerk. dr. Erling Károly, laptulajd. Jeszenszky Ignác. Kiadó Szegyakov Milán nyomdász. III. évf. Ára 8 kor.

Közérdek. (Ujpest.) Szerk. Brankovics György. Nyomt. Fuchs Antal kiadó-tulajd. V. évf. Ára 8 kor.

Közvélemény. (Siklós.) Szerk. Pakuszy Gyula. Nyomt. Wessely és Horváth. VII. évfolyam. Ára 8 kor.

Krassó-Szörényi Lapok. (Lugos.) Szerk. fel. és kiadó-tulajd. Virányi János nyomdász. XXII. évf. Ára 12 kor.

Kun-Halás. (Halas.) Szerk. és kiadó-tulajd. Dr. Hermán Ferencz. Nyomt. Práger Ferencz. IV. évf. Ára 10 kor.

Kun-Szent-Márton és Vidéke. (Kun-Szentmárton.) Szerk. Csanády István és Mezey István; kiadó-tulajd. Csanády József nyomdász. IV. évf. Ára 8 kor.

Kunszentmiklós és Vidéke. (Kis-Kőrös.) Szerk. dr. Deutsch Ignác és Berger Béla. Nyomt. özv. Bors Károlyné. III. évf. Ára 6 kor.

Lajosmizse és Vidéke. (Lajosmizse.) Szerk. Gelsei Biró Zoltán. II. évf. Nyomt. Neuwald Illés. Havonk. 3-szor. Ára 8 kor.

Lajosmizsei Közlöny. (Lajosmizse.) Szerk. Ruzsinszky Alajos. Nyomt. az Első kecskeméti hirlapkiadó és könyvny. r. t. Havonk. 2-szer. I. évf. Ára 6 kor.

Léva és Vidéke. (Léva.) Szerk. Turner József; kiadó Schulez Ignác nyomdász. II. évf. Ára 8 kor.

Liptó. (Liptó-Szent-Miklós.) Szerk. gróf Matuska László dr.; kiadó-tul. Steier Izidor nyomdász. VIII. évf. Ára 8 kor.

Losoncz és Vidéke. (Losoncz.) Ideigl. fel. szerk. Jeszenszky Ráfael; lap-tul. képviselője Kovács Ferencz. XXI. évf. Nyomt. Losonczy Sándor. Ára 10 kor.

Magyar Népszászló. (Nagyvárad.)

Főszerk. Rádl Ödön; fel. szerk. dr. Gyémánt Jenő; kiadó Láng József nyomdász. III. évf. Ára 6 kor.

Magyar Paizs. (Zalaegerszeg.) Szerk. és kiadja Borbély György. Nyomt. Breisach Sámuel. I. évf. Ára 4 kor.

Marczali. (Marczali.) Szerk. és kiadó Mizsur Ádám nyomdász. I. évf. Ára 8 kor.

Marosvásárhely. (Marosvásárhely.) Szerk. dr. Seper Dénes, Pap Sándor és Sárkány Miklós; kiadó: Sztupjár István nyomdász. III. évf. Ára 12 kor.

Mezőtur és Vidéke. (Mezőtur.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Szűcs Sándor. Nyomt. Gyikó K. XVI. évf. Ára 8 kor.

Mezőtúri Hirlap. (Mezőtúr.) Szerk. és kiadó dr. Kun Árpád, laptulajd. Mészáros Miklós és Fülöp Ferencz. II. évf. Nyomt. Dolesch és Braun. Ára 8 kor.

Mindszenti Lap. (Mindszent.) Szerk. és kiadó-tulajd. Weisz Ignác nyomdász. II. évf. Ára 4 kor.

Módos. (Módos.) Szerk. dr. Ernst Lajos; kiadó-tulajd. Lustein Márcus nyomdász. I. évf. Ára 8 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Módos és Vidéke. (Módos.) Szerk. és kiadó-tulajd. Staitz György nyomdász. IX. évf. Ára 6 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Mohács és Vidéke. (Mohács.) Szerk. Margitai Péter; lapkiadó Blandl János nyomdász. XIX. évf. Ára 8 kor.

Moór és Vidéke. (Moór.) Szerk. Reszler Jakab nyomdász. XII. évf. Ára 10 kor.

Mosonvármegye. (Magyar-Óvár.) Szerk. Ralbovszky Géza; laptulajdonos Holczer József. II. évf. Nyomt. Brandweiner Vilmos. Ára 12 kor.

Munkács. (Munkács.) Szerk. Szántó Soma és Szalay István; lapkiadó-tulajd. Kroó Hugó nyomdász. XVII. évf. Ára 8 kor.

Muraköz. (Csáktornya.) Szerk. Margitai József; kiadó Fischel Fülöp nyomdász. XVII. évf. Ára 8 kor. (Magyar és horvát szöveggel.)

Muraszombat és Vidéke. (Muraszombat.) Szerk. Sinkovics Elek; kiadó a vendvidéki magyar közművelődési egyesület. Nyomt. Hirschl N. XVI. évf. Ára 6 kor.

Nagybánya és Vidéke. (Nagybánya.) Szerk. Révész Imre; kiadó-tulajd. Molnár Mihály nyomdász. XXVI. évf. Ára 8 kor.

Nagy-Károly és Vidéke. (Nagy-Károly.) Szerk. Papp Béla; kiadó-tulajd.

Sarkadi Nagy Zsigmond nyomdász. XVII. évf. Ára 8 kor.

Nagykátai Hírlap. (Nagy-Káta.) Szerk. dr. Bánus Vilmos és ifj. Chikán Pál. II. évf. Ára 8 kor.

Nagy-Kőrösi Hírlapok. (Nagy-Kőrös.) Főszerk. Tóth József; szerk. Takács Béla; társszerk. Plager Gyula és dr. Joó Imre; laptulajd. Plager és társa. Nyomt. Ottinger Kálmán. XXIII. évf. Ára 10 kor.

Nagy-Kőrösi Ujság. (Nagy-Kőrös.) Szerk. Benkő Imre; kiadó-tulajd. Bazsó Lajos nyomdász. I. évfolyam. Ára 6 kor.

Nagy-Kunság. (Karczag.) Szerkesztő Szódi Miksa. XXV. évf. Nyomt. Szódi S. Ára 8 kor.

Nagy-Küküllő. (Segesvár.) Szerk. Dancs Bertalan; kiadó-tulajd. Betegh Pál nyomdász Székelyudvarhelyt. II. évf. Ára 8 kor.

Nagyszombati Hetilap. (Nagyszombat.) Szerk. és tulajd. Thinágl János Henrik. Nyomt. Winter Zsigmond. XXXII. évf. Ára 4 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Nagy-Tapolcsány és Vidéke. (Nagy-Tapolcsány.) Szerk. Zhorella Gyula és Pollák-Lengyel Béla. II. évf. Ára 10 kor.

Népszava. (Szabadka.) Szerk. és tulajd. Terbe Vince. Nyomt. Hirth Lipót és társa. VIII. évf. Ára 12 kor.

Nyirvidék. (Nyiregyháza.) Szerk. Inczedy Lajos; kiadó-tulajd. Jóba Elek nyomdász. XXI. évf. Ára 8 kor.

Nyitrai Lapok. (Nyitra.) Szerk. és tulajd. Weiss József. XXXI. évf. Nyomt. Iritzer Zsigmond. Ára 10 kor. 40 f. (Magyar és német szöveggel.)

O-Becse és Vidéke. (Ó-Becse.) Szerk. dr. Grünbaum Pál; kiadó-tulajd. Löwy Lajos nyomdász. XIII. évf. Ára 8 kor.

Orosházi Közlöny. (Orosháza.) Főszerk. Pless Ignác; fel. szerk. Kis Mór. kiadó-tulajd. Pless N. XXII. évf. Ára 8 kor.

Orosházi Ujság. (Orosháza.) Szerk. és kiadó Veres Lajos nyomdász. XIX. évf. Ára 8 kor.

Orsova és Vidéke. (Orsova.) Főszerk. Ghyczy László, fel. szerk. Tillmann Jakab. Nyomt. Tillmann R. XVI. évf. Ára 8 kor.

Pancsovai Ujság. (Pancsova.) Szerk. Molnár József. IV. évf. Nyomt. Koszanic Gy. Ára 10 kor.

Pápai Közlöny. (Pápa.) Szerk. és kiadó-tul. Pollatsek Frigyes. Nyomt. Nobel Armin. X. évf. Ára 12 kor.

Pápai Lapok. (Pápa.) Szerk. dr. Kőrös

Endre; laptulajd. dr. Fenyvessy Ferenc; XXVII. évf. Nyomt. a főisk. ny. Ára 12 korona.

Pápai Ujság. (Pápa.) Szerk. Győri Gyula. II. évf. Nyomt. Nitsmann József Győrött. Ára 8 kor.

Petrosény és Vidéke. (Petrosény.) Szerk. Zádory Károly; laptulajd. Figuli Antal nyomdász. IV. évf. Ára 8 kor.

Rábaközi Közlöny. (Csorna.) Szerk. László Samu Kapuvárott és Kokas István Csornán. III. évf. Nyomt. Csokonai ny. Ára 8 kor.

Rábavidék. (Körmend.) Szerk. Fülöp József; kiadó-tulajd. a körmendi könyvny. r. t. XVIII. évf. Ára 8 kor.

Ráczevei Hírlap. (Ráczeve.) Szerk. és laptulajd. Guóth Kálmán. II. évf. Nyomt. Rode Mihály kiadó. Ára 8 kor.

Radna-Lippa és Vidéke. (Lippa.) Szerk. és tulajd. Strauszmann Jakab. I. évf. Nyomt. Zach József. Ára 8 kor.

Resicai Lapok. (Resicabánya.) Szerk. Deák Gyula; kiadó-tulajd. Weisz Adolf nyomdász. I. évf. Ára 9 kor. 60 f.

Rozsnyói Híradó. (Rozsnyó.) Szerk. Róth Béla; kiadja Kovács Mihály nyomdász. XXIII. évf. Ára 8 kor.

Sajó Vidék. (Rozsnyó.) Szerk. Komoróczy Miklós; tulajd.; Herman Istvánné. Nyom. a Sajóvidék ny. III. évf. Ára 8 kor.

Sárospatak. (Sárospatak.) Szerk. dr. Kiss Sándor. I. évf. Nyomt. Steinfeld Jenő. Ára 8 kor.

Sárréti Híradó. (Berettyó-Ujfalva.) Főszerk. Zih Sándor; szerk. Nagy Zoltán II. évf. Nyomt. Adler Béla. Ára 8 kor.

Sárvárvidéki Hírlap. (Keszthely.) Szerk. dr. Berger József. II. évf. Nyomt. Sujánszky József. Ára 8 kor.

Selmeczbányai Híradó. (Selmeczbánya.) Szerk. Kuti István; kiadók Joerges Ágost özv. és fia nyomd. XI. évf. Ára 8 kor.

Somlyóvidéki Hírlap. (Devecser.) Szerk. Huss Gyula; kiadja a »Vörösmarty« nyomda. V. évf. Ára 8 kor.

Somogyi Ujság. (Kaposvár.) Szerk. és kiadó: Poór Sándor. Nyomt. Hagelmann Károly. VII. évf. Ára 8 kor.

Sümeg és Vidéke. (Sümeg.) Szerk. Éles Károly. Nyomt. Horváth Gábor. VIII. évf. Ára 8 kor.

Szabadkai Közlöny. (Szabadka.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Szabados Sándor nyomdász. XXV. évf. Ára 4 kor.

Szabadság. (Esztergom.) Szerk.-tulajd.

Bártfay Géza. V. évf. Nyomt. Tábor Adolf. Hetenként 2-szer. Ára 12 kor.

Szabad Szó. (Szentés.) Szerk. Árvai Bálint. II. évf. Nyomt. Vajda. Ára 4 kor.

Szabolcsi Híradó. (Nyiregyháza.) Szerk. Kálnay László; kiadó-tulajd. Sebők Ede. I. évf. Nyomt. Bessenyei ny. Het. 2-szer. Ára 8 kor.

Szálló Levelek. (Nyirád.) Szerk. Polgár Béla. Nyomt. a Vörösmarty ny. Devescer. IV. évf. Havonk. 2-er Ára 12 kor.

Szalontai Lapok. (Nagy-Szalonta.) Szerk. Nagy Márton, Kornstein Herman és Podhradcký Rezső; lapkiadó-tulajdonos Reich Jakab nyomdász. XII. évf. Ára 8 korona.

Szamos. (Szatmár.) Szerk. dr. Hantz Jenő; kiadó-tulajd. Litteczky Endre a Szabadsajtó ny. XXXI. évf. Hetenként kétszer. Ára 8 kor.

Szarvas és Vidéke. (Szarvas.) Szerk. Benczúr Sándor; kiadó-tulajd. Sámuel Adolf. Nyomt. a Szarvas és Vidéke ny. XI. évf. Ára 8 kor.

Szarvasi Lapok. (Szarvas.) Szerk. Szikes Antal; Nyomt. Dantzký Sándor. XVII. évf. Ára 10 kor.

Szatmár. (Szatmár.) Szerk. Nagy Lajos; kiadó-tulajd. Nagy Lajosné nyomd. XXVI. évf. Ára 5 kor. 60 f.

Szatmár és Vidéke. (Szatmár.) Szerk. dr. Fejes István; kiadó-tulajd. Morvai János nyomdász. XVII. évf. Ára 6 kor.

Szatmármegyei Közlöny. (Nagy-Károly.) Szerk. Baudisz Jenő; tulajdonos Roth Károly nyomdász. XXV. évf. Ára 8 kor.

Szatmár-Németi. (Szatmár.) Szerk. Mátray Lajos; kiadó-tulajd. Weinberger testvérek. IV. évf. Ára 4 kor.

Szeghalom és Vidéke. (Szeghalom.) Szerk. Tóth József; kiadó-tulajd. Riegel Zoltán. I. évf. Nyomt. Kovács A. Ára 8 kor. (Megszűnt.)

Szeghalomvidéki Hírlap. (Szeghalom.) Szerk. dr. Csák István. I. évf. Nyomt. Kovács A. Ára 8 kor. (Megszűnt.)

Székely-Udvarhely. (Sz.-Udvarhely.) Szerk. és kiadó-tul. Betegh Pál nyomdász. VI. évf. Ára 8 kor.

Szekszárd és Vidéke. (Szekszárd.) Szerk. és laptulajd. Geiger Gyula; Nyomt. Rosenbaum Miksa Pakson. XX. évf. Ára 12 kor.

Szent-Endre és Vidéke. (Szent-Endre.) Szerk.-tulajd. Czobor Hugó. II. évf.

Nyomt. Markovits és Garai Budapesten. Ára 8 kor.

Szentés és Vidéke. (Szentés.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Mátéffy Ferencz, társ-szerk. Bántalvi Lajos; Nyomt. a Szentés és Vidéke ny. XXI. évf. Hetenként 2-szer. Ára 10 kor.

Szent-Gotthárd. (Szent-Gotthárd.) Szerk. és kiadó-tul. Wellisch Béla nyomdász. V. évf. Ára 8 kor.

Szepesi Hírnök. (Lőcse.) Szerk. és kiadó-tulajd. Hoepfner Gusztáv. Nyomt. Reiss Jos. Th. XXXVIII. évf. Ára 8 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Szepesi Lapok. (Igló.) Szerk. Níkházi Frigyes; kiadó-tulajd. Csetényi Emil. Nyomt. a »Tátra« ny. XVI. évf. Ára 8 kor.

Szilágy. (Zilah.) Fel. szerk. dr. Kincs Gyula; szerk. ifj. Kapus Sámuel, kiadó Seres Samu nyomdász. XVIII. évf. Ára 8 kor.

Szilágy-Somlyó. (Szilágy-Somlyó.) Szerk. és kiadó-tulajd. Bölöni Sándor nyomdász. XVIII. évf. Ára 8 kor.

Szoboszló és Vidéke. (Hajdu-Szoboszló.) Szerk. és kiadó-tulajd. Fehér Gábor. Nyomt. Plón Gy. X. évf. Ára 8 kor.

Szolgazemélyzetek Általános Lapja. Szerk. Szinegh Sándor. I. évf. Nyomt. Anglo-nyomda. Ára 12 kor.

Szolnok-Doboka. (Deés.) Szerk. és kiadó Veress Dezső. Nyomt. Demeter és Kiss XXV. évf. Ára 12 kor.

Szöveges Színházi Ujság. Szerk. Frigyesi Árpád. Kiadó Fritz Armin nyomdász. I. évf. Naponként. Ára 32 kor.

Tapolca és Vidéke. (Tapolca.) Szerk. és kiadó-tulajd. Feleki Alajos. Nyomt. Löwy B. X. évf. Ára 10 kor.

Társadalmi Lapok. (Ujpest.) Szerk. és kiadó-tulajd. Sugár Bódog. Nyomt. Korvin test. IV. évf. Ára 8 kor.

Tata és Tóváros. (Tata.) Szerk. Fogassy Kázmér; laptulajd. Nobel Adolf nyomdász. IV. évf. Ára 8 kor.

Tiszavirág. (B. Petrovosszello.) Szerk. és tulajd. B. Király Béla. I. évf. Hav. 2-szer. Nyomt. Vogel M. Ádám. Ára 8 kor.

Tolnamegyei Közlöny. (Szegzárd.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Boda Vilmos. Nyomt. Molnár Mór. XXVIII. évf. Ára 12 kor.

Török-Szent-Miklós. (Török-Szent-Miklós.) Fel. szerk. Virágh Miklós, szerk. Szabó István és Neumann Vilmos. I. évf.

Nyomt. Kálisch I. Kis-Körösön. Ara 8 korona.

Túrkeve. (Túrkeve.) Szerk. és laptul. Bentsik Emma. Nyomt. Fölföldy Györgyné. X. évf. Ara 8 kor.

Udvarhelyi Híradó. (Székely-Udvarhely.) Szerk. és kiadó-tulajd. Becsek Aladár; nyomt. Becsek D. fia. III. évf. Ara 8 kor.

Ugocsa. (Nagy-Szöllős.) Szerk. Pilisi Sándor; lapkiadó-tulajdonos Doktor István nyomdász. XVI. évf. Ara 8 kor.

Ujpesti Hírlap. (Ujpest.) Szerk. és laptulajd. Beness János. II. évf. Nyomt. Fuchs Antal. Ara 8 kor.

Ujpesti Közlöny. (Ujpest.) Szerk. és kiadó-tulajd. Mártonffy Imre. Nyomt. Kellner és Morländer. VIII. évfoly. Ara 8 kor.

Ung. (Ungvár.) Szerk. Lőrinczy Jenő; kiadó-tulajd. Székely és Illés nyomdászok. XXXVIII. évf. Ara 8 kor.

Ungvári Közlöny. (Ungvár.) Szerk. Schürger Ferencz; kiadó-tulajd. Lévai Mór nyomdász. XXII. évf. Ara 8 kor.

Váci Hírlap. Szerk. Kulcsár Ernő; kiadja Kovách Ernő. Nyomt. Mayer Sándor. XIV. évf. Ara 12 kor.

Vágvölgyi Lap. (Trencsén.) Szerk. kiadó Skarmitzl X. Fer. nyomdász. XXVII. évf. Ara 8 kor. (Magyar és német szöveggel.)

Vasárnap. (Marosvásárhely.) Szerk. és kiadó-tulajd. Király Pál. I. évf. Nyomt. Grün Vilmos. Ara 4 kor.

Vasárnapi Friss Ujság. (Nagyvárad.) Szerk. Gara Ákos; kiadó-tulajd. Neumann Vilmos. I. évf. Ara 1 kor. 40 fillér.

Végvidék. (Pancsova.) Főszerk. Feymann Gyula kiadó-tulajd.; szerk. dr. Hódy Antal. III. évf. Nyomt. Vittigschlager. Ara 12 kor.

Veszprémi Ellenőr, (Veszprém.) Szerk. Várkonyi Dezső. III. évf. Nyomt. Köves és Boros. Ara 12 kor.

Visó és Vidéke. (Felső-Visó.) Szerk. Cseh Nándor; kiadó-tulajd. Ocskay H. Nyomt. Schiffmann H. V. évf. Havonként 2-szer. Ara 8 kor.

Zalai Közlöny. (Nagy-Kanizsa.) Szerk. dr. Villányi Henrik; kiadó ifj. Wajdits József nyomdász. XXXIX. évf. Ara 10 korona.

Zalamegye. (Zala-Egerszeg.) Szerk. és kiadó-tulajd. Udvardy Ignác. Nyomt. özv. Tahy Rozália. XIX. évf. Ara 8 kor.

Zemplén. (Sátoralja-Ujhely.) Szerk. Dongó Gyárfás Géza; kiadó-tulajd. Ehler Gyula. Nyomt. a Zemplén ny. XXXI. évf. Ara 6 kor.

Zempléni Hírlap. (Sátoralja-Ujhely.) Szerk. Hadady Géza és Juresó Ágoston. Nyomt. a Pannonia. VIII. évf. Ara 10 korona.

Zentai Híradó. (Zenta.) Szerk. és kiadó-tulajd. Kabos Ármin nyomdász. V. évf. Ara 10 kor.

Zentai Közlöny. (Zenta.) Szerk. és kiadó-tulajd. Fekete Sándor nyomdász. XII. évf. Ara helyben 6 kor. vid. 8 koroea.

Zólyom és Vidéke. (Zólyom.) Szerk. és tulajd. Friedmann Mór. Nyomt. Zólyom és Vidéke könyvny. III. évf. Ara 8 korona.

Zólyomvármegyei Hírlap. (Zólyom.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Nádosy Gyula nyomdász. XIV. évf. Ara 8 kor.

Összesen 209.

IX. HIRDETÉSI LAPOK.

BUDAPESTEN.

Általános Forgalmi Értesítő. Szerk. Szenes Mór; kiadó-tulajd. Szenes Mór és Farkas Miklós. Nyomt. Európa. I. évf. Ara . . .

Budapesti Központi Értesítő. Kiadja és szerk. Huszár E. Nyomt. Pesti kny. r. t. I. évf. Ara 4 kor.

Országos Hirdetési Közlöny. Szerk. és tulajd. Gerő József. VI. évf. Nyomt. Európa. Hav. 2-szer. Ara 10 kor.

VIDÉKEN.

Általános Értesítő. (Arad.) Szerk. és kiadó Rózsa András. Nyomt. Réthy Lipót és fia. Het. 2-szer. ingyen küldetik.

Baranya Vármegye hivatalos lapja. (Pécs.) Szerk. és kiadja Várady Ferencz. Nyomt. Taizs József. III. évf.

Gömör-Kishont t. e. Vármegye Hivatalos Értesítője. (Rimaszombat.) Szerk. és kiadja a vármegyei alispáni hivatal. Szerk. fel. Rábely Miklós nyomdász. XI. évf. Hivatalos hetilap. Ara 8 kor.

Győr vármegye Hivatalos Értesítője. (Győr.) Nyomt. Gross testvérek. I. évf. Havonként 2-szer.

Háromszék megyei Értesítő.

(Kézdi-Vásárhely.) Szerk. és kiadja a Háromszékvármegye alispáni hivatala. XVII. évf. Nyomt. ifj. Jancsó Mózes. Havonként 2-szer. Ára 8 kor.

Heves Vármegye Közigazgatási Lapja. (Eger.) Megyei hivatalos Közlöny. Nyomt. az egri ny. r. társ.

Hivatalos Értesítő. (Segesvár.) Szerk. dr. Seiwert Vilmos; kiadja Nagyküküllő vármegye IX. évf. Nyomt. Horeth Fr. J.

Hivatalos Közlemények. (Gyula.) Békésvármegye hivatalos lapja. Kiadja a vármegye alispánja. III. évf. Nyomt. Dobay János.

Hivatalos Közlönye (Torda) Torda-Aranyos vármegye törvényhatóságának. Nyomt. Füßy és Sztupjár. I. évf.

Hontvármegye Hivatalos Közlönye. (Ipolság.) Szerk. a vármegye jegyzői kara. VIII. évf. Havonként 3-or. Nyomt. Neumann Jakob. Ára 6 kor.

Kolozsvármegye Hivatalos Közlönye. (Kolozsvár.) Szerk. Hory Béla és L. Heyer. Nyomt. Gámán János örököse. XXIII. évf. Ára 8 kor.

Megyei Híradó. Hivatalos hetilap. (Kaposvár.) Szerk. Roboz István; kiadó Hagelmann Károly nyomdász. XIX. évf.

Nógrádvármegyei Hivatalos Értesítő. (B.-Gyarmat.) Kiadja a vármegyei jegyzői hivatal. Nyomt. a balassagyarmati könyvnyomda r. t. LVII. évf. Hetenként. Ára 8 kor.

Pozsony Vármegye Hivatalos Közlönye. (Pozsony.) Szerkeszti és kiadja Klempa Bertalan alispán. Nyomt. Wigand. F. K. IX. évf. Havonként 2-3-szor. Ára 4 kor.

Sárosvármegye Hivatalos Lapja. (Eperjes.) Szerk. és kiadja Sár-svármegye alispáni hivatala. Nyomt. Kósch Árpád. V. évf. Hetenként. Ára 4 kor.

Somogyvármegye Hivatalos Lapja. (Kaposvár.) Szerk. és laptulajd. Roboz István. XIX. évf. Kiadó Hegelmann Károly nyomdász.

Trencsén Vármegye Hivatalos Közlönye. (Trencsén.) Szerk. Baross Jusztin alispán; kiadja Skarnitzl X. Ferenc nyomdász. Hav. 2-szer. X. évf. Ára 4 kor.

Zólyomvármegye Hivatalos Lapja. (Besztercebánya.) Szerk. és kiadja Zólyomvármegye alispáni hivatala. I. évf. Nyom. Machold F. Ára 4 kor.

Osszesen 21.

X. VEGYES MELLÉKLAPOK.

BUDAPESTEN.

A Budapesti Közlöny Hivatalos Értesítője. XXVIII. évf. Hetenként hat-szor.

A »Budapest« Regénycsarnoka. Heti melléklet. XVIII. évf.

Curiai Határozatok. A »Jogtudományi Közlöny« melléklapja.

Egy krajczáros tréfás képes Herkó Páter. A magyar Herkó Páter melléklapja. Hetenként 2-szer. II. évf. Ára 2 kor. 40 f.

Elnöki Utmutató. A »Társulati Értesítő« melléklete. II. évf. Nyomt. Buschmann F. Hav. 2-szer. A kath. egyesületek elnökei számára. Kézirat gyanánt.

Hiteles Sorsolási Értesítő. A »Magyar Pénzügy« melléklapja. XX. évf. Minden fontos huzás után.

Honvédorvos. A »Gyógyászat« havi melléklete.

Hölgyek Lapja. A »Képes Családi Lapok« heti melléklete. XII. évf.

Jogesetek. XVI. évf. Melléklet a »Jog«-hoz és az »Ügyvédek Lapjához«.

Katholikus Tanügy. A »Magyar Állam« melléklapja. Szerk. dr. Zelliger Vilmos. VI. évf. Ára 4 kor.

Közegészségügy és Törvényszéki Orvostan. Szerk. Fodor József, tanár. Az »Orvosi Hetilap« mellékletei.

Magyar. A »Buda és Vidéke« havi melléklapja. III. évf.

Magyar Kritika. Szerk. Benedek Elek; kiadja a szerkesztő- és kiadó-bizottság. IV. évf. Havonként.

Magyar Lloyd. A »Magyar Kereskedők Lapja« heti melléklete. XX. évf.

Magyar Nép. A »Reggeli Ujság« melléklete. II. évf. (Meggzűnt.)

Magyar Sörfőzők Lapja. Az »Adóügyi Szaklap« két heti melléklete.

Nyilvántartás. A »Rendőri Lapok« melléklapja. V. évf. (Magyar és német szöveggel.)

A Pénzügyi Közlöny. «melléklapja. Pénzügyi Utmutató. A »Pénzügyi Hírlap« melléklapja. XIII. évf.

Polgári Törvénykezés. A »Büntető Jog Tára« melléklapja. XVII. évf.

Posta- és Távirtdai Közlemények. Melléklet a M. kir. Posta- és Távirtdai Rendeletek Tárához.

Regénytár. A »Vasárnap Ujság« heti melléklete. VI. évf.

Rendőri Közlöny. A »Beltügyi Közlöny« melléklapja. XXIX. évf.

Sorsolási Tudósító. A »Pénzügyi Ujság« melléklete V. évf.

Szemészet. Szerk. Schulek Vilmos tanár iskolája.

Szépirodalmi Kert. Szerk. Cziklay Lajos. Heti melléklet a »Magyar Állam«-hoz. XIV. évf.

Uj Budapest. A »Budapest« képes heti melléklete (Élczlap.) XXII. évf. Ára a főlap nélkül 6 kor.

Vasárnap. A »Hazánk« heti melléklapja.

Világkrónika. A »Vasárnapi Ujság« s »Politikai Ujdonságok« s a »Képes Néplap« melléklapja. XXIV. évf.

VIDÉKEN.

Borsodvármegye Hivatalos Értesítője. (Miskolcz.) A »Borsod« melléklete.

Hivatalos Közlöny. (Veszprém.) A »Veszprém-vármegye melléklapja. II. évf.

Hivatalos Melléklet a »Torontálhoz. (Nagy-Becskerek.) XV. évf. Hetenként egyszer.

Hübele Balázs. (Arad.) Az »Aradi Híradó« élczlap melléklete.

Hüvelyk Matyi. (Szeged.) A »Szegedi Napló« melléklete VII. évf.

Jász-Nagykun-Szolnokvármegye

Hivatalos Közleményei. (Szolnok.) VI. évf. (A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Lapok melléklete.)

Kecskeméti Jogakadémiai Lapok. (Kecskemét.) Szerk. Paál Árpád és Kovács Lajos. Nyomt. Ottinger Ede. I. évf. Ára . . .

Sopronvármegye Hivatalos Közletételei. (Sopron.) A »Soproni Hírlap« melléklete. Szerk. Zalka Pál. Ára 2 kor.

Összesen 37.

ÖSSZEGEZÉS.

Hírlapirodalmunk *számarányát* 1897. és 1898. évben a következő kimutatásban tüntethetjük föl:

	1899.	1900.	
I. Politikai napilapok	52	57	+ 5
II. Politikai hetilapok	78	79	+ 1
III. Vegyes tartalmú képes lapok	11	10	— 1
IV. Egyházi és iskolai lapok	56	52	— 4
V. Szépirodalmi és vegyes tart. lapok	25	25	— —
VI. Humorisztikus lapok	19	16	— 3
VII. Szaklapok	251	276	+ 25
VIII. Vidéki lapok nem politikai tartalommal	219	209	— 10
IX. Hirdetési Lapok . . .	15	21	+ 6
X. Vegyes melléklapok	38	37	— 1
Összesen:	764	782	+ 18

II.

A hazai nem-magyar nyelvű hírlapirodalom.

KERESZTY ISTVÁNTÓL.

I. TÖBBNYELVŰ LAPOK.*

Szaklapok és vegyes tartalmúak.

BUDAPESTEN.

Általános Szeszipari Közlöny. [M. és német.] III. évf.

Bőripar. Ungarische Gerber-Zeitung. [M. és német.] VII. évf.

A Budapesti Áru- és Érték-tőzsde Hivatalos Árjegyző Lapja. Amtlicher Coursblatt der Budapester Waaren- und Effecten-Börse. [Magyar és német.] XXXVII. évf.

Budapesti Lakáshirdető. Budapesti Wohnungsanzeiger. [M. és német.] XIII. évf.

Commercielle Rundschau. Kereskedelmi Szemle. [Német főlap, magyar mellékklappal.] IV. évf.

Dohányárusok Közlönye. Organ der Tabak-Gross- und Kleinverschleisser Ungarns. [M. és n.] VIII. évf.

Építőmunkás. Der Bauarbeiter. [M. és német.] VI. évf.

Értesítő. A. m. kir. tengerészeti hatóság hiv. lapja. — Avvisatore. (Fiume.) (A »La Bilancia« melléklapja.) [M. és olasz.]

Glücksbote. Sorsolási Tudósító. [M. és német.] ? évf.

Italmérők és Italárusok Közlönye. Schanklizenzier-Zeitung. [M. és német.] III. évf.

Kávésipar Szakközlöny. [M. és német.] XIII. évf.

Magyar Agyagipar. Ungarische Thonindustrie. [M. és német.] II. évf.

Magyar Bőripar. — Ungarische Lederindustrie [M. és német.] VII. évf.

Magyar Czukoripar. Die ungarische Zuckerindustrie, *és melléklete:* A Czukorrépa-Termelő. — Der Zuckerrüben-Producent. [M. és német.] IX. évf.

Magyar Fém- és Gépipar. Ungarische Metall- und Maschinen-Industrie. [M. és német.] X. évf.

M. Kir. Postai és Távirtda-Rendeletek Tára. Sbornik kr. ug. Postanskih; *és:* Brzovajnih Naredabah. [M. és horvát.] Kiadja a m. kir. kereskedelemügyi miniszter. XV. évf.

Magyar Malom-Közlöny. Ungarische Mühlen-Nachrichten. [M. és német.] II. évf.

Magyar Vas- és Gépujság. Ungarischer Metallarbeiter. [M. és német.] XVIII. évf.

Mercur. biteles sorsolási tudósító. Authent. Verlosungs-Anzeiger. [M. és német.] XXX. évf.

Nagyszombati Hetilap. Tyrnauer Wochenblatt. [M. és német.] XXXII. évf.

Nemzetközi Fürdő-Lapok. Internationale Bade-Zeitung. [M. és német.] V. évf.

Nemzetközi Nyilvántartás. La Streté Internationale. Internationale Evidenz. [M., német és francia.] A Rendőri Lapok melléklapja. V. évf.

Népszava. Volksstimme. [M. és német.] XXVIII. évf.

Orientalischer Lloyd. [Német és francia; lásd a németek közt.]

Rendeleti Közlöny (a m. kir. honvédség számára). Szabályrendeletek. — Viestnik Naredabah. Za kr. ug. do-

* A magyar (illetőleg német) nyelvűek közé is fel vannak véve, az összes létszámot tehát ez a rovat nem gyarapítja.

mobranstvo. Normativne naredbe. [M. és horvát.] XXVI. évfolyam.

Rendeleti Közlöny (a m. kir. honvédség számára). Személyes ügyek. — Viestnik Naredabah. Za kr. ug. domobranstvo. Osobni poslovi. [M. és horvát.] XXVI. évf.

Rendőri Lapok (Magyar Csendőr). [M. és német.] VIII. évf.

Typographia. Gutenberg. [M. és német.] XXXII. évfolyam.

Unio. A Bpest-Székesfőv. Sütők... Ipartestülete hivatalos szakközlönye. [M. és német.] V. évf.

Vas- és Fémmunkások Szaklapja. Fachblatt der Eisen- und Metallarbeiter. [M. és német.] IV. évf.

A Vendéglős. [A Kávésipar Szakközlönyével azonos.]

Zenelap. [Német melléklettel.] XIV. évf.

Ziehungs-Liste. Sorsolási Tudósító. [M. és német.] XXX. évf.

Összesen 33.

VIDÉKEN.

Bácskai Ujság. Bácskaer Zeitung. (Apatin.) [M. és német.] V. évf.

Módos és Vidéke. Modos und Umgebung. [M. és német.] IX. évf.

Muraköz. Medjimurje. [M. és horvát.] XVII. évf.

Nyitrai Lapok. Neutra-Trenchiner Zeitung. (Nyitra.) [M. és német.] XXXI. évf.

Szent-Gotthárd. St.-Gotthard. [M. és német.] V. évf. 1899/900.

Szepesi Hirnök. Zipser Bote. (Lőcse.) [M. és német.] XXXVIII. évf.

Telecska. (Kula). [M. és német.] XVIII. évf.

Vágvölgyi Lap. (Trencsén). [M. és német.] XXVII. évf.

Összesen 8.

II. NÉMET LAPOK.

a) Politikai tartalmúak.

BUDAPESTEN.

Allgemeine Jüdische Zeitung. (Héber betűkkel.) Szerk. tul. Grossberg Lipót. Ny. Fuchs és Krakauer. XIII. évf. Heti 5 szám. Ára 20 kor.

Budapester Abendblatt. Szerk. Fischer Vilmos. Ny. »Anglo« ny. III. évf. Ára naponta 2 fill. Megszűnt.

Budapester Tagblatt. Fel. szerk.

Bolgár Ferencz; kiadja »Európa« r. t. Ny. »Európa.« XVII. évf. Napilap. Ára 28 kor.

Extrablatt. A Neues Budapestester Abendblatt lenyomata.

Hungaria. Correspondenz für das Ausland. (Könyomatú.) Szerk. Eichner S., okt. óta a kiadótul.: Neumayer Lajos. Ny. a Pesti kny. R. T., utóbb Pressburg Frigyes köny. I. évf. Napilap. Ára havonta 30 kor. = 35 franc.

Jüdisches Tageblatt. (Héber betűkkel.) Szerk. Gábel Jakab Jehiel. Ny. Neumayer Ede. II. évf. Heti 5 szám. Ára 16 kor.

Montagblatt. Fel. szerk. tul. Viola Miksa. Ny. Schlesinger és Kleinberger. XII. évf. Hetilap. Ára 12 kor.

Neues Budapestester Abendblatt. Szerk. Singer Arthur, kiadó ő és (decz. óta) Barna Tódor. Ny. »Kosmos« I. évf. Napilap. Száma 2 fillér.

Neues Kleines Journal. Szerk. Vida Bódog, tul. »Európa« r. t. Ny. »Európa.« IV. évf. Ára naponta 2 fill.

Neues Pester Journal. Fel. szerk. Bródy Lajos; kiadó-tul. Bródy Zsigmond. Ny. »Hungaria« ny. XXIX. évf. Napilap. Ára 28 kor.

Neues Politisches Volksblatt. Fel. szerk. dr. Fleischmann Sándor; kiadó tul. Mérey Miksa. Ny. »Kosmos.« XXIV. évf. Napilap. Ára 20 kor., a »Witzrakete« mellékklappal együtt 22 kor 40 fill.

Pester Lloyd. Fel. szerk. Falk Miksa; kiadó, ny. a »Pesti Lloyd-Társulat« XLVI. évf. Napilap, estilappal. Ára 44 kor.

Politisches Volksblatt. Fel. szerk. Sipos J.; kiadó tul. a »Hungaria« vállalat. Ny. »Hungaria« XXVI. évf. Napilap. Ára 20 kor.

Ungarische Information. Politisch-wirtschaftliche Correspondenz für das Ausland über Ungarn und den Balkan. (Könyomatú.) Szerk. Eichner S., helyettes sz. dr. Gál Jenő. Napilap. Ára havonta 20 kor. = 20 Mk.

Összesen 14.

VIDÉKEN.

Bács-Bodrogher Presse. (Ujvidék.) Fel. szerk. és kiadó Fuchs Emil. Ny. Fuchs Emil és Társa. XLV. évf. Hetilap. Ára 10 kor.

Dettaer Zeitung. (Detta.) Fel. szerk. Binder Jenő és Drechsler Bernát; kiadó tul., ny. Heldenwanger J. XX. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Deutsches Tagblatt für Ungarn. (Temesvár.) Szerk. Cramer Alwin. Kiadó tul. Wettel L. J. Ny. »Posaune« ny., majd »Gutenberg« ny. I. évf. Napilap. Ára 24 kor.

Donau-Temes-Bote vorm. Banater Post. (Pancsova.) Szerk. tul., ny. Wittig-schlagler K. XXXI. évf. Hetenként két szám. Ára 16 kor.

Eisenburg. (Szombathely.) Főszerk. Kóvári-Kaffeher Béla; szerk. Füredi Béla. Ny. Bertalanffy. IV. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Der Freimütige. »Südungarisches Volksblatt.« (Temesvár.) Fel. szerk. és tul. Blaskovics Ferencz. Ny. »Délmagyarorsz. ny.« XV. évf. Hetilap. Ára 9 kor.

Fünfkirchner Zeitung. (Pécs.) Fő. szerk. Lenkei Lajos, fel. sz. Verbói Ármin, tul. Guttman J. öz. Ny. »Pécsi irodalmi és ny. r. t.« XXXI. évf. Hetenként 2 szám. Ára 16 kor.

Hermannstädter Zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. Roth Frigyes; kiadó ny. Reissenberger Adolf. CXVI. évf. Napilap. Ára 20 kor.

Kronstädter Tageblatt. (Brassó.) Fel. szerk. Wächter Guidó; kiadó, ny. Schlandt-féle ny. VI. évf. Napilap. Ára 20 kor.

Kronstädter Zeitung. (Brassó.) Fel. szerk. Feminger Károly; kiadótul. Gött János fia. Ny. Gött J. fia. LXIV. évf. Napilap. Ára 19 kor. 20 fill.

Der Landbote. (Temesvár.) Szerk. tul. Kraushaar Károly; tul. Kraushaar István. Ny. Csanádegyházmegyei ny. XXIX. évf. Hetilap. Ára 4 kor.

Mediascher Wochenblatt. (Medgyes.) Szerk. Biehl Ferencz; tul. ny. Reissenberger G. A. VIII. évf. Heti lap. Ára 6 korona.

Neue Temesvárer Zeitung. (Temesvár.) Fel. szerk. Dévay Ferencz; tul. kiadó Steger E. utóda. XXXIII. évf. Napilap. Ára 32 kor.

Oedenburger Zeitung. (Sopron.) fel. Szerk. Marbach Ernő, társszerk. (novemberig) Horváth Xavér; kiadó ny. Romwalter Alfréd. XXXIII. évf. Napilap. Ára 20 kor.

Pressburger Tagblatt. (Pozsony.) Szerk. Pichler Hermann Alajos; kiadó ny. Kath. irodalmi r. t. IV. évf. Napilap. Ára 16 kor.

Pressburger Zeitung. (Pozsony.) Fel. szerk. Löwó Rudolf; kiadó tul. ny.

Angermayer Károly. CXXXVII. évf. Napilap, esti lappal. Ára 24 kor.

Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt. (Nagy-Szeben.) Lapvezér Häner Henrik; Főszerk. dr. Schuller Rudolf, fel. szerk. Teusch Gyula; kiadó ny. Drotleff József. XXVII. évf. Napilap. Ára 24 kor.

Südungarischer Bote. (Lugos.) Szerk. tul. Reiner Adolf; ny. Traunfellner Károly. II. évf. Heti 3 szám. Ára 16 korona.

Südungarische Reform. (Temesvár.) Szerk. tul. ifj. Steiner Károly. Ny. »Unio« XII. évf. Napilap. Ára 28 kor.

Temesvarer Zeitung. (Temesvár.) Fel. szerk. Barát Ármin; kiadó-tul. Heim Antal. Ny. Délmagyarországi kny. XLIX. évf. Napilap. Ára 32 kor.

Ung.-Weisskirchner Volksblatt. (Fehértemplom.) Szerk. Schümichen Jakab; tul. ny. Kuhn Péter V. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Der Volksfreund. (Szombathely.) Fel. szerk. és kiadó ny. Gabriel A. XVIII. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Westungarischer Grenzbote. (Pozsony.) Fel. szerk. Riedl Farkas; kiadó tul. Simonyi Iván. Ny. Zindl József. XXIX. II. évf. Napilap. Ára 28 kor. 80 fill.

Osszesen 23.

b) Szaklapok és vegyestartalmúak.

BUDAPESTEN.

Allgemeiner Technischer Anzeiger für Ungarn. Szerk. tul. Singer Gyula. Ny. Várnai Fülöp. IV. évf. Havonta 2 szám. Ára 12 kor.

Amtliche Nachrichten. Kiadó Cs. kir. szab. Kassa-Oderbergi vasut. Ny. »Pesti kny. r. t.« . . . évf.

Der Bau-Unternehmer und Lieferant. (A »Vállalkozók Lapja« német kiadása.) Fel. szerk. Sós Salzer Izor; kiadó-tul. Salzer I., Lakatos L. és Bendik G. Ny. »Belvárosi kny.« (Varga Endre és Grósz Bertalan.) XIX. évf. Havi 3 szám. Ára 16 kor.

Blatt für Erfindungen und Industrie. Szerk. és kiadó Kalmár F. Ny. Révai és Salamon. V. évf. Havi 2 szám. Ára 16 kor.

Budapester Montagszeitung. Szerk. tul. Büchler Baján Vilmos. Ny. Markovics és Garai. III. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Christliches Volksblatt. Szerk. Auer István; tul. Molnár János. Ny. »Stephanaeum« ny. V. évf. Heti lap. Ára 4 kor.

Commercieller Anzeiger. Fel. szerk. Stein M.; tul. Zwilling J. »Assistentz« irodája. Ny. Gross és Grünhut. XXX. évf. Heti lap. Ára 24 kor.

Commercieller Beobachter. Szerk. tul. Zwilling Lipót. Ny. Weissenberg Ármin. X. (»XXX.«) évf. Heti lap. Ára 24 kor.

Commerzielle Blätter. Szerk. Kiadja Mansvirth L. Ny. Anglo ny. évf. Havi . . . szám. Ára 20 kor. (!)

Commerzielle Rundschau. Szerk. kiadó Vécei Leo. Ny. Gross és Grünhut. IV. évf. Havi 3 szám. Ára 12 kor.

Cyankali. Szerk. Fischer Vilmos. »Anglo« ny. XX. évf. Havi 2 szám. Ára 20 kor.!

Donau Herold. Szerk. Schuller F. Ny. Wesselényi Géza. II. évf. Havi 2—3 szám. (Megszűnt.)

Eisenbahn-Tarif- und Verkehrs-Anzeiger. Szerk. kiadó Weismayer Brúnó. Ny. Gelléri és Székely. IV. évf. Havi 2 szám. Ára 20 kor.

Express. Szerk. tul. Osinger János. Ny. Állítólag III. évf. Állítólag napilap, kézirat gyanánt; ára 600 kor.

Finanzielle Blätter. Fel. szerk. Pick Ignác. Ny. Zeisler. *Megjelenik bizonytalan időközökben, ismétlődő tartalommal.* Ára 20 kor. (!)

Folies Caprices. Szerk. Roth Sámuel. Ny. Jermányi S. I. évf. Hetilap. Ingyen.

Fortschritts-Presse. Szerk. »Waldeck C.« (Eckstein). Ny. Müller Károly. *Megjelenik bizonytalan időközökben, ismétlődő tartalommal.* Ára 20 kor. (!)

General-Anzeiger. Szerk. Krausz A. Ny. Löblowitz Zsigmond. »XIV.« évf. Havi 2 szám. Ára 16 kor. (!)

»Grüss Gott«. Szerk. Famlar Gusztáv Adolf (Torzsa) és Gladischefsky Károly. (Bpest.) Ny. Hornyánszky Viktor. V. évf. Heti lap. Számja 4 fill.

Handels- und Gewerbeblatt. Szerk. »Paul Gábor«. (A **Finanzielle Blätter**-rel azonos.)

Handels- und Gewerbe-Journal. Szerk. kiadja Bodanszky D. Ny. Zeisler M. I. évf. szám. Ára 20 kor. (!)

Hans-Jörgel. Szerk.-kiadó Czukelter Ferencz. Ny. Neuwald Illés. XXIII. évf.

Kétheti lap. Ára 16 kor., nyilvános helyiségeknek 12 kor.

Heitere Blätter. Fel. szerk. Hátsek Adolf; társszerk. Schönmann Vilmos. Ny. »Europa« ny. VII. évf. Hetilap. Ára 8 korona.

Holzrevue. (A »Faügyi Szemle« német kiadása.) Kiadó főszerk. Weiner Arthur; fel. szerk. Pollacsek Jenő. Ny. »Hungaria«. II. évf. Havi 2 szám. Ára 16 korona.

Illustrierte Sonntags-Zeitung. Szerk. »Bauer C.« (A **Fortschritts-Presse**-vel azonos, de ára 12 frt.!)

Interessante Blätter. Szerk. »Köln Ph.« Ny. Anglo-ny. *Megjelenik bizonytalan időközökben, ismétlődő tartalommal.* Ára 28 kor. (!)

Internationale Artisten-Revue. Fel. szerk. és kiadó-tul. Steiner Ferdinánd; Ny. Markovits és Garai. X. évf. Havi 3 szám. Ára 12 kor.

Internationale Gärtner-Rundschau. Fel. szerk. Rétlaki Ferencz. Tul. Seyderhelm Emil. Ny. Kaufmann József. utóbb a »Minerva« ny. I. évf. Havi 2 szám ingyen.

Internationale Kapitalisten-Zeitung. Szerk. tul. Singer Sándor. Ny. »Kosmos.« »X.« évf. Havi 2 szám. Ára 2 kor.

Kleines Journal. Fel. szerk. Fischer Mór. Ny. Anglo ny., majd »Minerva.« IV. évf. Havi 2 szám. Ára 16 kor.

Kredit und Handel. Szerk. tul. Blum Ármin. Ny. Pollacsek Mór. VII. évf. Havi 2 szám. Ára 16 kor.

Local-Zeitung. A **Finanzielle Blätter**-rel azonos.

Mauthner's Führer durch Feld und Garten. Szerk. kiadó Mauthner Ödön magkereskedése. Ny. »Athenaeum« I. évf. Heti 2 szám, ingyen.

Mittheilungen der Holländischen Lebensversicherungs-Gesellschaft an ihre Vertreter. Ny. Szénásy. IV. évf. Heti lap, ingyen.

Montagblatt. Szerk. tul. Viola Miksa. Ny. Schlesinger és Kleinberger. XII. évf. Hetilap. Ára 12 kor.

Möbelwagen-Evidenz-Blatt. Az »Eisenbahn-Tarif . . . Anzeiger« kiadása. havi 4 szám. III. évf. Ára

Nationalökonomische Blätter. Szerk. tul. Friedmann L. Ny. Gross és Grünhut. XXVI. évf. Heti lap. Ára 16 korona

- Oest.-Ung. Adels-Zeitung.** A Fortschritts-Presse-vel *azonos.*
- Oest.-Ung. Journal.** A **Finanzielle Blätter**-rel *azonos.*
- Orientalischer Lloyd.** Fel. Szerk. tul. Meisels S., szerk. b. Gaffron Hermann. Ny. »Werböczy« ny. I. évf. Havi 2 szám. Ára 20 kor.
- Pester Medizinisch-Chirurgische Presse.** Fel. szerk. dr. Török Lajos; segédszerk. dr. Pikler Gyula, dr. Sarbó Arthur, dr. Schein Mór; kiadó tul. Mezei Antal. Ny. »Werböczy« r. t. XXXVI. évf. Hetilap. Ára 12 kor.
- Reichs-Revue.** Szerk. »Pauer Fr.« A Fortschritts-Presse-vel *azonos.*
- Reklam Zeitung.** Szerk. Bodanszky D. Ny. Zeisler M. I. évf. (a **Handels- und Gewerbe-Journal**-lal *azonos.*)
- Saphir's Styx.** Szerk. Rozsáfy Manó. Ny. Neuwald Illés. XXXII. évf. Félhavi lap. Ára 10 kor.
- Sociale Kritik.** Szerk. Klein Adolf. Ny. Zeisler M. »XVI.« évf. Megjelenési ideje bizonytalan. Ára 20 kor. (!)
- Styx.** Szerk. Schöpl G., kiadó tul. Singer A. K. özv. Ny. Gross és Grünhut. XXXIX. évf. Havonta 3 szám. Ára 16 kor. (Márcz. 10. óta magyar lap.)
- Ungarische Allgemeine Verkehers-Zeitung.** Szerk. tul. Schreiber Adolf örököse Andics Jusztina. Ny. Feldmann Mór. XXII. évf. Havi 2 szám. Ára 12 kor.
- Ungarische Bauzeitung.** Szerk. tul. Sommer József. (Újpest.) Ny. »Franklin« társulat. V. évf. Havi 3 szám. Ára 20 kor.
- Ungarisches Handelsblatt.** Szerk. tul. »Kelemen B.« A Fortschritts-Presse-vel *azonos.*, csakhogy ára 24 korona. (!)
- Ungarisches Handels-Museum.** Szerk. Braun A. Ny. Löblovitz Zsigmond. XIV. évf. Havi 2 sz. Ára 16 kor. (!)
- Ungarischer Holzhändler.** (A »Magyar Fakereskedő« német fordítása.) Szerk. és tul. Székely Ignác. Ny. »Fővárosi ny. és vonalozó r.-t.«, utóbb Révai és Salamon. VII. évf. Havonta kétszer. Ára 4 kor., a magy. kiadással együtt 10 kor.
- Der Ungarische Israelit.** Fel. szerk. dr. Bak Illés; tul. Bak Ignác özv. Ny. Márkus Samu. XXVII. évf. Ára 12 kor.
- Ungarische Medizinische Presse.** Szerk. és kiadó dr. Tuszka Ödön. Ny. Gelléri és Székely. V. évf. Heti lap. Ára 10 kor
- Ungarische Montan-Industrie- und Handelszeitung.** Szerk. és kiadó Silberstein Arnold. Ny. Márkus Samu. VI. évf. Félhavi lap. Ára 20 kor.
- Ungarischer Weinbau.** Szerk. Baross Károly és dr. Drucker Jenő; tul. Baross K. Ny. »Patria« ny. r. t. IV. évf. Heti lap. Ára 12 kor.
- Ungarische Wochenschrift.** Szerk. Dornbusch M. Ny. Gross és Grünhut VI. évf. Hetilap. Ára 12 kor.
- Ungarländischer Bote.** Szerk. tul. Petroczy J. F. Ny. Löblovitz Zsigmond Időhöz nem kötött, számozatlan hirdetősi lap. Ára. 20 kor. (!)
- Volksblatt.** Fel. szerk. »István gazda.« Ny. »Franklin« társulat. VII. évf. Hetilap. Ára 3 kor.
- Volkswirtschaftliche Sonntags-Revue.** Fel. szerk. és tul. Reinitz Tódor. Ny. Neuwald Illés. XXIII. évf. Hetilap. Ára 24 kor.
- Volkswirtschaftliche Zeitung.** »VII. évf.« A »Fortschritts Presse«-vel *azonos.*
- Vorsicht.** (!) Szerk. Kiadó »Gönczi Mihály.« A **Finanzielle Blätter**-rel *azonos.*
- Die Witzrakete.** (Melléklet a Neues Polit. Volksblatthoz.) Szerk. Fleischmann Sándor; kiadó a N. P. Vbl. társaság. VI. évf. Ára: a főlap előfizetőinek 2 kor. 40 fill., különben 9 kor. 60 fill.

Összesen 61.

VIDÉKEN.

- Allgemeine Ungarische Weinzeitung.** (Sopron.) Szerk. Rosenstingl Berthold. Ny. Breiner E. fia. I. évf. Havi 2 szám. Ára 7 kor. 20 fill.
- Bács-Bodrogher Zeitung.** (Apatin.) Fel. szerk. Witzmann József; tul. ny. Gass Mátyás. II. évf. Heti lap. Ára 8 kor.
- Bácskaer Volksblatt.** (Zombor.) Fel. szerk. és tul. ny. Oblat Károly. XII. évf. Hetilap. Ára 8 kor.
- Die Berzava.** (Resiczabánya.) Szerk. kiadó, ny. Eisler József. XXV. évf. Heti lap. Ára 9 kor. 60 fill.
- Bistritzer Wochenschrift.** (Besztercze.) Szerk. kiadó Schell Károly. Ny. Botschar Tódor. XXIX. évf. Hetilap. Ára 8 kor. 80 fill.

Bistritzer Zeitung. (Besztercze.) Szerk. Clemens Frigyes; kiadó Raupenstrauch O. Ny. Botschar Tódor. X. évf. Ára 8 kor.

Buziáser Anzeiger. (Buziás.) Szerk. tul. ny. Ullman Ferencz. I. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Csákovaer Zeitung. (Csákova.) Fel. szerk. Chudy Jenő; tul. ny. Chudy testvérek. XIX. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Eisenstädter Zeitung. (Kismarton.) Lásd *Kismartoner Ztg.*

Evangelische Glocken. (Pozsony.) Szerk. Hollerung Károly (Modor). Kiadók: Brunner J. (Sopron), Dianiska A. (Lőcse), Fürst J. (Pozsony), Hollerung K., Lów F. (Locsmánd), Schwalm G. (Pancsova). Ny. Wigand K. F. XII. évf. Kétheti lap. Ára 2 kor.

Der Friedensbote. Szerk. Schmidt C. E. (Pozsony); kiadó Scholtz Ödön (Ágfalva). Ny. Wigand F. K. (Pozsony). 1900/1901. IV. évf. Kétheti lap. Ára 2 korona.

Der Gewerbsmann. (Fehértemplom.) Szerk. Rudolf Nándor. Ny. Wunder Gyula. I. évf. Havi 2 szám. Ára 4 kor.

Gross-Becskereker Wochenblatt. Fel. szerk. Mayer Rudolf; kiadó ny. Pleitz Ferencz Pál. L. évf. Hetilap. Ára 10 kor.

Gross-Kikindaer Zeitung. (N.-Kikinda.) Szerk. tul. Korn Arthur. Ny. Gajin (előbb Milenkovits) ny. XXVI. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Gross-Kokler Bote. (Segesvár.) Szerk. tul. ny. Horeth Frigyes. XXII. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Günser Anzeiger. (Kőszeg.) Fel. kiadó Feigl G. Adolf. Ny. Feigl Frigyes. XXVII. évf. Hetilap. Ára 7 kor. 60 fill.

Günser Zeitung. (Kőszeg.) Felelős kiadó. ny. Feigl Gyula. XIX. évf. Hetilap. Ára 5 kor 30 fill.

Handels-Anzeiger. (Bécs.) Szerk. kiadó Landesberg S. Ny. (Sopron) Röttig Gusztáv. X. évf. Havi 2 szám. Ára 12 kor.

Hatzfelder Zeitung. (Zombolya.) Fel. szerk. és kiadó tul. ny. Wunder Rudolf. XIII. évf. Hetilap. Ára 8 kor. Ápr. óta **Zombolyaer Zeitung.**

Hermannstädter Vergnügungs-Anzeiger (a Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt melléklete.) (N.-Szeben.)

Karansebeser Wochenblatt. (Karansebes.) Szerk. tul. Jacobovits József.

Ny. az egyházmegyei ny. XIII. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Karansebeser Zeitung. (Karansebes.) Szerk. tul. ny. Fleissig Lipót. IV. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Károlyfalvaer Wochenblatt. [Levyomat a Neue Werschetzer Zeitungból.] (Károlyfalva.) Szerk. Verner János; kiadó ny. Wettel és Veronits (Versec). IV. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Karpathen-Post. (Késmárk.) Szerk. tul. ny. Sauter Pál. XX. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Kaschauer Zeitung. Kassa-Eperjesi Értesítő. (Kassa.) Fel. szerk. Rorwell S.; kiadó ny. Werfer Károly. LXII. évfolyam. Heti 3 szám. Ára 10. kor.

Kirchliche Blätter. (N.-Szeben.) Szerk. tul. Wagner János. Ny. Krafft V. 1900/1901. V. évf. Heti lap. Ára 6 kor.

Kismartoner Zeitung. (Kismarton.) Szerk. tul. ny. Dick Ede. XV. évf. Heti lap. Ára 8 kor. — Okt. óta **Eisenstädter Zeitung.**

Köl Mvaszér. (Kolozsvár.) (Héber betűkkel.) Szerk. tul. Weinstein Béni Izsák. Ny. Boskovics József. II. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Krassó-Szörényer Zeitung. (Lugos.) Tul. ny. Virányi János. XLIII. évf. Hetilap. Ára 10 kor.

Landwirthschaftliche Blätter. (N.-Szeben.) Szerk. Gottschling Adolf; kiadó az erdélyi szász gazd. egyesület felügyelőbizottsága. Ny. Drotleff József. XXVIII. évf. Havonta 2 szám. Ára egyl. tagoknak 1 kor. 20 fill., nem tagoknak 3 kor. 20 fill.

Nagy-Kikinda. (U. o.) Szerk. Hochstrasser János. Tul. Kastory János és Pavlicsek József. Ny. kiadói ny. VI. évf. Heti lap. Ára 4 kor.

Die Nera. (Ung. Weisskirchner Zeitung.) (Fehértemplom.) Szerk. Gradl Péter. Kiadó ny. Wunder Gyula XXXIV. évf. Hetilap. Ára 9 kor. 20 fillér.

Neue Lippaer Zeitung. (Lippa.) Fel. szerk. kiadó-tul. ny. Zach József. XIV. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Neue Werschetzer Zeitung. Fel. szerk. Veronits József; kiadó-tul. ny. Wettel és Veronits czég. XIX. évf. Hetenként 2 szám. Ára 10 kor.

Neutraer Zeitung. Nyitrai Hirlap. (Nyitra.) Szerk. tul. Grünfeld Náthán. Ny. Reicheles Lipót. XI. évf. Heti lap. Ára 12 kor.

Oberwarther Sonntags-Zeitung. (Felső-Ör.) Kiadó-tul. ny. Schodisch Lajos. XXI. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Oedenburger Finanzieller Anzeiger. Az Oed. Rundschau melléklapja, I. évf.

Oedenburger Rundschau. (Sopron.) Fel. szerk. Weszely Károly, kiadó Zsombor Géza. Ny. »Petőfi« ny. V. évf. Heti 2 szám. Ára 10 kor. — Aug. óta czíme **Radikal.**

Oraviczaer-Weekendblatt. (U. ott.) Fel. szerk. és tul. Ny. Wunder Károly. XXIX. évf. Hetilap. Ára 9 kor. 20 fill.

Oraviczaer Zeitung. (Oravicza.) Fel. szerk. Kehrer Viktor; tul. Kehrer L. Ny. Kehrer C. XV. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Orsovaer Weekendblatt. (Orsova.) Szerk. Hutterer Géza; tul. ny. Handl József. XXVIII. évf. Hetilap. Ára 9 kor. 60 fill.

Perjamos und Umgebung. (Perjámos.) Szerk. Gatter Aurél. Ny. »Hungaria.« IV. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Die Posaune. (Temesvár.) Tul. ny. Lechenmayer J. C. XXV. évf. Heti lap. Ára 12 kor 80 fill.

Radfahr-Sport. (Bécs.) Kiadó Adametz József. Ny. Röttig Gusztáv. (Sopron.) VIII. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

Radikal (aug. 12 előtt **Oedenburger Rundschau**). Szerk. tul. Zsombor Géza. Ny. »Petőfi« ny. VI. évf. Heti 2 szám. Ára 10 kor.

Resiczaer Zeitung. (Resicza.) Szerk. és kiadó-tul. ny. Weisz Adolf. XIV. évf. Hetilap. Ára 9 kor. 60 fill.

Schässburger Anzeiger, decz. óta **Sch. Zeitung.** (Segesvár.) Kiadó, ny. Jördens testvérek. XXVIII. évf. Hetilap. Ára 5 kor.

Süd-Bácskaer Zeitung. (Előbb **Verbász és Vidéke, Verbász und Umgebung,** m. és német.) (Uj-Verbász.) Szerk. Trbojevic Mihály Szergej; tul. és Boros. Ny. Boros »Verbászi kny.« ja. V. évf. Hetilap. Ára 6 korona.

Südungarische Bürger-Zeitung. (Perjámos.) Szerk. tul. ny. Pirkmayer Alajos. IV. évf. Heti lap. Ára 3 kor.

Südungarische Gewerbe-Bundeszeitung. (Temesvár.) Szerk. ifj. Steiner Károly; tul. Délmagy. Iparszövetkezet. Ny. »Unio«. II. évf. Havi 2 szám. Ára 2 kor.

Telecska. (Bács-Kula.) Szerk. Lackner

Fülöp. Ny. Berkovits Márk. XVIII. évf. Hetilap Ára 6 kor.

Temes-Kubiner Wochenblatt. (T.-Kubin) [lenyomat a Neue Werschetzer Zeitungból]. Szerk. Oberläuter Róbert. Ny. Wettel és Veronits. (Versecc.) II. évf. Heti lap. Ára 10 kor.

Torontaler Presse (előbb **Südungarischer Grenzbote**) (N.-Becske-rek.) Szerk. tul. Ny. Jokly Lipót. III.—XVI. évf. Heti lap. Ára 12 kor.

Torontaler Zeitung. (Perjámos.) Fel. szerk. tul. ny. Pirkmayer Alajos. XVIII. évf. Hetenként 2 szám. Ára 10 korona.

Der Ungarische Landwirth. (Der Volksfreund.) (Temesvár.) Szerk. Kraushaar Károly. Ny. csanád-egyház-megyei ny. XII. évf. Hetilap. Ára 4 kor.

Unparteiische Zeitung. (Pozsony.) Szerk. Hochreiner F. Ny. kath. irod. társ. I. évf. Hetilap, száma 4 fill.

Volkswille. (Temesvár.) Szerk. Dobrillovic János; kiadó külön lapbizottság. Ny. Délmagyarországi kny. VI. évf. Hetilap. Ára 4 kor. 80 fill.

Westungarische Volkszeitung. (Pozsony.) Szerk. kiadó Zalkai Lajos L. Ny. Kath. irod. r. t. V. évf. Hetilap. Ára 12 kor.

Westungarischer Weinbergsbote. (Pozsony.) Szerk. tul. Vetter Pál K. Ny. Alkalay Adolf. IV. évf. Havi 2 szám. Ára 8 kor.

Wetterkalender für Ungarn. (Ó-Széplak.) Kiadó ny. a Nyitravölgyi gazdasági egyesület. Ny. (Rózsahegy) Kohn. XVIII. évf. Heti lap. Tagilletmény.

Zeitung für Land- und Forstwirtschaft. (Bécs.) Szerk. kiadó Koffron J. Ny. (Pozsonyban) Wigand F. K. I. évf. Havi 2 szám. Ára 10 kor.

Zsombolyaer Zeitung. Lásd, **Hatzfelder Ztg.**

Összesen 59.

III. HORVÁT LAPOK.

a) *Politikai lap.*

VIDÉKEN.

Novi List. (Fiume.) Szerk. Supits Ferencz. Ny. »Fiumei részv. ny.« III. évf. Napilap. Ára 20 kor.

Összesen 1.

b) Szaklapok.

BUDAPESTEN.

Financijalne Novine (előbb: **Hrvatski Financijalni Stražar**.) Szerk. Iklódy Győző. Ny. »Stephanaeum.« III. évf. Havi 3 szám. Ára 12 kor.

Financijalni Glasnik. Szerk. Strazimir Milán. Ny. »Stephanaeum.« I. évf. Havi 2 szám. Ára 9 kor. 20 fill.

Povlastični Viestnik. Szerk. Freckay János. Ny. »Pallas.« V. évf. Heti lap. Ára 20 korona.

Összesen 3.

IV. SZERB LAPOK.

a) Politikai tartalmúak.

BUDAPESTEN.

МАЈЕ НОВИНЕ. Szerk. Petrovits Milán. Kiadó Székely Viktor. Ny. Pollacsek Mór. I. évf. Napilap. Ára 14 kor. 40 fill.

НОВИ БЕР. Szerk. dr. Petrovits Dusan. Ny. »Patria.« I. évf. Heti 2 szám. Ára 12 kor. *Evközben Szabadkára költözött.* Összesen 2.

VIDÉKEN.

БАШТОБАН. (Ujvidék.) Szerk. kiadó Mihajlovits Gyoka. Ny. Ivkovits György. I. évf. Havi 2 szám. Ára 3 kor.

БРАНИЕ (Ujvidék.) Fel. szerk. Joksimovits Miklós; kiadó a »Druzina Branika.« Ny. Popovits M. testv. XVI. évf. Heti 3 szám. Ára 24 kor.

ЗАСТАВА. (Ujvidék.) Főszerk. Tomits Jása; fel. sz. Bradvarovits Konstantin. Ny. Miletits Szvetozár. XXXIV. évf. Napilap. Ára 28 kor.

НАШЕ ДОБА. (Ujvidék.) Fel. szerk. Paplovits István. Ny. Hirschenhauser Benő. XVI. évf. Heti 2 szám. Ára 20 kor.

НОВИ БЕР. (Szabadka.) Ny. Hirt és Társa. (Előbb *Budapest*en jelent meg.) Összesen 4.

b) Szaklapok és vegyestartalmúak.

BUDAPESTEN.

БИВА. Szerk. »István gazda« (=Rom-bay Dezső.) Ny. »Franklin« társulat III. évf. Heti lap. Ára 3 kor.

Összesen 1.

VIDÉKEN.

ГОЛУБ. (Zombor.) Szerk. Blagojevits Jován; kiadó Karakasevits Milivoj könyvkereskedése. Ny. Bittermann Nándor. XXII. évf. Félhavi ifjúsági lap. Ára 2½ dinár.

НАРОДНО РОЈО. (Ujvidék.) Szerk. Jovanovits Milán. Kiadja saját társaság. Ny. Ivkovits György. II. évf. Hetilap. Ára 4 kor. 80 fill.

НАРОДНОСТ. (Pancsova.) Szerk. kiadó Bekits T. Ny. Wittigschlager Dragutin. IV. évf. Heti 2. szám. Ára 16 kor.

НАШЕ НОВИНЕ. (Szeged.) Szerk. dr. Mihajlovits István. Kiadja egy társaság. Ny. Gönczi József. I. évf. Napilap. Ára havonta 50 fillér.

НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ. (Ujvidék.) Szerk. Pesits Sándor. Ny. Miletits Szvetozár. II. évf. Hetilap. Ára 4 kor. Megszűnt.

ЦОЗОРИШТЕ. (Ujvidék.) Szerk. Hacsits Antal. Kiadja a Szerb Nemzeti Színház Társaság vezetősége Ny. Popovits M. testv. XXV. évf. Havonta 80 fill.

РОЈО БУБ (Verseccz.) Szerk. tul. ny. Pavlovits P. Milán. I. évf. Hetilap. Ára 6 kor.

САДАШЊОСТ. (N.-Kikinda.) Fel. szerk. Veszelinovits Iván. Ny. Szegyakov Milán. XVII. évf. Heti lap. Ára 8 kor.

СРБАДИЈА. (N.-Kikinda.) Szerk. Tusanovits István; kiadja egy társaság. Ny. Radák Jován. III. évf. Heti 2 szám. Ára 12 kor.

ШКОЛСКИ ОДЈЕК. (Ujvidék.) Szerk. Milovanovits Kuzman. Ny. Miletits Szvetozár. IV. évf. Havi 3 szám. Ára 8 kor.

БЕЧНИЕ (Pancsova.) Szerk. Popovits J. Ny. Radák János (Nagy-Kikinda.) IX. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Összesen 11.

V. ROMÁN LAPOK.

a) Politikai tartalmúak.

VIDÉKEN.

Controla. (Temesvár.) Fel. szerk. és kiadó Barcianu V. Jónás. Ny. Délmagyarorsz. kny. r. t. VI. évf. Ára 16 kor.

Foala Poporului. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. Baltas András; tul. »Tipografia« r. t. VIII. évf. Hetilap. Ára 6 kor.

Gazeta Transilvaniei. (Brassó.) Fel. szerk. egyszersmind tul. ny. Muresianu Aurél. LXIII. évf. Ára [a napilap] 24. kor, illetőleg [a vasárnapi kiadásoké] 4 kor.

Tribuna. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. Morariu János; tul. »Tipografia« r. t. XVII. évf. Napilap. Ára 20 kor.

Tribuna Poporului. (Arad.) Szerk.

világosi Russu János; kiadó ny. Popovici-Barcianu Aurél. IV. évf. Napi lap. Ára 20 kor.

Unirea. (Balázsfalva.) Fel. szerk. és kiadó Cuciu Vaszily. Ny. Gör. kel. főegyházmegyei szeminárium ny. X. évf. Hetilap. Ára 12 kor.

Vulturul. (Nagyvárad.) Főszerk. tul. Ardelean Jusztin, fel. szerk. Sceopul János József. Ny. »Szt. László ny.« IX. évf. Havi 2 szám. Ára 12 kor.

Összesen 7.

b) *Szaklapok és vegyes tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Poporul. Fel. szerk. »Coresi, pápa«. Ny. »Franklin« társ. VII. évf. Hetilap. Ára 3 kor.

Összesen 1.

VIDÉKEN.

Biserica și Școla. (Arad.) Fel. szerk. Mangra Vazul; kiadó ny. az aradi görög kel. egyházmegye. XXIV. évf. Hetilap. Ára 10 kor.

Bunul Econom. (Szászváros.) Fel. szerk. Moța János. Tul. dr. Mihu János. Ny. »Minerva« ny. I. évf. Hetilap. Ára 4 kor.

Familia. (Nagyvárad.) Fel. szerk. és kiadó Vulcanu József. Ny. Láng József. XXXVI. évfolyam. Hetilap. Ára 16 kor.

Foaia Diecesana. (Karánsebes.) Szerk. Barbu Péter. Ny. kiadó Gör. kel. egyházmegyei ny. XIV. évf. Hetilap. Ára 10 kor.

Fóia Pedagogica. (N.-Szeben.) Szerk. Barcianu D. P.; kiadó: szerkesztő testület. Ny. Főegyházmegyei ny. IV. évf. Havi 2 szám. Ára 6 kor.

Foaia Scolastica. (Balázsfalva.) Szerk. »Negrutiu« (Fekete) János. Kiadja tanítóegyesület. Ny. gör. kel. főegyházmegye. II. évf. Havi 2 szám. Ára 6 kor.

Revista ilustrata. (Sajó-Solymos.) Szerk. kiadó Baciu János. Ny. Bács Jánosné. III. évf. Havi 2 szám. Ára 12 korona.

Revista Orăștiei. (Szászváros.) Fel. szerk. Baritz F. Péter; kiadó Popovici-Barcianu Aurél. Ny. »Minerva.« VI. évf. Hetilap. Ára 6 kor.

Veselia. (Arad.) Szerk. kiadó Maglasiu Manó. Ny. Réthy Lipót és fia. I. évf. Hetilap. Ára 8 kor.

Összesen 9.

VI. TÓT LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Krestan. Fel. szerk. Sándorfi Ede, kiadó-tul. ó és Németh Gellért. Ny. »Stephanaeum« ny. VII. évf. Hetilap. Ára 4 korona.

Opravdový Krestan. (Az alábbiak heti néplapja.) Ny. Hornyánszky. V. évf. Ára 4 kor.

Slovenské Noviny. Fel. szerk. és kiadó ny. Hornyánszky Viktor. XV. évf. Heti 3 szám Ára 12 kor. (Melléklapja: Opravdový Krestán.)

Összesen 3.

VIDÉKEN.

Národné Noviny. (Turóc-Szent-Márton.) Fel. szerk. Pietor Ambrus; kiadók Mudron Pál és társai. Ny. részv. társ. XXXI. évf. Napilap. Ára 24 kor.

Összesen 1.

b) *Szaklapok és vegyes tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Slovensky Dennik. Szerk. Hodža Milán. Kiadó Székely Viktor. Ny. Pollacsek Mór. I. évf. Napilap. Ára 14 kor. 40 fillér.

Vlast a' Svet. Fel. szerk. »Štefan« gazda. Ny. »Franklin« társ. XV. évf. Hetilap. Ára 3 kor.

Összesen 2.

VIDÉKEN.

Katolicke Noviny. (Nagy-Szombat.) Fel. szerk. és kiadó Kollár Márton. Ny. Horovitz Adolf. LI. évf. Félhavi lap. Ára 4 kor.

Ludové Noviny. (Túróc-Sz.-Márton) Szerk. Hlinka András és a kiadó Bielek Antal. Ny. részvény-társ. IV. évf. Heti lap. Ára 4 kor.

Národní Hlasnik. (Túróc-Sz.-Márton) Szerk. kiadó Pietor Ambrus. Ny. r. t. XXXIII. évf. Havi 2 szám. Ára 2 kor.

Slovenské Listy. (Liptó-Rózsahegy.) Szerk. tul. ny. Salvas Károly. III. évf. Hetilap. Ára 2 kor. 8 fillér.

Zprávy hospodárskeho spolku údolia Nitry. (Ó-Széplak.) Szerk. Friesenhof Gergely báró. Ny. a Nyitra-völgyi Gazd. Egyesület, gyorsajtóján. IX. évf. Havi 2 szám. Tagilletmény.

Összesen 5.

VII. OROSZ LAPOK.

Szaklapok.

BUDAPESTEN.

HEADЪЯЯ. Szerk. »Iván gazda.« (=Rom-
bay Rezső.) Ny. »Franklin« társulat. III.
évf. Heti lap. Ára 4 kor.

Összesen 1.

VIDÉKEN.

ИИТОРЪ. (Ungvár.) Szerk. Fenczik
Jenő. Ny. Jäger Bertalan. XVI. évf. Fél-
havi lap. Ára 8 kor., a ДОДАТКОМЪ
mellékklappal együtt 10 kor.

Összesen 1.

VIII. LENGYEL LAP.

BUDAPESTEN.

Szaklap.

Przewodnik Mauthnera W Polu
W Ogrodzie. Szerk. tul. Mauthner
Ödön. Ny. »Athenaeum.« I. évf. Heti 2
szám, ingyen.

Összesen 1.

XI. FRANCZIA LAPOK.

Politikai tartalmúak.

BUDAPESTEN.

»Hungaria.« Correspondance pour
l'Étranger. [Könyomatú.] Szerk. Eichner
S., utóbb a tulajdonos: Neumayer L.
Ny. a Pesti Kny. R. T., utóbb Presburg
Frigyes utóda Schwarz Lajos. I. évf.
Heti 2 szám. Ára 15 kor. = 20 franc.

Revue d'Orient et de Hongrie.
Szerk. Leval András; tul. Gunszt Miklós.

Ny. »Orsz. közp. községi ny. r. t.« utóbb
a »Wesselényi« ny. XV. évf. Hetilap. Ára
12 kor.

Összesen 2.

X. OLASZ LAPOK.

VIDÉKEN.

Politikai tartalmúak.

La Bilancia. (Fiume.) Főszerk. Mayer
Nereusz. Szerk. Mohovich Vitzsz. Ny.
Mohovich Emőd. XXXIII. évf. Napilap
estilappal. (Heti melléklete: **Értesítő**,
Avvisatore.) Ára 24 kor.

La Difesa. (Fiume.) Szerk. Superina
Menotti. Ny. Chiuzzelin A. I. évf. Hetilap
Ára 6 kor.

La Voce del Popolo. (Fiume.)
Szerk. kiadó Chiuzzelin A. Ny. Chiuzzelin
és Társa. XII. évf. Napi lap. Ára 12 kor.
Összesen 3.

Nem politikai.

Avvisatore Ufficiale del Muni-
cipio di Fiume. Szerk. Brelich Ernő.
Ny. Mohovich Emőd. II. évf. Heti 2 szám.
Ára

Összesen 1.

XI. HÉBER LAP.

Szaklap.

VIDÉKEN.

תל תלפיות (Tél Tálpiosz.) (Vác.) Szerk.
tul. Katzburg D. Ny. ? Havi 2 szám. Ára
8 kor.

Összesen 1.

ÖSSZEGEZÉS.¹⁾

		Budapesten	VIDÉKEN	Összesen
Német:	politikai	14 (11)	23 (24)	37 (35)
	szak- és vegyestartalmú lap	61 (61)	59 (57)	120 (118)
Horvát:	politikai	— (—)	1 (—)	— (1)
	szaklap	3 (2)	— (1)	3 (3)
Szerb:	politikai	2 (—)	4 (3)	6 (3)
	szak- és vegyestartalmú lap	1 (1)	11 (15)	12 (16)
Román:	politikai	— (—)	7 (8)	7 (8)
	szak- és vegyestartalmú lap	1 (1)	9 (6)	10 (7)
Tót:	politikai	3 (3)	1 (1)	4 (4)
	szak- és vegyestartalmú lap	2 (1)	5 (4)	7 (5)
Orosz:	szaklap	1 (1)	1 (2)	2 (3)
Lengyel:	vegyestartalmú	1 (—)	— (—)	1 (—)
Franczia:	politikai	2 (1)	— (—)	2 (1)
Olasz:	politikai	— (—)	3 (2)	3 (2)
	nem politikai	— (—)	1 (—)	1 (—)
Héber:	szak- és vegyestartalmú	— (—)	1 (1)	1 (1)
Összesen:		91 (82)	125 (124)	216 (205).

¹ A zárójelben az 1899. évi létszám van, összehasonlítás végett, idézve.

III.

Folyóiratok.

KOVÁTS LÁSZLÓTÓL.

I. MAGYAR NYELVŰ FOLYÓIRATOK.

a) BUDAPESTEN.

Ácsok szaklapja. A magyarországi ácsok érdekeit védő közlöny. Szerk. és kiadja Dénes Bálint. Nyom. Fried és Krakauer. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 80 fillér.

Akadémiai Értesítő. A m. tud. Akadémia megbízásából szerk. Szily Kálmán főtítkár. Nyom. Hornyánszky Viktor. XI. kötet. Megjelenik havonként. Ára 6 kor.

Allamgazdasági Szemle. Szerk. és kiadják Zachár Gyula és Olgay Kálmán. Nyom. a »Pátria« nyomda. III. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 20 kor.

Allategészség. Folyóirat az állategészségügyi ismeretek terjesztésére. Szerk. Rátz István. Kiadja és nyomatja a Szent-László nyomda. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Általános forgalmi Értesítő. Szerk. Szenes Mór. Nyom. Európa kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Általános pénzügyi Szemle. Szerk. Bán Zsigmond. Kiadja Pátkai Dániel. Nyom. Neuwald Illés. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Apolló. Szerk. Erkel Sándor és Goll János. Kiadja az »Országos magyar dalár-egyesület.« Nyom. a Pesti nyomda. XIV. évfolyam. Megjelenik évenként négyszer. Ára 5 korona.

Aquila. A magy. ornithologiai központ folyóirata. Szerk. Herman Ottó. Nyom. a Franklin társulat. VII. évfolyam. Évenként négy füzet. Ára 10 korona.

Archeologiai Értesítő. Szerk. Hampel József. Kiadja a m. tud. Akadémia.

Nyom. a Franklin társulat. Uj folyam XX. köt. Évenként 5 füzet. Ára 12 kor. A társulat tagjai tagdíj (10 kor) tejében kapják.

Athenaeum. Szerk. Pauer Imre. Kiadja a m. tud. Akadémia. Nyomatja Hornyánszky Viktor. IX. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 kor.

Aurora. Irodalmi, művészeti és társadalmi közlöny. Szerk. Incze Henrik. Nyom. Thalia kny. III. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Bába-Kalauz. Szerk. Hoffmann Péter. Kiadja Dirner Gusztáv. Nyom. Buschmann F. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Balneologiai Értesítő. A magyar szent korona országai balneologiai egyesületének hivatalos közlönye. Szerk. és kiadja Preysz Kornél. Nyom. a Pesti kny. 1900. évf. Évenként 4 szám. Ára 5 korona.

Baromfitenyésztési Lapok. Az orsz. baromfitenyésztési egyes. hivatalos közlönye. Szerk. Parthay Géza. Nyom. Hornyánszky Viktor. 1900. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Bombardon. IV. évfolyam. (Könyvmatos élcslap.) Nyom. Fried és Krakauer. Havonként jelenik meg.

Bölcséleti Folyóirat. Szerk. és kiadja Kiss János. Nyom. az Athenaeum r. társaság. XIV. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 kor.

A budai Könyvtár Közlönye. Szerk. Jurányi Győző. Kiadja a budai könyvtáregyesület. Nyom. Bagó Márton és fia. IV. évfolyam. Meg nem határozott időközökben jelenik meg. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Budai Ujság. Szerk. Ribizánszky József. Nyom. Szent Gellért kny. II. évf. Ára 4 korona.

Budapest Főváros Statisztikai havi füzetei. Szerk. Kőrösy József. Kiadja Budapest székes főváros statisztikai hivatala. Nyom. a Pesti nyomda. XXVIII. évfolyam. Ára 8 kor.

Budapesti Gyorsíró. Szerk. Bódogh János. Kiadja az Orsz. magyar gyorsíró-egyesület. Nyom. a Pesti nyomda. XII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 4 kor.

A budapesti Polgári Lövészegyesület hivatalos Értesítője. Szerk. Gabnay Ferenc. Nyom. Hornyánszky Viktor. VII. évfolyam. Megjelenik időszakként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

A budapesti szállodások, vendéglősök és kocsmárosok ipartársulatának Értesítője. A választmány megbizásából szerkeszti a titkár. Kiadja az ipartársulat. Nyom. Feldmann Mór. X. évfolyam. Megjelenik havonként. A tagok ingyen kapják.

Budapesti Szemle. Szerk. Gyulai Pál. Kiadja a m. t. Akadémia. Nyom. a Franklin-társulat. XXVIII. évfolyam. CI—CIV kötet. Megjelenik havonként. Ára 24 kor.

Budapesti Tattersall Értesítője. Szerk. Gál Kropf Béla. Kiadja a Lótenyésztés emelésére alakult részvénytársaság. Nyom. a »Pátria« nyomda. V. évfolyam. Megjelenik havonként.

A czimbalom családi körben. Szerk. Allaga Géza. Kiadja Schunda V. József. Nyom. Kunos Vilmos és fia. X. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 4 kor.

Czimbalom Szalon. Szerk. Erdélyi Dezső. Kiadja Nádor Kálmán. Nyom. a Pesti nyomda. II. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 12 korona.

Díjnokok Közlönye. Az országos díjnokegylet és nyugdíjintézet hivatalos lapja. Szerk. Paczóna Antal. Nyom. Lóhl Dávid. VI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 kor. 20 fill.

Divatértesítő. Szerk. Holzer Sándor. Kiadja Holzer Simon áruháza. Nyom. Lengyel Lipót. XXXI. évfolyam. Évenként 4 szám. Ingyen küldetik.

Ébresztő. A magyar evangéliumi ifjuság lapja. Kiadja a budapesti ref. ifj. egyelet. Szerk. Csürös István. Nyom. Nagy Sándor. I. évf. Megjelenik évenként 10 szám. Ára 2 korona.

Egészség. Szerk. Csapodi István közreműködésével Frank Ödön. Kiadja az orsz. közegészségi egyesület. Nyom. a Franklin társulat. XIV. évf. Kéthavonként jelenik meg. Ára 6 korona. Az egyesület tagjai tagdíj (6 korona) fejében kapják.

Egészségőr. A »Zion« jótékonyági egyelet népszerű közlönye. Nyom. Gross és Grünhut. V. évfolyam. Megjelenik havonként. A tagoknak ingyen küldetik.

Egyetemes Philologiai Közlöny. Heinrich Gusztáv és P. Thewrewk Emil közreműködésével szerk. Némethy Géza és Petz Gedeon. Nyom. Franklin társulat. XXIV. évf. Évenként 10 füzet. Ára 12 kor.

Egyházi műipar. Szerk. Aczél Lajos. Nyom. a Hunyadi Mátvás kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Élet és egészség. Közegészségügyi folyóirat. Szerk. és kiadja Földvári Jákó. Nyom. a Pátria kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. 80 fill.

Első magyar Kalapos Ujság. (Lásd Magyar Kalapos Ujság.)

Emberszeretet. A »Báro Hirsch Mór« jótékonyági és önszegélyző egyesület hivatalos lapja. Szerk. Ötvös Vilmos. Nyom. a Thalia kny. V. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. Az egyesület tagjainak 60 fillér.

Építő munkás. Kőművesek, kőfaragók, ácsok stb. szervezetének hivatalos közlönye. Szerk. Bauer János. Nyom. Fried és Krakauer. V. évf. Havonként. Ára 2 kor. 80 fill.

Erdészeti Lapok. Az Országos erdészeti egyesület közlönye. Szerk. Bedő Albert. Nyom. a »Pátria« irod. vállalat. XXXIX. évfolyam. Havonként jelenik meg. Ára 16 kor. A tagoknak tagdíj (16 kor) fejében küldetik.

Ethnographia. A magyar néprajzi társaság értesítője. Szerk. Munkácsi Bernát és Sebestyén Gyula. Nyom. Hornyánszky Viktor XI. évfolyam. Évenként 10 füzet. Ára 6 kor. A tagoknak tagdíj fejében jár.

Faipari és fakereskedelmi Értesítő. A magyar faipar, fakereskedelem és erdőhasználat érdekeit szolgáló szaklap. Szerk. Egressi Arthur. Nyom. Révai és Salamon. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

A fákllya. Időközi folyóirat. Szerk. Bolgár Lajos. Nyom. Márkus Samu. 1900. évf. Egyes szám ára 20 fillér.

Fényképészeti Szemle. Amateurok

lapja. Szerk. és kiadja Pejtsik Károly. Nyom. az Athenaeum. r. t. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Férfi Divat. Szerk. Mangold Béla Kolos. Kiadja Várady Béla. Nyom. az Budapesti Hírlap kny. II. évf. Negyed-évenként. Ingyen küldetik.

Férfi Szabó. Szerk. Stikarovszky Norbert. Kiadja Stikarovszky János. Nyom. Fried és Krakauer. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Fizikai és diétetikai gyógyító-módok Közlönye gyakorló orvosok számára. Szerk. és laptulajdonos Palócz Ignác. Nyom. a Budapesti Hírlap kny. I. évf. Havonként jelenik meg. Ára 3 korona.

Földrajzi Közlemények. Kiadja a magyar földrajzi társaság. Szerk. Berecz Antal. Nyom. Fritz Armin. XXVIII. kötet. Évenként 10 füzet. Ára 10 kor. Tagoknak tagdíj fejében küldetik.

Földtani Közlöny. Kiadja a magyarhoni földtani társulat. Szerk. Lóczy Lajos és Cholnoky Jenő. Nyom. a Franklin társulat. XXX. kötet. Havi folyóirat. Ára 10 kor. A társulati tagok tagdíj (10 kor.) fejében kapják.

Fürdő- és utazási közlöny (Előbb gyógyfürdők és üdülőhelyek). Szerk. Rózsa Lajos. Nyom. id. Poldini Ede és társa. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Galilei. Szabadkőművesi haviszemle. Szerk. Sgalitzer Gyula. Nyom. Wendt nyomdája. II. évfolyam. Havonként. Ára 3 korona.

Gépészek, művezetők és elektrikusok országos körének Közlönye. Szerk. Miróczky János. Nyom. Spitzer Márk. II. évf. Havonként. Ára 6 kor.

Grafikai Szemle. Szerk. Tanay József. Kiadja a »Könyvnyomdászok Szakköre«. Nyom. a Pesti nyomda. X. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Graphica. Szerk. Szöllősy Mihály. A budapesti könyv- és nyomdafőnökök egyesületének hivatalos lapja. Nyom. Hornyánszky Viktor. XII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Gyakorlati kereskedelmi tudományok. Közgazdasági ismeretterjesztő havi folyóirat. Szerk. Zachár Gyula és Fináczy Béla. Nyom. a Pátria kny. 1900. évfolyam. Havonként. Ára 24 kor.

A gyakorló orvos. (Der praktische Arzt.) Szerk. Stadler Károly. Nyom. Károlyi György. XI. évfolyam. Havonként jelenik meg.

Gyermekdivat. Szerk. Csepreghy Ferenczné. Kiadja és nyom. Rákosi Jenő Budapesti Hírlap vállalata. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. Vidékre 4 kor. 40 fill.

Gyógypaedagogiai Szemle. Siketnémák, vakok, hülyék, gyengeelméjűek, dadogók és hebegők oktatásával foglalkozók szakközlönye. Szerk. és kiadják Németh László és Vári Zsigmond. Nyom. Fritz Armin. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 8 korona.

Gyorsírászati Lapok. Szerk. Fabró Henrik és Bódogh János. Kiadja az »Országos magyar gyorsíró-egyesület. Nyom. a Pesti kny. XXXVIII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 4 kor. Az egyesületi tagoknak ingyen.

Hasznos Tanácsadó. Képes családi lap. Szerk. Gerő Attila. Nyom. az Athenaeum r. t. II. évf. Havonként. Ára 4 kor.

Hittudományi Folyóirat. Szerk. és kiadja Kiss János. Nyom. az Athenaeum r. társ. XI. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 kor.

Hivatalos Értesítő. A »Magyarországi tanítók orsz. bizottságá«-nak közlönye. Szerk. Hajós Mihály. Ny. Wesselényi Géza. II. évf. Megjelenik évnegyedenként. Ára 2 korona.

Huszadik Század. Társadalomtudományi havi szemle. Szerk. Gratz Gusztáv. Nyom. a Pesti kny. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 16 korona.

Az Időjárás. Meteorologiai havi folyóirat. Szerk. és kiadja Héjas Endre. Nyom. Heisler J. IV. évfolyam. Ára 8 kor.

Ifjuság és Egészség. Iskolaegészségügyi folyóirat. Szerk. és kiadja Gerlőczy Zsigmond. Nyom. a Szent-László nyomda. III. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Ifjúsági könyvtárjegyzék. Szerk. és kiadja Szemák István. Nyom. Nagy Sándor. 1900. évfolyam. Megjelenik évenként kétszer. Egyes szám ára 30 fill.

Az Igazság Tanuja. A magyar baptisták közlönye. Szerk. és kiadja Meyer H. Nyom. Rózsa Kálmán és neje. VI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 1 kor. 80 fill.

Igazságügyi Közlöny. Kiadja a magy. kir. igazságügyministerium. Nyom.

a Pesti nyomda. IX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Iparosok Olvasótára. Szerk. Mártonfy Márton és Szerényi József. Kiadja Lampel Róbert. Nyom. Wodianer F. és fiai. VI. évfolyam. Megjelenik évenként 10 füzet. Ára 6 kor.

Irodalmi Tájékoztató. Szerk. és kiadja Róna Béla. Nyom. Neuwald Illés. (III.) Uj folyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Irodalomtörténeti Közlemények. Szerk. Szilády Áron. Kiadja a m. tud. Akadémia. Nyom. az Athenaeum r. társ. X. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 kor.

Izr. tanügyi Értesítő Szerk. Barna Jónás. Kiadja az »Orsz. izr. tanító-egyesület«. Nyom. Neuwald Illés. XXV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. Az egyesületi tagok tagdíj fejében kapják.

Jogi és közigazgatási Utmutató (Előbb Jogi Tanácsadó). Szerk. és kiadja Istóczy Győző. Nyom. Buschmann F. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Jó Pásztor. Egyházzónoklati folyóirat. Szerk. és kiadja Pelikán Krizsó. Nyom. a Stephaneum kny. XVIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Kalauz az emberbaráti oktatás és nevelés terén. A »Szeretet« testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító orsz. egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Scherer István. Nyom. Bichler J. XIII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 5 korona.

Kataszteri Közöny. Szerk. és kiadja Dobrovics Viktor. Nyom. Neumayer Ede. IX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Katholikus egyházi Zeneközöny. Az orsz. magy. Czeczilia egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Kutschera József. Nyom. a Pesti nyomda. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 kor. 20 fill.

Katholikus hitvédelmi Folyóirat. Szerk. T. Pelikán Krizsó és Keményfy K. Dániel. Nyom. a Stephaneum kny. Budapesten. XII. évfolyam. Havonként jelenik meg. Ára 8 kor.

Katholikus Paedagogia. Szerk. és kiadja Gyürky Ödön. Nyom. Buschmann F. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Katholikus Szemle. Szerk. Mihályfi

Ákos. Kiadja a Szent-István-társulat. Nyom. a Stephaneum kny. XIV. kötet. Évenként 5 füzet. Ára 10 kor. Tagoknak a tagdíj fejében jár.

Kelet. A magyarországi symbolikus nagy páholy hivatalos közlönye. Szerk. Gelléri Mór. Nyom. Márkus Samu. XII. (25.) évfolyam. Havonként. Tagoknak ingyen küldetik.

Keleti Szemle. Közlemények az uraltaji nép- és nyelvtudomány köréből. Szerk. Kúnos Ignác és Munkácsi Berrát. Nyom. Franklin társ. I. évf. Megjelenik évnegyedenként. Ára 8 korona.

Kereskedelmi Szakoktatás. A keresk. szakisk. tanárok orsz. egyesületének közlönye. Szerk. Trautmann Henrik. Nyom. Márkus Samu. VIII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 8 kor. Tagoknak tagdíj fejében jár.

Keresztyén Hiradó. A Lorántffy Zsuzsánna-egylet és a budapesti református ifjusági egylet közlönye. Szerk. Gergely Antal. Nyom. Hornyánszky Viktor. V. évf. Havonként jelenik meg. Ára 1 kor.

Kertészeti Lapok. Az országos magyar kertészeti egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Sigray Ferencz. Nyom. az Athenaeum r. társ. XV. évfolyam. Megjelenik havonként. Egyes szám ára 1 kor. Az egyesületi tagok tagdíj fejében kapják.

Kísérletügyi Közlemények. Közrebocsátja a földmivelésügyi m. kir. ministerium mezőgazdasági kísérletügyi központi bizottsága. Nyom. a Pallas r. t. III. kötet. Évenként 6 füzet.

Klinikai Füzetek. Előadások a gyakorlati orvostan összes ágaiból. Szerk. Donáth Gyula. Nyom. Brózsza Ottó. X. évfolyam. Évenként 12 füzet. Ára 8 kor.

Kneipp-ujság. Az »Országos magyar Kneipp-egyesület« hivatalos lapja. Szerk. Szalkay Gyula. Nyom. Neumayer Ede. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 8 kor.

Kolping. A magyarországi kath. leányegyesületek orsz. szövetségének hivatalos közlönye. Nyom. a Stephaneum kny. III. sorozat. 1900. évfolyam. Időközönként jelenik meg.

Könyvkötészet. A »Papír« szaklap melléklete. Szerk. Frankl Ignác.

Kőműves. Kőművesek, mennyezet-, vakoló- és fehérmunkások szak-, társadalmi- és hivatalos közlönye. Szerk. Söröli József. Nyom. Fried és Krakauer. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 kor.

Kőfaragó. Magyarországi kőfaragók érdekeit képviselő közlöny. Szerk. Groszmann Hugó. Nyom. Fried és Krakauer. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 kor. 20 fill.

Körlevél. A budapesti kereskedő-ifjak társulatának és a szegedi rokonegyesületnek hivatalos közlönye. Szerk. Lohr Gyula. Nyom. Barcza József. XX. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. A társulati tagok tagdíj fejében kapják.

Közegészségügyi tudósító. A Gyógyszerész Hetilap társlapja. Szerk. Varságh Zoltán. Ny. Fritz Ármin. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Középiskolai matematikai Lapok. Szerkeszti és kiadja Rátz László. Nyom. a Franklin társulat. VII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 4 korona.

Közgazdasági Szemle. A Magyar közgazdasági társaság hivatalos közlönye. Szerk. Hegedüs Lóránt és Mandelló Gyula. Nyom. a Pesti nyomda. XXIV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 16 kor. A társaság tagjai a tagdíj fejében kapják.

Közjegyzők lapja. Szerk. Schilling Rudolf. Nyom. az Európa kny. VI. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 kor.

Közlemények a keskenyvágá-nyu vasutak teréről. Szerk. Nágel Zsigmond. Nyom. a Pesti kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből. Szerk. Hutyra Ferencz, Rátz István és Tangli Ferencz. Kiadja a magyar országos állatorvos-egyesület. Nyom. a »Pátria« nyomda. IV. kötet. Időhöz nem kötve jelenik meg. Ára 8 korona. Az egyesület tagjai tagdíj fejében kapják.

Külföldi egyházi szónoklatok. Szerk. Ribényi Antal. Nyom. a »Hunyadi Mátyás« intézet. XV. évfolyam. Megjelenik negyedévenként. Ára 8 kor.

A Ludovika Akadémia közlönye. Szerk. és kiadja a m. kir. honvédségi Ludovika akadémia tanári kara. Nyom. a Pesti nyomda. XXVII. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 8 kor.

A Magántisztviselők országos nyugdíjgyesületének Értesítője. Nyom. Wellesz és Krammer. VII. évfolyam. Az egyesületi tagok díjtalanul kapják.

A Magyar állami alkalmazottak egyesülete Értesítője. Szerk. Szilágyi József. Kiadja az egyesület. Nyom.

a Pesti nyomda. III. évfolyam. Ára 80 fillér.

Magyar Chemiai Folyóirat. Szerk. Hlosvay Lajos és Molnár Nándor. Kiadja a kir. m. természettud. társulat chemia-ásványtani szakosztálya. Nyom. a Pesti Lloyd-társulat nyomdája. VI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 10 kor. Tagoknak 6 kor.

Magyar Dal- és Zeneközlöny. Szerk. Falk Zsigmond. Kiadja az országos magyar dalégyesület. Nyom. a Pesti nyomda. VI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. Tagoknak 2 kor. 40 fill.

Magyar egyetemi Szemle. Szerk. Kálmán László és Zala Ernő. Nyom. Révai és Salamon. I. évf. Évenként 10 szám. Ára 10 kor.

A magyar építőmesterek egyesülete Értesítője. Szerk. Ziegler Géza. Nyom. Várnai F. — III. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 kor. Az egyesületi tagok díj nélkül kapják.

Magyar Fényképészek Lapja. A »Fényképészek köre« hivatalos közlönye. Szerk. Zitkovszky Béla. Nyom. a Pallas kny. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Magyar fogászati Szemle. A »Stomatologusok országos egyesületének« hivatalos közlönye. Szerk. és kiadja Bauer Samu és Fürst Károly. Nyom. Várnai F. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 kor. Tagoknak ingyen.

Magyar gazdák Szemléje. A magyar gazdaszövetség folyóirata. Szerk. Bernát István. Nyom. a Budapesti Hirlap nyomdája. V. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 12 kor.

Magyar gazdaságtörténelmi Szemle. Szerk. Paikert Alajos és Tagányi Károly. Kiadja az Országos magyar gazdasági egyesület. Nyom. a »Pátria« nyomda. VII. évfolyam. Évenként 10 füzet. Ára 4 kor.

Magyar Gépipar. Az országos gépész-egyesület és gépészek lapja. Szerk. Jámbor Gyula. Nyom. Buschmann F. IX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 kor. Az egyesületi tagok díjtalanul kapják.

Magyar Iparművészet. Az orsz. m. iparművészeti társulat közlönye. Szerk. Fittler Kamill. Nyom. az Athenaeum r. társ. III. évfolyam. Megjelenik kéthavonként. Ára 10 kor.

Magyar Iskolászer-Muzeum.

Szerk. és kiadja Lendl Adolf. Nyom. Wesselényi Géza. I. évf. Évenként 10 szám. Ára 5 kor.

Magyar Kalapos Ujság. A Magyar férfikalap divat-egylet hivatalos közlönye. Szerk. Kiss Zsigmond. Nyom. Gelléri és Székely. V. évf. Megjelenik havonként Ára 4 kor.

A Magyar kerékpáros-szövetség Értesítője. Szerk. a szövetség titkára. Nyom. a Pesti Lloyd-társ. nyomdája. III. évfolyam. Megjelenik havonként. A szövetség tagjai díjtalanul kapják.

A m. kir. közigazgatási bíróság általános közigazgatási osztályának döntvényei és elvi jelentőségű határozatai. Szerk. Farkas Zoltán. Nyom. Heisler J. IV. évfolyam. Évenként 4 szám. Ára 2 kor.

A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának döntvényei és elvi jelentőségű határozatai. Szerk. Vályi László. Nyom. Heisler J. IV. évfolyam. Évenként 4 szám. Ára 2 kor.

Magyar királyi postatakarék-pénztári Közlöny. Kiadja a m. kir. postatakarék-pénztár. Nyom. az Athenaeum r. társ. XV. évfolyam. Megjelenik havonként.

A m. kir. Technologiai Iparműzeum Közleményei. Nyom. a Pátria kny. XII. évf. Időhöz nem kötött füzetekben.

Magyar Könyvszemle. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának közlönye. Szerk. Schönherr Gyula. Nyom. az Athenaeum r. társ. Új folyam. VIII. kötet. Megjelenik évnegyedenként. Ára 6 kor.

Magyar Köztisztviselő. A magyar állami tisztviselők orsz. szövetségének közlönye. Szerk. Molnár Gyula. Nyom. Wesselényi Géza. I. évf. Évenként 10 szám. Ára 8 kor.

Magyar Kritika. A »Nemzeti Iskola« melléklapja. Szerk. Benedek Elek. Nyom. Markovits és Garai. IV. évf. Havonként. Ára 5 kor.

Magyar Malom Közlöny. Szerk. és kiadja Markstein Ignác. Nyom. Markovits és Garai. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 6 kor.

Magyar Méh. A Magyar országos méhészeti egyesület közlönye. Szerk. Binder Iván. Nyom. Brózsza Ottó. XXI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 kor. Az egyesületi tagok tagdíj (4 kor.) fejében kapják.

A Magyar mérnök- és építészegylet Közlönye. Szerk. Edvi Illés Aladár. Nyom. A »Pátria« nyomda. XXXIV. kötet. Megjelenik havonként. Ára 20 korona.

Magyar munka. Politikai havi folyóirat. Szerk. Gerő Ernő. Nyom. Gonda és tsa. I. évf. Megjelenik havonként Ára 2 korona.

A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi osztályának Értesítője. Az Ethnographia melléklete. Szerk. Jankó János. Nyom. Hornyánszky Viktor. I. évf. Megjelenik havonként.

Magyar Nyelvőr. Szerk. Simonyi Zsigmond. Kiadja a m. tud. Akadémia. Nyom. az Athenaeum r. t. XXIX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 10 korona.

Magyar Nyomdászati. Szerk. és kiadja Pusztai Ferencz. Nyom. a Pallas nyomda. XIII. kötet. Megjelenik havonként. Ára 6 kor.

Magyar Orvosi Archivum. Szerk. és kiadják Bókai Árpád, Pertik Ottó és Lenhossék Mihály. Nyom. a Pallas nyomda. Új folyam. I. köt. Évenként 6 füzet. Ára 20 kor.

Magyar Paedagogia. A »Magyar paedagogiai társaság« folyóirata. Szerk. Négyesy László. Nyom. a Franklin társulat. IX. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 10 kor. A társaság tagjai tagdíj fejében kapják.

A Magyar rajztanárok országos egyesületének Értesítője. Szerk. Szinte Gábor. Nyom. Károlyi György. III. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 4 kor. Tagoknak tagdíj fejében jár.

Magyar Szalon (Otthon). Szerk. és kiadja Hevesi József. Nyom. a »Kosmos« műintézet. XVII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 20 kor.

Magyar Szabó-ipar. A »Szabóiparosok köré«-nek havi szakközlönye. Szerk. Váczi Sándor. Nyom. Löblovitz Zsigmond. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 8 kor. Tagoknak ingyen.

Magyar Szellem. Politikai és társadalmi havilap. Szerk. Miklós Armand. Kiadja és nyom. az »Árpád« kny. vállalat. I. évf. Havonként jelenik meg. Ára 8 kor.

Magyar Tanítóképző. A tanítóképzőintézet tanárok országos egyesületének közlönye. Szerk. Nagy László. Nyom. a Hungaria nyomda. XV. évfolyam

Évenként. 10 füzet. Ára 8 kor. Egyesületi tagok tagdíj (8 kor.) fejében kapják.

Magyar tisztviselők országos egyesületének Értesítője. Szerk. Jankovich István. Nyom. a Pesti Lloyd társ. nyomdája. XII. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Az egyesület tagjai díj-talanul kapják.

A Magyar turista-egyesület budapesti osztályának Értesítője. Nyom. Kertész József. 1900. évf. Idő-közönként.

Magyar Vörös-kereszt. Szerk. Argay János. Nyom. a Pesti Lloyd kny. I. évf. Megjelenik időközönként.

Magyarország és a külföld. Szerk. és kiadja Zinner Gyula. Nyom. Fritz Ármin. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 16 kor.

Magyarország és a nagyvilág. Szerk. Holló Tivadar. Kiadja a »Magyarország és a nagyvilág« lapvállalat. Nyom. Hornyánszky Viktor. V. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 20 kor.

Magyar-Zsidó Szemle. Szerk. Blau Lajos. Nyom. az Athenaeum r. társ. XVII. évfolyam. Évnegyedenként. Ára 12 kor.

Mathematikai és fizikai Lapok. Szerk. Kövesligethy Radó és Rados Gusztáv. Kiadja a Math. és fizikai társulat. Nyom. a Franklin társulat. IX. évfolyam. Évenként 8 füzet. Ára 10 kor. Az egyesületi tagok tagdíj (Budapesten 10, vidéken 6 kor.) fejében kapják.

Mathematikai és természettudományi Értesítő. Szerk. König Gyula. Kiadja a magyar tud. Akadémia. Nyom. a Franklin társulat. XVIII. kötet. Évenként 5 füzet. Ára ?

Menetrend ujság. Szerk. Szlatky Dániel. Nyom. Bartalits Imre. I. évf. Megjelenik időközönként. Ára 6 kor.

Munkás ifjuság (Tanoncok lapja). Társadalmi és szépirodalmi havi közlöny. Szerk. Migray József. Nyom. Spatz Henrik. II. évf. Ára 72 fillér.

Művészet. (Magyar művészet.) Szerk. Cs. Szabó Kálmán. Nyom. a Pesti kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 kor.

Művezetők Lapja. A »Magyarországi művezetők országos szövetkezetének« egyesületi és szaklapja. Szerk. Palik Ferencz. Nyom. Posner Károly Lajos és fia. III. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. 80 fill. Tagoknak 3 kor. 60 fill.

Nagy Iván. Család-történeti értesítő.

Szerk. és kiadják Komáromy András és Pettkó Béla. Nyom. az Athenaeum r. t. II. évf. Évenként 10 szám. Ára 10 kor.

Nemzeti Nőnevelés. Szerk. Sebestyenné Stetina Ilona; kiadja a VI. kerületi állami tanítónőképző intézet tanári testülete. Nyom. a Franklin társulat. XXI. évfolyam. Évenként 10 füzet. Ára 4 kor.

Nyelvtudományi Közlemények. Szerk. Szinnyi József. Kiadja a m. tud. Akadémia. Nyom. a Franklin társulat. XXX. kötet. Megjelenik negyedévenként. Ára 6 kor.

Olvasd. Szerk. Szeless Adorján. Nyom. Feldmann M., később Weissenberg Ármin. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Országos Orvos-Szövetség. Az Országos orvos-szövetség hivatalos lapja. Szerk. Jendrássik Jenő. Nyom. a Pesti Lloyd társulat nyomdája. III. évfolyam. Megjelenik havonként. A szövetség tagjai ingyen kapják.

Országos Pázmány-egyesület. A kath. írók és hírlapírók o. P. egyesületének hivatalos közlönye. Szerk. Margalits Ede. Nyom. a Stephaneum kny. I. évf. Megjelenik havonként. Tagoknak ingyen jár.

Az »Osztályorsjáték«. Szerk. Singer Artur. Nyom. a Hungaria nyomda. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 10 kor.

Otthon. Képes havi folyóirat. Szerk. Hevesi József. Nyom. a Kosmos műintézet. 1900. évf. Ára 4 kor. 20 fill.

Otthonunk. Az »Otthon« írók és hírlapírók köre hivatalos értesítője. Szerk. Sajó Aladár. Nyom. a Budapesti Hírlap nyomdája. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. A kör tagjai ingyen kapják.

Örökimádás. A Központi oltár-egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Kutschera József. Nyom. a Stephaneum. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 3 kor.

Örömhír. Szerk. Kováts Lajos és Hetvényi Lajos. Kiadja Biberauer Tivadar. Nyom. Hornyánszky Viktor. V. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 36 fill.

Papir. Szaklap a papir- és írószerekerkedelem-, könyvkötészet és rokonszakmák számára. Szerk. és kiadják Landau József és Barta Lajos. Nyom. a Pátia kny. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 1 korona.

Patyolat. Szerk. Csepreghy Ferenczné. Kiadja és nyom. Rákosi Jenő Budapesti Hírlap ujságvállalata. VII. évfolyam. Meg-

jelenik havonként. Ára 4 kor. Vidékre 4 kor. 40 fill.

Pénz és föld. Szaklap Magyarország jelzalog és földbirtok-forgalmának okszerű előmozdítására. Szerk. Hilbert Antal. Nyom. Brózsza Ottó. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 12 kor.

Polgári iskolai Közlöny. Az orsz. polgári iskolai egyesület folyóirata. Szerk. Volenszky Gyula. Nyom. Hornyánszky Viktor. IV. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 8 kor. Az egyesület tagjai tagdíj fejében kapják.

Postai tarifák. Szerk. és kiadja Klebersberg Géza. Nyom. Neumayer Ede. V. évfolyam. Évenként 4-szer. Ára 2 kor.

Pótfüzetek a Természettudományi Közlönyhöz. Szerk. Csopey László és Paszlavszky József. Kiadja a k. m. Természettudományi társulat. Nyom. a Pesti Lloyd társaság nyomdájára. XIII. évfolyam. Megjelenik 4—6 füzetben. Ára a Természettudományi Közlönnyel 12 kor. A társulat tagjai 2 kor. ráfizetéssel kapják.

Protestáns Szemle. Szerk. Szóts Farkas. Kiadja a magyar protestáns irodalmi társaság. Nyom. Hornyánszky Viktor. XII. évfolyam. Évenként 10 füzet. Ára 8 kor. Az egyesület tagjai a tagdíj (12 kor.) fejében kapják.

Remény. Szerk. Halász Gyula. Kiadja a Hecht bankház. Nyom. a Werbóczy kny. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 2 kor.

Riadó. Szociáldemokrata folyóirat. Szerk. Bencze László. Nyom. az Árpád kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 korona.

Rovartani Lapok. Szerk. Abafi Aigner Lajos, Jablonowski József és Csiki Ernő. Nyom. Schmidl H. VII. kötet. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 8 kor.

Siketnémák Érdeke. Szerk. és kiadja Schock Lipót. Nyom. Wesselényi Géza. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Statisztikai Havi Közlemények. Szerk. és kiadja a m. kir. központi statisztikai hivatal. Nyom. az Athenaeum r. társ. IV. évfolyam. Ára 24 kor.

Szabó-iparosok Közlönye. A szabóiparosok társadalmi és anyagi érdekeit képviselő havi szaklap. Szerk. és kiadja Csontos Imre. Nyom. Révai és Salamon. XIV. évfolyam. Ára 14 kor.

Szabók Szaklapja. A szabó munkások, munkásnők és kisiparosok érde-

keit képviselő közlöny. Szerk. Honthi Géza. Nyom. Neumayer Ede. VIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. 40 fillér.

Szárnyasaink. Aviculturái és ornithologiai illusztrált szaklap. (A Gallus és Baromfiteyésztési Lapok egyesítése.) Szerk. Parthay Géza. Nyom. Hornyánszky Viktor. XV. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Századok. A magyar történelmi társulat közlönye. Szerk. Nagy Gyula. Nyom. az Athenaeum r. társ. XXXIV. évfolyam. Megjelenik évenként 10 füzetben. Ára 12 kor. Tagok a tagdíj (10 kor.) fejében kapják.

Szent-Lukácsfürdő. Szerk. Bosányi Béla. Kiadja a Szent-Lukácsfürdő részv. társ. Nyom. Pallas nyomda. XIII. évfolyam. Megjelenik havonként.

Sztenográfia. Gyorsírók lapja. Szerk. Kaiser Gizella. Kiadja a »Stolze-Fenyvessy« orsz. női gyorsíró-egyesület. Nyom. a Pesti nyomda. VIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 korona.

Szünóra. Szerk. Endrődi Béla. Nyom. Barcza József. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. 40 fill.

Táncztanítók Lapja. Szerk. Róka Pál. Kiadja a Magy. táncztanítók egyesülete. Nyom. Ottlinger Ede Nagykörösön. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Tanoncok Lapja. Szépirodalmi és vegyes tartalmú lap. Szerk. Jovicza István. Nyom. a Stephaneum kny. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 1 kor. 20 fill.

Telekkönyvi Szaklap. Szerk. Váradny József. Kiadja a Telekkönyvvezetők orsz. egyesülete. Nyom. a Pallas kny. XX. évf. Havonként jelenik meg. Ára 4 korona.

Természettudományi Füzetek. Szerk. Mocsáry Sándor. Kiadja a M. N. Múzeum és m. tud. Akadémia. Nyom. a Franklin társulat. XXIII. kötet. Évenként 4 füzet. Ára 10 kor.

Természettudományi Közlöny. Szerk. Csopey László és Paszlavszky József. Kiadja a kir. magy. Természettudományi társulat. Nyom. a Pesti Lloyd társ. nyomdájára. XXXII. kötet. Megjelenik havonként. Ára 12 kor. Tagoknak tagdíj fejében jár.

Tisztviselő. Az összes állami, közigazgatási, törvényhatósági, vármegyei, posta-, távirat- és vasúti tisztviselők ér-

dekeit képviselő lap. Szerk. és kiadja Szilágyi József. Nyom. a Pesti kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 kor.

La Toilette. A férfi szabó szaklapja. Szerk. és kiadja Krausz Adolf. Nyom. Buschmann F. XIX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Tornaügy. Szerk. Kovács Rezső. Kiadja a Magyarországi tanítók egylete a Nemzeti tornaegylet hozzájárulásával. Nyom Rózsa Kálmán és neje. XVII. évfolyam. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 6 kor.

Történelmi Tár. Kiadja a Magyar történelmi társulat közvetítése mellett a m. tud. Akadémia történelmi bizottsága. Nyom. az Athenaeum r. társ. 1900. évfolyam. Uj folyam. I. Megjelenik évnegyedenként. Ára 10 kor. 40 fill. A történelmi társulat tagjainak 5 kor. 60 fill.

Tözsdei Értesítő. Szerk. Félégyházy Ágost. Kiadja a budapesti árú és értéktözsde tanácsa. Nyom. a Pesti Lloyd társ. nyomdája. IX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 kor.

Turista Közlöny. Szerk. Moussong Géza. Kiadja a Magyar tanítók turista egyesülete. Nyom. Elek Lipót. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 kor. A tagok tagdíj fejében kapják.

Turisták Lapja. Szerk. Téry Ödön és Petrik Lajos. Kiadja a Magyar turista egyesület. Nyom. a Pesti Lloyd társ. nyomdája. XII. évfolyam. Megjelenik két-havonként. Ára 10 kor. A tagok tagdíj fejében kapják.

Turul. A magyar heraldikai és genealogiai társaság közlönye. Szerk. Schönherr Gyula. Nyom. a Franklin társulat. XVIII. kötet. Évnegyedenként jelenik meg. A társaság tagjai tagdíj (10 kor.) fejében kapják.

Tűzoltó Közlöny. A magyar tűzoltók szaklapja. A Magyar országos tűzoltószövetség hivatalos értesítője. Szerk. Szily József. Nyom. Rózsa Kálmán és neje. XXII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. 80 fill. A szövetség tagjainak 2 kor. 40 fill.

Tűzrendészeti Lapok. A Budapesti, Bars, Bács-Bodrog, Moson, Hajdú, Zala, Veszprém, Heves- és Sopronvármegyei tűzoltó testületek szövetségeseinek hivatalos szaklapja. Szerk. Markusovszky Béla. Nyom. Gross és Grünhut. XI. évf. Ára 3 korona 44 fillér.

Új Magyar Szemle. Politikai, társadalmi, irodalmi és művészeti folyóirat.

Szerk. Blaskovich Sándor és Ambrus Zoltán. Nyom. Révai és Salamon. 1900. évf. Megjelenik havonként. Ára 24 kor.

Ujságkiadók lapja. Szerk. Rábel László. Kiadja az Ujságkiadók orsz. szövetsége. Nyom. a Budapesti Hirlap kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 kor. Tagoknak ingyen.

Urania. Az Urania m. tudományos színház közlönye. Nyom. Hornyánszky Viktor. II. évf.

Uránia. Népszerű tudományos folyóirat. Szerk. Klupathy Jenő és legifj. Szász Károly. Nyom. Hornyánszky Viktor I. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 kor. Tagoknak ingyen.

Utazási és fürdő Közlöny. Szerk. Kövér Viktor. Nyom. Valter Ernő. III. évf. Havonként jelenik meg. Ára 4 korona.

Utmutató. A magyar és közös közlekedési vállalatok hivatalos menetrend-könyve. Kiadja a »Vasuti és közlekedési közlöny.« Nyom. a Pesti kny. XIX. évf. Évenként 12 füzet. Ára 10 kor.

A zenekar. Zenekar-irodalmi szemle. Szerk. Klökner Gyula. Nyom. Athenaeum r.-t. II. évf. Havonként jelenik meg. Ingyen küldetik.

Zoológiai lapok. A »Szárnyasaink« melléklete. Szerk. Parthay Géza. Nyom. a Fővárosi kny. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 8 kor.

Összesen 198.

b) VIDÉKEN.

Adalékok Zemplén vármegye történetéhez. (Sátoralja-Ujhely.) Szerk. Dongó Gyárfás Géza. Nyom. a »Zemplén és vidéke« nyomdája. VI. évf. Havi folyóirat. Ára 4 kor. 80 fill.

Állatok védelme. (Kolozsvár.) A kolozsvári állat védő-egyesület havi közlönye. Szerk. Széchy Károlyné Lorenz Josephine. Nyom. Gombos Ferencz. V. évfolyam. Ára 2 kor. Tagoknak a tagdíj fejében jár.

Az állatvédő. (Temesvár.) Szerk. Graef János. Kiadja a »Temesvári állatvédő egyesület.« Nyom. az »Unio« nyomda. VII. évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 1 kor. 60 fill. Az egyesületi tagok ingyen kapják.

Aradi gazda. (Arad) Az Aradi gazdasági egylet hivatalos értesítője. Szerk. Laehne Hugó. Nyom. Gyulai István.

II. évf. Havonként jelenik meg. Tagoknak ingyen.

Aradvármegyei gazdasági egyesület fogyasztási és értékesítő szövetkezete üzleti értesítője. (Arad.) Megjelenik az »Aradi Gazdá«-val együtt. Ny. Gyulai István.

Armenia. (Szamosújvár.) Szerk. és kiadja Szongott Kristóf. Nyom. Todorán Endre »Auróra« nyomdája. XIV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

A béka. (Pécs.) Szerk. és kiadja Goldberger József. Nyom. a lyceumi nyomda. IV. évfolyam. Megjelenik időszakonként. Ingyen küldetik.

Bélyegvilág. (Nagyvárad.) Nyom. Láng József. II. évf. Havonként jelenik meg. Ára 2 korona.

Beregmegei Tanügy. (Bereg-szász.) A beregvármegyei kir. tanfelügyelőség és az általános tanító egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Rhédei János. Nyom. Grünstein Mór Munkácson. XVI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Bírósági végrehajtók közlönye. (Nagyszőlős.) Szerk. Somlyó N. Ignác. Nyom. Doktor István. XI. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Borromaeus. (Ó-Szóny.) Kath. hit-szónoklati havi folyóirat. Szerk. és kiadja Nagy Antal. Nyom. a győregházmegyei nyomda Győrött. XIV. évfolyam. Ára 8 kor.

Concordia. (Pozsony.) A pozsonyi »Concordia« Gabelsberger gyorsíró egyesület közlönye. Szerk. Theisz. Nyom. Freistadt Mór. XV. évfolyam. Évenként 6-szor. Ára 2 kor. 40 fill.

Csiki gazda (azelőtt Gazdasági értesítő). (Csik-Szereda.) A Csikmegeyi gazd. egyesület közlönye. Szerk. F. Nagy Imre. Nyom. Szvoboda József. XIV. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 kor. Tagoknak ingyen.

Debreczeni Gyorsíró. (Debreczen.) Szerk. Madai Gyula. Kiadja a debreczeni főiskolai gyorsíró-egylet. Nyom. Romwalter Gy. Sopron. VIII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 2 korona.

Debreczeni főiskolai Lapok. Kiadja a Magyar irodalmi önképző-társulat. Szerk. Rác Lajos. Nyom. a Városi kny. XLIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Egyesületi Értesítő. (Békés Csaba.) A Békésmegeyi gazdasági egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Zlinszky István.

Nyom. a Corvina kny. XLI. évf. Havonként jelenik meg. (Előbb évkönyv alakban.)

Egyesületi Értesítő. (Szombathely.) A Vasmegeyi gazdasági egyesület megbízásából szerkeszti Rösler Károly. Nyom. Seiler Henrik utódai. XXI. évfolyam. Időszakonként jelenik meg. Ára 2 kor.

Egyleti Értesítő. (Deés.) A Szolnok-dobokavármegyei gazdasági egylet hivatalos közlönye. Szerk. Szemmáry József. Nyom. Demeter és Kiss. XIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 kor. Az egylet tagjai ingyen kapják.

Egyleti Értesítő. (Veszprém.) A »Veszprémegházmegyei r. kath. tanítóegyesület« keszthelyi és sümei egyesült körének hivatalos közlönye. Szerk. Pozsgár Gyula. Nyom. az egyházmegyei nyomda. XII. évfolyam. Megjelenik a körülményekhez képest évenként többször. A tagoknak ingyen küldetik.

E. M. K. E. (Kolozsvár.) Az egyesület hivatalos értesítője. Szerk. Sándor József. Nyom. Gombos Ferencz. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Erdély. (Kolozsvár.) Honismertető lap. Szerk. Radnóti Rezső. Kiadja az Erdélyi Kárpát-egylet. Nyom. Gombos Ferencz. IX. évfolyam. Évenként 12 szám. Ára 10 kor. Tagok ingyen kapják.

Erdélyi Múzeum. (Kolozsvár.) Az Erdélyi múzeum-egylet kiadványa. Szerk. Szádeczky Lajos. Nyom. Ajtai K. Albert. XVII. kötet. Évenként 10 füzet. Ára 6 kor. Az egyleti tagok tagdíj (6 kor.) fejében kapják.

Erdély népei. (Kolozsvár.) Az »Erdély« néprajzi melléklete. Az E. K. E. néprajzi osztályának értesítője. Szerk. Herrmann Antal. Nyom. Gombos Ferencz. III. évf. Időszakonként jelenik meg.

Erdészeti kísérletek. (Selmezbánya.) A M. kir. központi erdészeti kísérleti állomás folyóirata. Szerk. Vadas Jenő. Nyom. Joerges Á. özv. és fia. II. évf. Időszakonként.

Értesítő az Erdélyi Múzeum-egylet orvos-természettudományi szakosztályából. (Kolozsvár.) Szerk. Szabó Dénes és Apáthy István. Nyom. Ajtai K. Albert. XXV. évfolyam. Időköz nem költe jelenik meg. Ára 6 kor.

Evangélikus Egyházi Szemle. (Békés-Csaba.) Szerk. és kiadja Seberényi Lajos Zs. Nyom. a Corvina nyomda. VI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Evangelikus Népiskola. (Sopron.) Szerk. és kiadja Papp József. Nyom. Röttig Gusztáv. XII. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 6 korona.

Fiumé (Fiumé) kereskedelmi, tengerészeti, közgazdasági és külügyi érdekű folyóirat. Szerk. Kompolthy Tivadar. Nyom. Heisler J. Budapest. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 12 kor.

Gazdasági Értesítő. (Eperjes.) A »Sárosvármegyei gazdasági egyesület« hivatalos közlönye. Szerk. Lukovits Aladár. Nyom. Kösch Árpád. V. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 kor. Tagoknak ingyen küldetik.

Gazdasági Értesítő. (S.-A.-Újhely.) A Zemplénavármegyei gazdasági egyesület megbízásából szerk. Kapás L. Aurél. Nyom. a »Zemplén« nyomda. IX. évfolyam. Megjelenik havonként.

Gazdasági Értesítő. (Szolnok.) A Jász-Nagykún-Szolnok vármegyei gazdasági egylet hivatalos közlönye. Szerk. Kovács Albert. Nyom. Bakos István. XVI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 6 kor. A tagoknak ingyen küldetik.

Gazdasági Közlöny. (Kassa.) Az Abaujvármegyei gazdasági egyesület hivatalos értesítője. Szerk. Jakabfalvy Kornél. Nyom. Ries Lajos. XIX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. Tagoknak ingyen küldetik.

Gazdasági Közlöny. (Komárom.) A Komárom-vármegyei gazdasági egyesület havi értesítője. Szerk. Sarlay Károly. Nyom. a Hung. kny. XVIII. évfolyam. Ára 2 kor. A tagoknak ingyen küldetik.

Gazdasági Közlöny. (Makó.) A Csanád-vármegyei gazdasági egyesület értesítője. Szerk. Tokay Jenő. Nyom. Vitéz Mihály. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 kor.

Gazdasági Néplap. (Pécs.) Népszerűen oktató szaklap a földműves kisgazdák részére. Szerk. Liebold Béni. Nyom. Taizs József. XXVI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. Tagoknak ingyen jár.

Gazdasági tanító. (Székesfejérvár.) Szerk. Almássy Ferencz. Nyom. Eisler A. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Gazdasági Tudósító. (Putnok.) A Gömör-kishontvármegyei gazdasági egyesület hivatalos értesítője. Szerk. Lakner László. Nyom. Rábely Miklós Rimaszombatban. IV. évfolyam. Megjelenik

havonként. Az egyesületi tagok ingyen kapják.

Gyámintézet. (Lovászpataka.) Szerk. Bognár Endre. Kiadja a magyarhoni e. e. e. gyámintézet. Nyom. a főiskolai nyomda Pápán. XVII. évfolyam. Megjelenik évenként háromszor. Ingyen küldetik.

A Győri pinczér-egylet havi Értesítője. (Győr.) Szerk. Bauer Mihály. Kiadja a »Győri pinczér-egylet.« Nyom. Surányi János utóda. XIII. évfolyam. Megjelenik havonként. A tagok díjmentesen kapják.

Győr szab. kir. város hivatalos Értesítője. (Győr.) Nyom. a Pannonia kny. X. évf. Időközönként jelenik meg.

Hajnal csillag. (H.-Böszörmény.) Szerk. Balogh Lajos és Orosz J. Kiadja a h.-böszörményi baptista hitközség. Nyom. Hoffmann és Kronovitz. Debreczenben. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 48 fill.

Havi Közlöny az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. (Temesvár.) Szerk. Tokody Ödön és Patzner István. Kiadja Tokody Ödön. Nyom. a csanádegyházmegyei nyomda. XXIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 10 kor.

A hazában és távolban szette-kintő Méhész. (Sajtény, Csanád m.) Szerk. és kiadja Gallovich István. Nyom. Engél Lajos. Szegeden V. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Házi Barát. (Sümegeg.) Szerk. és kiadja Darnay Kálmán. Nyom. Horváth Gábor. II. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

A Hevesmegyei gazdasági egyesület Értesítője. (Gyöngyös.) Szerk. Baranyay István. Kiadja az egyesület. Nyom. Herzog Ernő Ármin. XVI. évfolyam. Megjelenik havonként. Egyes szám ára 20 fill. A tagok ingyen kapják.

Hevesmegyei Tanügy. (Eger.) Szerk. Kolacskovszky János. Kiadja a hevesmegyei általános tanító-egyesület. Nyom. az »Egri nyomda részv. társ.« V. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. Az egyesületi tagok tagdíj fejében kapják.

Hitszónoklati Folyóirat. (Szolnok.) Szerk. és kiadja Karkecz Alajos. Nyom. Endrényi Lajos Szegeden. XI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Homok. (Kecskemét.) Szakfolyóirat szőlősgazdák számára. Szerk. Mayerfi

Zoltán. Nyom. az első kecskeméti hírlapkiadó r.-t. I. évf. Megjelenik negyedévenként. Ára 1 kor.

Iskoláink. (Rimaszombat.) A Gömör-kishontvármegyei általános tanítóegyesület hivatalos értesítője. Szerk. Járossy Endre. Nyom. Kovács Mihály. III. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona. Tagok ingyen kapják.

Isten igéje szentbeszédekben. (Esztergom.) Szerk. Andor György. Kiadja és nyom. Buzárovits Gusztáv. XXV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Israelita történelmi könyvtár. (Debrecen.) Szerk. Spitz Gyula és Kuti Zsigmond. Nyom. a Csokonai kny. I. köt. Időközönként. Ára 4 füzetre 2 kor.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegyei gazdasági egyesület fogyasztási és értékesítő szövetkezetének üzleti értesítője. (A Gazdasági Értesítő (Solnok) melléklapja.)

Jézus szentséges szívének Hírnöke. (Kalocsa.) Szerk. Tóth Mike. Nyom. a Franklin társulat Budapestén. XXXIV. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 3 kor.

Jó Pásztor. (Pozsony.) Kereszttyén családi lap. Szerk. Kovács Sándor. Nyom. a balassa-gyarmati kny. r. t. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Jövő. (Kassa.) A kassai szociáldemokrata munkások és kisiparosok társadalomgazdasági közlönye. Szerk. Balázs Sándor. Nyom. Ries Lajos. 1900. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Kalazantinum. (Kolozsvár.) Szerk. Varjas Endre. Kiadja a »Kalazantinum« hittudományi és tanárképző intézet. Nyom. Gombos Ferencz. V. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára ?

Kamarai Közlemények. (Pozsony.) A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara hivatalos közlönye. Szerk. Jordán Károly. Nyom. Eder István. III. évf. Megjelenik havonként. Ingyen lap.

Katholikus Folyóirat. (Máramarosziget.) Szerk. és kiadja Gorbói Lengyel Győző. Nyom. Rózsa Kálmán és neje Budapestén. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. 88 fillér.

A kath. Hitterjesztés Lapjai. (Nagyvárad.) Szerk. és kiadja Nogely István. Nyom. a Szent-László nyomda r. társ. XIX. évfolyam. Évenként 10 füzet. Ára 6 kor.

A kávé. (Fiuné.) Szerk. Horváth

Gyula. Nyom. az Unio kny. II. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Képes Levelező-lap. (Székesfejérvár.) Havi folyóirat képes levelező-lap gyűjtők számára. Szerk. Klökner József. Nyom. Debreczenyi Gyula. II. évf. Ára 2 kor.

Kerékpáros Turista. (Kolozsvár.) Az »Erdély« kerékpáros melléklete. Az E. K. E. kerékpáros osztályának hivatalos értesítője. Szerk. Balogh Benedek. Nyom. Gombos Ferencz. III. évf. Megjelenik időközönként.

Keresztény Magvető. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadják Péterfi Dénes és Kovács János. Nyom. Ajtai K. Albert. XXXV. évfolyam. Megjelenik kéthónaponként. Ára 4 kor.

Kertészeti Tudósító. (Szeged.) Szerk. és kiadja Horváth Károly. Nyomatja? VIII. évf. Évenként 4 szám. Ingyen küldetik.

Kiskereskedők lapja. (Nagyvárad.) Szerk. Adorján Armin. Nyom. Neumann Vilmos. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 1 kor. 20 fill.

Kitartás. (Ó-Becse.) Szerk. Galambos Margit. Kiadja az ó-becsei polg. leányiskola IV. osztálya. Nyom. Löwy Lajos 1900. évf. Ára 2 kor.

Körlevél. (Grác.) A Gráci magyar egyesület hivatalos értesítője. Nyom. a Pannonia kny. Győrött. 1900. évf. Megjelenik időközönként.

Közlöny. (Theologiai közlöny.) (Debrecen.) A debreczeni »Hittanszaki önképző-társulat« köréből. Szerk. Uray István és Nánássy Lajos. Nyom. a városi nyomda. XXX. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 3 kor.

Községi ügykezelés. (Gyoma.) Szerk. és kiadja Kner Izidor. Nyom. Kner Izidor. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Külmisszió. (Áglalva.) Szerk. és kiadja Scholtz Ödön. Nyom. Török Kálmán és Kremszer J. Sopronban. V. évfolyam. Megjelenik negyedévenként. Ára 1 korona.

Látóképes levelező-lapok. (Tata.) Havi folyóirat képes levelezőlap-gyűjtők és elárusítók számára. Szerk. és kiadja Engländer József. Nyom. Engländer és társa. II. évf. Ára 1 kor. 50 fill.

A legszentebb Rózsafüzér királynéja. (Szombathely.) Szerk. Kindler Imre. Kiadja a sz. Domokosrend szombathelyi

zárdája. Nyom. az egyházmegyei nyomda. XVI. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Lorettó. (Duna-Szerdahely.) Szerk. és kiadja Deák Antal. Nyom. Buschmann F. Budapest. II. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Magyar Forrás. (Marosvásárhely.) A »Hazai ipart pártoló Székely-szövetség« hivatalos közlönye. Szerk. Szakáts Péter. Nyom. Adi Árpád. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

A Magyar Földmives. (Gyuró.) Szerk. és kiadja Vasadi Balogh Lajos. Nyom. Csitári K. és trsa Székesfejérvár. XVIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Magyar Kisdiednevelés és Népoktatás. (Eperjes.) A sárosvármegyei kir. tanfelügyelőség és az eperjesi Széchenyikör népnevelési szakválasztmányának hivatalos közlönye. Szerk. Reményik Lajos. Nyom. Kósch Árpád. VI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

A magyarországi papi imaegyesület és eucharistia-társulat Értesítője. (Győr.) Szerk. Hahnekamp György. Nyom. a győregyházmegyei nyomda. XIV. évfolyam. Megjelenik évenként 8 szám. Ára 1 kor. 20 fill. A társulat tagjainak tagdíj (2 kor.) fejében jár.

Magyar Sion. (Esztergom.) Szerk. Kereszty Viktor és Prohászka Ottokár. Nyom. Buzárovits Gusztáv. Új folyam. XIV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 12 kor.

Magyar Zsinagóga. (Bonyhád.) Gyakorlati szakközöny papok, hitvánokok és ezen szakirodalmat kedvelők számára. Szerk. Lebovits József. Nyom. Raubitschek Izor. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 kor.

Mária kert. (Szűz Mária virágos kertje.) (Kalocea.) Szerk. Tóth Mike. Nyom. a Franklin társulat. XVI. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 2 kor.

Méhészeti Közlöny. (Kolozsvár.) Az erdélyrészi méhész-egylet szakközlönye. Szerk. Bálint Sándor. Nyom. Gámán János örökösei. XV. évfolyam. Megjelenik havonként. Tagoknak ingyen küldetik.

Mezőgazdasági Szemle. (Magyar Óvár.) Szerk. és kiadják Cserháti Sándor és Kosutány Tamás. Nyom. Czéh Sándor-féle nyomda. XVIII. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 10 kor.

A mi fürdőink. (Kolozsvár.) Az

»Erdély« melléklete. Az E. K. E. balneológiai szakosztályának értesítője. Szerk. Hankó Vilmos. Nyom. Gombos Ferencz. III. évf. Megjelenik időszakonként.

Népoktatás. (Lugos.) Krassó-Szörény vármegyei tanító-egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Keszler Károly. Nyom. Virányi János. V. évfolyam. Évenként. 10 szám. Ára 8 kor.

Nevelés. (Máramarosziget.) Szerk. Bökényi Dániel. Kiadja a »Máramarosi általános tanító-egyesület.« Nyom. Sichermann Mór. XVII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 5 kor.

Nevelő Oktatás. (Pozsony.) Kath. tanügyi folyóirat. Szerk. Schultz Imre. Nyom. Eder István I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Nógrádmegyei Tanügyi. (Balassagyarmat.) A nógrádmegyei kir. tanfelügyelőség hivatalos közlönye. Szerk. Pacséri Károly. Nyom. a részvény nyomda. Havonként. Ára 2 kor.

A Nógrádvármegyei gazdasági egyesület Értesítője. (Balassagyarmat.) Szerk. Fáy Árpád. Nyom. a balassagyarmati kny. r. t. XVII. évfolyam. Megjelenik minden második hóban. Ára 2 kor. Tagoknak ingyen jár.

Pécsi üzleti Értesítő. (Pécs.) Kezredelmi időszaki lap. Szerk. Schmitz Soma. Nyom. a püspöki lyc. kny. II. évf. Megjelenik havonként. Ingyen lap.

Pozsonyi Gazda. (Pozsony.) A »Pozsonyvármegyei gazdasági egyesület« értesítője. Szerk. Horváth Jenő. Nyom. Eder István. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 kor. Tagoknak ingyen jár.

Protestáns Pap. (Kölesd.) Szerk. és kiadják Lágler Sándor és Kálmán Dezső. Nyom. Tóth László Kecskeméten. XXI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Reménységünk. (Csongrád-Csány.) Az oltárizsentség-imádás és Mária-tisztelet folyóirata. Szerkeszti és kiadja Varga Mihály. Nyom. Endrényi Imre Szeged. IV. évfolyam. Havi folyóirat. Ára 2 kor. 30 fill.

Röpke Lapok. (Gyoma.) Könyvnyomdai ismeretterjesztő lap. Szerk. kiadja és nyomt. Kner Izidor. 1900. évf. Megjelenik kéthavonként. Ingyen küldetik.

Sárospataki Ifjusági Közlöny. (Sárospatak.) Kiadja a »Magyar irodalmi önképző-társulat.« Szerk. Farkas Andor

Steinfeld Jenő nyomdaja. XVI. évfolyam. Havonként jelenik meg. Ára 4 kor.

Sárosvármegyei gazdák fogyasztási és értékesítési szövetkezetének üzleti Értesítője. (Eperjes.) A »Gazdasági Értesítő« melléklete. Nyom. Kósch Árpád. 1900. évf. Havonként jelenik meg. Tagoknak ingyen.

Soproni Gyorsiró. (Sopron.) Szerk. Proszvimmer Béla. Kiadja az ev. főgymnasiunai gyorsirókör. Nyom. Romwalter Alfréd. XXVI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

A Sopronmegyei gazdasági egyesület Értesítője. (Sopron.) Nyom. Romwalter Alfréd. 1900. évf.

A Szent Család kis követe. (Pécs.) A názáreti szent család és a Szent-József társulatának közlönye. Szerk. Virág Ferencz. Nyom. Püsp. lyc. kny. XI. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 1 kor. 44 fillér.

Szent Gellért. Ifjúsági hitszónoklati folyóirat. (Pannonhalma.) Szerk. és kiadják Mázy Engelbert és Szinek Izidor. Nyom. az egyházmegyei nyomda Győrött. II. évfolyam. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 8 kor.

Szilágyvármegyei Tanúgy. (Zilah.) Szerk. Zoványi Lajos. Kiadja a szilágyvármegyei általános tanítótestület. Nyom. Seres Samu. III. évfolyam. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 2 kor.

Szőlőben. (Gyöngyös.) Szerk. és kiadja Csomor Kálmán. Nyom. Kovács és Schimerling, később Kovács és társa. IX. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 kor.

Szövetkezés. (Csongrád.) Szerk. Vanay Ferencz. Nyom. Weisz Márk. I. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Takács. (Szeged.) Fonó- és szövőipari szaklap. Szerk. Pollák Sámuel. Nyom. Schulhof Károly. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 kor.

Tanítótestületi Értesítő. (Torda.) A Torda-aranyos vármegyei ált. tan. testületnek havonként megjelenő hivatalos közlönye. Szerk. Kovács Dániel. Nyom. Harmath J. II. évfolyam. Ára 2 korona. Tagoknak 1 korona.

Tanügyi Értesítő. (Beszterce.) A »Beszterce-Naszód vármegyei ált. tanító-egyesület« hivatalos közlönye. Szerk. Jancsó Gábor. Nyom. Botschár Tivadar. V. évfolyam. Évenként 10 szám. Ára 4 korona.

Tanügyi Értesítő. (Győr.) A győrvidéki tanító-egyesület hivatalos lapja. Szerk. Ujlaki Géza. Nyom. Surányi János. XXIII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

Tanügyi Értesítő. (Komárom.) A komárommegyei tanító testület közlönye. Szerk. Marcsa György. Nyom. Schönwald Tivadar. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Tanügyi Tanácskozó. (Deés.) A szolnok-dobokamegyei tanító-testület hivatalos közlönye. Szerk. Kádár József. Nyom. Demeter és Kiss. VII. évfolyam. Megjelenik évenként 10-szer. Ára 2 kor. 40 fill. Tagoknak 2 kor.

Telekkönyv. (Szeged.) Szerk. Káplány Géza. Nyom. Engel Lajos. V. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Természettudományi Füzetek. (Temesvár.) A Délmagyarországi természettudományi társulat közlönye. Szerk. Ries Ferencz és Neubauer Henrik. Nyom. Uhrmann Henrik. XXIV. évfolyam. A társulat tagjai tagdíj fejében kapják.

A Torontálmegyei gazdasági egyesület Értesítője. (Nagybecskerek.) Szerk. Marton Andor. Nyom. Pleitz Fer. Pál. XV. évfolyam. Megjelenik 6 füzetben. Ára 2 kor. A tagok díjtalanul kapják.

Történelmi és régészeti Értesítő. (Temesvár.) A Délmagyarországi történelmi és régészeti múzeumi társulat közlönye. Szerk. Patzner István. Nyom. a csanád-egyházmegyei nyomda. XVI. (Új) évfolyam. Megjelenik évnegyedenként. Ára 8 kor. A társulati tagoknak ingyen jár.

Új Század. (Vajszka.) A hazaszeretnek és keresztény fölvilágosodásnak. Szerk. és kiadja Tumbász István. Nyom. a Hunyadi Mátyás kny. Budapesten. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. 80 fillér.

Új Világ. (Vág-Királyfa Nyitra m.) Társadalmi, szépirodalmi és ismeretterjesztő folyóirat. Szerk. és kiadja Bergendy Szilveszter. Nyom. az első galánthai kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Unitárius Közlöny. (Kolozsvár.) Szerk. Boros György. Kiadja a Dávid Ferencz egylet. Nyom. Gámán János örököse. XIII. kötet. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér. Egyleti tagoknak 2 korona.

Városi Közlöny. (Temesvár.) Hivatalos folyóirat. Kiadja a városi tanács.

Nyom. Csendes Jakab. III. évfolyam. Megjelenik havonként.

Vasárnapi Tanító. (Hajdú-Böszörmény.) Szerk. Balogh Lajos. Nyom. Fritz Armin Bpest. IV. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 3 kor. 60 fill.

Vasvármegyei tűzrendészeti Közlöny. (Szombathely.) A vasvármegyei önk. tüzoltó egyletek szövetségének hivatalos közlönye. Szerk. Barabás István. Nyom. Bertalanffy József. VII. évfolyam. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Védhímlőoltás. (Ó-Láposbánya.) Szerk. Intze Béla. Kiadja az oláh-láposbányai oltóintézet. Nyom. Demeter és Kiss Décsen. V. évfolyam. Évnyegyedekint. Ára 3 korona.

V. H. O. Sz. (Szeged.) A vidéki hirlapírók országos szövetségének hivatalos értesítője. Nyom. Endrényi Imre. IV. évfolyam. Meg nem határozott időben jelenik meg. A szövetség tagjainak ingyen jár.

A Zalamegyei gazdasági egyesület Értesítője. (Zala-Egerszeg.) Szerk. Orosz Pál. Nyom. öz. Tahy Rozália és trsa. 1900. évfolyam.

Zsengék. (Temesvár.) A Vajda-kör lapja. Szerk. Klár C. és Varga N. Nyom. XXXVIII. évf. Időközönként jelenik meg. Ára ?

Összesen: 122.

II. TÖBBNYELVŰ FOLYÓIRATOK.

a) BUDAPESTEN.

Allgemeine Rundschau. (Német-magyar.) Nyom. a Hunnia kny. 1900. évf. Időhöz nem kötve jelenik meg. Ára 24 kor.

Aquila. [M. és német.] Szerk. Herman Ottó; kiadja a Magyar Ornithologiai Központ. Nyom. a Franklin társ. VII. évf. Evenként 4 füzet. Ára 10 korona.

Bombardon. (Magy. és német.) Nyom. Fried és Krakauer. (Könyomatos.) IV. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Budapest Főváros Statisztikai Havifüzetei. Monatshefte des Budapest Communal-Statistischen Bureaus. (M. és német.) Szerk. Körösy József. XXVIII. évf. Nyom. a Pesti kny. Ára 8 kor.

Egészségőr. (M. és német.) A »Zion«

jótekonysági egyesület népszerű közlönye. Nyom. Gross és Grünhut. V. évf. Megjelenik havonként. Tagoknak ingyen jár.

Férfi Szabó. Szerk. Stikarovszky Norbert. Nyom. Fried és Krakauer I. évf. Havonként.

Földrajzi Közlemények. Bulletin de la Société Hongroise de Géographie. (M. francia kivonattal.) Szerk. Berecz Antal. Nyom. Fritz Armin. XXVIII. kötet. Evenként 10 füzet. Ára 10 kor. Tagoknak ingyen.

Földtani Közlöny. Geologische Mittheilungen. (M. és német.) Szerk. Lóczy Lajos és Cholnoky Jenő. Nyom. a Franklin társ. XXX. kötet. Megjelenik havonként. Ára 10 kor. Tagoknak ingyen.

Galilei. Szabadtölművesi havi szemle. (Magy. és német.) Szerk. Sgalitzer Gyula. Nyom. a Wendt-féle kny. II. évf. Havonként. Ára 3 korona.

Illusztrált Lapok. Illustrierte Blätter. (Magy. és német.) Szerk. Bolgár Lajos. Nyom. a Werbőczy kny. 1899. évf. Megjelenik havonként. Ára 20 kor.

Keleti Szemle (Revue Orientale.) (Magyar, német, angol, francia.) Szerk. Kúnos Ignác és Munkácsi Bernát. Nyom. Franklin társ. I. évf. Évnyegyedekint. Ára 8 kor.

Kőfaragó. (Magyar és német.) Szerk. Groszmann Hugó. Nyom. Fried és Krakauer. I. évf. Havonként. Ára 1 kor. 20 fillér.

Magyar Fogászati Szemle. (M. és német.) Szerk. és kiadja Bauer Samu. Nyom. Várnai F. IV. évf. Evenként 12 szám. Ára 6 kor.

Magyar kir. postatakarékpénztári Közlöny. (Magy. és horvát.) Nyom. az Athenaeum r. t. XV. évf. Megjelenik havonként.

Kőműves. (Maurer.) Szerk. Söröli József. Nyom. Fried és Krakauer. I. évf. Havonként. Ára 1 kor.

Magyar Malom-közlöny. Ungarische Mühlen-Nachrichten. Szerk. és kiadja Markstein Ignác. Nyom. Markovits és Garai. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 kor.

Magyarország és a külföld. (Magyar, német, francia és angol.) Szerk. Zinner Gyula. Nyom. Fritz Armin. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 16 kor.

Magyarország és a Nagy Világ. — Ungarn und Ausland. La Hongrie et l'Étranger. Hungary and foreign countries.

Szerk. Holló Tivadar. Ny. Hornyánszky Viktor. V. évf. Havi lap. Ára 20 kor.

Művezetők lapja. (Werkmeister Zeitung.) Szerk. Pálik Ferencz. Nyom. Posner Károly Lajos és fia. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 kor. 80 fill. Tagoknak 3 kor. 30 fill.

Az »Osztályorsjáték.« (Magy. és német.) Klassen-Lotterie. Szerk. Singer Artur. Nyom. a Hungaria kny. IV. évf. Megjelenik havonként. Ára 10 kor.

Rovartani Lapok. (Német kivonatlat.) Szerk. Abafi Aigner Lajos, Jablonski József és Csiki Ernő. Nyom. Schmidl H. VII. kötet. Évenként 10 szám. Ára 8 kor.

Szabók szaklapja. (Magy. és német.) Schneider Fachblatt. Szerk. Honti Géza. Nyom. Neumayer Ede. VIII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona 40 fillér.

Szt-Lukács-fürdő. (Melléklete román ny.) Szerk. Bosányi Béla. Nyom. Pallas kny. XIII. évf. Megjelenik havonként.

Természetrizsi Füzetek. Zeitschrift für Zoologie, Botanik, Mineralogie und Geologie nebst einer Revue für das Ausland. — Journal pour la zoologie, botanique, minéralogie et géologie avec une revue pour l'étranger. — Periodical of zoology, botany, mineralogy, and geology besides a review for abroad. (M., latin és német.) Szerk. Mocsáry Sándor. Nyom. a Franklin társ. XXIII. kötet. Évenként 4 füzet. Ára 10 kor.

La Toilette. (Magy. és német.) Szerk. Krausz Adolf. Nyom. Buschmann F. XIX. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Utazási és fürdő közlöny. (Magyar német, francia és angol nyelven.) Szerk. Kövér Viktor. Nyom. Valter Ernő. III. évf. Megjelenik havonként. Ára 4 korona.

A Zenekar. (Magy. és német.) Das Orchester. Szerk. Klökner Gyula. Nyom. Athenaeum r. t. II. évf. Megjelenik havonként. Ingyen küldetik.

Összesen 27.

b) VIDÉKEN.

Concordia. (Pozsony.) Organ des Gabelsb. Stenogr. Vereines. »Concordia.« (Magy. és német.) Szerk. Theiss. Nyom. Freistadt Mór. XV. évf. Évenként 6 szám. Ára 2 kor. 40 fill.

Értesítő az Erdélyi Múzeum-Egylet Orvos - Természet - Tud.

Szakosztályából. — Sitzungsberichte der Medicinisch-Naturwissensch. Section des Siebenbürgischen Museumvereins. (M. és német.) Szerk. Szabó Dénes és Apáthy István. Nyom. Ajtai K. Albert. XXV. évf. Megjelenik időközönként. Ára 6 kor.

Vasvármegyei Tűzrendészeti Közlöny. (Szombathely.) (Melléklete német.) Szerk. Barabás István. Nyom. Bertalanffy József. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor.

Összesen 3.

III. NEM-MAGYAR NYELVŰ FOLYÓIRATOK.

I. Németek.

a) BUDAPESTEN.

Allgemeine Rundschau. Publications-Organ. Nyom. a Hunnia kny. 1900. évf. Időköz nem köve jelenik meg. Ára 24 kor.

Antonius-Blätter. Szerk. Buday Alfréd. Nyom. a Stephaneum kny. I. évf. Évenként 12 füzet. Ára 2 korona.

Balneologische Rundschau. Szerk. és kiadja Preysz Kornél. Nyom. a Pesti kny. 1900. évf. Évenként 4 szám. Ára 5 korona.

Bauarbeiter. (L. Építőmunkás.) Offizielles Organ der Maurer, Zimmerer, Weiss- u. Stukkaturarbeiter stb. Szerk. Bauer János. Nyom. Fried és Krakauer. V. évf. Havonként. Ára 2 kor. 80 fill.

Dynamo. Zeitschrift für die technischen u. kommerziellen Interessen d. elektrotechnischen Industrie. Szerk. Markstein Vilmos. Nyom. Fried és Krakauer. II. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 korona.

Gute Gesundheit. Zeitschrift für allgemeine Gesundheitspflege. Szerk. Wiesner S. Nyom. a Werbőczy kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. 40 fill.

Feuerpolizeiliche Blätter. Beilage der »Tűzrendészeti Lapok.« Szerk. Markusovszky Béla. Nyom. Gross és Grünhut. 1900. évf. Ára 2 kor. 44 fill.

Lustige Blätter. Nyom. Márkus Samu. 1900. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Mitteilungen aus der Schmalspurbranche. Szerk. Nágel Zsigmond. Nyom. a Pesti kny. Megjelenik havonként.

Orient. Organ der symb. Grossloge von Ungarn. Szerk. Pay'r Ede. Ny. Márkus Samu. XII. (= 25.) évfolyam. Havonként jelenik meg. Tagoknak ingyen.

Der Practische Arzt. (A »Gyakorló Orvos« német kiadása.) Szerk. Stadler Károly. Ny. Károlyi György. XI. évf. Havonként . . .

Rathgeber. Szerk. és kiadja Roeder Róbert. Nyom. a Werbőczy kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. 40 fill.

Ungarische Biene. Szerk. Binder Iván; kiadja a Magyar Méhészek Egyesülete. Ny. Brózsa Ottó. XXVIII. évf. Havi folyóirat. Ára 6 kor., az egyesület tagjai 4 kor. tagdíj fejében kapják.

Ungarländischer Bote. Nyom. Löblowitz Zsigmond. 1900. évf. Megjelenik havonként. Ára 6 korona.

Ungarische Börsen-Journal. (Magyar tőzsde közlöny.) Szerk. Hilrich. Nyom. Fried és Krakauer. XXI. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Werkmeister Zeitung. Vereins- u. Fach-Organ des »Ungarländischen Werkmeister Verband«-es. Szerk. Palik Ferencz. Nyom. Posner Károly Lajos és fia. III. évf. Havonként. Ára 4 kor. 80 fill.

Zeitschrift für Ungarisches Öffentliches und Privatrecht. Szerk. Sgalitzer Gyula. Ny. Markovits és Garai. V. évf. Meg nem határozott időben jelenik meg. Ára 14 korona.

Osszesen: 17.

b) VIDÉKEN.

Akademische Blätter. (N.-Szeben.) Organ d. siebenbürgisch-sächsischen Hochschüler. Szerk. Buchholzer Ernő. Ny. Krafft Vilmos. IV. évf. Évi 10 szám. Ára 3 korona.

Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. (N.-Szeben.) Uj folyam. Ny. Krafft Vilmos. XXX. köt. Időhez nincs kötve. Kötete 4 kor. 20 fill.

Flugblatt der evang. Hilfs-Anstalt A. C. in Ungarn. (Locsmánd.) Szerk. Löw Fülöp. Ny. Hornyánszky Viktor Budapest. 1900. évf. Ingyen küldetik.

Internationale Briefmarken-Börse. (Temesvár.) Szerk. és kiadja Rácz Fer. János. Nyom. az Unió kny. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 kor. 40 fill.

Jahrbuch für die Vertretung und Verwaltung der evangeli-

schen Landeskirche A. C. in den siebenbürgischen Landesteilen Ungarns. (Nagy-Szeben.) Kiadja a tartományi consistorium. Ny. Drotleff József. X. kötet. Időhöz nincs kötve. Ára 2 kor. 40 fill.

Kammer - Mittheilungen. (Pozsony.) Kiadó: a keresk. és iparkamara; szerk. titkára Jordán Károly. Ny. Eder István. III. évf. Havonként jelenik meg. Ingyen.

Korrespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde. (N.-Szeben.) Szerk. dr. Schullerus A. Ny. Krafft Vilmos. XXIII. évf. Havonként jelenik meg. Ára 2 kor.

Der Laubfrosch. (Ó-Széplak.) Szerk. báró Friesenhof Gergely; kiadja a Nyit-ravölgyi Gazdasági Egyesület meteorológiai intézete. Ny. egyesületi sajtó. XVII. évf. Havilap.

Monatlicher Anzeiger des Christlichen Vereins Junger Männer. (Bécs.) Ny. Hornyánszky Viktor Budapest. IV. évf. Havi lap. Ára 60 fillér.

Nachrichten des Oedenburger Comitats-Agricultur-Vereins. (Sopron.) Nyom. Romwalter Alfréd.

Schul- u. Kirchenbote. (Brassó.) Szerk. Morres Eduárd. Nyom. Gött János fia. XXXV. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Unsere Gesundheit. (Temesvár.) Szerk. Szana Sándor. Ny. »Unió.« II. évf. Havi. Ára 60 fillér.

Der Vereinsbote. (Rába-Füzes.) Szerk. Ruisz Rudolf. Ny. Wellisch Adalbert Szent-Gothárdon. XII. évf. Havilap. A szentgróti gazdasági egyesület tagjainak díjtalanul jár; különben 2 kor.

Osszesen: 13.

III. Szerbek.

VIDÉKEN.

ЖЕЧКИ ЦБЕТ. (Ujvidék.) A szerb jótékony-egylet lapja. Szerk. Varagyanin Árkád. Ny. Ivkovits György. XV. évf. Havi lap. Ára 2 korona.

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ ЦРНКЕ. (Ujvidék.) Szávits Milán. Ny. Popovits testv. 1900. évf. Negyedévenként egy füzet. Ára 1 kor. 40 fill.

ШКОЛКИ ЛИСТ. (Zombor.) Szerk. kiadó Vukicsevic Miklós. Ny. Bittermann Nándor és fia. XXXII. évf. Havonként jelenik meg. Ára 3 korona.

ЦИОМЕХАК. (Pancsova.) Szerk. és kiadja Martinovits Iván. Ny. Jovanovits testv. VIII. évf. Havi lap. Ára 2 frt.

УНЧЕР. (Ó-Becse.) Szerk. és kiadó Manojlovits Joan. Ny. Löwy Lajos. 1900. évf. Havi folyóirat. Ára ?

Összesen: 5.

IV. Horvát.

BUDAPESTEN.

Glasnik sreće. Szerk. Jurčević István. Nyom. Pollák M. Miksa és trsa. III. évf. Ezenként 4 szám. Ingyen küldetik.

Összesen 1.

V. Tótok.

a) BUDAPESTEN.

Naša Nadej. Szerk. Varga Mihály, később Janda József. Ny. »Franklin« társulat, később Valter Ernő. IV. évf. Havi folyóirat. Ára 1 kor. 60 fill.

Összesen 1.

b) VIDÉKEN.

Časopis Museálnej Slovenskej Spoločnosti. (Turócz-Sz.-Márton.) Szerk. Sokolik A. Kiadja a tót nemzeti múzeum. Ny. részv.-társ. (Társlapja: Sbornik . . .) III. évf. Ezenként 6 szám. Ára 2 kor.

Černokňazník. (Turócz-Sz.-Márton.) Szerk. Čajda György. Ny. részv. társ. XXV. évf. Havilap. Ára 4 kor.

Cirkevné Listy. (Liptó-Szent-Miklós.) Fel. szerk. Janoška György. Ny. Salva Károly. XIV. évf. Havilap. Ára 6 korona.

Dennica. (Rózsahegy.) Ženský list pre poučenie a zábavu. Szerk. Vansová Teréz. Ny. Salva Károly. III. évf. Havonként. Ára 2 korona.

Hospodárske Noviny. (Turócz-Sz.-Márton.) Szerk. kiadó: Kompiš Péter. Ny. részv.-társ. III. évf. Havilap. Ára 2 kor.

Kazateľna. (Lenge.) Szerk. Osvald Fer. Rikhárd. Nyom. Salva Károly Liptó-Rózsahegy. XX. évf. Megjelenik havonként. Ára 8 kor.

Král'ovna Sv. Ruženca. (Trsztena.) Szerk. tul. Pironcsák István. Ny. Rózsa Kálmán és neje Budapesten, később Trnkóczy József Alsókubinban. XII. évf. Havi lap. Ára 1 kor. 60 fill.

Noviny malých s mnohými obrázkami. (Szenicze.) Szerk., kiadja és nyom. Bezsó János. II. évf. Ezenként 8—10 szám. Egyes szám ára 4 fill.

Posol b. Srđca Ježišového. (Nagy-szombat.) Szerk. Kubina A. Ny. Winter Zsigmond. IV. évf. Havi folyóirat. Ára 1 korona.

Priatel dietok. (Liptó-Szent-Miklós.) Szerk. Uram-Podtatranský R. Nyom. Salva Károly Liptó-Rózsahegy. III. évf. Havonként. Ára 1 korona.

Pútnik. (Nagy-Szombat.) Szerk. Matzenauer-Benyovszky F. O. Ny. Winter Zsigmond. XIII. évf. Havi lap. Ára 1 korona.

Rodina a škola. (Turócz-Szent-Márton.) Folyóirat szülők és tanítók számára. Szerk. Vajansky Szvetozár Hurban. Nyom. a turócszentmártoni részv. nyomda. I. évf. Megjelenik havonként. Ára ?

Slovenské Pohľady. (Turócz-Szent-Márton.) Szerk. és kiadó Škultéty József. Ny. részv.-társ. XX. évf. Havi folyóirat. Ára 10 kor.

Stráž Na Sione. (Rózsahegy.) Szerk. kiadó Zoch Pál. Ny. Salva Károly Liptó-Szt.-Miklóson. VII. évf. Havi folyóirat. Ára 2 kor.

Svetlo. (Vágújhely.) List spolkov modrého krizá. Szerk. Horvát János. Ny. Salva Károly. I. évf. Havonként. Ára 1 korona.

Zprávy hospodárskeho spolku údolia Nitry. (O-Széplak.) Szerk. Friesenhof Gergely. Nyom. a nyitravölgyi gazd. egy. sajtója. IX. évf. Havonként. Összesen: 16.

VI. Románok.

VIDÉKEN.

Adeverul. Főie religiósá. (Kurtics.) Szerk. Simonca György és Crišan György. Nyom. Réthy Lipót és fia Aradon. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 korona.

Pedagogia noauă. (Nagyszében.) Szerk. Span Péter. Nyom. Krafft V. I. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 korona.

Transilvania. (Nagy-Szeben.) Szerk. Diaconovich Kornél. Ny. Főegyházmegeyi ny. XXXI. évf. Ezenként 10 szám. Ára 6 korona.

Összesen: 3.

VII. Bunyevác.

VIDÉKEN.

Neven. (Szabadka.) Szerk. Matković N.; kiadó ny. Hirth Lipót és társa. Zombor. XVII. évf. Havilap. Ára 2 kor.

Összesen 1.

VIII. Esperanto nyelven.

VIDÉKEN.

Lingvo internacia. (Szegszárd.)
Monata gazeto por la lingvo esperanto.
Szerk. Nyglén Pál. Upsalában. Nyom.
Lengyel Pál. V. évf. Megjelenik havonként. Ára 5 kor. 50 fillér.

Összesen: 1.

ÖSSZEGEZÉS.

	Budapesten	vidéken	összesen
Magyar nyelvű folyóirat (ebből többnyelvű Budapestben 27, vidéken 13.)	225	125	350
Német nyelvű folyóirat	17	13	30
Horvát »	1	—	1
Szerb »	—	5	5
Tót »	1	16	17
Román »	—	3	3
Bunyevác »	—	1	1
Esperanto »	—	1	1
Összesen	244	164	408

FÜGGELEK.

A magyar nyelvű hirlapok és folyóiratok statisztikája
1780-tól 1900-ig.

SZINNYEI JÓZSEFTŐL.

Az első magyar hirlap 1780. jan. 1-én jelent meg Pozsonyban (Rát Mátyás *Magyar Hirmondó*-ja). Budapesten 1788. okt. 8-án szerdán indult meg az első magyar rendes hirlap *Magyar Merkurius* címmel, hetenként kétszer járt, és Paczkó Ferencz betűivel nyomtatott Pesten. A második lap Pesten az 1806. jul. 2-án keletkezett *Hazai Tudósítások*: szerk. Kulcsár István. Ez volt az első magyar hirlap, mely 4-rét alakban jelent meg és hosszabb életű volt.

1830-ban 10 magyar hirlap és folyóirat jelent meg.

1840. elején 26 magyar lap volt hazánkban.

1847-ben 33.

1848—49-ben 86 magyar hirlap jelent meg.

1850. elején 9 lap adatott ki magyar nyelven.

1854. márcz. 5-én, mikor a *Vasárnapi Ujság* megindult, ezzel együtt 20 magyar hirlap és folyóirat jelent meg.

1861. elején, midőn az első évi rendes hirlapkimutatást a *Vasárnapi Ujság* közölte, 52 volt a magyar hirlapok és folyóiratok száma.

1862. elején	65	1881. elején	356
1863. »	80	1882. »	412
1864. »	70	1883. »	427
1865. »	75	1884. »	482
1866. »	81	1885. »	494
1867. »	80	1886. »	516
1868. »	140	1887. »	539
1869. »	163	1888. »	561
1870. »	146	1889. »	600
1871. »	164	1890. »	636
1872. »	198	1891. »	645
1873. »	201	1892. »	676
1874. »	208	1893. »	699
1875. »	246	1894. »	735
1876. »	240	1895. »	806
1877. »	268	1896. »	801
1878. »	281	1897. »	937
1879. »	321	1898. »	1107
1880. »	368	1899. »	1374
		1900. »	1102

hirlap és folyóirat jelent meg magyar nyelven.

A vonatok indulása Budapestről.

Érvényes 1901. május hó 1-től.

A keleti pályaudvarról					A nyugati pályaudvarról				
vonal-szám	óra	perc	vonat neve	hová	vonal-szám	óra	perc	vonat neve	hová
D é l e l ő t t					D é l e l ő t t				
32	6	20	v. v.	Triest, Nagy-Kanizsa	102	1	00	kel. ost. exp. v.	(Bécs, Berlin, ¹⁾ Páris, Ostende, London
¹⁾ 316	6	25	sz. v.	Hatvan	166	5	55	sz. v.	Palota-Ujpest
604	6	50	gy. v.	(Gyfehérvár, N.-Szeben, Kolozsvár, Stanislaw	124	6	15	»	Ersekujvár
10	6	50	sz. v.	Bécs, Grác	6102	6	35	»	Czepléd, Szolnok
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács	4102	6	45	»	Esztergom
1002	7	15	»	Zágráb, Fiume, Róma	168	6	55	»	Palota-Ujpest
304	7	30	»	Ruttka, Berlin	6012	7	05	v. v.	Lajosmizse
1302	7	30	gy. v.	Fehring, Grác	1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
318	7	35	sz. v.	Gödöllő	106	8	00	»	Bécs
906	7	40	»	Belgrád, Brod	708	8	15	»	Temesvár, Orsova
1508	7	50	»	Kassa, Csorba	712	8	30	sz. v.	Temesvár
1008	8	00	»	Zágráb, Fiume, Pécs	²⁾ 142	8	45	»	Nagy-Maros
606	8	10	»	Arad, Brassó	170	9	15	»	Palota-Ujpest
506	8	30	»	Kolozsvár, Brassó	116	9	25	»	Bécs, Berlin
6	8	50	gy. v.	Bécs, Grác	D é l u t á n				
¹⁾ 408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget	²⁾ 146	12	00	sz. v.	Nagy-Maros
20	9	00	»	Bicske	6104	12	05	»	Czepléd, Szolnok
1708	9	15	»	M.-Sziget, Stanislaw	172	12	15	»	Palota-Ujpest
306	9	35	»	Ruttka, Berlin	136	12	25	»	Nagy-Maros
D é l u t á n					4108	12	50	»	Dorog
944	12	00	tv. szsz.	Kis-Körös	174	1	15	»	Palota-Ujpest
¹⁾ 514	12	10	sz. v.	Nagy-Káta	104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
22	12	25	»	Bicske	³⁾ 4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
310	12	35	»	Hatvan	126	2	15	»	P.-Nána, Léva
320	1	30	»	Gödöllő	176	2	20	»	Palota-Ujpest
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Debreczen	704	2	30	gy. v.	Bukarest, Verciorova
602	2	15	»	Arad, Bukarest *	144	2	35	sz. v.	Ersekujvár
4	2	15	»	Bécs, Páris, London	4104	2	40	»	Esztergom
510	2	20	sz. v.	Szolnok	720	2	45	»	Czepléd
16	2	25	»	Komárom	6002	2	55	»	Lajosmizse
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg	²⁾ 186	3	20	»	Palota-Ujpest
904	2	40	»	(Belgrád,	178	4	15	»	Palota-Ujpest
312	2	40	sz. v.	Konstantinápoly	138	4	25	»	Nagy-Maros
¹⁾ 322	2	45	»	Hatvan	716	4	30	»	Szeged
1004	3	00	gy. v.	Gödöllő	103	5	15	gy. v.	Bécs
1022	3	20	v. v.	Zágráb, Fiume, Róma	³⁾ 148	5	30	sz. v.	Vác
910	3	35	sz. v.	Adony-Szabolcs, Paks	180	6	00	»	Palota-Ujpest
302	3	45	gy. v.	Szabadka	1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
12	4	30	sz. v.	Ruttka, Berlin	140	6	20	sz. v.	Párfány-Nána
308	5	20	»	Győr	4106	6	40	»	Esztergom
508	5	45	»	Ruttka, Berlin	710	7	00	»	Verciorova, Bukarest
314	6	25	»	Kolozsvár, Brassó	6014	7	15	v. v.	Lajosmizse
1706	7	05	»	Hatvan	182	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
²⁾ 18	7	20	»	M.-Sziget, Stanislaw	⁴⁾ 128	7	50	»	Nagy-Maros
24	7	35	»	Bicske	³⁾ 154	8	00	»	Vác
1506	8	00	»	N.-Kanizsa, Triest	714	9	05	»	Czepléd
1006	8	30	»	Kassa, Csorba	184	9	25	»	Palota-Ujpest
406	8	55	»	Zágráb, Fiume, Eszék	118	10	00	sz. v.	Bécs
48	9	00	tv. szsz.	Miskolc, Lemberg	706	10	10	gy. v.	Szeged, Verciorova
502	9	15	gy. v.	Bicske	²⁾ 188	10	25	sz. v.	Palota-Ujpest
1904	9	40	sz. v.	Kolozsvár, Bukarest	1408	10	40	»	Zsolna, Berlin
³⁾ 420	9	45	gy. v.	Gyékényes, Brod	²⁾ 902	11	20	keleti	(Belgrád,
1304	10	00	sz. v.	Kassa, Csorba	⁵⁾ 702	11	30	exp. v.	(Konstantinápoly
608	10	00	»	Zágráb, Fiume, Eszék				kel. ost.	(Bukarest,
908	10	20	»	Fehring, Grác				exp. v.	(Konstantinápoly
8	10	45	»	Arad, Brassó					
328	11	10	v. v.	Belgrád, Eszék, Brod					
				Bécs, Sopron					
				Ruttka, Miskolc					

* Bukarestről csak június 1-től.

¹⁾ Közlekedik ünnep- és v.-nap május 15-től szept. 15.

²⁾ » június 1-től bezár. szept. 15-ig.

³⁾ » június 15-től bezár. szept. 15-ig.

¹⁾ Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.

²⁾ Közlekedik ünnep- és vasárnap május 15-től.

³⁾ » ünnep- és v.-nap máj. 15-től szept. 15.

⁴⁾ » június 1-től.

⁵⁾ » minden kedd, csütört. és vasárnapon.

⁶⁾ » minden szerdán és szombaton.

A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.

4002	6	11	sz. v.	Esztergom	4008	12	30	sz. v.	Dorog
					²⁾ 4010	1	55	»	Pilis-Csaba
					4004	2	29	»	Esztergom
					4006	6	30	»	Esztergom

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

324 6 50 sz. v. Péczel

A vonatok érkezése Budapestre.

Érvényes 1901. május hó 1-től.

A keleti pályaudvarra					A nyugati pályaudvarra				
vonat-szám	óra	perc	vonat neve	honnan	vonat-szám	óra	perc	vonat neve	honnan
D é l e l ő t t					D é l e l ő t t				
645	5	00	tv. sz. sz.	Arad	1) 701	12	50	kel. ost. exp. v.	(Konstantinápoly, Bukarest)
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka	161	4	40	sz. v.	Palota-Ujpest
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget	163	5	40	»	Palota-Ujpest
607	6	10	»	Brassó, Arad	101	6	15	»	Szolnok, Czegléd
47	6	15	tv. sz. sz.	Bicske, Sárobgárd	1407	6	30	»	Berlin, Zsolna
405	6	35	»	Lemberg, Miskolcz	165	6	40	»	Palota-Ujpest
7	6	40	»	Bécs, Sopron	709	7	15	sz. v.	Bukarest, Verciorova
1) 410	6	55	gy. v.	Csorba, Kassa	4107	7	25	»	Dorog
907	7	05	sz. v.	Belgrád, Brod	167	7	35	sz. v.	Palota-Ujpest
507	7	10	»	Brassó, Kolozsvár	117	7	45	»	Bécs
1303	7	25	»	Gráz, Fehring	6011	7	50	v. v.	Lajosmizse
309	7	30	»	Hatvan	2) 139	8	10	sz. v.	Nagy-Maros
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó	713	8	25	»	K.-K.-Félegyháza
1021	7	55	v. v.	Paks, Adony-Szabolcs	4101	8	35	»	Esztergom
1505	8	15	sz. v.	Kassa, Csorba	127	8	45	»	Párkány-Nána
1005	8	20	»	Fiume, Zágráb, Eszék	1403	9	45	gy. v.	Berlin, Zsolna
1003	8	40	gy. v.	Róma, Fiume	169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
311	8	45	sz. v.	Hatvan	715	10	55	»	Szeged
509	9	15	»	Szolnok	143	11	05	»	Ersekujvár
11	9	20	»	Győr	D é l u t á n				
909	10	05	»	Szabadka	171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
307	10	05	»	Ruttka	2) 141	1	15	»	Nagy-Maros
23	10	20	»	N.-Kanizsa, Triest	703	1	25	gy. v.	Bukarest, Verciorova
D é l u t á n					103	1	50	»	Páris, Bécs
317	12	25	sz. v.	Gödöllő	173	1	58	sz. v.	Palota-Ujpest
301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka,	175	3	05	»	Palota-Ujpest
903	1	05	»	Konstantináp. Belg.	6001	3	15	»	Lajosmizse
601	1	10	»	Bukarest,* Arad	135	3	55	»	Nagy-Maros
1901	1	25	»	Gyékényes, Pécs	2) 185	4	05	»	Palota-Ujpest
403	1	30	»	Lemberg, Kassa	6103	4	15	»	Szolnok, Czegléd
3	1	50	»	London, Páris, Bécs	4103	4	35	»	Esztergom
503	1	50	»	Kolozsvár, Debreczen	177	5	40	»	Palota-Ujpest
313	3	10	sz. v.	Hatvan	4) 145	5	45	»	Nagy-Maros
21	4	25	»	Bicske	115	5	55	»	Bécs, Berlin
319	5	35	»	Gödöllő	179	6	50	»	Palota-Ujpest
27	6	05	»	Győr	107	7	00	gy. v.	Bécs
505	6	20	»	Brassó, Kolozsvár	711	7	10	sz. v.	Temesvár
905	6	40	»	Belgrád, Eszék	707	7	40	gy. v.	Orsova, Temesvár
305	7	00	»	(Berlin, Ruttka, Szerencs)	181	8	20	sz. v.	Palota-Ujpest
5	7	15	gy. v.	Bécs, Gráz	2) 147	8	30	»	Vác
605	7	20	sz. v.	Brassó, Arad	125	8	45	»	Párkány-Nána
2) 321	7	50	»	Gödöllő	105	9	00	gy. v.	Bécs
1007	8	00	»	Fiume, Zágráb, Pécs	4) 4109	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1705	8	10	»	Stanislaw, M.-Sziget	1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
2) 15	8	0	»	Bicske	4105	9	50	sz. v.	Esztergom
407	8	30	»	Munkács, M.-Sziget	719	9	58	»	Szolnok, Cegléd
1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb	183	10	05	»	Palota-Ujpest
941	8	45	tv. sz. sz.	Kis-Körös	137	10	15	»	Nagy-Maros
1507	8	50	sz. v.	Kassa, Csorba	2) 153	10	30	»	Vác
2) 19	9	00	»	Bicske	123	10	45	»	Ersekujvár
9	9	15	»	Bécs, Gráz	5) 101	11	00	kel. ost. exp. v.	(London, Ostende, Berlin, Bécs)
303	9	20	gy. v.	Berlin Ruttka,	6013	11	10	v. v.	Lajosmizse
603	9	40	»	(N.-Szeben, Gyfehérv., Kolozsvár, Stanislaw)	2) 901	11	20	keleti exp. v.	(Konstantinápoly, Belgrád)
1301	9	45	»	Gráz, Fehring	2) 187	11	30	sz. v.	Palota-Ujpest
401	10	00	gy. v.	Munkács, Kassa	1) Érkezik minden hétfőn és csütört. Közlekedik június 1-től. 2) » » ünnep- és vasárnap május 15-től bezárólag szept. 15-ig. 3) » » ünnep- és vasárnap május 15-től bezárólag szeptember 15-ig. *) Bukarestről csak június 1-től.				
2) 513	10	30	sz. v.	Nagy-Káta	A vonatok érkezése Buda-Császárfürdő kiterőbe.				
2) 315	10	40	»	Hatvan	4007	7	17	sz. v.	Dorog
17	10	50	»	Komárom	4001	8	45	»	Esztergom
A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.					4003	4	41	sz. v.	Esztergom
A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.					4) 4009	9	20	»	Pilis-Csaba
A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.					4005	9	59	»	Esztergom
323	6	00	sz. v.	Pécel	- - - - -				

Budapest keleti pályaudvar—Hatvan és vissza.

Állomások	* Gy. V.		Sz. V.		Gy. V.		Sz. V.		Gy. V.		Sz. V.		Gy. V.		Sz. V.		Gy. V.		Sz. V.	
	316	402	314	304	318	314	309	318	310	309	314	309	318	310	309	314	309	318	310	309
	I-III.	I-II.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.
Budapest	625	710	730	735	750	835	935	1235	130	235	240	245	345	520	625	890	855	945	1110	
Gödöllő	732	f 753	f 813	898	f 854	954	1045	143	238	318	339	356	427	630	733	911	1005	1122	1225	
Gödöllő	756	f 813	f 829	—	919	1017	1112	211	—	338	340	—	446	659	801	938	1032	1023	1229	
Aszód	820	830	845	—	944	1088	1136	237	—	335	427	—	503	725	821	1005	1032	1105	121	
Hatvan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125
* 315, 316, 321, 322 ünnep- és vasárnap V/15-IX/15-ig közlekedik. — † Június 1-től szept. 15-ig. — ○ A 305-nél Gödöllő-Budapest között V/15-IX/15-ig az utasok felszállása ki van zárva.																				
Hatvan	221	425	520	530	605	656	838	—	1131	1205	110	154	—	622	652	803	823	840	—	
Aszód	306	452	540	551	631	730	833	—	—	1233	137	221	—	658	719	—	852	907	—	
Gödöllő	348	522	602	629	704	746	902	—	1121	1124	206	552	—	722	745	1937	1914	823	—	
Gödöllő	350	524	603	638	706	748	903	1180	—	208	554	645	—	726	747	—	826	432	—	
Budapest k. p. u.	520	635	655	730	845	1065	1225	1250	130	310	700	750	—	820	850	920	1000	1040	535	

Budapest keleti pályaudvar—Bicske és vissza.

Állomások	* Gy. V.		Sz. V.		Gy. V.		Sz. V.		Gy. V.		Sz. V.		Gy. V.		Sz. V.		Gy. V.		Sz. V.	
	32	10	10	6	20	22	1302	4	16	12	18	48	48	1304	48	48	1301	17	17	
	I-III.	I-III.	I-II.	I-II.	I-III.	I-III.	I-II.	I-II.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-II.	I-III.	I-III.	
Budapest	630	650	650	650	900	1225	730	215	225	430	720	900	1000	1045						
Budapest-Ferencváros	636	707	—	911	911	1236	—	—	236	441	731	921	1012	1052						
Budapest-Kelenföld	649	715	906	920	920	1245	746	221	244	451	740	945	1022	1110						
Budapest-Kelenföld	—	730	907	921	921	1246	747	232	245	453	743	1000	1022	1115						
Bicske	—	819	945	1020	1020	145	826	330	345	557	843	1112	1132	1215						
* 315, 316, 321, 322 ünnep- és vasárnap V/15-IX/15-ig közlekedik. — † Június 1-től szept. 15-ig. — ○ A 305-nél Gödöllő-Budapest között V/15-IX/15-ig az utasok felszállása ki van zárva.																				
Budapest	47	47	1303	1303	11	3	21	27	5	15	410	410	1301	17						
Bicske	435	505	546	546	746	1235	305	431	619	655	730	732	845	932						
Budapest-Kelenföld	544	612	651	651	849	133	403	536	665	722	832	846	925	1020						
Budapest-Kelenföld	547	616	659	659	859	134	404	540	659	751	825	846	925	1020						
Budapest-Ferencváros	602	692	697	712	909	—	415	553	801	847	902	902	1041	1041						
Budapest keleti p. u.	615	640	725	725	920	150	425	602	715	820	900	945	1050	1050						
* A 7, 8 és 1304-nél naponta, a 10-esnél V/15-IX/15-ig ünnep- és vasárnap a szem. forg. jegyek használatra, a 9-esnél pedig a felszállás, Kelenföld kivételével, ki van zárva. — † A 15, 19 és 20 V/15-IX/15-ig ünnep- és vasárnap közlekedik. — ○ A 18-as június 1-től szept. 15-ig közlekedik.																				

Budapest ny. p. u.—Párkány-Nána és vissza.

Állomások		Sz. V.		Sz. V.		Sz. V.		Sz. V.		Sz. V.		Sz. V.		Sz. V.		Sz. V.		Sz. V.		Sz. V.	
		I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.
Budapest ny. p. u.	ind.	525	615	635	730	800	845	915	925	1.200	1.215	1.235	115	215	230	235	320	320	335	335	320
Palota-Ujpest	"	610	628	710	—	—	900	930	£ 939	£ 1.217	1.230	£ 1.241	130	—	235	£ 250	335	335	335	335	320
Vác	"	6rk.	706	6rk.	—	—	918	6rk.	1018	103	6rk.	124	6rk.	254	6rk.	6rk.	6rk.	6rk.	6rk.	6rk.	6rk.
Nagy-Maros	"	—	739	—	—	—	1025	—	1050	140	—	157	—	322	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	6rk.	—	821	—	818	909	6rk.	—	—	1130	6rk.	—	6rk.	—	—	350	—	—	—	—	500
Budapest ny. p. u.	ind.	415	425	530	600	615	620	740	720	800	925	1000	1025	1040	1052	1040	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	430	£ 438	517	615	—	632	£ 785	£ 804	817	940	£ 1015	1010	1052	1052	—	—	—	—	—	—
Vác	"	6rk.	516	622	6rk.	—	6rk.	6rk.	846	6rk.	6rk.	1100	6rk.	1132	6rk.	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	545	—	—	—	—	—	702	741	—	—	—	1132	—	1204	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	6rk.	—	6rk.	—	—	725	820	6rk.	—	—	6rk.	—	—	1214	—	1242	—	—	—	—	—
Állomások																					
Párkány-Nána	ind.	—	—	419	—	—	522	—	—	630	832	840	—	—	1237	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	—	504	—	—	616	635	720	720	838	931	—	1140	—	—	—	—	—	—	—
Vác	"	—	—	527	—	—	651	726	754	—	—	1004	—	1217	118	—	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	425	525	1 617	635	—	720	800	832	—	955	1052	1210	101	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	6rk.	410	540	630	640	735	745	810	845	945	1010	1105	1235	115	150	158	250	250	250	250	250
Párkány-Nána	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vác	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	6rk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vác	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	6rk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vác	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	6rk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vác	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	6rk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vác	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	6rk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vác	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	6rk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vác	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Palota-Ujpest	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	6rk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jegyzet: * Ezen vonatra a szomszédos forgalmu menetjegyek használható ki van zárva. — △ Május hó I-101 innen- és vasmunkapokon közlekedik. — ○ Május hó 15-től bezárólag szeptember 15-ig innen- és vasmunkapokon közlekedik. — † június hó I-101 közlekedik.

A vonatok indulása Budapestről.

Érvényes 1901. október hó 1-től.

A keleti pályaudvarról					A nyugati pályaudvarról				
vonat-szám	óra	percz	vonat neve	hová	vonat-szám	óra	percz	vonat neve	hová
D é l e l ő t t					D é l e l ő t t				
32	6	20	v. v.	Triest, Nagy-Kanizsa	1) 102	1	00	kel. ost.	(Bécs, Berlin, 2) Páris,
604	6	50	gy. v.	(Gyfehérvár, N.-Szeben,				expr. v.	(Ostende, London
10	6	50	sz. v.	Kolozsvár, M.-Sziget	166	5	50	sz. v.	Palota-Ujpest
402	7	10	gy. v.	Bécs, Grác	6102	6	35	>	Czegléd, Szolnok
1002	7	15	>	Kassa, Munkács	4102	6	45	>	Esztergom
304	7	30	>	Zágráb, Fiume, Róma	168	6	55	>	Palota-Ujpest
1302	7	30	>	Ruttka, Berlin	6012	7	05	v. v.	Lajosmizse
318	7	35	sz. v.	Fehring, Grác	1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
906	7	40	>	Gödöllő	106	8	00	>	Bécs
1508	7	50	>	Belgrád, Brod	708	8	15	>	Temesvár, Orsova
1008	8	00	>	Kassa, Csorba	712	8	30	sz. v.	Temesvár
606	8	10	>	Zágráb, Fiume, Pécs	170	9	05	>	Palota-Ujpest
506	8	30	>	Arad, Brassó	116	9	25	>	Bécs, Berlin
6	8	50	gy. v.	Kolozsvár, Brassó	D é l u t á n				
408	8	50	sz. v.	Bécs, Grác	6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szolnok
1708	9	15	>	Munkács, M.-Sziget	172	12	15	>	Palota-Ujpest
306	9	35	>	M.-Sziget, Stanislau	136	12	25	>	Nagy-Maros
				Ruttka, Berlin	4108	12	50	>	Dorog
D é l u t á n					174	1	15	>	Palota-Ujpest
944	12	00	tv.szsz.	Kis-Körös	104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
22	12	25	sz. v.	Bieske	4) 4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
310	12	35	>	Hatvan	144	2	20	>	Érsekújvár
320	1	30	>	Gödöllő	176	2	25	>	Palota-Ujpest
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Arad	704	2	30	gy. v.	Bukarest, Verciorova
4	2	15	>	Bécs, Páris, London	4104	2	40	sz. v.	Esztergom
510	2	20	sz. v.	Szolnok	720	2	45	>	Czegléd
16	2	25	>	Bieske	6002	2	55	>	Lajosmizse
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg	178	4	15	>	Palota-Ujpest
904	2	40	>	Belgrád,	138	4	25	>	Nagy-Maros
312	2	40	sz. v.	Konstantinápoly	716	4	30	>	Szeged
1004	3	00	gy. v.	Hatvan	108	5	15	gy. v.	Bécs
1022	3	20	v. v.	Zágráb, Fiume, Róma	180	6	00	sz. v.	Palota-Ujpest
910	3	35	sz. v.	Adony-Szabolcs, Paks	1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
302	3	45	gy. v.	Szabadka	140	6	20	sz. v.	Párkány-Nána
12	4	30	sz. v.	Ruttka, Berlin	4106	6	40	>	Esztergom
308	5	20	>	Győr	710	6	50	>	Verciorova, Bukarest
508	5	45	>	Ruttka, Berlin	6014	7	25	v. v.	Lajosmizse
314	6	25	>	Kolozsvár, Brassó	182	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
1706	7	05	>	Hatvan	5) 154	8	00	>	Vác
1) 18	7	20	>	M.-Sziget, Stanislau	184	9	25	>	Palota-Ujpest
24	7	35	>	Bieske	118	10	00	>	Bécs
1506	8	00	>	N.-Kanizsa, Triest	706	10	10	gy. v.	Szeged, Verciorova
1006	8	30	>	Kassa, Csorba	714	10	20	sz. v.	K.-K.-Félegyháza
406	8	55	>	Zágráb, Fiume, Eszék	1408	10	40	>	Zsolna, Berlin
502	9	15	gy. v.	(Miskolcz, Lemberg	6) 902	11	20	keleti	Belgrád,
1904	9	20	sz. v.	Kassa	7) 702	11	30	expr. v.	Konstantinápoly
1304	9	50	>	Kolozsvár, Bukarest				kel. ost.	Bukarest,
608	10	00	>	Pécs, Brod				expr. v.	Konstantinápoly
908	10	20	>	Fehring, Grác	1) Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.				
8	10	15	>	Arad, Brassó	2) Közlekedik ünnep- és vasárnap bez. nov. 25-ig.				
328	11	10	v. v.	Belgrád, Eszék, Brod	3) Csak október és április hónapokban.				
				Bécs, Sopron	4) Közlekedik minden kedd, csütört. és vasárnapon.				
				Ruttka, Miskolcz	5) > minden szerdán és szombaton.				

1) Közlekedik vasár- és ünnepnap előtti köznapokon.

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

—	—	—	—	—	324	6	50	sz. v.	Péczel
A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.									
4002	6	14	sz. v.	Esztergom	4008	12	30	sz. v.	Dorog
					4) 4010	1	55	>	Pilis-Csaba
					4004	2	29	>	Esztergom
					4006	6	30	>	Esztergom

A vonatok érkezése Budapestre.

Érvényes 1901. október hó 1-től.

A keleti pályaudvarra					A nyugati pályaudvarra				
vonat-szám	óra	perc	vonat neve	honnan	vonat-szám	óra	perc	vonat neve	honnan
D é l e l ő t t					D é l e l ő t t				
645	5	00	tv. szsz.	Arad	1) 701	12	50	kel. ost.	(Konstantinápoly,
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka				expr. v.	(Bukarest
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget	163	5	35	sz. v.	Palota-Ujpest
607	6	10	>	Brassó, Arad	6101	6	15	>	Szolnok, Czegléd
47	6	15	tv. sz. sz.	Bicske, Sárbogárd	1407	6	25	>	Berlin, Zsolna
405	6	35	sz. v.	Lemberg, Kassa	165	6	35	>	Palota-Ujpest
7	6	40	>	(Miskolc	709	7	15	>	Bukarest, Verciorova
907	7	05	>	Bécs, Sopron	4107	7	25	>	Dorog
507	7	10	>	Belgrád, Brod	167	7	35	>	Palota-Ujpest
1303	7	25	>	Brassó, Kolozsvár	117	7	45	>	Bécs
309	7	30	>	Grác, Fehring	6011	7	50	v. v.	Lajosmizse
501	7	50	gy. v.	Hatvan	177	8	15	sz. v.	Párkány-Nána
1021	7	55	v. v.	Bukarest, Brassó	713	8	25	>	K.-K.-Félegyháza
1505	8	15	sz. v.	Paks, Adony-Szabolcs	4101	8	35	>	Esztergom
1005	8	20	>	Kassa, Csorba	1403	9	40	gy. v.	Berlin, Zsolna
1003	8	40	gy. v.	Fiume, Zágráb, Eszék	169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
311	8	45	sz. v.	Róma, Fiume	715	10	55	>	Czeged
509	9	15	>	Hatvan	143	11	05	>	Érsekújvár
11	9	20	>	Szolnok					
909	10	05	>	Győr					
307	10	05	>	Szabadka					
23	10	20	>	Ruttka					
			>	N.-Kanizsa, Triest					
D é l u t á n					D é l u t á n				
317	12	25	sz. v.	Gödöllő	171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka,	703	1	25	gy. v.	Bukarest, Verciorova
903	1	05	>	Konstantináp. Belg.	103	1	50	>	Páris, Bécs
1901	1	25	>	Gyékényes, Pécs	173	2	00	sz. v.	Palota-Ujpest
403	1	30	>	Lemberg, Kassa	175	3	05	>	Palota-Ujpest
3	1	50	>	London, Páris, Bécs	6001	3	15	>	Lajosmizse
503	1	50	>	Kolozsvár, Arad	135	3	55	>	Nagy-Maros
313	3	10	sz. v.	Hatvan	6103	4	15	>	Szolnok, Czegléd
21	4	25	>	Bicske	4103	4	35	>	Esztergom
319	5	35	>	Gödöllő	177	5	40	>	Palota-Ujpest
27	6	05	>	Győr	115	5	55	>	Bécs, Berlin
505	6	20	>	Brassó, Kolozsvár	179	6	50	>	Palota-Ujpest
905	6	40	>	Belgrád, Eszék	107	7	00	gy. v.	Bécs
305	7	00	>	(Berlin, Ruttka,	711	7	10	sz. v.	Temesvár
5	7	15	gy. v.	(Szerencs	707	7	40	gy. v.	Orsova, Temesvár
605	7	20	sz. v.	Bécs, Grác	181	8	20	sz. v.	Palota-Ujpest
1007	8	00	>	Brassó, Arad	125	8	45	>	Nagy-Maros
1705	8	10	>	Fiume, Zágráb, Pécs	105	9	00	gy. v.	Bécs
407	8	30	>	Stanislaui, M.-Sziget	4109	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1001	8	35	gy. v.	Munkács, M.-Sziget	1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
911	8	45	tv. szsz.	Róma, Fiume, Zágráb	4105	9	50	sz. v.	Esztergom
1507	8	50	sz. v.	Kis-Kőrös	719	9	58	>	Szolnok, Czegléd
9	9	15	>	Kassa, Csorba	133	10	05	>	Palota-Ujpest
303	9	20	gy. v.	Bécs, Grác	137	10	15	>	Vác
603	9	40	>	Berlin Ruttka,	4) 101	11	00	kel. ost.	(London, Ostende,
1301	9	45	>				expr. v.	(Páris, Berlin,*) Bécs	
401	10	00	>	6013	11	10	v. v.	Lajosmizse	
			>	9) 901	11	20	keleti	(Konstantinápoly,	
			>				expr. v.	(Belgrád	

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra:

323	6	00	sz. v.	Pécel	—	—	—	—	—

A vonatok érkezése Buda-Császárfürdő kitérőbe.

4007	7	17	sz. v.	Dorog	4003	4	41	sz. v.	Esztergom
4001	8	45	>	Esztergom	9) 4009	9	20	>	Pilis-Csaba
					4005	9	59	>	Esztergom

- 1) Érkezik minden hétfőn és csütört.
 2) Közlekedik ünnep- és vasárnap bez. nov. 25 ig.
 3) Csak október és április hónapokban közlekedik
 4) Berlinből csak minden kedden és csütörtökön.
 5) Érkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

Budapest keleti pályaudvar—Hatvan és vissza.

Állomások		Gy. V. I.-II.	Gy. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Gy. V. I.-II.	Gy. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	V. V. I.-III.					
Budapest kel. p. u.	indul	710	730	735	750	850	935	1235	130	235	240	345	520	625	735	800	855	1110
Pécel	indul	—	—	815	f 831	930	1019	119	214	—	318	—	604	709	785	845	940	1200
Gödöllő	érk.	—	—	838	f 854	954	1045	145	238	318	339	—	—	—	—	—	911	1005
Gödöllő	indul	f 758	f 813	—	855	955	1046	145	—	318	340	f 427	785	801	801	912	1007	1229
Aszód	indul	f 813	f 829	—	919	1017	1112	211	—	338	404	448	659	800	938	1032	1091	—
Hatvan	érk.	830	845	—	944	1038	1136	237	—	335	427	503	725	827	—	1005	1056	128
Hatvan	indul	—	—	425	530	605	656	808	—	113	1205	110	—	454	633	652	803	883
Aszód	indul	306	—	452	557	631	720	833	—	—	1223	137	—	521	628	719	822	882
Gödöllő	érk.	345	—	522	626	704	746	902	—	*1211	*11244	206	—	552	725	745	*1387	*1914
Gödöllő	indul	350	—	524	628	706	748	903	1120	—	—	208	332	554	726	747	—	—
Pécel	indul	424	515	1549	650	731	810	926	1142	—	230	455	617	749	810	840	—	—
Budapest k. p. u.	érk.	520	f 600	635	730	815	845	1005	1225	1250	130	310	585	700	830	850	920	1000

† Indul: Bpest-Józsefvárosi pályaudvarból. — †† Érkezés: Bpest-Józsefvárosi pályaudvarba.

Budapest keleti pályaudvar—Bicske és vissza.

Állomások		V. V. I.-III.	Gy. V. I.-II.	Gy. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Gy. V. I.-II.	Gy. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Gy. V. I.-II.	Gy. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.	Sz. V. I.-III.
Budapest keleti p. u. ind.	620	715	730	800	850	1225	215	225	320	340	430	720	735	830	890	920	950	1045
Budapest-Ferencv. ind.	636	—	—	813	—	1236	—	236	—	336	441	721	749	843	895	935	1022	1029
Budapest-Kelenföld ér.	649	730	746	823	906	1245	281	244	318	332	451	740	800	852	942	942	1011	1110
Budapest-Kelenföld ind.	—	—	747	907	907	1246	282	245	—	453	741	—	—	—	—	—	—	1014
Bicske	—	—	826	945	945	145	310	345	—	—	557	843	—	—	—	—	—	1115
Bicske	ind.	—	—	—	—	746	—	—	1255	305	431	619	—	—	—	—	—	848
Budapest-Kelenföld ér.	544	651	—	—	849	—	—	—	133	403	536	658	—	—	—	—	—	845
Budapest-Kelenföld ind.	541	659	725	757	821	859	958	110	134	404	540	659	731	820	845	928	—	928
Budapest-Ferencv. ind.	602	712	741	808	840	909	1008	108	—	415	553	—	748	—	—	903	—	—
Budapest keleti p. u. ér.	615	725	755	820	840	920	1020	125	150	425	625	715	800	835	925	915	945	—

* A 8. és 1006. sz. személyvonatnál naponta; a szemszédós forgalmu jegyek használata ki van zárva. — † A 7. és 1005. sz. személyvonatnál a szomszédós forgalmu menetjegyek használata ki van zárva. — †† A 18-as közlekedik vasár- és ünnepnap előtti kőznapon.

Budapest ny. p. u.—Párkány-Nána és vissza.

	Állomások		Budapest ny. p. u.		Párkány-Nána		és vissza.		Párkány-Nána		és vissza.	
	Sz. V.	Sz. V.	Gy. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.
Budapest ny. p. u.	166	168	1406	106	170	116	172	136	174	104	176	144
Patota-Ujpest	608	711	803	800	928	f 989	1231	f 1241	133	218	241	f 286
Vácz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	—	—	848	909	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	415	485	690	615	680	740	890	925	1090	1040	—	—
Patota-Ujpest	431	f 438	616	—	632	756	—	941	f 1016	1053	—	—
Vácz	—	516	—	—	703	—	*849	—	f 1109	1132	—	—
Nagy-Maros	—	545	—	—	744	—	—	—	1132	1204	—	—
Párkány-Nána	—	—	—	725	835	—	—	—	1214	1243	—	—
Állomások												
Párkány-Nána	183	1407	165	117	167	127	1403	169	143	171	103	173
Budapest ny. p. u.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	—	524	—	616	—	630	—	—	931	—	—	—
Vácz	—	535	—	651	—	724	—	—	1004	—	118	—
Patota-Ujpest	512	1 614	619	1 731	719	802	—	952	1062	1239	—	145
Budapest ny. p. u.	535	635	635	745	735	815	940	1010	1105	1265	150	200
Párkány-Nána	—	419	—	529	—	600	827	—	840	—	1237	—
Nagy-Maros	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vácz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Patota-Ujpest	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Maros	—	235	—	433	—	—	—	—	805	—	—	—
Vácz	—	300	—	506	—	—	—	—	852	—	—	—
Patota-Ujpest	—	249	—	342	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	—	249	—	522	—	—	—	—	—	—	—	—
Párkány-Nána	—	395	—	540	—	—	—	—	925	—	—	—
Nagy-Maros	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vácz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Patota-Ujpest	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest ny. p. u.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

* Ezen vonatokról a szomszédos forgalmu menetjegyek hasznalata ki van zárva.

Az 1900. évi folyamra: Az aradi kir. főgimnázium, Asbóth Oszkár, Ballagi Aladár, a budai könyvtár, a budapesti tud.-egyetem történelmi szeminárium, Bunyitay Vincze, Csaplár Benedek, Csánki Dezső, Csávolszky József, Emich Gusztáv, Gond Ignác, Graenzenstein Béla, Gyulai Béla, Horváth Emil, Jeszenszky Alajos, Kammerer Ernő, Kanyaró Ferencz, a keszthelyi gazd. tanintézet, Kókai Lajos, Lampel Róbert, Mandello Gyula, Marczali Henrik, a marosvásárhelyi róm. kath. gimnázium, a miskolci ev. egyház könyvtára, dr. Möricz Károly, a nagyváradi kir. jogakadémia, Némethy Lajos, az országos kaszinó, a m. kir. országos levéltár, a pécsi püspöki könyvtár, Piukovics József, báró Radvánszky Béla (2 péld.), Ranschburg Gusztáv, Ráth György, Rumbold Bernát, a sátoralja-ujhelyi róm. kath. gimnázium, Schrauf Károly, Széll Farkas, a Szent-István-társulat, Szily Kálmán, a szombathelyi róm. kath. főgimnázium, Szombathy Ignác, gróf Teleki Géza, Vécsey Tamás, gróf Vigyázó Ferencz, Zalán Lipót János.

Az 1901. évi folyamra: Andrásy János, Erdélyi Pál, a kaposvári áll. főgimnázium, Reiner Zsigmond, Széll Farkas, a zilahi ev. ref. főgimnázium.

Az 1902. évi folyamra: A szabadkai közs. főgimnázium.

A Magyar Könyvszemle új folyama.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára 1893-ban a Magyar Könyvszemle új folyamát indította meg.

A folyóirat, mint a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának hivatalos kiadványa s a magyar bibliografia egyedüli szakközlőnye, 1876 óta áll a haza tudomány érdekeinek szolgálatában. Első sorban a múzeumi könyvtár érdekeinek előmozdítására lévén hivatva, ismerteti annak egyes csoportjait; beszámol az év gyarapodásáról, a végzett munkáról és teljes megbízható képet ad a könyvtár belső életéről. Ismerteti a hazai és külföldi könyv- és levéltárakat, kiváló figyelmet fordítva ezek magyar és speciális bibliografiai vonatkozású anyagának felkutatására és közzétételére. Számot ad a hazai és külföldi bibliografiai irodalom termékeiről s figyelemmel kíséri a külföldi irodalom hazánkra vonatkozó kiadványait.

A Magyar Könyvszemle évnegyedes füzetekben, évenként márczius, június szeptember és december hónapokban jelenik meg 24—26 ívnyi terjedelemben, több műmelléklettel. Előfizetési ára egész évre 6 korona, a könyvárusi forgalomban 8 kor.; egy-egy füzet ára 2 kor., könyvárusi forgalomban 2 kor. 50 fillér.

Az előfizetési pénzeket a **Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatala** fogadja el; a folyóirat szellemi részét érdeklő közlemények a **szerkesztő címére** a **Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába** küldendők.

A Magyar Könyvszemle régi folyamából a II—XVI. köteteket egyenként 4 koronáért, együtt 40 koronáért bocsátjuk előfizetőink rendelkezésére. Megrendelések a Magyar Nemzeti Múzeum pénztári hivatalához intézendők, mely az összeg előzetes beküldése esetén a szállítást bérmentesen eszközli.

Megjelent és a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában kapható: *A hazai hírlapirodalom 1899-ben. I. A magyar hírlapirodalom, id. Szinnyei Józseftől. II. A nem magyar nyelvű hírlapirodalom, Kereszty Istvántól. III. Folyóiratok, Kováts Lászlótlól. Függelék: A magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok statisztikája, id. Szinnyei Józseftől. Ára 1 kor. 10 fillér.*

MAGYAR KÖNYVSZEMLE. — REVUE BIBLIOGRAPHIQUE HONGROISE.

Publiée par la bibliothèque du Musée National Hongrois
sous la rédaction de M. le dr. Jules Schönherr.

Quatre livraisons par an; prix du volume | Nouvelle série. IX. volume. 2. livrai-
6 couronnes = 6 francs = 5 marcs. | son. Avril—Juin 1901.

Sommaire.

Guillaume Fraknoi. Les oeuvres de Valentin Hadnagy. (Avec un facsimile)	113
Elemér Czakó. L'art décoratif dans l'imprimerie. (I. article, avec 2 tables et 22 facsimiles dans le texte.)	126
La bibliothèque du Musée Nat. Hongrois en 1900.	130
Louis Naményi. L'histoire de l'imprimerie à Nagyvárad. (I. article avec 4 facsimiles)	170
Dr. Ladislav Esztegar. Rapport sur les congrès de bibliographie et des bibliothécaires tenus à Paris au mois d'août 1900. (I. article)	183
Indicateur officiel. Le renouvellement du comité des musées et des bibliothèques et du sénat des musées et des bibliothèques	191
Rapport sur l'état de la bibliothèque du Musée Nat. Hongrois dans le I. trimestre de 1901	198
La bibliothèque de l'Académie hongroise des sciences en 1900	201
La bibliothèque de la société du Musée Transsylvanien en 1900	203
Littérature. Tibor de Gyóry, <i>Bibliographia medica Hungariae 1472—1899.</i> Par —t.— Walter Crane, <i>Von der dekorativen Illustration des Buches.</i> Par rl. — Almanach des imprimeurs hongrois. Par —ó.— — <i>Revue des revues bibliographiques. I. Revues hongroises. II. Revues étrangères</i>	207
La littérature bibliographique hongroise dans le I. trimestre de 1901. Par Ladislav Kováts	217
Notices. La fête séculaire du Musée Nat. Hongrois. Necrologie. Voyages d'études. Subvention d'état pour les bibliothèques de province. La troisième conférence bibliographique à Londres. L'hygiène du livre. (r.) La bibliothèque d'un écrivain hongrois de XVIII ^e siècle (<i>Paul Gulyás.</i>) Réforme du service du prêt dans la bibliothèque de la cour imp. et roy. à Vienne. Les bibliothèques publiques à Kassa. L'histoire d'un vieux livre hongrois. (F. K.) Une lettre concernant l'histoire du département des manuscrits du Musée Nat. Hongrois	219
Changements dans l'état des imprimeries en Hongrie de 1 Janvier à 15. Juin de 1901	224
Appendice. Répertoire des journaux de Hongrie en 1900. Les journaux hongrois. Par <i>Joseph Szinnyei aîné.</i> II. Les journaux en langues étrangères. Par <i>Étienne Kereszty.</i> III. Les revues. Par <i>Ladislav Kováts.</i> Appendice : Statistique des journaux et revues hongrois de 1780 à 1900. Par <i>Joseph Szinnyei aîné</i>	1—56

Adresse de la rédaction et de l'administration: *Magyar Könyvszemle.*
Budapest, Musée National Hongrois.